

– Singurul lucru pe care îl poți face este să-ți menții partea ta în prietenie, să fii gata să-l primești atunci când, eventual, se întoarce. Altceva n-ai ce să faci.

– **Dacă prietenul nu-ți respectă jumătatea, atunci îți este prieten?**

– Nu-nteleg... dar în orice caz, prieten ești numai atâta timp cât oferi ceva și primești ceva; prietenie e numai acolo unde e reciprocitate. Unde lipsește ceva, e o știrbire a prieteniei: fie că lipsește iubirea, fie că lipsește respectul.

– **Ce se poate spune despre zicala: „Ferește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă feresc eu”?**

– Da, e o vorbă... Bineînțeles că, în cazul acesta, nu se are în vedere prietenia adevărată, ci se are în vedere, știu eu, o simulare de prietenie în vederea împlinirii unor interese. În cazul acesta, zici: „Ferește-mă, Doamne, de prieteni – de «prieteni» care nu sunt prieteni –, că de dușmani mă feresc eu”. Știu cine îmi sunt dușmani și atunci mă feresc, însă prietenii care nu sunt cu adevărat prieteni, aceia pot să-mi facă rău, și eu nu știu să mă feresc de ei și de aceea Te rog, Doamne, ferește-mă Tu de prieteni de felul ăsta.

– **Care sunt treptele prieteniei pe axa om - Domnul Iisus?**

– Nu există trepte de prietenie, nu există niște granițe, ci lucrurile merg așa, cum merg anii unii după alții, cum merge tinerețea spre bătrânețe... și nu există niște întreruperi sau niște trepte, ca să zici că uite, de aici până aici e treapta cutare, de acolo până dincolo e treapta cutare. Nu există așa ceva.

– **De ce este atât de greu ca o persoană pe care o iubești, dar care nu te iubește, să se lase convinsă pentru o prietenie pe veșnicie? Este chiar așa de greu pentru ea ca să se lase iubită? Bineînțeles, o iubire curată, nevinovată, pură.**

– Dragă, noi n-avem posibilitatea să măsurăm iubirea. Cât privește legăturile acestea prietenești, ele merg de la sine. Te potrivești cu omul – te împrietenești cu el: ai aceleași țeluri, ai aceleași preocupări... mă rog, sunt niște lucruri care te apropie... dar lucrurile acestea nu pot fi urmărite prin ceva anume; nu există o metodă de împrietenire, însă, cu toate acestea, există multe prietenii. Există, pentru că se realizează de la sine. Unde nu se pot realiza, nu se realizează prieteniiile.

– **Este permisă prietenia între monah și mirean?**

– De ce să nu fie permisă? Toate lucrurile bune trebuie încurajate. Eu, de exemplu, când m-am făcut călugăr, mi-am păstrat toate prieteniiile pe care

le-am avut. Am rămas în aceleași relații cu toți prietenii pe care i-am avut în școală, cu toți ceilalți prieteni. Nu m-am gândit niciodată că trebuie să renunț la o prietenie. S-au dizolvat unele prietenii prin faptul că n-am mai fost aproape, că nu ne-am mai întâlnit, că n-am mai comunicat... mă rog, lucruri de felul acesta; dar în mod intenționat eu n-am acționat niciodată în sensul să nu-l mai am pe cineva ca prieten. Nici n-am avut prieteni din aceia pe care să nu-i pot menține în sfera vieții călugărești. Dar totuși am fost mai departe la mănăstire, am fost mai izolat, nu m-am mai întâlnit cu unii și cu alții, cu care de fapt am fost în legătură; însă de câte ori m-am întâlnit cu unul dintre cei pe care i-am considerat prieteni și cu care am fost prieten, totdeauna m-am bucurat, oriunde m-aș fi întâlnit cu ei.

– **Vorbiți-ne despre înțelesul libertății în prietenie.**

– Fericitul Augustin are un cuvânt care cred că se potrivește și aici: „În cele necesare – unitate, în cele îndoielnice – libertate, și în toate – iubire”.

– **Enumerați câteva aspecte negative pe care le poate avea asupra vieții spirituale a copilului faptul că li se adresează pe nume părinților.**

– Mai întâi de toate, se dizolvă, cumva, respectul, în înțelesul că părinții nu mai sunt părinți, ci sunt prieteni; or ei trebuie să fie părinți-prieteni. Se diminuează legătura aceasta de cinstire între părinți și copii, chiar dacă părinții cred că prin aceasta se accentuează prietenia. Legătura dintre părinți și copii e rânduită de Dumnezeu, iar noi nu putem să desființăm această legătură prin metode care am crede noi că duc la mai mult și la mai bine. Nu se poate! Noi ținem seamă de Dumnezeu, iar dacă ținem seamă de Dumnezeu, trebuie să ținem seamă de rânduielile lui Dumnezeu. Eu am citit, demult, cuvântul Sfântului Chiril de Alexandria „Despre închinarea în Duh și în Adevăr”<sup>33</sup>. Și acolo mi-a plăcut, mi-a rămas din carte o apreciere pe care e bine s-o știm cu toții, și anume că, dacă ne gândim la *Cele zece porunci* ale lui Dumnezeu, date pe Muntele Sinai, constatăm că primele patru porunci reglementează legătura între om și Dumnezeu, a cincea poruncă reglementează relația între părinți și copii, iar celelalte cinci porunci reglementează raporturile oamenilor între ei. Și Sfântul Chiril scoate în evidență faptul că întâi e Dumnezeu, după Dumnezeu sunt părinții, iar după părinți sunt ceilalți oameni.

<sup>33</sup> Sfântul Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, traducere, introducere și note de Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, în *Scrieri, partea întâi*, colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” – nr. 38, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991.



Deci relația aceasta între părinți și copii este o relație la care nu-i bine să se renunțe, chiar dacă s-ar gândi cineva că o altă relație, de exemplu relația de prietenie, ar fi mai la îndemână, mai favorabilă sau știu eu ce altceva ar însemna.

**– Ce se poate face atunci când un preot își ajută din tot sufletul credincioșii pe care îi are în păstorie, însă din multul zel pe care îl are îi sunt răstălmăcite faptele?**

– Dragă, dacă face bine în numele binelui și în numele lui Dumnezeu, să continue să facă bine și pe mai departe.

**– De ce atunci când suntem dezamăgiți de o prietenie sau o dragoste, simțim că ceva se rupe în noi și se poate ajunge din acest motiv la o disperare?**

– Când te încrezi prea mult în niște lucruri care nu rămân și nu se desfășoară așa cum ai crezut, ți se pot întâmpla și necazuri de pe urma acestui fapt, pentru că „unde e comoara ta, acolo e și inima ta” (Matei 6, 21). Iar dacă ți se strică o rânduială pe care ai avut-o, nu poți să fii totdeauna atât de pregătit încât să treci foarte ușor peste toate variațiile și peste toate fluctuațiile.

**– Poate exista o iubire sinceră între un creștin ortodox și un romano-catolic sau un neoprotestant? Cum îi putem iubi, de exemplu, pe martorii lui Iehova, care o hulesc pe Maica Domnului și sunt pe o cale greșită?**

– Dragă, în general când e vorba de o prietenie, nu se pun probleme de naționalitate, de religie ș.a.m.d. Este adevărat că e bine ca prietenii să includă tot ce este pozitiv. Sfântul Apostol Pavel zice că „de omul eretic, după întâia și a doua mustrare, să te depărtezi” (Tit 3, 10). De ce? Ca să nu te influențeze.

În ceea ce privește faptul acesta, că cineva este sau nu este cinstitor al Maicii Domnului, este o chestiune care nu totdeauna se pune accentuat. Adică noi, când realizăm o prietenie, nu-l întrebăm pe cel de care ne apropiem dacă o cinstește pe Maica Domnului, ca să ne putem împrieteni cu el, ci ne împrietinim pentru că așa ne vine nouă, să fim prieteni cu el. Acuma, e adevărat că cei care-s de alte credințe pun, în general, și probleme și aduc și tulburare în relațiile cu ei. Este și o vorbă, că atunci când se întâlnesc catolicii și protestanții, în Apus, ca să nu se certe, vorbesc despre fotbal. Cam așa e și cu chestiunile acestea. Dacă prietenia este cumva în afară de chestiuni religioase – doar știți că sunt atâția oameni care nici nu pun problema religioasă în general, nu numai când e vorba de prieteni sau de neprieteni –, nu se pune problema, adică te împrietenești cu cineva care e cum e, iar dacă te potrivești cu el, nu se mai pune problema aceasta, a credinței. În sfârșit, oamenii văd ce pot face...

Însă, dacă ai în vedere chestiunea aceasta și pui problema că nu te împrietenești cu cineva fiindcă nu-i cinstitor al Maicii Domnului, în cazul acesta trebuie să fii tu cinstitor al Maicii Domnului, dar cinstitor așa cum trebuie. Nu ca unu' care-a venit la mine și l-am întrebat dacă știe *Cuvine-se cu adevărat*. Zice: „Da”, însă când îl pun, zice: „Cuvine-se cu adevărat”. Și eu, fără să mă gândesc, așa, ca și când ar fi urmat ceea ce spun eu, zic: nici nu știi despre ce-i vorba!; și el, după mie: „Nici nu știi despre ce-i vorba”. Ei, dacă-i așa, nu se mai pune problema cinstirii sau faptului că nu este avută în vedere Maica Domnului.

Deși e o rătăcire, e o zăpăceală să zici că-L iubești pe Domnul Hristos, și s-o excluzi pe Maica Domnului.

**– Vorbiți-ne despre căsătorie ca desăvârșirea unei prietenii dintre un băiat și o fată.**

– Păi, e foarte simplu: dacă există o prietenie care poate să ducă la căsătorie, se consfințește prietenia prin slujba de Cununie. Și atunci, legătura între cei care se căsătoresc nu mai este numai o legătură firească, ci este și o legătură spirituală, pentru că și logodna, și cununia, se fac „în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”. Dar trebuie să recunoaștem că sunt foarte puțini, chiar între cei care se cunună, care pun accentul pe legătura aceasta prin Dumnezeu, și mai mult țin seama de potrivirile sau nepotrivirile dintre cei care se căsătoresc.

**– Când într-o relație de prietenie nu mai există respect și iubire, aceea relație credeți că este bine să se destrame?**

– Păi nici nu se poate să nu se destrame... se destramă de la sine.

**– Un om fără prieteni este un om rău?**

– Poate că nu este un om rău, ci poate să fie un om izolat, un om care nu are apropiere de ceilalți. Poate să fie și un om bun, însă un om nesociabil.

**– Este foarte greu, atunci când ești timid, să te poți apropia de cineva pe care îl iubești. Cred că timiditatea nu este o virtute, ci un păcat. Prin ce mijloc duhovnicesc putem scăpa de ea?**

– Dragă, timiditatea nu este un păcat, timiditatea este o neputință, e o știrbire a firii. Sigur că dacă ai atâta timiditate încât nu poți să te afirmi cu calitățile tale de iubire și de cinstire, e o lipsă care ar fi bine să fie înlăturată, în măsura în care se poate.

**– Spuneți-ne mai exact care sunt limitele prieteniei dintre un băiat și o fată.**

– Dragă, limitele prieteniei dintre un băiat și o fată trebuie să fie acelea care sunt între un frate și o soră. E-adevărat că cineva a zis către mine: „Părinte, dar să știți că eu mă mai și bat cu soră-mea...”. Dar eu nu pun problema asta, ci mă gândesc la legătura spirituală care există între un frate și o soră. Să știți că în cartea mea *Întâmpinări*<sup>34</sup> e scris că relațiile dintre un băiat și o fată trebuie să fie ca relațiile dintre o fată și o soră. Dar nu e adevărat! Eu am spus „ca între un frate și o soră”... au greșit cei care au scris. Cel puțin voi, care ați auzit de la mine, să corectați, dacă ajungeți la cartea mea, acolo unde-i scris că prietenia dintre un băiat și o fată trebuie să fie „ca între o fată și o soră”, să corectați că trebuie să fie „ca între un frate și o soră”. Tot așa, în cartea mea *Lumini de gând* și-a băgat cineva nasul acolo (dar nu ca să citească, ci ca să schimbe) și a modificat afirmația mea că „pe cei care nu merg la biserică, *la păgâni îi număr*” și a scris că eu, „pe cei care nu merg la biserică, îi socotesc *credincioși nepracticanți*”. Dar nu e adevărat, eu n-am zis așa. Și acum, la spovedit, dacă vine vreunul care nu merge la biserică, îi zic că eu, pe cei care nu merg la biserică, *la păgâni îi număr*. Zic către unul, odată: Tu știi ce-i păgânul? Zice: Da. – Ce e? Zice: Așa, ca mine...

– **Prietenia este absolut necesară omului? De ce?**

– Dragă, nu-i absolut necesară, da-i bine să fie. De ce să ocolești un lucru pozitiv, un lucru care-ți dă bucurie, care-ți dă fericire?

– **Ce legătură există între prietenie, iubire și dragoste, și unitatea ființială a Sfintei Treimi?**

– Dragă, astea sunt deja speculații, noi nu trebuie să facem legături de felul ăsta. Bineînțeles că lucrurile cele desăvârșite se potrivesc cu Sfânta Treime, dar noi nu suntem la măsurile acelea. Toate ale omului sunt la nivelul omului; cum suntem noi, așa ne este și prietenia.

– **Cum reușiți să fiți mereu bucuroși?**

– Așa-mi țâpă dinăuntru! Dragă, bucuria mea se bazează și pe credința mea. Eu, de exemplu, sunt foarte pozitiv în felul de a vedea lucrurile. Nu știu dacă a ajuns aici cartea mea *Duhovnici români în dialog cu tinerii – Părintele Teofil*<sup>35</sup>. Cartea începe cu o conferință pe care am ținut-o la București, cu titlul: „Dumnezeul meu”. Eu nu prea mă gândesc la pedepsele lui Dumnezeu, ci totdeauna mă gândesc la bunătatea lui Dumnezeu, la iubirea lui Dumnezeu. De aceea să știți că mie nu mi-e frică de faptul că n-o să ajung în rai. De ce nu mi-e frică? Nu că fac eu niște lucruri care mă îndreptățesc să

<sup>34</sup> Părintele Teofil Părăian, *Întâmpinări*, Editura Sophia, București, 2000.

<sup>35</sup> *Duhovnici români în dialog cu tinerii – Părintele Teofil*, Editura Bizantină, București, 1997.

ajung în rai. Nu! Dar sunt sigur că Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut. Părintele Arsenie zicea că „iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos e mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu”. Păi, dacă eu mă silesc să fac voia lui Dumnezeu, iar Dumnezeu L-a dat pe Fiul Său – cum zice Sfântul Apostol Pavel – pentru noi, oare nu ne va da toate împreună cu El? (cf. Romani 8, 32). Deci, după ce ne-a dat ce-i mult, să nu ne mai dea și ce-i puțin? Nu cred lucrul acesta! Eu am mare încredere în bunătatea lui Dumnezeu. Nu că asta mă îndreptățește să fac lucruri rele, că doar Dumnezeu mă iartă. Niciodată nu mă gândesc la așa ceva, ci totdeauna mă gândesc că Dumnezeu nu l-a putut crea pe om ca să-l pedepsească, să-l chinuiască ș.a.m.d. Omul într-adevăr poate ajunge în iad, dar mai întâi ajunge în iadul lui, în iadul pe care și-l face el prin viața lui, prin păcatele lui, prin nepăsarea lui, prin învârtosarea lui. Da, în felul acesta, ajunge în iad. Și dacă ar fi în rai cu starea asta, tot în iad ar fi. Așa că fiecare dintre noi își pregătește raiul sau iadul. Dacă noi trăim în lumea aceasta cu gândul la Dumnezeu, Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut. Dumnezeu e Dumnezeul milei și al îndurărilor. „Al Tău este a ne milui și a ne mântui pe noi” – spunem noi la sfintele slujbe. „Că milostiv și iubitor de oameni Dumnezeu ești”, „Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești” – astea nu au nicio valoare? Numai aia are valoare, că te pedepsește Dumnezeu și te duce în fundul iadului?

**– Relația de prietenie în vederea căsătoriei cu un preot fost căsătorit, deși nu este canonică, este oare permisă?**

– Nu!

**– Părinții aleg din neștiință nași catolici; aceștia se oferă, fără a-și declara religia. Ce atitudine să avem față de nașii copilului, acum, când copilul deja a împlinit vârsta de 20 de ani? Se mai poate face ceva în acest sens?**

– Nu mai poți face nimic, dar trebuia să se aibă în vedere lucrul de la început, iar preotul care botează trebuie să știe el însuși dacă nașii sunt ortodocși sau nu sunt ortodocși. La fel și la Cununie, trebuie să fie nașii ortodocși și trebuie să fie căsătoriți, să aibă cununie religioasă. Sunt niște lucruri care trebuie avute în vedere.

Acuma, lucrul s-a întâmplat, e întâmplat și mergem mai departe. Nu-ți excluzi nașii, că dacă ți-ai găsit nănașul, nu mai cauți altul, nu?

**– Într-o predică ai spus că nu-i împărtășiți pe cei ce fumează. Ca viitor preot de mir, vă întreb cum ar trebui să procedez...**



– Tot așa!

– **...pentru că peste 70% dintre mireni fumează. Ce să fac, să nu-i mai împărtășesc?**

– Nu-i mai împărtășești! Tu faci ce vrei, dar eu nu-i împărtășesc... Adică ce se întâmplă?: omul trebuie să fie dezlegat, să fie eliberat de patimi, or ăsta este un viciu... și eu zic că Dumnezeu nu-l poate primi pe omul care nu a ajuns la libertate prin credință. Ce-a zis Domnul Hristos?: „Cel ce săvârșește păcatul este rob păcatului” (Ioan 8, 34). Și atunci, eu le atrag atenția: „Măi frate, uite, cu mine te mai întâlnești când nu mai ești fumător”. Și ei zic: „Dar, părinte, sunt și preoți care fumează”. Le zic: treaba ta, la ăia să te duci! Dar dacă vii la mine, nu se poate.

– **Ca viitor preot, dacă respect canoanele, n-o să mai împărtășesc pe nimeni!**

– Păi, poate nici tu însuși nu te mai împărtășești... Dragă, nu se pune problema așa. Problema se pune că omul trebuie să părăsească păcatul, ca să poată fi dezlegat de păcat. Dacă nu părăsește păcatul, n-ai cum să-l dezlegi de păcat. N-o să-ți zic să-i dai douăzeci de ani de oprire de la Sfânta Împărtășanie; eu n-am dat niciodată mai mult de trei ani de oprire de la Sfânta Împărtășanie, nici pentru păcate cum ar fi uciderea, de pildă. De ce? Pentru că Părintele Stăniloae, în *Dogmatică*, scrie că noi, ca preoți, niciodată să nu oprim pe cineva mai mult de trei ani. Și eu am luat asta de bună și nu am oprit pe nimeni mai mult de trei ani. Numai că i-am spus omului: dacă trăiești așa cum trăiești acum, nici la moarte nu ești vrednic să te împărtășești. Deci poate că l-am oprit toată viața așa, dar nu în sensul acesta. De el depinde...

Cât privește așa, ca timp, de exemplu pentru avort opresc trei ani. Odată vine un cetățean la mine și zice: „Părinte, eu am făcut un păcat mare, mare de tot. – Poți să-l spui? – Da, că doar îl știe tot satul”. Bineînțeles că, dacă-l știa tot satul, putea să-l mai știe și unu' de la mănăstire. Zice: „L-am ucis pe un fiu al meu... m-am bătut cu soția, el s-a băgat între noi, l-am lovit și... Nu l-am lovit ca să moară, dar a murit din lovitură. – Ai făcut închisoare? – Da, nouă ani”. M-am gândit: și-așa, eu pe om îl opresc trei ani... acum îl împărtășesc, că doar la el au trecut de trei ori câte trei ani. Numai că l-am întrebat: „La biserică mergi? – Nu! – Te rogi dimineța și seara, postești? – Nu! – Păi mă, păcatele astea sunt mai mari decât păcatul acela, că pe-ăla l-ai făcut așa, într-o împrejurare, și nici n-ai vrut să-l faci. Dar acum, tu de câte ori nu mergi la biserică, atâta ești în păcat, cât stau oamenii în biserică și tu nu mergi. Când nu postești, păcătuiești; când nu te rogi, păcătuiești. Păcatele astea sunt mai mari ca acela”. Așa că nu l-am lăsat să se împărtășească, dar nu pentru că a omorât om, ci pentru că trăia o viață care nu-l recomanda pentru Dumnezeu.

– **În relația dintre soț și soție este obligatorie și relația de prietenie?**  
– Nu e obligatorie, că se mai și ceartă oamenii în relațiile de soț și soție. Dar ar fi foarte bine să fie predominantă o relație de prietenie.

– **Ați afirmat că unele dintre relațiile dumneavoastră de prietenie s-au stins din cauza lipsei de comunicare, a distanței. Ce rol credeți că are comunicarea într-o astfel de relație socială?**

– Știți că este o vorbă: „Ochii care nu se văd se uită”. Însă nu e vorba de asta, eu am vrut să spun că mi s-au dizolvat unele prietenii din pricină care n-au depins de mine în mod special, în sensul că celălalt și-a făcut alt stil de viață. Eu cred c-ați băgat de seamă, sau dacă n-ați băgat de seamă, o să fiți de acord cu mine acum în următoarea chestiune: copiii sunt cei mai apropiați între ei, așa încât de multe ori nu poți să distingi între un băiat și o fată, în copilărie. După aceea, încep oamenii să se distanțeze: la tinerețe se conturează oamenii cumva și sunt mai deosebiți, iar la bătrânețe sunt cei mai distanțați. De ce? Pentru că s-au alcătuit prin viața pe care au trăit-o. Fiecare și-a trăit viața cum și-a trăit-o și în felul acesta s-a conturat altfel și așa s-au distanțat. Deci, când e vorba de prietenie, de soț, de probleme din astea, trebuie să se aibă în vedere faptul că oamenii trebuie să insiste pentru apropierea între ei; și bineînțeles că dacă duc același stil de viață, parcă se și imprimă unul în celălalt.

– **Ce ne puteți spune despre Dumnezeu Vechiului Testament în relația Sa de iubire față de oameni?**

– Dragă, Dumnezeu totdeauna i-a iubit pe oameni și S-a îngrijit de ei și, pentru că i-a iubit, i-a binecuvântat. De fapt, Vechiul Testament e o pregătire pentru Noul Testament, așa că și în Vechiul Testament Dumnezeu a fost Tatăl oamenilor. De exemplu, haideți să luăm Psalmul 102: „Cât e de sus cerul deasupra pământului, atât de mare-i bunătatea Lui spre cei ce se tem de Dânsul./ Cât este de departe răsăritul față de apus, atât a depărtat de la noi fărădelegile noastre./ Cum miluiește un tată pe copiii săi, așa a miluit Domnul pe cei ce se tem de Dânsul”. Deci bunătatea lui Dumnezeu, chiar ca Tată, e manifestată în Vechiul Testament.

– **Vă mulțumim!**

## VREMEA BUCURIEI

15 mai 2001

– **Numai vremea Pentecostarului este o vreme a bucuriei?**

– Dragă, eu am spus... îmi pare rău că nu luați aminte la ce vă spun. Aveam un profesor la Teologie care, când nu știau studenții, zicea: „Drotul vost’ că n-ați reținut nimic din ce v-am spus eu!” Dacă pune cineva această întrebare, înseamnă că n-a luat aminte că eu am spus de mai multe ori că vremea bucuriei e toată vremea, nu-i numai vremea Pentecostarului; însă vremea Pentecostarului este vreme specială în care se accentuează bucuria.

– **Bucuria este totuși apanajul călugărului, al omului care trăiește în rugăciune și slujire, mereu aproape de Dumnezeu. Dumnezeu are grijă și de omul din lume, îl ajută în toate problemele, dar parcă bucuria nu poate fi deplină.**

– Dragă, să știți că nu sunt avantaje, din punctul acesta de vedere, pentru călugări și dezavantaje pentru cei care nu sunt călugări. Domnul Hristos n-a venit pentru o categorie de oameni, n-a avut în vedere o categorie de excepție, ci a venit pentru toți oamenii. La El nu e deosebire între călugări și necălugări, ci între buni și răi, oameni buni – oameni răi. Un călugăr trebuie neapărat să fie bun, și-atunci, dacă-i bun, are și bucurie, la fel cum are orice om bun.

Ai mei de-acasă, când le spuneam de Părintele Serafim – Dumnezeu să-l odihnească – de la noi de la mănăstire că-i om bun, ziceau: „Bun să și hie, iar dacă nu-i bun, n-are treabă să stea acolo”, adică la mănăstire. Și aveau dreptate.

Orice om poate fi bun, în împrejurările în care trăiește el. La călugărie sunt niște avantaje în sensul că te poți ruga mai mult, poți lua parte la slujbă mai multă decât ai putea în afară de mănăstire. Și noi, când plecăm undeva, suntem mai împrăștiți și nu ne mai putem face programul de la mănăstire. Dar asta nu înseamnă că pierdem ceva, pentru că ceea ce facem noi pentru Dumnezeu e și ceea ce vrea Dumnezeu; iar Dumnezeu ne primește ceea ce facem, pentru ce nu putem face.

Așa că astea sunt mai mult păreri ale oamenilor: „Dumneata ești călugăr, poți să te rogi”. Ești, dar poate tot nu te rogi... sau ești și te rogi, dar poate nu te rogi cum se roagă cineva care are o trebuință deosebită. Gândiți-vă la o mamă care se roagă pentru copilul ei. Păi, nu poți să te rogi cu inimă de mamă, dacă n-ai inimă de mamă. Și inimă de mamă, de fapt,

cine are? Mama! Tata tot n-are inimă de mamă. Ai mei de-acasă ziceau: „Numa' mumă să nu hii... să hii barăm tată!” Deci tata e mai nepăsător, dar mama nu poate, este frământată tot timpul.

Și-atunci, iată că o mamă poate că se roagă mai mult sau mai bine decât un călugăr, care nu-i mamă și care nu-i nici tată.

**– Ce înseamnă „sărac cu duhul” și în ce măsură sărăcia duhovnicească este considerată un dar? Explicați-ne „Fericirile”.**

– Dragă, Domnul Hristos a spus: „Fericți sunt cei săraci cu duhul, că a aceloră este împărăția cerurilor”. Ce înseamnă „sărac cu duhul”? Înseamnă un om care nu-i mulțumit cu cât a realizat, cu cât are, care dorește tot mai mult, care se angajează la mai mult. De fapt, cei săraci cu duhul sunt cei smeriți, cei care nu-și dau importanță, cei care nu se încred în ei înșiși.

După aceea: „Fericți sunt cei ce plâng”. Vedeți, este interesant de observat că cei ce plâng sunt fericiți nu pentru că plâng, ci pentru că nu vor mai plânge. Fericți sunt cei ce plâng acum din diferite motive, dar sunt fericiți pentru că se vor mângâia, nu pentru că plâng; nu plânsul le dă fericirea, ci mângâierea pe care o dă Dumnezeu. Ajungând la Evanghelie, ajungând la credință, ajungând la o bază pe adevărurile de credință, vor ajunge la mângâiere, vor înceta din plâns.

„Fericți sunt cei blânzi”, adică cei care nu sunt mânioși, cei care nu sunt răzbunători, răi; pentru că răutatea nu ferește, ci nemulțumește. Cei blânzi sunt fericiți pentru că ei vor moșteni pământul, în înțelesul că un om blând este mai întemeiat pe cele bune decât un om mânios, care nu moștenește nici măcar mulțumirea de a fi blând.

„Fericți sunt cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura” – adică sunt fericiți aceia care vor să fie drepti, care simt o nevoie de dreptate, de a fi drepti, ca și când le-ar fi foame și le-ar fi sete de dreptate. Aceia se vor sătura, adică în împărăția lui Dumnezeu, care începe de aici, de pe pământ; să nu vă închipuiți că împărăția lui Dumnezeu începe de la moarte. În împărăția lui Dumnezeu, oamenii vor fi împliniți total, nu vor mai avea ce să mai dorească.

Mănăstirea spun eu că este tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului și locul împlinirilor, deci locul în care nu mai aștepți mai mult, pentru că ai cât îți trebuie. Așa va fi și în împărăția lui Dumnezeu. Asta înseamnă „se vor sătura de dreptate”: vor fi împliniți prin faptul că sunt drepti.

„Fericți sunt cei milostivi, că aceia se vor milui” – sunt fericiți aceia care sunt cu inima deschisă față de cei care au trebuință de ei. Nu trebuie să ne gândim numai la milostenia materială, ci și la milostenia spirituală, adică la bunăvoință, la îngăduință, la iertare, care tot de milostivire țin.



„Fericiți sunt cei curați cu inima, că aceia Îl vor vedea pe Dumnezeu”. Cam uităm noi de lucrul acesta, că-L vom vedea pe Dumnezeu numai dacă avem inimă curată. De ce? Pentru că cine n-are inimă curată își vede necurățiile lui. În rugăciune vede închinăciunile pe care le poartă în suflet, or cei cu inimă curată văd bunătatea lui Dumnezeu, mila lui Dumnezeu.

Asta înseamnă „a-L vedea pe Dumnezeu”: a vedea raportul între Dumnezeu și oameni, a-L vedea pe Dumnezeu ca Tată, a-L vedea pe Dumnezeu binevoitor, a-L vedea pe Dumnezeu iertător. Toate acestea țin de vederea lui Dumnezeu; să nu vă închipuți că-i vorba să te uiți undeva și să vezi ceva, să zicem ca un nor, și să zici: Uite, așa-i Dumnezeu, cum e norul ăla. Nu asta este, ci este o înțelegere a ceea ce este Dumnezeu față de lume. Dumnezeu este iubire, iar când Îl vezi pe Dumnezeu, vezi iubirea lui Dumnezeu, vezi iubirea lui Dumnezeu în ceea ce face pentru lume.

Ia să ne gândim noi la Domnul Hristos, Care a zis: „Ierusalime, Ierusalime, care-i ucizi pe prooroci și îi omori cu pietre pe cei trimiși la tine. De câte ori am voit să-i adun pe fiii tăi, cum adună găina puii săi sub aripi” (Matei 23, 37). Când știi asta și când ești pătruns de acest adevăr, zici că L-ai văzut pe Dumnezeu.

Sau în Sfânta Evanghelie este cuvântul: „Fericiți sunt ochii voștri că văd și urechile voastre că aud, că mulți prooroci și drepti au vrut să vadă ceea ce voi vedeți, și n-au văzut, și să audă ceea ce voi auziți, și n-au auzit” (Matei 13, 16-17). Ce au văzut ucenicii Domnului Hristos? Au văzut minunile Domnului Hristos, pe care nu le-au văzut cei din Vechiul Testament. Ce au auzit ucenicii Domnului Hristos? Învățătura Domnului Hristos, cuvântul cel veșnic al Domnului Hristos.

A zis Sfântul Apostol Petru: „Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice” (Ioan 6, 68). Și noi avem posibilitatea aceasta: să vedem, prin credință, minunile Domnului Hristos, să auzim, prin Sfânta Evanghelie, cuvintele Domnului Hristos; avem și noi avantajul acesta, dar numai dacă suntem curați cu inima, pentru că dacă nu suntem curați cu inima, atunci Îl vedem pe Domnul Hristos cum L-au văzut fariseii și cărturarii, care L-au judecat, L-au hulit și până la urmă L-au răstignit. Pentru că nu L-au văzut pe Dumnezeu, cum zice Sfântul Apostol Pavel în Epistola I către Corinteni: „Dacă ar fi cunoscut înțelepciunea lui Dumnezeu, nu L-ar fi răstignit pe Domnul slavei” (I Corinteni 2, 7-8).

„Fericiți sunt făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema”. E vorba de intervențiile acestea, de a-i opri pe oameni de la răutate, de la răzbunare... În măsura în care se poate face lucrul acesta, pentru că nu totdeauna e în puterea noastră să schimbăm niște lucruri.

„Fericiți sunt cei prizoniți pentru dreptate, că a acelora este împărăția cerului” — adică aceia care sunt statornici în dreptate, în bine, în starea de drept și nu se clintesc din ea nici în fața împrejurărilor grele. Primesc mai bine prigonirea decât să renunțe la dreptate, la fapta bună. Și a acelora este împărăția lui Dumnezeu.

„Fericiți veți fi când vă vor ocări pe voi și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine”. Adică, pentru că sunteți ai Mei, ai lui Hristos, aveți de suferit; oamenii vă grăiesc de rău, dar fără să aibă dreptate, ci inventează ei... De exemplu, cineva zice: „A, păi ăla zice că-i credincios, da-i un șmecher!” sau: „Ăla zice că-i credincios, da-i un lacom!” Or să nu fie așa, ci noi să fim fără vină, chiar dacă suntem învinuiți.

**– Care este legătura între bucurie și rugăciunea lui Iisus Hristos? Trebuie să fie o stare permanentă sau bucuria se obține cu timpul, prin curățirea de patimi?**

– Dragă, întâi e curățirea și după aceea vine bucuria; dar nu totdeauna e așa, uneori sunt și anticipări de bucurie. De exemplu, eu, când eram elev de liceu, la Timișoara, mergeam de la internat până la școală cam o jumătate de oră, atât timp îmi ocupa drumul; și mai ales dimineața, ziceam: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Nu pot să zic că eram curățit de păcate și de patimi, dar aveam o bucurie mai presus de ceea ce poate da lumea aceasta; și o aveam din rugăciunea aceasta, din rugăciunea de toată vremea sau de câtă vreme o făceam. Aveam o bucurie pe care o dă apropierea de Dumnezeu; unde este Dumnezeu, acolo este și bucuria.

Gândiți-vă, de exemplu, la cei care s-au întâlnit cu Domnul Hristos. De pildă, la Zaheu Vameșul. Zaheu Vameșul a vrut să-L vadă pe Domnul Hristos și L-a văzut. S-a urcat într-un pom și L-a văzut pe Domnul Hristos, iar Domnul Hristos i-a zis: „Zahee, coboară-te degrabă, că astăzi trebuie să fiu în casa ta”. Și spune Sfântul Evanghelist că el „s-a coborât și L-a primit pe Domnul Hristos cu bucurie” (Luca 19, 5-6).

Întâlnirea cu Domnul Hristos aduce bucurie. Cineva care simte prezența Domnului Hristos în sufletul lui, prin credință, are bucurie din aceasta.

Chiar și doar citirea Evangheliei aduce bucurie, sau un adevăr din Evanghelie... Adevărul că Dumnezeu ne iubește este un adevăr care aduce bucurie, fie că zici: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, fie că nu zici... Să știți că se cam exagerează cu treaba asta, cu rugăciunea de toată vremea, că trebuie să zici. Călugării sunt datori să zică și e bine să zică și ceilalți, dar nu înseamnă că numai cei care zic rugăciunea aceasta se mântuiesc. Nu înseamnă! De ce? Mai întâi de toate, pentru că această rânduială n-a fost dată de Domnul

Hristos, ci este o rânduială de după Domnul Hristos: în istoria Bisericii s-a ajuns la rugăciunea aceasta și la o încercare de permanentizare a rugăciunii.

Însă lui Dumnezeu nu-I slujim numai cu rugăciunea, ci lui Dumnezeu trebuie să-I slujim cu toată viața, căci zicem la slujbă: „Toată viața noastră, lui Hristos Dumnezeu să o dăm”. Viața religioasă nu constă numai din rugăciune. Sigur că rugăciunea e pe loc principal, dar nu e numai rugăciunea.

Și-apoi, nu este numai rugăciunea aceasta: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. În Pateric găsim și alte rugăciuni pe care le ziceau sfinții – sfinții sau păcătoșii –, de exemplu:

„Eu, ca un om, am greșit, Tu, ca un Dumnezeu, iartă-mă!”; „Doamne, învrednicește-mă să Te iubesc pe Tine, cum am iubit odinioară păcatul”;

Rugăciunea Sfântului Ioanichie: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, mărire Ție”.

Sunt și alte rugăciuni...

Și-apoi, rugăciunea liturgică, rugăciunile de la slujbă, rugăciunile prin care se fac slujbele... Și care nu sunt numai rugăciuni de cerere, ci sunt rugăciuni de preamărire, rugăciuni în care dăm glas preamăririi lui Dumnezeu.

Sunt și rugăciuni mai cuprinzătoare decât rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”... Rugăciunea *Tatăl nostru*, care este o rugăciune nu numai pentru tine, ca om izolat, ca persoană, ci este pentru toți oamenii. Zicem „*Tatăl nostru*”, deci cine sunt aceia pe care-i cuprindem în cuvântul „nostru”? Și credincioșii ortodocși, și credincioșii de alte credințe, și credincioșii creștini, și necredincioșii, și păgânii... tuturor le este Tată Dumnezeu. Și atunci, când zicem „*Tatăl nostru*”, noi cuprindem o lume întreagă, îi cuprindem pe toți oamenii câți există în lumea aceasta, într-un fel sau altul.

Apoi, există rugăciuni de preamărire... de exemplu: „Mărire Ție, Doamne, mărire Ție”. Rugăciunea Părintelui Sofronie de la Essex, ucenicul Sfântului Siluan: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi și lumea Ta”. Se poate înlocui rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, cu rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi și lumea Ta”. Sau se pot alterna rugăciunile acestea: poți să zici întâi „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” și poți să zici după aceea „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi și lumea Ta”.

Și poți adăuga și alte rugăciuni, de exemplu:

„Mărire Ție, Doamne, mărire Ție”;

„Fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până-n veac”;

„Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, mărire Ție”;



„Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le”;

„Doamne, Cel ce pe Preasfântul Tău Duh L-ai trimis, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-L lua de la noi, ci-L înnoiește întru noi, cei ce ne rugăm Ție”.

Sau un cuvânt de rugăciune către Maica Domnului:

„Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi”;

„Născătoare de Dumnezeu Fecioară, bucură-te, ceea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei și binecuvântat este rodul pânteceleui tău, că ai născut pe Mântuitorul sufletelor noastre. Preasfântă Marie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi, păcătoșii, acum și în ceasul morții noastre. Amin”;

„Cuvine-se cu adevărat să te fericism, Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită și prea nevinovată și Maica Dumnezeului nostru. Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul L-ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim”;

„De tine se bucură, ceea ce ești plină de dar, toată făptura, soborul îngeresc și neamul omenesc; ceea ce ești biserică sfințită și rai cuvântător, lauda fecioriei, din care Dumnezeu S-a întrupat și Prunc S-a făcut, Cel ce este mai înainte de veci. Că brațul tău, scaun l-a făcut, și pântecele tău, mai desfătat decât cerurile l-a lucrat. De tine se bucură, ceea ce ești plină de dar, toată făptura, mărire ție”.

Deci nu trebuie să rămânem la un singur fel de rugăciune și să considerăm că numai asta trebuie să zicem și că dacă zicem asta ne primește Dumnezeu, dar dacă zicem altceva, nu ne primește Dumnezeu. Nu-i așa!

Eu, de exemplu, mă gândesc așa, că dacă mă voi întâlni cu Domnul Hristos, două cuvinte am de spus, două lucruri: „Mărire Ție, Doamne, mărire Ție!” și „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Și-apoi, dac-oi mai avea vreme și binecuvântare să zic și altele, o să zic și celelalte rugăciuni.

**– Unde credeți că începe bucuria cunoașterii lui Dumnezeu pentru micul creștin, în familie sau în biserică?**

– Și în familie, și în biserică. Și poate că nici în familie, nici în biserică, ci în altă parte, unde Se descoperă Dumnezeu; asta nu-i o chestiune care se programează, nici de către om și poate că nici de către Dumnezeu. Când ai o stare sufletească corespunzătoare cu ceea ce urmează să se facă, o stare corespunzătoare cu cunoștința de Dumnezeu, Dumnezeu ți Se descoperă.



Cum ți Se descoperă Dumnezeu? Dacă te uiți la un răsărit de soare, nu te mai gândești numai la răsăritul de soare, ci la Dumnezeu, Care a făcut soarele.

Ia să ne gândim noi la cuvântul acela de la Paști: „Pe Soarele cel mai înainte de soare, Care a apus oarecând în mormânt – ne gândim la Domnul Hristos, Care a făcut soarele –, întâmpinatu-L-au către dimineață, căutându-L ca pe o zi, mironosițele fecioare. Și una către alta strigau: O prietenelor, veniți să ungem cu miresme trupul cel de viață dătător și îngropat, trupul care l-a înviat pe Adam cel căzut, și care acum zace în mormânt! Să mergem, să ne sânguim ca și magii și să ne închinăm și să-I aducem miruri, în loc de daruri, Celui ce nu în scutece, ci în giulgiu este înfășurat; și să plângem și să strigăm: O Stăpâne, scoală-Te, Cel ce dai celor căzuți sculare!”

Iată niște gânduri liturgice despre care nu poți să zici că sunt fără valoare și că se cuprind în rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” sau că nu mai e nevoie de ele, că dacă zici: „Doamne Iisuse...”, ai împlinit totul. Să știi că n-ai împlinit totul!

– **Bucuria realizărilor poate fi confundată cu mândria?**

– Nu, pentru că există o bucurie firească, pe care o binecuvintează Dumnezeu. Bucuriile de familie, bucuria succesului, bucuria realizărilor, bucuria de rezultatele la care ajungi... toate acestea le binecuvintează Dumnezeu.

– **Ce faceți cu cei care nu vor sau nu pot primi bucuria sfântă, dar totuși vă cer ajutorul?**

– Nu fac nimic, le zic să ceară ajutorul de la Dumnezeu.

– **Care sunt repercusiunile împărtășirii fără spovedanie?**

– Depinde... Dacă te împărtășești fără spovedanie și ești nevrednic de Împărtășanie, ajungi la osândă; fiindcă noi, la fiecare rugăciune în care cerem ajutorul lui Dumnezeu în folosul nostru prin Împărtășanie, avem în vedere și posibilitatea de a se împărtăși cineva cu osândă. La Sfânta Liturghie, preotul zice așa, după ce se sfințesc Cinstitele Daruri: „Ca să le fie celor ce se vor împărtăși, spre trezirea sufletului, spre iertarea păcatelor, spre împărtășirea cu Sfântul Duh, spre plinirea împărăției cerurilor, iar nu spre judecată sau spre osândă”. Deci *nu spre judecată sau spre osândă*.

Acuma, dacă se împărtășește cineva din neștiință, e una, iar dacă sfidează, atunci este ca acela care s-a dus la nunta fiului de împărat fără haină de nuntă (cf. Matei 22, 2-14). Așa că poate fi cu primejdie treaba asta.

– **Ce sfat le dați celor cărora, în timpul Sfintei Liturghii, le zboară gândul la cele lumești?**

— Nu le dau niciun sfat, că doar le dă Biserica: „Toată grija cea lumească, de la noi s-o lepădăm!” Dacă putem, bineînțeles, că la toți ne mai vin și gânduri străine.

**— Tristețea este un păcat? Cum poate fi ea alungată?**

— Dragă, tristețea poate să fie păcat, dar se poate să nu fie un păcat, ci să fie o stare, atunci când ajungi la niște nemulțumiri, la un fel de întristare.

Numai că nu trebuie să consideri că întristarea este benefică. De ce a zis Domnul Hristos: „Pentru ce sunteți triști?” (Luca 24, 17). Fiindcă nu vrea să fim triști, vrea să fim bucuroși. Așa că, din cât putem, să ocolim stările de întristare, de deprimare, de depresie.

**— Care este bucuria în călugărie și care este bucuria în căsătorie?**

— Dragă, fiecare se bucură de ceea ce are. Călugărul se bucură de slujbe, de rugăciune, de citirea din Sfânta Scriptură... de mijloacele lui. Cei din familie se bucură de copii, de nepoți...

A zis odată cineva către mine: „Părinte, dar dumneavoastră ce gânduri aveți? Noi, cei care avem familii, ne gândim la copii, că dau examene, că iau, că nu iau examenul... Dumneavoastră la ce vă gândiți?” Și-au închipuit că numai atâtea gânduri sunt în lumea asta, câte gândesc ei... Ne gândim și noi la ceva, ne gândim la ceva ce se potrivește cu viața noastră. Și noi ne gândim la prieteni, la binefăcători, la oameni cumsecade, la câți am întâlnit în viață care ne-au ajutat, care au însemnat ceva pentru viața noastră... și noi îi cuprindem pe oameni în gândurile noastre.

În Pateric se spune că unii oameni au mintea la păcate, alții au mintea la oameni, iar alții, la Hristos. Și poate același are mintea și la păcate, și la oameni, și la Hristos.

**— Călugării, dedicându-și viața lui Dumnezeu, au parte de o bucurie mai deplină? Dar preoții?**

— Dragă, viața nu se trăiește prin comparație. Nimeni nu știe dacă are mai multă bucurie decât altul. Fiecare are bucuria lui și nu pot să zic că eu, dacă sunt călugăr, am bucurie mai mare decât un preot sau bucurie mai mare decât un credincios de rând. Fiecare are bucuria la capacitatea lui.

**— Ce trebuie făcut dacă în locul bucuriei de a-mi duce crucea mea mă bate tot mai des gândul sinuciderii?**

— Dragă, e groaznic! Lucrul ăsta trebuie înlăturat de la prima răsărire a lui, pentru că sinuciderea înseamnă să renunți la darul cel mai mare pe care l-a dat Dumnezeu și care, de fapt, nu e al tău, ca să faci ce vrei cu el.

Sinuciderea te pune în afară de binecuvântarea lui Dumnezeu și-ți pregătește iadul. Și-atunci, dacă ai credință în Dumnezeu, nu poți să ai astfel de gând sau îți reproșezi că îți vine un astfel de gând.

**– Cum putem trăi permanent în bucurie?**

– Asta este o chestiune pe care o dă Dumnezeu, nu ne-o realizăm noi. Însă de fapt omul niciodată nu poate să spună că e în bucurie deplină sau în întristare, ci în general poate să fie într-o stare neutră – nici de bucurie, nici de întristare –, dar cu înclinare spre bucurie.

**– Atunci când facem semnul Sfintei Cruci, coborârea mâinii de la frunte la piept amintește pogorârea Fiului lui Dumnezeu pe pământ. Cum ar trebui să înțelegem această pogorâre, atunci când facem semnul Sfintei Cruci?**

– Cum o poți înțelege, nu există o regulă. Fiecare se gândește la ce poate el să se gândească în privința aceasta. Fapt este că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, adică n-a devenit om. Ce-nseamnă că S-a făcut om? Înseamnă că a primit, pe lângă firea dumnezeiască, și firea omenească, într-o unire care nu se sfârșește niciodată, o unire veșnică. Fiecare poate să se gândească la ce-i vine lui în minte în chestiunea respectivă.

**– Cum se poate alunga lenea și deznădejdea când o persoană este supusă patimilor, pentru a putea gusta măcar puțin din acea bucurie divină?**

– Dragă, lucrurile acestea nu vin de la sine, ci omul trebuie să știe când este leneș și să știe că nu trebuie să fie leneș, pentru că lenea este păcat de moarte; și atunci, îți reproșezi, faci cumva ca să nu te lenevești. Omul trebuie să facă ceva tot timpul.

Să știți că nu faci ceva, de exemplu, când te uiți la televizor numai așa, ca să-ți găsești o treabă, ci atunci, de cele mai multe ori este o stare de lenevie. Dacă te uiți la televizor și nu faci nimic, ești într-un fel de nelucrare, iar asta te pregătește ca leneș, nu te pregătește ca om harnic. Un om harnic își alege de la televizor ce crede el că-i este de folos și atâta tot, nu că o întindem cu altă și altă emisiune, numai ca să te găsești într-o treabă.

**– Dacă cineva nu poate merge duminica la biserică, e bine să asculte slujba la televizor sau la radio?**

– Da, dacă e bolnav, dacă stă în pat, dacă are împiedicări de nu poate merge. Dar nu-i același lucru să ascuți slujba la televizor sau la radio și să mergi la biserică. Nu-i același lucru! Trebuie să mergem la biserică, iar cine

nu poate, acela să asculte slujba la radio sau la televizor, dar numai în cazul acesta, că realmente nu poate, nu că e mai comod să stai acasă și să ascuți slujba la televizor.

Mai întâi de toate, cred că în general cei care ascultă slujba la radio sau o privesc la televizor nu stau în poziție de oameni care sunt în biserică. Stai pe fotoliu, răsturnat pe spate sau în pat și ascuți slujba la televizor; asta nu-i treabă, fiindcă asta înseamnă un fel de desconsiderare a slujbei.

**– Cum trebuie înțelese cuvintele: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădădui”?**

– Nu știu. Eu totdeauna am spus că nu înțeleg cuvintele acestea, iar dacă totuși au însemnătate, ele au fost spuse pentru Sfântul Siluan. Dacă Sfântul Siluan le-a înțeles, ajunge. Mă gândesc că se poate ține mintea și în rai și să nu deznădăduiești. Nu știu de ce s-a spus cuvântul acesta.

**– Se poate cineva mântui suficient în starea în care se află, călugăr sau mirean?**

– Eu nu știu ce tot aveți aicea cu călugări și cu mireni! Ca și când astea ar fi condiții de mântuire. Să știți că nu-i așa! Fiecare își găsește calea lui și merge pe calea respectivă; nu vor fi judecați mireni cu măsurile călugărilor și nici călugării cu măsurile mirenilor.

Sfântul Maxim Mărturisitorul chiar spune că izbânzile mirenilor sunt căderile călugărilor, iar izbânzile călugărilor sunt căderile mirenilor. Adică pentru un mirean e important să aibă familie, să aibă copii... or asta la călugări e o cădere, o scădere.

Așa că nu vă mai tot puneți problemele astea. Gândiți-vă cum să vă mântuiți în condițiile în care trăiți. Că „nu poți să faci ce fac călugării”... Nu poți să mergi în fiecare zi la biserică, dar nici nu ești dator, ești dator să mergi duminica la biserică. Dacă duminica nu mergi, greșești. Dacă mergi în fiecare zi la biserică și nu mergi duminica, nu faci destul.

**– Vă rugăm să ne spuneți dacă faceți vreo asemănare între bucuria și pacea revărsate în suflet de harul Duhului Sfânt și liniștea pe care o obține un practicant yoga?**

– Nu fac nicio asemănare, pentru că nu știu ce se face la yoga. Știu că yoga nu trebuie folosită, pentru că e ceva extra-creștin. Noi în creștinism avem tot ce ne trebuie, nu mai trebuie să învățăm de la cei din afara creștinismului. Bucuria de la yoga poate fi asemănată cu bucuria pe care o au oamenii din succesele obișnuite, nu-i o bucurie pe care o lucrează Duhul Sfânt în sufletul omului.



– **Dacă uneori ești deprimat, ce se poate face pentru a avea bucurie, pentru a-ți schimba starea în stare de bucurie?**

– Ceri ajutorul lui Dumnezeu, că prin puterea ta nu poți face nimic.

– **Păcatele mele fiind permanent în mintea mea, cugetul meu se întristează, iar bucuria mea se pierde. Ce pot face?**

– Ceri ajutorul lui Dumnezeu. Dragă, noi nu ne mântuim prin puterile noastre, ne mântuim prin ajutorul lui Dumnezeu. Ce nu putem noi, poate Dumnezeu și ne ajută.

– **Ce poate să facă o bunică sau cum trebuie să se roage pentru un nepot care a apucat pe căi greșite?**

– O bunică se poate ruga cum se roagă orice bunică cu credință în Dumnezeu. Nu există o rugăciune anume: mă rog cu rugăciunea asta și se realizează.

Pe mine mă întreabă oamenii: „Cum să mă rog?” Și eu le spun tuturor: „Roagă-te cum poți!” „Ce rugăciune să fac? – Pe care vrei, pe-aia s-o faci”. Pentru că nu există o rugăciune prin care se realizează un lucru și o rugăciune prin care nu se realizează, pentru că nu-i rugăciunea cutare.

Astea sunt chestiuni așa, de oameni mai mult superstițioși decât credincioși.

– **Mulți merg la biserică și mărturisesc că au credință în Dumnezeu și nădejde de mântuire. Și totuși, în viața de zi cu zi nu se poartă cum trebuie.**

– Dragă, credința se manifestă nu numai în faptul că mergi la biserică, ci se manifestă în toate laturile vieții.

Atâta credință ai, câtă manifesti în viață. Domnul Hristos a spus: „Cel ce iubește pe tată sau pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubește pe fiu sau pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce nu-și ia crucea ca să-Mi urmeze Mie nu este vrednic de Mine” (Matei 10, 37-38). Deci trebuie făcute mai multe lucruri, nu numai atât, că mergi la biserică. Mersul la biserică este un început, fără asta nu există înaintare autentică în viața spirituală, dar nu înseamnă că dacă mergi la biserică, ai făcut totul. De aceea sunt mulți oameni care zic: „Părinte, dar sunt atâția care merg la biserică și sunt mai răi decât necredincioșii”. Și sunt și de-ăștia, e drept că sunt. Dar eu le răspund așa: dragă, dar să știi că ăia, care-s mai răi decât necredincioșii, sunt totuși mai buni decât tine, care nu mergi la biserică. De ce-s mai buni decât tine? Pentru că fac și un lucru pe care tu nu-l faci.

– **Cum pot fi dezlegate blestemele și păcatele înaintașilor?**

– Prin rugăciunile de dezlegare de blestem și printr-o viață care te pune sub binecuvântarea lui Dumnezeu.

– **Vă rugăm să ne explicați următorul citat: „Satan vine la noi îmbrăcat în înger al Domnului, iar prin aceasta îl duce în eroare chiar și pe cel care vrea cu adevărat să vină pe calea cea dreaptă a Domnului”.**

– Da, este un cuvânt de la Sfântul Apostol Pavel, că Satana se prefacă și în înger al luminii (cf. II Corinteni 11, 14). De aceea, trebuie să fim cu grijă. Cineva l-a întrebat pe un părinte ce spune el despre oamenii care au vedenii cu îngeri, iar părintele a răspuns: „Eu îi fericesc pe aceia care-și văd păcatele lor”.

Cel mai bine este să ne întemeiem pe ceea ce știm sigur și să nu căutăm lucruri mai presus de ceea ce suntem noi vrednici.

– **Sabatul este sâmbăta sau duminica?**

– Sabatul este sâmbăta; „sabat” înseamnă odihnă. Numai că noi nu ținem sabatul sâmbăta, ci ținem duminica, pentru că cele ce s-au întâmplat duminica sunt mai importante. Și anume, ținem duminica pentru Învierea Domnului Hristos și pentru Pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli, care-s mai importante decât ceea ce înseamnă sabatul.

Cuvântul „sâmbătă” vine de la sabat și pare că ar trebui să fie ziua de odihnă. În realitate, noi ținem altă zi decât sabatul, pentru că sabatul este doar odihnă, iar duminica este odihnă și lucrare spre preamărirea lui Dumnezeu. Așa ne-am pomenit, așa arată credința noastră și așa trăim noi, fără să ne mai punem niciun fel de problemă.

– **Bucuria dreptilor din rai este umbrită de suferințele celor dragi lor, care însă sunt osândiți în iad?**

– Dragă, nu știm... Noi credem că omul care ajunge în rai nu-și mai face probleme de nimic, în privința niciunui lucru, pentru că el știe că ce vrea Dumnezeu, aceea trebuie să se întâmple.

– **Cum să păstrăm bucuria în Hristos, când suntem frământați de obligația de a rezolva multe probleme în puțin timp?**

– Bucuria în Hristos este peste probleme, nu-ți trebuie un timp anume pentru bucuria în Hristos. Pentru bucuria în Hristos îți trebuie corectitudine și o viață care să fie spre slava lui Dumnezeu, și-atunci ai bucuria în Hristos. Iar dacă nu ai o viață spre slava lui Dumnezeu, chiar dacă n-ai nicio problemă, tot n-ai bucurie.

**– De ce ne-au mai fost date bucuriile prieteniei, dacă în cele din urmă pălesc sau sunt un prilej de tristețe și apoi de dezamăgire?**

– Dragă, acelea care sunt prilej de tristețe și de dezamăgire nu sunt prietenii. Mai îmi spun și mie unii: „Am avut o prietenă și am trăit cu ea atâta vreme, și după aceea m-a părăsit (sau am lăsat-o)”. Păi, aia nu-i prietenie. Prietenia este pe veșnicie. Să știți că eu toate prieteniiile mi le-am programat pe veșnicie. Nu există nicio prietenie la care vreau să renunț, nu pot să renunț la nicio prietenie, dacă-i prietenie.

**– Ce înseamnă „să nu judecăm pe aproapele” și cum se poate realiza acest lucru?**

– Se poate realiza foarte bine. Dacă îl iubești pe aproapele, nu-l judeci, ci îl primești cu deficiențe cu tot, iar dacă nu-l iubești, atunci îl judeci și nu-l iubești nici cu calitățile pe care le are.

Ceea ce trebuie să facă omul este ca, mai întâi de toate, să se gândească la faptul că n-are voie să judece, că judecata e a lui Dumnezeu, nu-i a omului. Iar dacă se disciplinează în privința aceasta... Însă nu înseamnă că nu mai constată și nu mai știe când cineva face bine sau face rău, dar nu e preocupat de faptul de a-l condamna.

**– Cum trebuie să fie omul, ca să fie socotit curat cu inima?**

– Asta se simte în interiorul omului; când te observi pe tine însuși, simți ce înclinări ai. Sunt oameni care se gândesc la lumea aceasta, sunt oameni care se gândesc în altă parte, sunt oameni care se gândesc la Dumnezeu...

Dacă Dumnezeu e în prim-plan în viața ta, atunci e pe locul care I se cuvine și ești măcar candidat la curăția inimii.

**– Un candidat la preoție beneficiază, pe timpul săvârșirii acestei Sfinte Taine, de bucuria slujirii și apropierii de Dumnezeu, asemenea slujirii Sfinților Părinți?**

– Fiecare om are trăirile lui, nu poți să zici că în toate cazurile e la fel.

**– Dacă omul trebuie să fie bucuros pe toată perioada anului, când mai are timp să plângă pentru păcatele sale?**

– Dar nu trebuie neapărat să plângă; păcatele trebuie să le părăsească, nu să plângă pentru ele. Dumnezeu nu așteaptă de la noi să fim o ceată de tânguitori. Pocăința se face cu fața spre viitor și cu bucurie, nu cu întristare și cu fața spre trecut, că și așa nu mai putem schimba nimic. Ce mai poți schimba? Dacă ai făcut un rău, rămâne. Dar îl poți astupa cumva cu o viață superioară, iar cu vremea, uiți de răul pe care l-ai făcut.

**– Cum te poți adânci în umilință sau smerenie, fără să cazi în deznădejde?**

– N-are nicio legătură deznădejdea cu smerenia. Deznădejdea este un păcat pe care nu trebuie să-l aibă un creștin, iar smerenia este o virtute pe care trebuie s-o aibă toți creștinii. Domnul Hristos a spus: „Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre” (Matei 11, 29).

Nu din deznădejde vine smerenia și nici din păcat sau din conștiința păcătuirii, a păcătoșeniei. Există, într-adevăr, o smerenie a omului păcătos, cum era cea a femeii păcătoase care a plâns la picioarele Domnului nostru Iisus Hristos; însă n-a zis Domnul Hristos să plângă și mai departe, ci i-a iertat păcatele și gata, a terminat cu plânsul.

Sau fiul risipitor: când s-a întors acasă, tatăl lui i-a pregătit un ospăț; nu cred c-a zis el: „Nu-s vrednic de ospățul ăsta, lăsați-mă, că eu am făcut rele”. Nu, ci s-a încadrat în bucuria pe care i-a oferit-o tatăl lui.

Dacă știți c-a zis Domnul Hristos: „Acestea vi le spun, ca bucuria Mea să fie întru voi și ca bucuria voastră să fie deplină” (Ioan 15, 11), nu vă mai faceți probleme că nu trebuie bucurie... că trebuie întristare... Păi, dacă trebuie întristare, atunci întristați-vă, să vedem dacă aveți parte cu Dumnezeu.

**– Ce deosebire este între smerenie și modestie?**

– Modestia este o virtute etică, adică ține de omul care știe să se comporte cu ceilalți în așa fel încât să nu jignească, să nu stingherească; iar smerenia este un lucru care cuprinde și modestia. Nu poți să fii smerit și să nu fii modest, dar poți să fii modest și să nu fii smerit.

**– Cum se poate explica bucuria pe care o simțim în preajma persoanelor duhovnicești?**

– Păi, cum să se explice? Se explică prin faptul că ți-e drag de omul duhovnicesc.



## VIAȚA ÎN ORTODOXIE

15 noiembrie 2001

Până sosesc întrebările, vreau să vă spun că cei din Apus n-au știut prea multe despre Ortodoxie, iar Ortodoxia s-a descoperit în Occident în general prin ruși, prin credincioșii ortodocși ruși sau greco-catolici care au emigrat acolo după revoluția rusească, deci în Primul Război Mondial și după Primul Război Mondial. Și s-au uimit apusenii de comorile Ortodoxiei... s-au uimit, pur și simplu! Au rămas perplecși în fața acestor măreții, pe care noi le trecem cu vederea... noi trecem pe lângă comorile acestea și nu ne dăm seama de ele, or occidentalii s-au uimit, când au ajuns să știe și ei ce avem noi și ce nu au ei. Fiindcă ei nu au... Au și ei credință, au și ei trăire religioasă, au și ei bucuria slujirii lui Dumnezeu, au și ei sfinți, unii dintre ei, catolicii în special, au și ei Sfintele Taine... Au rămas uimiți, pur și simplu!

Un părinte de la noi de la mănăstire, un prieten al meu – unii zic că-i ucenicul meu, dar eu zic că-i prieten, e coleg al meu –, Părintele Serafim, a fost în Elveția. Și, la îndemnul meu, a făcut o lucrare de licență în Teologie, aici, la noi în țară, despre „Spiritualitatea Penticostarului”, despre învățătura și trăirea duhovnicească din vremea Penticostarului (de la Paști până în Duminica de după Rusalii). Le-a spus celor din Elveția despre lucrarea asta, iar ei i-au zis: „Tradu-o în limba germană și ți-o tipărim”. Și a tradus-o, iar aceia au tipărit-o în niște condiții grafice excelente: cu icoane la sărbătorile respective, cu samarineanca, cu slăbănogul... cu cele care sunt în vremea Penticostarului. Deci sunt doritori de a cunoaște comorile Ortodoxiei.

A fost vreme, în țara aceasta pe care Vasile Copilu Chiatră o numea „țară de tămâie și cer”, în „țara aceasta a visurilor noastre” – care nu s-au împlinit și la care nu s-a ajuns, încă; mai mult o visăm decât o trăim –, când slujbele nu s-au făcut în românește, ci s-au făcut în limba slavonă și în limba greacă. Și oamenii luau parte la sfintele slujbe și nu le înțelegeau. Acum avem posibilitatea să înțelegem sfintele slujbe, pentru că se fac în limba noastră, în limba vorbită. E ceva extraordinar! Și cu toate acestea, așa de puțină cunoștință este în legătură cu profunzimile Ortodoxiei, în legătură cu sfintele slujbe, în legătură cu textele liturgice din sfintele slujbe, de care ne putem bucura astăzi și de care s-au putut bucura și înaintașii noștri, de când s-au tradus ele în limba română. Fiindcă vorbim cu Dumnezeu în limba pe care o vorbim și unii cu alții.

Așa că eu vă atrag atenția asupra acestor lucruri și vă pun la inimă să aprofundați, să studiați, să învățați texte ca acestea pe care vi le-am prezentat eu și care sunt pentru noi o bucurie. Numai noi avem așa ceva. Noi și greco-catolicii, pentru că greco-catolicii, la drept vorbind, sunt ortodocși după cult, după trăirea spirituală, pentru că toate le au de la ortodocși. Când s-au dus la catolici, ei s-au dus cu desagii plini de cărțile ortodoxe, de slujbele ortodoxe, și au trăit mai departe în Catholicism – că ei zic că-s catolici, greco-catolici – au trăit, în Catholicism, Ortodoxia. Și așa s-a ajuns că oamenii de acolo, din Apus, care nu mai aveau legătură cu Ortodoxia, s-au putut bucura și ei de textele noastre liturgice.

**– Cum se poate izbăvi fiul meu de fumat și cum trebuie, ca mamă, să mă rog pentru el?**

– Dragă, te rog cum poți; și nu știu dacă se va izbăvi de fumat...

**– Am doi copii, fată și băiat, care au peste 30 de ani și nu sunt căsătoriți. Spuneți-mi cum să mă rog pentru ei.**

– Dragă, am avut și eu o nepoată care a ajuns la 36 de ani până s-a măritat. Și n-am făcut mai mult decât ar face oricine: am pomenit-o la rugăciune.

A venit cineva din părțile astea – de pe la Vâlcea – la mine, la mănăstire, și mi-a zis: „Uitați, părinte, am o fată și nu se căsătorește. Ce să fac?”

Îl întreb: câți ani are? Zice: „Optsprezece”.

Îi spun: dragă, nu te îngrijora, că eu am o nepoată care are 32 de ani, și nu s-a căsătorit. Și, dacă aș ști ce trebuie să fac, aș face pentru ea mai întâi.

Și atunci omul zice către fată: „Hai să mergem, că făcurăm drumul degeaba!” Așa că și întrebarea asta mi-a fost pusă degeaba, că nu știu ce poate face cineva!

**– Cum trebuie să fie, din toate punctele de vedere, un creștin ortodox? Dar un slujitor al altarului?**

– E greu de spus cum trebuie să fie din toate punctele de vedere. Mai întâi de toate, nu știu care sunt toate punctele de vedere. Trebuie să fie un creștin care să țină seamă de toate rânduielile Bisericii. Când e post, să știe că-i post; când e duminică, să știe că trebuie să meargă la biserică; dacă e sărbătoare, să știe să sărbătorească; să ducă o viață în care e preamărit Dumnezeu, pentru că „ortodox” înseamnă „preamăritor de Dumnezeu”. Cine nu-L preamărește pe Dumnezeu nu-i ortodox, chiar dacă poate să fie creștin de altă nuanță. Un slujitor al altarului trebuie să fie cel mai bun dintre creștinii ortodocși.

**– Poate reprezenta cultura și evoluția o predică înaintea unei vieți ortodoxe adevărate?**

– O cultură adevărată nu reprezintă nicio piedică. Acuma, dacă te ții numai de cultură, nu-i destul. Dacă te ții numai de credință, înaintezi. Dar și cultura, și credința înnobilează. Cine poate să le aibă pe amândouă, e foarte bine. Cine poate să aibă numai credința, e bine; cine are numai cultura, e rău, fiindcă nu-i destul. Deci credința și cultura sunt două lucruri pe care e bine să le aibă toți cei care pot să le aibă.

Eu m-am pomenit în lumea aceasta cu credința și mi-am adăugat și cultura. Cred că v-ați dat seama de lucrul acesta, pentru că cineva care nu are cultură nu știe să se refere, de exemplu, la o poezie de Nichifor Crainic, la poezii de Zorica Lațcu ș.a.m.d. Eu sunt iubitor de cultură nu pentru că nu mi-ar ajunge credința, ci pentru că nu pot să nu fiu și iubitor de cultură. Și-i îndemn pe toți câți pot avea credință și cultură să le aibă pe amândouă.

**– Între ce parametri trebuie să se încadreze relația dintre un creștin ortodox și unul ne-ortodox?**

– Dragă, noi trebuie să fim în legătură cu toți oamenii, n-avem pe nimeni de exclus din sufletul nostru. Eu cred că dacă cineva are în familie un fiu, un frate, un soț sau o soție care-i de altă credință, nu-l exclude pentru că-i de altă credință. Tot așa și noi: nu trebuie să excludem pe nimeni, dar să știm că ceea ce avem noi e mai mult decât ceea ce au ei.

**– Cum poate evolua o viață ortodoxă într-un mediu defavorabil, așa cum este, de exemplu, societatea noastră de astăzi, o societate unde omul este exploatat de către om, Îl ignoră pe Dumnezeu, pe aproapele și chiar pe sine însuși, o societate care încurajează dezumanizarea omului (și nu se oprește aici). O astfel de societate mai poate fi numită ortodoxă?**

– Nu, nu poate fi numită ortodoxă, pentru că, de fapt, nu este ortodoxă. Însă noi nu ne orientăm după oamenii care nu au credință, ci ne orientăm după învățătura creștină. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Romani, scrie: „Nu vă asemenați chipului acestui veac, ci vă schimbați prin înnoirea minții” (Romani 12, 2). Ceea ce trebuie noi să facem este să avem gândul lui Hristos, mintea lui Hristos, voința care să se supună lui Dumnezeu; și să ne rugăm pentru cei care nu au acestea și să le dorim binele, dar să nu ne orientăm după ei.

**– Cineva spunea despre noi, creștinii, că în biserică suntem îngeri, dar când ieșim pe stradă devenim demoni. Chiar am căzut în această amăgire a ipocriziei? Și, dacă da, de ce ascundem acest lucru, în loc să încercăm să tratăm această boală sufletească? Unde se mai găsește smerenia creștinului ortodox?**

– Dragă, chestiunea este foarte simplă. Mai întâi de toate, nu trebuie să te orientezi după oamenii care nu văd decât răul. Este și rău, și bine, este viață amestecată. La noi la mănăstire era un părinte, Dumnezeu să-l odihnească, un om de la țară, care a venit la mănăstire la bătrânețe, la 64 de ani, și a mai trăit în mănăstire încă 24 de ani, până la 88 de ani. Și de la el știu o vorbă care mi-a plăcut foarte mult, și anume: „Pe om, dacă-l cauți de bun, bun îl găsești, iar dacă-l cauți de rău, și rău îl găsești”. Mi-a plăcut foarte mult.

Cam așa este cu toți oamenii – sau cu cei mai mulți oameni, pentru că sunt puțini aceia despre care se poate spune ca despre Cuviosul Amona, că „din multa bunătate, nu mai știa ce-i răutatea”. Cei mai mulți sunt în situația pe care-o are în vedere Cuviosul Macarie (sau se are în vedere în legătură cu Cuviosul Macarie): „Cu un cuvânt bun, și pe cel rău îl faci bun, iar cu un cuvânt rău, și pe cel bun îl faci rău”.

Nu este așa, că cei care merg la biserică sunt în biserică îngeri, iar în afară de biserică, demoni. Sunt oameni, și în biserică, și în afară de biserică, numai că poate sunt tentați și spre rău, pentru că n-au ajuns la deplina bunătate. Nu trebuie să luăm lucrurile în tragic, ci, când vedem lucruri care arată și scăderi, să nu luăm aminte la ele; și să ne rugăm pentru cei care nu pot să fie și în afară de biserică așa cum sunt în biserică.

**– Dacă nașterea este o minune pentru oameni, așa cum este și natura de care ne bucurăm, de ce unii copii nu par a fi o minune, ci un blestem? Nu sunt ei oare cei mai curați?**

– Dragă, asta este o chestiune la care nu-ți poate răspunde nimeni. Știm doar că Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut și că există o cruce a familiei și în înțelesul acesta, de nereușite și de poveri. Părintele Arsenie Boca a scris o carte, intitulată *Cărarea Împărăției*. Acolo este vorba, între altele, de „copii născuți în lanțuri” – deci copii cu deficiențe, cu defecte de care nu pot scăpa niciodată în viață – și de copii căzuți între tâlhari. Fiecare dintre noi cunoaștem, în legătură cu noi și în legătură cu alții, niște îndărăptări, niște situații grele, pe care nu le putem explica, pentru că nu putem explica în general răul în lumea aceasta. Adică nu s-a găsit nimeni în lumea aceasta, de când există lumea și până în vremea noastră, să fi dat o soluție, să fi dat un răspuns satisfăcător în legătură cu răul, în legătură cu suferința. Suferința, știm cu toții, este o realitate, este o problemă nerezolvată și, mai ales, suferința este o taină. Așa încât să nu încercăm să explicăm ce nu putem explica, pentru că o explicație tot nu schimbă o situație.

**– Vorbiți-ne, vă rugăm, despre ascultare în Ortodoxie.**

– Dragă, în Ortodoxie avem ascultarea de Dumnezeu, de părinți, de duhovnici, de îndrumătorii spirituali și de cei puși peste noi în rosturile



noastre sociale. Dar se ține seamă totdeauna de Dumnezeu și de porunca lui Dumnezeu, și atunci ascultarea ne duce la Dumnezeu; iar dacă oamenii ne cer lucruri pe care nu putem să le împlinim (pentru că nu poți asculta de oameni mai mult decât de Dumnezeu), în cazul acesta întâi e Dumnezeu și apoi sunt oamenii.

– **Vă rugăm să ne vorbiți despre mulțumire.**

– Eu am citit cândva o carte intitulată *Taina mulțumirii* sau *Domnișoara Pollyanna*<sup>36</sup>, o carte în special pentru tineri, pentru copii. Mie mi-a plăcut foarte mult la vremea aceea și apoi am recitit-o și după patruzeci de ani, dar nu m-a mai impresionat ca prima dată. Însă ideea ca atare e extraordinară. Și anume, să-ți găsești în toate împrejurările mulțumirea. Să găsești ceva pozitiv în tot ce faci, în tot ce ți se face, în toate împrejurările prin care treci. E vorba de o iscusință, bineînțeles, ca să ajungi la asta și trebuie s-o ai în vedere. Această carte – scrisă de Eleonora Porter; cred că se găsește pe undeva – mie mi-a prins foarte, foarte bine, la vremea ei; din ea am învățat că un creștin nu poate să fie decât mulțumit, iar dacă cineva este nemulțumit, înseamnă că nu ține seamă de Dumnezeu și că nu-i creștin.

– **Harul vine numai prin Sfintele Taine sau vine și altfel?**

– Dragă, harul vine cum știe Dumnezeu. Vine și prin Sfintele Taine, vine și altfel. Este și har care vine prin rugăciune, este har care vine printr-un cuvânt de învățătură... De exemplu, chiar și prin cuvântul acesta, pe care l-am rostit eu aici, se poate să vină har în sufletele oamenilor, nu de la mine, ci de la Dumnezeu, dar este un prilej pentru har. O carte bună și folositoare, citită, iarăși este aducătoare de har.

– **E posibil să simțim bucuria credinței noastre în fiecare clipă? Să ne dorim acest lucru?**

– Da, putem să ne dorim, însă să știți că omul totuși nu trăiește într-o euforie, ca și cum totdeauna îi vine să zburde, ci noi stăm între bucurie și întristare, într-un loc de mijloc, neutru, cu înclinare în special spre bucurie.

---

<sup>36</sup> Cartea *Pollyanna*, a scriitoarei Eleanor H. Porter, a apărut în S.U.A., în anul 1913, fiind urmată, în 1914, de *Pollyanna Grows Up*.

În românește a fost publicată în perioada interbelică, în colecția „Mărgăritarele lumii”, coordonată de pr. Toma Gherasimescu; după 1990, a fost publicată de Editura Dacia din Cluj-Napoca, de Editura Librăria Noi din Timișoara și de Editura Transilvania Press, Cluj-Napoca, 1993 (tr. Olimpia Chereji). În 1993, Editura Stephanus din București a publicat povestea Pollyannei în: Harriet Lummis Smith, *Secretul mulțumirii* (3 volume).

**– Ce i-ar putea face pe copiii din clasele mici să stea cu atenție la sfintele slujbe, dacă ei nu înțeleg cuvintele care se cântă?**

– Nu-i poate face nimic. Slujbele nu sunt făcute pentru copii, iar copiii nu trebuie asupriți cu sfintele slujbe. Îi duci la biserică, stai cât stai, îi lași să plece... pentru că ei nu pot să recepteze.

V-am spus că eu n-am știut că la biserică la noi se cântă „Ca pe Împăratul...”; n-am știut nu pentru că n-am auzit, ci pentru că n-am avut măsura aceea ca să receptez.

Eu cunosc cazuri de oameni care au fost asupriți de părinții lor cu slujbe, cu rugăciuni lungi, mai presus de posibilitățile lor de a le trăi, iar după aceea, când au ajuns la libertate, nu i-a mai interesat nici puțin, ci au ajuns așa, parcă să se elibereze de niște cătușe. Cunosc mai mult cazuri de felul acesta. Așa că, vă rog frumos... Că sunt unii părinți, mai ales cei cu râvnă mai multă, care ar vrea să se roage copiii cât se roagă ei și cer de la copii ceea ce n-ar fi făcut ei, când erau copii, dacă i-ar fi pus cineva să facă.

Eu m-am pomenit între oameni de la țară, între oameni echilibrați. Mama mea – Dumnezeu s-o odihnească – nici nu se putea ruga prea mult, pentru că era obosită, era istovită, pur și simplu; îi venea somnul în șezătoare, iar noi mai și râdeam; și mama zicea: „Mă, e drept că-mi vine somnul, însă doar nu mi-am dat cânepa în parte, ci tot eu mi-am tors-o”. Și așa a fost. Dar era istovită, încât zicea: „Bată-l, somn! Că nu pot lua o carte în mână!”

A venit cineva din Moldova, o femeie care citea acatiste multe într-o zi – se vede că n-avea alte treburile... cum e acum, că mai demult torceau femeile. Mama, când mergea la sora mea, la Victoria, mergea cu caiere de lână și, cât stătea acolo – câteva zile –, torcea, ca să nu stea degeaba. Așa era atunci... Iar femeia aceasta din Moldova îmi spune câte acatiste zice ea în fiecare zi. Și eu m-am bucurat, dar i-am zis: să știi că acatistele părinților mei am fost eu și frații mei. Adică n-a fost numai rugăciune, că nu s-a putut.

Eu nu le cer oamenilor să facă multă rugăciune. Mă-ntreabă cineva cât să citească din Psaltire. De obicei, le spun să citească cinci psalmi pe zi, adică într-o lună să citească o Psaltire; și asta aproape că o pot face mulți.

Cel mai mult se pot ruga două categorii de oameni: pensionarii și șomerii. Ar putea fi bisericile tot pline acum, că sunt și destui pensionari, și-apoi și șomeri sunt destui. Dar sunt pline? Nu-s pline! De ce? Pentru că cine merge la biserică?

Am întrebat-o pe mama, când a venit la noi la mănăstire: mamă, dar merg oamenii la biserică? – oamenii de la noi. Și a zis mama așa: „Puțini... iar ăia care merg, tot ăia merg, nu merg alții”. Așa că asta-i situația! Degeaba vrem noi să fie altfel, degeaba vrem noi să fie Ortodoxia în prim-planul vieții noastre, că nu-i. Realitatea este că nu-i. Dar noi vrem să fie și de aceea atragem atenția, poate că se mai interesează oamenii mai mult.

– Ați vorbit despre Crez. Care este semnificația versetului: „Mărturisesc un Botez, întru iertarea păcatelor”?

– Pe vremea aceea erau unii care socoteau că trebuie să te botezi de mai multe ori, erau unii care se numeau „imerobapțiști” – cei care se botează în fiecare zi. Și atunci, Crezul a venit cu afirmarea: „Mărturisesc un Botez – nu mai multe botezuri –, spre iertarea păcatelor”.

– Vă rugăm să ne explicați un paragraf dintr-o Evanghelie care se citește la Sfântul Maslu: „Lasă morții să-și îngroape morții lor, iar tu vino și urmează-Mi Mie”.

– Au fost mai multe situații în legătură cu dorința oamenilor de a-L urma pe Domnul Hristos. Au fost unii oameni pe care Domnul Hristos i-a vrut mai presus de viața obișnuită și au fost oameni care au vrut să-L urmeze pe Domnul Hristos, dar n-au avut capacitatea de a sta numai lângă Domnul Hristos, cum au stat cei doisprezece ucenici ai Săi. Și Domnul Hristos a găsit mai multe îndrumări în legătură cu asta. Când Domnul Hristos l-a chemat pe cel căruia i-a spus: „Lasă morții să-și îngroape morții lor, iar tu vino și urmează-Mi Mie”, l-a avut în vedere ca pe un om care trebuia să-L urmeze așa cum L-au urmat cei doisprezece apostoli. Iar când acela a zis: „Mă duc mai întâi să-l îngrop pe tatăl meu”, Domnul Hristos i-a adresat îndemnul: „Tu vino după Mine și lasă-i pe cei morți să-și îngroape morții” (Matei 8, 21-22). Ai o misiune mai presus de aceea pe care gândești tu că ai avea-o. Deci „tu vino și urmează-Mi Mie”.

În Psalmi există un stih care zice așa: „Ascultă, fiică, și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău” (Psalmul 44, 12). Și eu am auzit pe cineva citind stihul acesta astfel: „Și nu uita poporul tău și casa părintelui tău”. Nu-i adevărat! Stihul este: „Și uită poporul tău și casa părintelui tău”, pentru că ai o misiune mai presus de relația fiu-părinte.

La fel și în cazul acesta: „Lasă-i pe cei morți să-și îngroape morții...”, adică tu, care ai o misiune mai presus de asta, lasă, că lucrurile acestea le rezolvă cei care n-au chemarea pe care ți-o adresez Eu ție.

– Ați vorbit despre post ca despre o caracteristică a adevăratului creștin ortodox. Ce putem noi să le spunem acelor care se plâng de lungimea posturilor și nu postesc?

– Dragă, e simplu de tot. Când era Părintele Serafim la Sfântul Munte, avea un părinte îndrumător, pe Părintele Antipa Dinescu. Părintele Serafim era obișnuit de aici, din țară, cu slujbe scurte; și i-a zis odată Părintelui Antipa Dinescu: „Vai, da’ lungă a mai fost slujba asta!” Și părintele i-a răspuns: „A fost lungă lenea ta!”

Deci cine nu poate suporta postul, „că-i prea lung”, n-are destulă credință; cine are credință ar vrea să fie postul și mai lung.

– **Economicul influențează religia sau religia economicul?**

– Și una, și alta... depinde. Există și o influență a religiei asupra economicului și există și o legătură a economicului cu religia. Să știți că Biserica noastră a fost totdeauna o Biserică realistă.

De ce ne rugăm noi pentru îmbelșugarea roadelor pământului? Pentru că nu ne trebuie roadele pământului? Ba da, ne trebuie! Și atunci, ne rugăm pentru îmbelșugarea roadelor pământului.

De ce a înmulțit Domnul Hristos pâinile și peștii și le-a dat oamenilor să mănânce? Pentru că au avut trebuință de hrană!

De ce la Cununie se spune: „Umple casele lor de grâu, de vin și de untdelemn”? Pentru că e necesar! E necesar și economicul.

Gândiți-vă, de exemplu, că zice Sfânta Biserică: „Umple casele lor de grâu, de vin și de untdelemn”; nu zice: „Dă-le cu țărâita, dă-le numai cât le trebuie acum, las' că văd ei după aceea ce fac”. Nu zice așa, ci zice: „Umple casele lor de grâu, de vin și de untdelemn”.

– **Părinte, se mântuiesc, oare, necreștinii sau celelalte confesiuni creștine, ne-ortodoxe?**

– Dragă, Biserica noastră nu are o învățătură în legătură cu aceasta. Pot să fie păreri personale sau păreri ale unora dintre noi. Eu cred că Dumnezeu va găsi modalitatea să-i mântuiască și pe cei despre care credem noi că nu s-ar mântui.

– **Este posibilă unirea ortodocșilor cu catolicii? Dacă da, cum se poate realiza aceasta?**

– Dragă, deocamdată nu. Așa că nu vă mai spun dacă da. Nu se poate pune problema unirii ortodocșilor cu catolicii, pentru că ortodocșii văd unirea catolicilor devenind catolicii ortodocși, iar catolicii văd unirea cu ortodocșii devenind ortodocșii catolici.

Așa că deocamdată nu se poate și nu se pot nici alte lucruri, care ar fi mai simple... De exemplu, ca data Paștilor să fie aceeași pentru toți creștinii. De ce nu se poate? Pentru că nu vrem noi, ortodocșii; ne ținem țepeni: „Că așa trebuie să fie și asta-i data normală”. Deși realitatea este că chestiunile calendaristice nu-s chestiuni ale Bisericii. Dar, în sfârșit, asta-i situația și pe-asta rămânem.

– **Ce rugăciuni trebuie să facă paracliserii unei biserici?**

– Rugăciunile pe care le fac toți credincioșii.



– **Cum să procedăm cu un om foarte încăpățânat, care nu vrea să lase de la el, dar la care ținem foarte mult?**

– Să ții la el și încăpățânat cum e.

– **Cum să ne purtăm cu cineva care ne smintește?**

– Să-l ocolim sau să fim noi imuni față de smintelile lui.

– **Cum trebuie să fie o soție creștină?**

– O soție creștină trebuie să știe că-i pe locul doi. Țasta-i primul lucru pe care trebuie să-l știe, și pe care nu-l prea știe.

– **Dar o soție de preot?**

– Să-și cinstească pe soțul ei ca pe preot, nu ca pe soț.

– **Este păcat să fii nemulțumit de tine?**

– Nu, nu-i păcat, numai să n-ajungi la o nemulțumire care să te frământa.

– **Ce părere aveți despre transplantul de organe și eutanasiu?**

– N-am nicio părere, Biserica nu și-a spus cuvântul<sup>37</sup>. În orice caz, sunt și transplanturi de organe care se pot face pentru binele cuiva. La mine, de exemplu, a venit odată un tată cu un fiu al său. Era profesor și avea un fiu de 16 ani, care trebuia să primească un rinichi. De asta depindea viața lui. Și tatăl era gata să-i dea rinichiul, ca să trăiască. Și cred că i l-a și dat, pentru că se poate trăi foarte bine și cu un singur rinichi. Dar să știți că eu – vă spun drept – nu știu dacă i-aș fi dat cuiva un rinichi, chiar dacă se poate trăi numai cu unul.

– **Vorbiți-ne despre vocația monahală și despre vocația vieții de familie. Putem vorbi despre așa ceva?**

– Da!

---

<sup>37</sup> Referitor la transplantul de organe, vezi nota 31, la pag. 234.

În ceea ce privește eutanasiu, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române s-a pronunțat în ședința din 5-6 iulie 2005. Potrivit textului adoptat atunci, care constituie punctul de vedere oficial al Bisericii Ortodoxe Române, eutanasiu este considerată ca fiind un act împotriva lui Dumnezeu. Omul nu poate atenta nici la viața lui, nici la viața vreunui semen de-al său, pentru că, în ultimă instanță, aceasta înseamnă atentat la suveranitatea lui Dumnezeu. Iubirea de aproapele nu constă în curmarea vieții cuiva, din milă, pentru a-l scăpa de dureri, ci a-l ajuta să suporte durerea până în clipa când se va preda lui Dumnezeu, moment care trebuie să rămână rezultatul unui proces natural și, pe cât posibil, în deplină conștiință și cu deplină conștiință. În cazul bolilor incurabile, Biserica recomandă folosirea tuturor mijloacelor în vederea ușurării durerii provocate de boală: în primul rând a celor de natură spirituală (administrarea Sfintelor Taine, consilierea duhovnicească, rugăciune și susținere morală), iar în al doilea rând, de natură medicală.

– **Cum s-o descoperim?**

– Foarte bine, fiecare simte unde-l trage așa.

– **Ne puteți da un exemplu de sfinte moaște la romano sau greco-catolici, cum am avea noi, de pildă, pe Părintele Lăcătușu?**

– Dragă, eu nu știu despre Părintele Lăcătușu, dar eu cred că, în orice caz, în Biserica Catolică sunt multe moaște ale sfinților, ca și în Biserica Ortodoxă. Uite, de exemplu, moaștele Sfântului Nicolae, la Bari, în Italia, sunt în spațiu catolic. Și apoi sunt și moaște ale sfinților catolici de după 1054, de exemplu ale Sfântului Antonie de Padova.

– **Care este relația dintre ortodocși și catolici și cum am putea să-aducem la dreapta credință pe cei duși la alte confesiuni?**

– Apoi, nu știu cum...

– **De exemplu, pe Martorii lui Iehova?**

– A, nici poveste! Ăștia... Ce nu poate omul, poate Dumnezeu, dar omul nu poate să facă lucrurile care nu-s la măsurile omului. Mai sunt și cazuri așa... se mai întâmplă niște treceri de aici dincolo – și de la noi la ei, și de la ei la noi –, că nu-i chiar așa de mare prăpastia, cum e între rai și iad.

– **Trăim vremuri apocaliptice? În ce stadiu suntem, încotro mergem?**

– Dragă, nu știu dacă trăim. Totdeauna au fost și bune, și rele în lumea aceasta, nu știu cine ar putea spune ce vremuri trăim.

Trăim o vreme de împuținare a credinței și asta a avut-o în vedere și Domnul Hristos, când a zis: „Oare când va veni Fiul Omului, va mai găsi credință pe pământ?” (Luca 18, 8).

Împuținarea credinței arată o apropiere de sfârșitul existenței lumii acesteia, în felul în care este. Însă cât va mai fi până când n-o să mai fie ordinea aceasta, pe care o cunoaștem noi, cât va mai fi până când Domnul Hristos va învinge răutatea și va promova bunătatea, cumva așa, cu hotărârea în care omul nu mai poate avea ponderea lui, nu știu. Va fi când va vrea Dumnezeu.

– **Vă mulțumim din suflet, părinte!**

– Cu bucurie! Și eu vă mulțumesc că m-ați chemat și-I mulțumesc lui Dumnezeu că a rânduit lucrurile de am putut ajunge; și să nădăjduim că ne mai întâlnim. Dacă-mi ține Dumnezeu mintea și sănătatea, în primăvară, cândva după Paști.

– **Sperăm din suflet acest lucru, părinte!**

– Dumnezeu să ne ajute!

## ÎNTÂLNIRI CU DOMNUL HRISTOS

11 noiembrie 2002

Până vă scrieți întrebările, vreau să vă spun despre două cărți, pe care vi le recomand. Nu sunt cărțile mele. Este vorba de o carte cu titlul *Mama*, scrisă de un episcop greco-catolic, Ioan Suci (ultimul episcop, care până în '48 era locțiitor de mitropolit la Blaj). Cartea aceasta privește toate chestiunile de viață de familie. Și virtuțile, și păcatele câte sunt în legătură cu viața de familie. În cartea aceasta, autorul se prezintă ca unul care a scris cele mai frumoase pagini din carte cu gândul la Maica Domnului și la mama lui. Este o carte – aș zice eu – cu gândurile unui sfânt. Dacă ai găsi undeva cartea aceasta și ai citi-o și n-ai ști cine a scris-o, bineînțeles că n-ai spune că a scris-o episcopul cutare, dar ai spune altceva: gândurile acestea sunt gândurile unui sfânt. Numai un sfânt poate gândi așa cum e scris în cartea aceasta. E o carte extraordinară: și frumos scrisă, și profund gândită. E o carte pe care eu, dacă aș fi putut-o învăța, aș fi învățat-o pe de rost. Nu m-a slujit mintea s-o învăț pe de rost... Cartea a apărut prima dată în 1944, în timpul războiului. A mai apărut și în a doua ediție, în 1946, și abia anul acesta, în 2002, a apărut, la Cluj, în ediția a treia, scoasă de Episcopia Greco-Catolică din Cluj<sup>38</sup>. Nu știu unde ați putea-o găsi, pentru că eu am fost la Lugoj, am fost la catedrala greco-catolică să mă interesez dacă o au, și n-o aveau, și am fost la magazinul greco-catolic din Lugoj, și n-o aveau. M-aș bucura foarte mult dacă ați putea ajunge la cartea aceasta, dacă ați putea lua legătura cu cineva de la Cluj, cu Episcopia Greco-Catolică de acolo, să faceți rost de ea; cartea costă 70.000 de lei. Nu-i o carte mare, dar e o carte importantă.

A doua carte pe care vreau să v-o semnalez este o carte scrisă despre Părintele Arsenie Boca. V-am mai vorbit eu despre Părintele Arsenie Boca. A fost o personalitate puternică, un duhovnic deosebit, un om înzestrat de Dumnezeu, un om cu o cultură bine pusă la punct, un om care a lucrat cel mai mult și cel mai bine la Mănăstirea de la Sâmbăta. În 1939 s-a așezat acolo și a stat acolo până în 1948, când s-a mutat, din trebuințe bisericești, la Mănăstirea Prislop, unde a rămas până în 1959, cu o mică întrerupere de vreun an, când a fost închis la Canal. Este un părinte despre care vorbesc mulți, multe, și nu toate bine. Dar un tânăr – dacă la 30 de ani mai este omul tânăr – din Cluj, un prieten al meu, Ioan Gânscă îl cheamă (noi îi zicem

<sup>38</sup> P.P.S. Ioan Suci, *Mama*, ediția a III-a, Editura Viața Creștină, Cluj-Napoca, 2002.

Ionuț), a scris o teză de licență despre Părintele Arsenie ca îndrumător de suflete, ca duhovnic. A scris-o anul acesta și-i foarte bine scrisă, foarte bine muncită, cu rigorele științei... Nu e scrisă ca să facă impresie, nu e scrisă ca să pună în evidență legenda, ceea ce este legendar în viața părintelui. De altfel, cred că știți cu toții că legende se fac numai despre oamenii mari, nu se fac despre oricine. Dar, în orice caz, el a scris cu obiectivitate științifică.

Cartea are trei părți: în prima parte se prezintă viața și activitatea părintelui; în a doua parte, sinteza gândirii Părintelui Arsenie, în opt sute de capete, fiecare idee fiind pusă la locul ei, în ordine alfabetică. Deci poți să găsești ce te interesează: despre credință, despre bucurie, despre pace, despre liniștea sufletească, despre războiul nevăzut... Poți să începi cu ce te interesează, sunt opt sute de capete.

Iar în partea a treia, sunt mărturii despre Părintele Arsenie. Am și eu o bună parte în carte, prin mărturiile pe care le-am dat: cum l-am cunoscut pe părintele, ce știu eu despre el, ce întâlniri am avut, ce-am învățat de la părintele.

Zic eu că este o carte bună; e singura carte, deocamdată, competentă în chestiunea aceasta. Eu am scris o recomandare pentru cartea aceasta, recomandare pentru cititori, ca să știe despre ce este vorba. V-o pun în atenție și dumneavoastră. Cartea aceasta a apărut la Editura Teognost, în Cluj<sup>39</sup>, deocamdată numai în o mie de exemplare tiraj, pentru că n-a avut destui bani ca s-o scoată în mai multe exemplare. De altfel, și cartea pe care a scos-o același autor, ca sinteză a gândirii mele, *Veniți de luați bucurie*<sup>40</sup>, tot așa a apărut întâi, în o mie de exemplare. Să zicem așa „o insuficientă” în legătură cu cartea este și aceea că autorul cărții, care a făcut Arte vizuale – pictură și sculptură, ar fi vrut să prezinte gravurile, fotografiile și tot ce este de văzut în carte, în culori. Nu s-a putut tot din pricina lipsei de bani pentru tipărire. În orice caz, eu vă pun la inimă cartea aceasta, iar dacă o găsiți, ar fi bine s-o aveți, ca să știți cine a fost Părintele Arsenie Boca și ce putem învăța de la el. Poate că o s-o găsiți cu vremea, pentru că totuși o să apară în mai mult de o mie de exemplare; s-a început cu o mie de exemplare, dar poate o să se ajungă la multe exemplare.

**– Cum ne putem feri de vise și vedenii din partea duhurilor rele? Căci în zilele noastre, mulți ne înșelăm.**

– Să nu avem încredere în ele! Așa te ferești. În Pateric se spune, de exemplu, că unui părinte i s-a înfățișat diavolul și i-a zis: „Închină-te mie, că eu sunt hristos”. Și el a răspuns: „Vezi c-oi fi trimis către altcineva, că eu nu

<sup>39</sup> *Părintele Arsenie, mare îndrumător de suflete din secolul XX (o sinteză a gândirii Părintelui Arsenie Boca în 800 de capete)*, Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2002.

<sup>40</sup> *Veniți de luați bucurie – o sinteză a gândirii Părintelui Teofil în 750 de capete*, Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2001; ediția a II-a (*O sinteză a gândirii Părintelui Teofil în 1270 de capete*) – 2007.



sunt vrednic să-L văd pe Hristos”. Sau cineva l-a întrebat pe un părinte: „Părinte, ce zici despre cei care au vedenii cu îngeri?” Și părintele a zis: „Eu îi fericesc pe aceia care-și văd păcatele lor”.

**– Vorbiți-ne, vă rugăm, despre rolul atingerii sfințelor moaște, în întâlnirile cu Domnul Iisus Hristos.**

– Dragă, întâlnirile cu Domnul Hristos nu sunt atât prin atingeri, ci întâlnirile cu Domnul Hristos se realizează în inimă, se realizează prin rugăciune, se realizează prin Sfânta Împărtășanie, se realizează prin citirea Sfintei Scripturi, se realizează prin faptele bune față de oamenii care sunt ai lui Hristos; deci nu se pune atât problema atingerii de sfințele moaște.

Nu știu dacă ați citit *Urmarea lui Hristos*<sup>41</sup>, de Toma de Kempis. Este o carte în care este pus în evidență mai ales Domnul Hristos. În această carte autorul spune că oamenii se duc pe la sfințele moaște, fac pelerinaje, că doresc să se atingă de sfințele moaște, dar uită de Sfânta Împărtășanie, uită de rugăciune, uită de slujbele Bisericii. Așa că ce să zic eu? Puteți să vă atingeți de sfințele moaște, dacă aveți încredințarea că și prin aceasta vă apropiați de Dumnezeu... și chiar ne apropiem de Dumnezeu, însă esențialul este altul.

**– Ce reprezintă adevărul: „Dumnezeu este iubire”?**

– Dragă, cuvântul acesta, „Dumnezeu este iubire”, e scris în Sfânta Scriptură a Noului Testament. În Epistola I Sobornicească a Sfântului Ioan, în capitolul al 4-lea, este de două ori afirmat adevărul că „Dumnezeu este iubire” (4, 8; 4, 16). Asta nu înseamnă că esența lui Dumnezeu este iubire, ci înseamnă că, în raport cu oamenii, lucrul cel mai de căpetenie este iubirea lui Dumnezeu față de lume. „Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Unul-Născut Fiul Său L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16). Asta înseamnă că raportul între Dumnezeu și oameni se realizează prin iubire, mai ales prin iubire. De aceea se spune că Dumnezeu este iubire, dar nu se spune că iubirea este Dumnezeu. Dacă nu se spune că iubirea este Dumnezeu, înseamnă că „Dumnezeu e mai presus de ceea ce poate omul cugeta și spune”, cum zice Sfântul Simeon Noul Teolog. Dar două lucruri se afirmă în mod special în Scriptură: că Dumnezeu este duh și că Dumnezeu este iubire. Părintele Arsenie Boca are cuvântul acesta: „Iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu”.

<sup>41</sup> Toma de Kempis, *Urmarea lui Hristos*, ediția a II-a, traducere din limba latină de Pr. prof. Dumitru C. Vișan, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1991.

– **În Ceaslov, la Sinaxar, apar reprezentări ale zodiilor. Ce ne puteți spune despre acest lucru?**

– Nu vă pot spune nimic... poate știți voi mai multe decât mine.

– **Dacă facem păcate și ne spovedim, Dumnezeu ne iartă păcatele?**

– Da, dacă împlinim condițiile iertării; iar între condițiile iertării, în primul rând este părăsirea păcatului. Pocăința este părăsirea păcatului. Dacă părăsești păcatul, e nădejde de iertare, însă dacă nu părăsești păcatul, nu te iartă Dumnezeu.

– **În vederea căsătoriei există un sortit de la Dumnezeu, există predestinare?**

– Dragă, Dumnezeu știe dacă există sau nu există. Ceea ce știm noi este că la Cununie se spune, vorbind cu Dumnezeu: „De către Tine se însoțește bărbatul cu femeia”; de aici înțelegem că există totuși o rânduală a lui Dumnezeu. Noi credem că o soție bună este un dar de la Dumnezeu, că un soț bun este un dar de la Dumnezeu. Deci așa trebuie să-și trăiască oamenii viața, ca să se unească cu oameni de-un gând, de-o simțire, și în felul acesta să poată trăi nu numai viața aceasta împreună, pe plan spiritual, ci și în veșnicie. Să nu aștepte moartea să-i despartă.

– **Dacă Mântuitorul îl mărturisește pe Ioan Botezătorul ca fiind „cel mai sfânt om născut din femeie”, de ce-l numește „cel mai mic în împărăția lui Dumnezeu”<sup>42</sup>?**

– Dragă, nu-l numește cel mai mic în împărăția lui Dumnezeu; dar, în orice caz, Sfântul Ioan Botezătorul nu era încă în sfera împărăției lui Dumnezeu, și atunci, poate că în felul acesta. Însă nu suntem noi în situația de a rezolva niște lucruri, ci noi le primim cum sunt. Știm că Sfântul Ioan Botezătorul L-a considerat pe Mântuitorul mai presus de el însuși și a zis: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micșorez” (Ioan 3, 30).

– **Când ești bolnav, iar medicul îți prescrie un regim alimentar care exclude în mare parte alimentele de post, ce faci, mai ții post?**

– Nu. Dacă ești bolnav, nu ești dator cu postul.

– **Ce speranțe mai are omul obișnuit să se întâlnească cu Dumnezeu? Dar o femeie păcătoasă precum cea desfrânată, ce speranțe mai are să se întâlnească cu Dumnezeu?**

<sup>42</sup> Versetul la care se face referire este: „Între cei născuți din femei, nimeni nu este mai mare decât Ioan; dar cel mai mic în împărăția lui Dumnezeu este mai mare decât el (Luca 7, 28).

– Orice om poate avea speranțe să se întâlnească cu Domnul Hristos. Dacă e sincer, dacă își recunoaște păcatele, dacă urmează poruncile Mântuitorului nostru Iisus Hristos, există speranțe. Să știți că fiecare rugăciune este, într-un fel, o întâlnire cu Domnul Hristos. Pentru că noi, când ne rugăm, nu vorbim ca și când am vorbi la un telefon stricat, ci vorbim cu Domnul Hristos. „Rugăciunea este vorbirea minții cu Dumnezeu”, e scris în Filocalie. Așa că, oricând ne rugăm, avem posibilitatea să-L avem pe Domnul Hristos în conștiința, în fața noastră. Și ni-L aduce Biserica; gândiți-vă, de exemplu, la slujbele pe care le facem noi în Biserică – să zicem la Schimbarea la Față; vorbim cu Domnul Hristos, direct: „Schimbatu-Te-ai la Față în munte, Hristoase Dumnezeule, arătând ucenicilor Tăi mărirea Ta, pe cât li se putea. Strălucească și nouă, păcătoșilor, lumina Ta cea pururea fiitoare, pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Dătătorule de lumină, mărire Ție” (Troparul Schimbării la Față). Deci vorbim cu Domnul Hristos.

Sau: „În Iordan botezându-Te Tu, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat. Că glasul Părintelui a mărturisit Ție, Fiu iubit pe Tine numindu-Te. Și Duhul în chip de porumbel a adevărit întărirea cuvântului. Cel ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule, și lumea ai luminat, mărire Ție” (Troparul Botezului Domnului).

Sau, de exemplu, când ne adresăm Maicii Domnului, spunem: „Întru naștere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare. Mutatu-te-ai la viață, fiind Maica Vieții, și cu rugăciunile tale izbăvești din moarte sufletele noastre” (Troparul Adormirii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu). Sau: „De tine se bucură, ceea ce ești plină de dar, toată făptura, soborul îngeresc și neamul omenesc. Ceea ce ești biserică sfințită și rai cuvântător, lauda fecioriei, din care Dumnezeu S-a întrupat și Prunc S-a făcut, Cel ce este mai înainte de veci. Că brațul tău, scaun l-a făcut, și pânțelele tău, mai desfătat decât cerurile l-a lucrat. De tine se bucură, ceea ce ești plină de dar, toată făptura, mărire ție!” (Axionul Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare).

Așa încât rugăciunile noastre sunt prilejuri de apropiere de Dumnezeu.

– **Vă rugăm să ne recitați o poezie.**

**Laudă**

de Nichifor Crainic

Tu, Cel ce Te-ascunzi în eterna-Ți amiază

Și lumea o spânzuri în haos de-o rază,

Metanie Ție, Părinte!

Izvod nevăzut al văzutelor linii,

Mă scalzi și pe mine în unda luminii,

Un mugur de carne fierbinte.

Sunt om învelit în nălucă de humă  
Sunt om odrăslit dintr-un tată și-o mumă,  
Dar sunt nerăspunsă-ntrebare.  
Ce glas e destoinic să-mi spună-ncotro e  
Oceanul de somn ce icnind fără voie  
M-a-mpins și pe mine-n mișcare?

Nici maica nu știe ce tainică normă  
Îmi dete din carnea-i vremelnică formă,  
Neant înflorit în minune,  
Căci toate izvoadele umbrelor noastre  
Roiesc mai presus de arhangheli și astre  
Din veșnica Ta-nțelepciune.

În ceruri, Părinte, sunt abur în aburi  
Și-asemeni cu apa ce-ngheață pe jgheaburi  
Prind coajă de carne în spațiu.  
Tu cugeți – se naște; voiești – și durează;  
Respiri – și-nflorește; iubești – și vibrează  
De-adâncul luminii nesațiu.

De Tine mi-e foame, de Tine mi-e sete  
Să fac dără de umbră acestei planete  
Cu spumă de soare pe creste;  
Și-n saltul credinței gustând veșnicia,  
Din pulberea lumii îmi strig bucuria  
Căci sunt întru Cel care este!

Puzderii de stele se-ascund în amiază,  
Făpturile-n Tine de-a pururi durează  
Și-n spațiu vremelnic colindă.  
A fi – bucurie eternă și sfântă!  
O vrajă a toată lumina rășfrântă  
De-a gloriei Tale oglindă.

Ce speranțe mai are omul în lume?  
Dumnezeu? Dar o fântână de apă vie  
Speranțe mai are omul în lume?



## DESPRE RUGĂCIUNE

26 iunie 2003

– **Ați spus că Sfântul Ioan Scărarul vorbește de patru feluri de rugăciune: rugăciune întinată sau spurcată, rugăciune furată, rugăciune pierdută și rugăciune curată. Vă rugăm să dezvoltăți puțin.**

– Rugăciunea întinată sau spurcată este rugăciunea care vine cu suvoaie de întinăciune, cu gânduri care nu se potrivesc cu rugăciunea. Omul însă înaintează cu vremea și nu mai are gândurile întinate; astfel, ajunge la o rugăciune unită cu gânduri care nu sunt rele, ci sunt gânduri indiferente sau chiar gânduri bune, dar nu sunt nici gândurile de rugăciune.

De multe ori, rugăciunea este furată, în înțelesul că ești atent mai mult la gândurile care-ți vin decât la rugăciunea pe care o faci; sau rugăciune pierdută (e-aceiași lucru), pentru că, în timpul cât te rogi, nu te interesează ce zici, ci te interesează mai mult ce gândești, și-atunci, într-un fel, e pierdută.

Iar rugăciune curată au cei curați cu inima, care-L văd pe Dumnezeu; nu-L văd fizic, dar văd intervențiile lui Dumnezeu în viața omului și aceasta ridică rugăciunea, poate, de multe ori, mai presus de rugăciunea pe care o citești din cărți.

– **Este bine să cerem binecuvântare călugărilor, preoților, atunci când îi vedem pe stradă, în autobuz, în biserică sau în alt loc? Oare nu-i deranjăm?**

– Acuma, depinde de om. Pe câte unii-i deranjezi, iar pe alții-i aranjezi. Mie, de exemplu, nu prea-mi place când vin... de exemplu, acum, după ce o să dau binecuvântarea – dac-oi da și eu o binecuvântare aici –, vine lumea când ies și mă-nghesuie și zice: Părinte, binecuvântați! Păi, zic, aia pe care v-am dat-o nu-i bună?

Sau binecuvântările mele cam expiră repede. Cum anume? Mă duc la o mănăstire de maici și vin maicile să le binecuvintez, apoi stau un sfert de oră și, când plec, iarăși vin maicile să le binecuvintez. Păi, zic, aia de la început a și expirat?

Adică, domnule, nu trebuie să vă faceți niște gânduri în sensul ăsta, că totdeauna trebuie să-ți dea cineva o binecuvântare. Lasă, că te binecuvintează

Dumnezeu! Și te binecuvintează la slujbe, dacă te duci... dacă nu, aia pe care ți-o dă cineva în afară de slujbă, fără să te duci după aia la slujbă, nu-i destul.

**– Cum trebuie să ne rugăm ca să aflăm voia lui Dumnezeu atunci când trebuie să luăm o hotărâre importantă în viață? Când sufletul ne este întristat și nu-și poate găsi liniștea, ce rugăciune ne sfătuiți să spunem?**

– Nu este o rugăciune anume de făcut pentru situația asta. Orice rugăciune în care te identificei cu cuvintele pe care le spui e rugăciune și te ajută. Iar Dumnezeu îți descoperă voia Lui – poate nu în clipa aceea, când gândești tu, dar, în orice caz, ți-o descoperă, fără îndoială. Să ai încredere și să-ți vezi de îndatoririle pe care le ai, în situația în care te găsești, și, cu vremea, vezi ce vrea Dumnezeu cu tine, că așa, singur, nu poți să-ți dai seama.

Eu, de exemplu, într-un fel aș putea zice că am avut o vocație călugărească din copilărie, în sensul că totdeauna mi-am dorit să vorbesc cu un călugăr; dac-am auzit de un călugăr, am vrut să știu ce face și cum face... După aia, n-am mai avut gândul ăsta așa, destul de statornic; chiar când am terminat Teologia – e un lucru paradoxal –, nu mai eram hotărât să mă fac călugăr. Dar dac-a vrut Dumnezeu să fiu călugăr, tot călugăr am fost.

Așa și cu orice lucru: dacă nu știi ce ai de făcut, aștepti clipa în care o să știi ce ai de făcut. Și te rogi lui Dumnezeu obișnuit și cu intenția aceasta, să-ți descopere Dumnezeu care e voia Lui cu tine.

**– Cum putem să-i ajutăm pe cei dragi nouă, atunci când durerea și necazul lor depășesc slabele noastre puteri?**

– Dragă, noi nu putem să-i ajutăm pe oameni cu puterile noastre: unui om care e bolnav, nu poți să-i iei tu durerea. Îl ajută doctorii, îl ajută oamenii din jur... cât se poate, până unde se poate. Nu suntem noi datori să facem ceea ce nu avem dar de la Dumnezeu să facem. Dacă n-avem darul de a vindeca, avem darul de a mângâia, darul de a încuraja... și facem ce putem face, la măsurile noastre.

**– Dacă părinții își blestemă copiii și-i dau necuratului, ce trebuie să facă copiii?**

– Păi, copiii ce să facă? Să le pară rău că i-au dat părinții – care nu trebuia să-i dea – cui nu trebuia să-i dea și să se roage lui Dumnezeu. N-ai ce face, de fapt, tu, ca om. Dar părinții de multe ori greșesc, în sensul că la împrejurări din acestea de supărare, de nervozitate, spun cuvinte pe care n-ar trebui să le spună și pe care de multe ori și ei le regretă.

Mai vin unii și pe la mine și-mi spun: „Părinte, mi-am blestemat copilul!” Zic: măi! păi cum?! „Păi, eram necăjit și-am zis... – Cum ai zis?” Și, după ce-mi spune, îl întreb: dacă se-ntâmplă cum ai zis? „Ba, să nu se-ntâmple!” Păi, sigur că să nu se-ntâmple, dar ca să nu se-ntâmple, să nu zicem. Sfântul Apostol Pavel spune să binecuvântăm și să nu blestemăm (cf. Romani 12, 14).

**– Cum să procedez pentru ca prietenul meu să se apropie de Dumnezeu și de Biserică, dacă acum nu-l interesează acest lucru, spunând că e prea tânăr? Să mai continui relația cu el?**

– Acuma, depinde... E foarte greu de spus ce perspective are cineva. Dacă se pune problema așa, a calculării, dacă e bine sau nu-i bine să mai fii prieten, înseamnă că încă nu ești prieten, dacă-i vorba.

În orice caz, o prietenie între un băiat și o fată trebuie, în general, urmărită în vederea căsătoriei, iar dacă cineva nu promite, pentru viața de familie, și posibilitatea de a avea manifestări și program religios, nu-i cazul să stai în legătură cu un astfel de om, dacă ești credincios. Eu mă mir, de multe ori, de oamenii care vin și-mi spun că nu se-nțeleg, că soțul nu merge la biserică... Și le zic: dragă, se vede că așa ți l-ai vrut și așa îl ai. „Păi, zice, atunci n-aveam nici eu gândul pe care-l am acum.” Așa că se întâmplă și niște schimbări în viața oamenilor.

Dar noi nu avem posibilitatea să schimbăm ceva în viața altuia, prin puterea noastră, pentru că nici în viața noastră nu putem să schimbăm prea multe. Cel mai mult schimbă Dumnezeu spre bine.

Așa că ceea ce ai putea face, și în cazul acesta, este să te rogi pentru cel care nu-i cum îl vrea Dumnezeu.

**– Cum îi sfătuiți să rabde pe cei care suferă din cauza necazurilor provocate de alții și mai ales de cei mai apropiați: înșelare, divorț, partaj? Există un destin al omului, prin care trebuie să treacă necondiționat?**

– Nu știu dacă există un destin al omului în sensul acesta, dar există niște capacități reduse ale oamenilor, care duc la treaba asta. De exemplu, te căsătorești și nu te înțelegi. Acuma, eu nu zic că trebuie neapărat să suporti o viață întreagă niște necazuri, că așa trebuie. Dar nici să fii comod și, la prima nemulțumire, gata, divorțez. Încerci, ții, tragi de situație, vezi dacă poți duce... Dar nici așa, că gata, mort-copt, trebuie să trăiesc cu el. Pentru că sunt oameni care, de fapt, într-un fel sunt nebuni, pur și simplu. Păi, când

zice unul către soția lui: „Din mâinile mele ți se trage moartea!”, cum să stai lângă el? Nu poți, că ți-e teamă că ți se trage moartea...

– **La spovedanie păcatele trebuie spuse în amănunt sau recunoscute în general?**

– Recunoscute în general. Omul trebuie să spună ceea ce-l împovărează și să spună cum crede el că trebuie să spună. În orice caz, noi la spovedanie nu facem anchete; bineînțeles că trebuie să și întrebăm anumite lucruri, de exemplu de câte ori sau când s-a întâmplat, dacă a fost mai demult sau mai curând... adică niște lucruri așa, ca să ai o înțelegere a situației ca atare. Însă nu trebuie răscolit prin gunoaie.

– **De ce trebuie să ne temem de Dumnezeu, dacă El este iubire? Ce este iubirea? Sufletul poate să învie în alt trup?**

– Dragă, de Dumnezeu ne temem în înțelesul de sfială, de respect, adică nu suntem nepăsători față de Dumnezeu, ci avem o sfială, avem un respect față de Dumnezeu. Nu stăm în fața lui Dumnezeu ca și când am sta în fața unui terorist, nu asta înseamnă temerea de Dumnezeu.

Temerea de Dumnezeu pe care-au avut-o sfinții înseamnă să-L ai pe Dumnezeu la măsurile la care-L știi tu pe Dumnezeu și să cauți să faci voia Lui și să te temi ca nu cumva să greșești. Viața creștină este o viață de respect față de Dumnezeu și de iubire față de Dumnezeu. Iubirea față de Dumnezeu este o datorie din partea noastră, iar iubirea lui Dumnezeu este o realitate din partea Lui pentru noi. Noi trebuie să ne știm în iubirea lui Dumnezeu, în sfera iubirii lui Dumnezeu.

– **Care sunt consecințele păcatelor? Ce boli credeți că sunt mai mult legate de păcate?**

– De păcate, în orice caz, sunt legate toate bolile abuzurilor. De exemplu, cineva se îmbată – e un abuz, nu? – și-l doare capul, după aceea. Și ce bine-mi pare mie că-l doare capul, că poate altă dată se gândește să nu mai bea, ca să nu-l doară capul! Sau boli de stomac, sau alte boli care sunt de pe urma abuzurilor. Sau fumatul, de exemplu, care dăunează plămânilor. Toate sunt boli din abuz și sigur sunt legate de păcate.

Acuma, mai sunt și boli cărora nu poți să le identifici cauza în păcatele pe care le-a făcut omul. Pentru că sunt și boli care nu sunt generate de păcate, ci sunt îngăduite de Dumnezeu. De exemplu, cum a fost la Iov sau la Sfântul Apostol Pavel, care a fost un om suferind. Și poate că Sfântul Pavel a avut de suferit anume ca să le fie pildă și celor care suferă.



**– Când ne rugăm, putem să ne facem și o imagine, după închipuirea noastră, legată de textul rugăciunii?**

– Putem, dar cel mai bine, dacă se poate, fără imagini. E mai bine. Dar nu-nseamnă că trebuie excluse imaginile, pentru că și Biserica ne dă niște imagini, dacă-i vorba. Icoanele nu sunt niște imagini? Icoanele Domnului Hristos, ale Maicii Domnului, ale sfinților sunt niște imagini.

**– Când natura muncii noastre este una intelectuală, cum putem să facem rugăciunea de toată vremea?**

– Rugăciunea de toată vremea o faci atunci când nu ai altceva de făcut. Dar dacă rezolvi o problemă de matematică, de exemplu, sigur că n-o să zici: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”; poate nici în gândul că s-o rezolvi bine, nu? Însă, atunci când mintea poate gândi orice și când nu-i preocupată de ceva anume, atunci zici „Doamne Iisuse...” sau altă rugăciune, spre slava lui Dumnezeu.

**– Sunt momente când simt că nu pot să mă rog. Ce să fac?**

– Să te rogi din datorie! Sunt atâtea lucruri pe care le facem în lumea aceasta și care nu ne plac sau nu le-am face, și totuși trebuie făcute. Tot așa și în acest caz: un program de rugăciune trebuie ținut, chiar dacă nu ești dispus să-l ții. Pentru că dacă faci fapte de credință, ajungi la mai multă credință, dar dacă faci fapte de necredință, îți scade credința. Iar întrelăsările de la programul de rugăciune înseamnă fapte de necredință și atunci sigur că îți scade credința.

**– Ce ne puteți spune despre trăirile speciale din timpul rugăciunilor, de îndulcire a sufletului, dar și de stările rele care vin de la vrăjmaș?**

– Dragă, împotrivirile pot veni de la vrăjmaș, pot veni de la fire, pot veni de la trecutul nostru, de la depozitarea în sufletul nostru a gândurilor rele... nu-s toate de la vrăjmaș. În Pateric se spune că vrăjmașul se luptă cu cei mari, cu Moise și cu Ilie, nu cu oamenii de rând, ca noi.

Dar rugăciunea ne ajută pentru limpezirea sufletului, iar trăirile sunt la măsurile la care ni le dă Dumnezeu, nu noi hotărâm la ce trebuie să ajungem prin rugăciunile pe care le facem. Noi doar ne facem datoria înaintea lui Dumnezeu și trebuie să ajungem la o simțire a unei necesități de a-I aduce slavă lui Dumnezeu. Iar aceasta este o stare bună, care te duce la alte stări bune.

Însă noi nu trebuie să urmărim ceva. Uitați, de exemplu cei care sunteți studenți și ați făcut atâta școală, matematică și lucruri din acestea: când ați făcut școală, nu v-ați gândit ce vă aduce fiecare problemă rezolvată,

ce vă aduce fiecare teoremă, ci ați luat lucrurile în ansamblu, iar la sfârșitul scolii vezi că te-ai găsit cu ceva. Tot așa e și cu rugăciunea: când mă rog, nu mă rog ca să primesc ceva de la Dumnezeu; bineînțeles, și să primesc ceva, dar nu altceva decât e cuprins în rugăciune. Când zici: „Ca de foc să fugă de mine tot lucrul rău, toată patima”, bineînțeles că ceri ceva de la Dumnezeu, iar Dumnezeu te ajută să fugă de la tine tot lucrul rău. Sau, de exemplu, când te rogi Maicii Domnului și zici: „Preasfântă Stăpâna mea, de Dumnezeu Născătoare, care ești lumina întunecatului meu suflet, nădejdea, acoperământul, scăparea, mângâierea și bucuria mea”, sunt niște lucruri care-ți dau bucurie din însuși faptul acesta, că știi că Maica Domnului îți e stăpână și o știi Născătoare de Dumnezeu, o știi acoperământ, ajutătoare, o știi mama ta. Și asta este o bucurie, nu trebuie să mai ceri ceva de la Maica Domnului, pe lângă bucuria că o știi că e binevoitoare față de tine.

**– Ați pomenit la un moment dat sfatul dat de călugărul de la Sfântul Munte: „Să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești!” Mă confrunt cu aceeași problemă: nu-mi pot face pravila, iar problema îndrăcirii a devenit chiar o psihoză – mă tem în permanență.**

– Părintele acela nu se gândea că vine Satana și-l chinuie, ci se gândea că așa cum atunci când te rogi te apropii de Dumnezeu și te învâluie Dumnezeu, tot așa și când ești nepăsător, ajungi la un fel de învârtoșare sufletească, de care numai vrăjmașul se poate bucura.

**– Datorită avalanșei de treburi ale zilei, de cele mai multe ori seara cad obosită și mă rog nu după carte, ci-I spun Domnului cu cuvintele mele mulțumirea sau durerea. Este păcat?**

– Dragă, rugăciunea este, de fapt, manifestarea sufletului, or, dacă tu îți mulțumești lui Dumnezeu cu cuvintele tale, nu înseamnă că ai greșit fiindcă I-ai mulțumit cu cuvintele tale și n-ai citit rugăciunea de seară din Ceaslov sau din cartea de rugăciuni.

Important este să te întâlnești cu Dumnezeu sau cu gândul că ești în fața lui Dumnezeu și să-I spui lui Dumnezeu: Doamne, Îți mulțumesc că a mai trecut o zi din viață în care am câștigat ceva spre slava Ta sau am făcut ceva spre slava Ta... E un fel de meditație pe care o poți face foarte bine și nu trebuie să-ți mai faci probleme că n-ai citit rugăciunile din cartea de rugăciuni. Dacă ai timp și poți să citești din cartea de rugăciuni, bine, dacă nu... stai totuși în fața lui Dumnezeu și spune-I lui Dumnezeu bucuria că a mai trecut o zi spre slava Lui, spune-I întristările pe care le-ai avut peste zi, întrelășările...

Eu am găsit undeva o meditație de seară în înțelesul acesta, ca să te întrebi dacă ai încurajat pe vreunul dintre cei pe care i-ai întâlnit, dacă ai făcut bine, dacă poate cineva să fie mulțumit cu ceea ce i-ai făcut, cu ceea ce i-ai zis, dacă l-ai salutat cu căldură pe prietenul pe care l-ai întâlnit, dacă este cineva mai bucuros că s-a întâlnit cu tine, dacă e fericit cu ceea ce i-ai spus, dacă ai adus în jurul tău mulțumire sau nemulțumire, dacă ai lăsat în jurul tău gânduri bune sau supărare, dacă crezi că va zice Dumnezeu, pentru ceea ce ai făcut astăzi: „Meriți și ziua de mâine!” E foarte faină!

**– Un părinte care a murit știe ce face copilul său și se poate ruga pentru el?**

– Dragă, noi nu știm cum se prezintă cei de dincolo față de noi. Ceea ce credem este că cei de dincolo știu, în măsura în care le descoperă Dumnezeu, ceea ce trebuie să știe ei, pentru că ei direct nu mai pot ști din relațiile cu familia lor. Eu cred că altfel, cât privește sentimentele, cât privește dorința de a-i ajuta morții pe cei vii, există această posibilitate, pentru că fiecare dintre noi trecem din lumea aceasta cu sentimentele pe care le-am avut în lumea aceasta. Eu, de exemplu, dac-am avut un prieten care a murit, nu mă gândesc că nu mai sunt prieten cu cel care a murit; sunt prieten în continuare, pentru că sunt sigur că există reciprocitate, în înțelesul că cel care a murit mă are în sufletul lui cum m-a avut și în viața aceasta, și eu îl am pe el cum îl aveam când eram împreună în viața aceasta.

Așa că relațiile pot fi acestea, dar noi mai mult nu putem spune cât poate să-i ajute cineva de dincolo pe cei de aici, cum poate să intervină.

**– Cum își dă seama creștinul că Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea?**

– Își dă seama atunci când, cerând ceva de la Dumnezeu, vede că i s-a împlinit. Dacă, de exemplu, mă rog lui Dumnezeu să-mi dea sănătate, știu că mi-a ascultat-o atunci când îmi dă sănătate.

**– Indispoziția ne face să nu ne rugăm. Este bine să forțăm situația și să ne rugăm, chiar mecanic? sau să nu ne mai rugăm, dacă în momentul respectiv nu mai putem?**

– Dragă, eu am zis: sunt atâtea lucruri în lumea aceasta pe care le facem din datorie, așa că și asta putem s-o facem din datorie, ca să ne arătăm dorința de a nu rămâne în starea aceasta. Chiar dacă nu sunt destul de dispus la rugăciune, de exemplu, mă rog lui Dumnezeu; poate mă rog mai puțin, dar în orice caz, trebuie să fac un act de prezență în fața lui Dumnezeu.

Să știți că eu m-am trezit în lumea aceasta între oameni care s-au rugat. Părinții mei – Dumnezeu să-i odihnească – se rugau. Mai ales mama se ruga; nu se ruga foarte mult, pentru că era ostenită de muncă. Zicea: „Bată-l, somn! Cum iau o carte în mână, cum îmi vine somnul!” Din cauza istovirii, de muncă. Dar era totuși o rânduială: la masă nu ne-apucam să mâncăm până nu ne rugam. Zicea: „Haideți la *Tatăl nost'*, să ne putem apuca să mâncăm!” Adică n-aveam voie să ne-apucăm să mâncăm înainte de a zice *Tatăl nostru*. Sau seara, când eram noi copii – Doamne, iart-o pe mama! –, uneori voiam să ne culcăm fără rugăciune – că eram osteniți – și ne trânteam în pat; zicea mama: „Mă copii, sculați-vă la rugăciune, nu vă puneți ca caii!” Mă gândesc de multe ori câți oameni se așează acuma ca niște cai... Și-atunci, ne sculam și ziceam rugăciunile pe care tot mama ne-a învățat:

*Sfântă Cruce, culcă-mă*

*Duhule, deșteaptă-mă*

*Fiule, umbrește-mă*

*Precesto, păzește-mă.*

*Pe Preasfânta Cruce-o fac*

*Și mă culc noaptea cu drag*

*Și o fac pe trupul meu*

*În numele lui Dumnezeu.*

*Biserică cerească,*

*Cântare îngerească,*

*Dumnezeu de boală să ne păzească*

*Și să ne mântuiască.*

O rugăciune simpatică, așa... Sau:

*Cruce-n cer, Cruce-n pământ,*

*Cruce-n locul und' mă culc,*

*Cruce-n casă, Cruce-n masă,*

*Îngeri-împrejur de casă,*

*Dumnezeu cu noi la masă.*

De multe ori m-am gândit eu la cuvintele acestea. Ce frumos: „Îngeri împrejur de casă,/ Dumnezeu cu noi la masă”!

Sau: „Sfântă Cruce, armă dulce, fii cu mine, und' m-oi duce!”

Mi-aduc aminte și de bunica mea, Dumnezeu s-o odihnească, cum se ruga; era în timpul războiului, iar eu eram destul de mare. Când ne așezam la culcare, zicea: „Doamne, ajută-i la copil!” – ăla eram eu; „Doamne, mulțămescu-Ți de hodină!” – adică de faptul că ne putem odihni;



„Doamne, mulțămescu-Ți că suntem la căsile noastre!” – adică pentru că nu ne-a scos nimeni, cu războiul, că suntem la locurile noastre;

„Doamne, pune pace în lume!”

Erau rugăciunile pe care le ziceau ei... Și noi ziceam: „Doamne, ține pe tata și pe mama! Doamne, ține pe neni și pe mama-tână!”

Așa era... Dragă, era altfel! Altfel era viața pe care-o știu eu, în copilăria mea, decât e acum. Nici frații mei nu se mai roagă, cum am învățat noi acasă...

Nu ne-au ținut părinții teorii, că uite, așa trebuie și-așa, dar ne puneau să facem ce era de făcut.

Au trecut toate, am ajuns bătrân acum... Doamne, mulțămescu-Ți că am ajuns la bătrânețe! Și la bătrânețe-i fain, să știți! Mai ales dacă ai o bătrânețe nechinuită, cum o am eu: o bătrânețe liniștită, senină. E fain la bătrânețe. A fost fain și la tinerețe, dar la tinerețe eram, cum zicea mama: „Cum e prostul mai în putere!” Adică ce-nsemna asta? Făceam niște lucruri pe care bineînțeles că acum nu le-aș mai face.

Eram student la Teologie și săream pe scări; erau acolo niște scări, în aer liber. Odată, m-a văzut Mitropolitul Nicolae Bălan și mi-a zis: „Te-am văzut sărind pe scări, însă e cu primejdie!” Dar eu numai la primejdie nu mă gândeam; mă gândeam numai să sar.

Sau m-am dus la munte, la noi la mănăstire, acolo. Eram om în toată firea; n-ar fi trebuit să mă duc, dar m-am dus, că atâta m-a slujit mintea! C-apoi, dacă mă sluja mai bine, nu mă duceam! N-am pățit nimic, m-a păzit Dumnezeu, dar se putea să nu mai știți de mine. Însă atunci așa a fost; m-am dus cu un părinte, Dumnezeu să-l odihnească. Și n-a zis nimeni, nici părintele stareț – Dumnezeu să-i primească viața pe care a dus-o – n-a zis: „Lasă, măi, stai aici, pe loc drept, nu te du la niciun munte!” Și avea dreptul să zică, pentru că era stareț, era stăpânul meu și n-aveam ce să zic. Și m-am dus pe niște locuri rele!! Numai după ce-am scăpat de ele, mi-am dat seama cât au fost de rele. Norocul de la Dumnezeu că n-am alunecat, că dacă alunecam, alunecam cu părintele ăla cu tot. Fiindcă eu mă țineam de brațul lui, iar locul pe unde treceam era aproape ca peretele. Și am trecut și ne-am dus până la Lacul Urlea, iar după aceea ne-am întors tot pe traseul ăla. Însă a trebuit să trec prin ăstea, că dacă nu, poate-acum n-aveam ce vă spune.

**– Gândurile rele care apar în timpul rugăciunii sunt cumva urmări ale păcatului strămoșesc?**

– Nu știu dacă sunt ale păcatului strămoșesc. În orice caz, ale păcatelor personale, sigur sunt.

**– Care sunt rugăciunile cele mai folositoare morților nespovediți și neîmpărtășiți?**

– Nu există rugăciuni speciale pentru morții nespovediți și neîmpărtășiți. Sunt aceleași rugăciuni care se fac pentru toți morții.

**– Este bine să facem rugăciuni în public cu propriile noastre cuvinte, ca la Oastea Domnului?**

– Păi, dacă ești la Oastea Domnului, poți să faci, că acolo fac toți. Altfel, nu, pentru că oamenii în general nu se așteaptă la rugăciuni libere, din gândurile proprii, în public. Și-apoi, nici nu reușești să faci niște rugăciuni la măsurile la care sunt deja făcute rugăciunile.

**– Se întâmplă uneori, la rugăciune, că vine un nor de gânduri, cum i s-a întâmplat pelerinului rus, când a început să spună rugăciunea lui Iisus.**

– Da, și mie mi s-a întâmplat.

**– Ce trebuie să facem?**

– Păi, ce-a făcut pelerinul rus: să zici mai departe rugăciunea.

**– Cât de strânsă este relația rugăciune – iubire de aproapele, ca dar al rugăciunii?**

– Dragă, toate lucrurile bune sunt de la Dumnezeu, prin urmare sunt și consecințele rugăciunii.

**– Ce înseamnă „a-i judeca pe oameni”? Înseamnă a nu-i mostra atunci când păcătuiesc? Să stăm nepăsători?**

– Nu. A nu-i judeca pe oameni înseamnă a nu-i condamna, mai mult decât a nu constata ceea ce fac. Adică să nu te socotești pe tine mai bun, iar când poți să intervii spre bine, să intervii.

**– Ce se întâmplă când nu putem să plecăm de la lucru pentru a ajunge la slujbele bisericesti? Ce putem face în acest caz?**

– Păi, nu faci nimic. Ți faci datoria acolo. Mergi la slujbă când poți merge, iar când nu poți merge, nu trebuie să-ți faci probleme. Dacă ai o îndatorire socială, în care ești legat de serviciu... de exemplu, un ceferist: nu se poate pune problema ca un impiegat de mișcare să se ducă la slujbă la biserică și să lase trenul să meargă fără el. Omul trebuie să aibă totuși o judecată, când e vorba de ceea ce are de făcut.

– Știm că Domnul Iisus i-a muștră pe farisei, spunându-le adevărul în față, vădit. Cum să ne comportăm cu oamenii cu comportament fariseic, care te atacă în orice împrejurare? Mai ales că dacă vrei să rămâi rezervat, acest fapt le încurajează mândria și li se pare că au într-adevăr dreptate.

– De la caz la caz, nu se poate stabili o atitudine în toate împrejurările. Pentru că de multe ori, când intervii poți să faci mai rău decât când nu intervii. Domnul Hristos a avut autoritatea Lui... nu suntem noi la măsurile acelea, ca să-i coplesim pe oameni cu autoritatea noastră.

Și-apoi, de multe ori, chiar când te împotrivești unui lucru rău, dacă te-apuci și-ți satisfaci propriile tale porniri, nu știu dacă o faci pentru binele celui pe care-l vizezi sau o faci mai mult dintr-o necesitate a ta... și-atunci, nu-i bine.

– Mă simt foarte rău și niciun doctor nu mi-a putut găsi leacul. Însă am găsit lucruri foarte ciudate în perini (farmece). Spuneți-mi, vă rog, cum să scap de ele, că simt că nu mai pot să trăiesc de dureri de cap.

– Dragă, dacă le-ai scos de acolo... Este și rugăciune pentru dezlegare de farmece; du-te la un preot, să-ți citească și rugăciunea aceea! Și nădejde la Dumnezeu, că nu poți să-ți iei tu durerea.

Să știți că și legătura asta între vrăji și necazuri nu-i totdeauna o legătură, decât în mintea noastră. În realitate, poate de multe ori e numai o coincidență.

V-am mai spus, poate, și-aici... dar în orice caz, am mai spus de multe ori următoarea întâmplare din satul meu. Bunica mea dinspre mamă, când era de vreo doisprezece ani, s-a dus la o mătușă care i-a dat un pachetel cu unt, să-l ducă acasă. Și ea, în loc să se ducă acasă direct, a trecut pe la biserică, pentru că era o nuntă; și a uitat de pachetelul pe care-l ținea la subsuoară și i-a căzut. Și a căzut chiar pe pragul la intrarea în progadie, adică în curtea bisericii în care era și cimitirul. Ea a trecut, n-a știut, și a uitat de pachet. Când a ieșit mirele cu mireasa, cu alaiul, din biserică, au văzut pachetelul și au gândit că-s niște boscoade, adică niște vrăji, ceva. Și au zis: „Aveți grijă să nu se-atingă mireasa, să nu se-atingă mirele de boscoade!” Și a trecut toată lumea, iar după aceea buna și-a adus aminte și s-a întors, a luat pachetelul și s-a dus acasă și l-a mâncat. Dar oamenii aceia, săracii, au avut foarte multe de suportat; eu îi cunosc și cunosc și necazul pe care l-au avut și care i-a depășit pe cei care au fost în cauză atunci. Și n-a fost nicio legătură, dar ei toată viața au avut conștiința aceasta, că a fost o legătură între pachetelul acela și viața lor. Însă n-a fost nicio legătură.

Oamenii își fac fel de fel de gânduri; și la mine vin mulți: că li s-au făcut farmece, că nu știu ce... Sfântul Apostol Pavel spune clar: „Fiți

înțelepți față de bine și nevinovați față de rău, iar Dumnezeu va zdrobi repede pe Satana sub picioarele voastre” (Romani 16, 19-20). Prin urmare, dacă ești un om corect, nu se ating vrăjile de tine, cât ar fi oamenii de porniți asupra ta. Dumnezeu e mai mare decât vrăjmașul și ne apără. „Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău” – e o ectenie pe care noi o zicem la slujbele noastre de-atâtea ori și avem încredințarea că Dumnezeu ne miluiește și ne mântuiește.

**– Un preot mi-a zis că fiica mea de șase ani este posedată din cauza unor femei din neam, adormite, care ghideau în bobi. Mi-a zis să fac parastas pentru ele. Eu, ca mamă, pot s-o ajut pe fiica mea prin rugăciune? Cum să mă rog?**

– Mai întâi de toate, să nu crezi în ce ți-a spus ăla. De ce? Pentru că sunt niște lucruri neverificabile. I-a venit lui în cap așa... Și pe la noi pe-acolo, la Sfântu-Gheorghe, este un preot... îl cheamă Cucu. Și vin mulți oameni la noi, pentru rugăciuni recomandate de Cucu. Și-apoi eu zic: Cucu-i ca cucu, numai una știe: „cucu-cucu”. Adică la toată lumea spune: „Ești vrăjit... ești fermecat... ești blestemat... cineva ți-a făcut...”. Sunt niște lucruri care nu trebuie să se-ntâmpale în lumea asta. Și le bagă oamenilor în cap, iar oamenii și-o țin că „uite, mi-a spus”. Dar, în realitate, poate că nu-i nimic... decât necazurile obișnuite, care de multe ori sunt organice.

Într-un sat de lângă mănăstirea noastră e un cetățean care a făcut o operație la coloană și a rămas în cărucior. Și ne-a chemat pe noi, de la mănăstire, să-i facem un Maslu. Acuma, de fapt, Maslu nu se face la infirmități, se face la boli. Dar noi ne-am dus și am făcut Maslu, să fie omul mulțumit că ne-am ocupat de el. Și ne zice că vrea și rugăciunile de dezlegare, molitvele Sfântului Vasile cel Mare; i-am citit și molitvele Sfântului Vasile cel Mare... Ne-am dus apoi acasă și ne-am văzut de treabă. Peste un an, ne-a chemat din nou: iar i-am făcut Maslu, iar i-am citit molitvele Sfântului Vasile cel Mare. Și după ce-am terminat molitvele Sfântului Vasile cel Mare, i-am zis: măi frate, fii atent! Anul trecut am fost aici, ți-am făcut Maslu și ți-am citit rugăciunile Sfântului Vasile cel Mare; n-a plecat niciun drac! (că rugăciunile sunt de izbăvirea dracilor). Anul ăsta, iarăși, și n-a plecat niciun drac. Știi de ce n-a plecat? Că nu-i niciunul! Adică cum nu-i niciunul? Starea lui nu-i de pe urma intervenției vrăjmașului, ci starea lui este de pe urma unei boli organice, care a dus la ceea ce este și care îl ține ținut pînă la moarte pe cărucior și-n pat. Asta este! Dar el, că „să se ducă dracii”, ca să se vindece. Nu-i nicio legătură.



Legăturile ăstea le fac oamenii, și mai ales oamenii care nu știu la ce să se gândească și cum să vadă lucrurile. Și la mine vin unii și le zic: mă, legătura asta să știi că nu e în realitate, e numai în capul tău; tu ai făcut legătura asta.

– **Psaltirea este alcătuită din rugăciuni foarte puternice. Câte catisme<sup>43</sup> putem citi într-o zi?**

– Dragă, prescris este să se citească în biserică trei catisme pe zi, în așa fel încât într-o săptămână se citește o Psaltire întreagă. În Postul Paștilor, Psaltirea se citește de două ori într-o săptămână, dar în restul timpului, câte trei catisme pe zi. Citiți cât puteți; puteți să citiți și mai puțin de trei catisme pe zi. Citiți o catismă, și astfel citiți o Psaltire în douăzeci de zile; citiți cinci psalmi, și citiți o Psaltire într-o lună de zile. Nu trebuie să vă faceți problema că dacă citiți atâta, vă miluiește Dumnezeu, iar dacă nu citiți atâta, vă pedepsește Dumnezeu, că n-ați citit cât a trebuit. Nu-i așa!

Nu-mi plac legăturile astea și învârtelile astea de minte: cât să citești, cum să citești... Citește cât poți! Sau citește în așa fel încât să mai poți citi și altceva, că doar nu stă toată viața în rugăciunile pe care le citești tu.

– **Cu ce rugăciuni putem să-i ajutăm pe cei care nu pot să renunțe la băutură, fumat sau alte patimi?**

– Nu este rugăciune specială, dar să știi că ăia cam așa rămân, cum îi știi când te rogi pentru ei...

Să știi că și eu m-am gândit, de multe ori, fiindcă vin oamenii și mă-ntrebă: „Părinte, ce rugăciune să fac pentru cutare lucru?” Și mă gândesc că doar și eu, dac-aș avea în familia mea pe cineva, ce rugăciuni aș face? Rugăciunile care se fac obișnuit, și cu cererea: „Doamne, ajută să scape ăsta de beutură!”

– **Cum trebuie făcută milostenia? Cei care nu pot să facă pomeni și sărindare și parastase ce să facă?**

– Nu-i nimic, nu li se-ntâmplă nimic. Nu pot, nu fac!

– **Vă rugăm să ne mai vorbiți despre Părintele Arsenie Boca.**

– De ce să vă mai vorbesc?... Părintele Arsenie Boca a fost un om deosebit, ca pregătire (a avut, pe lângă Teologie, și Școala de Belle-Arte și a avut și

<sup>43</sup> Secțiuni ale Psaltirii (grupe de psalmi), care se citesc la Utrenie, în acest timp credincioșii putând să stea pe scaune sau în strană. Din gr. *Kathisma* – „ședere”. (cf. Ion M. Stoian, *Dicționar religios*, Editura Garamond, București, 1994).

cunoștințe de medicină); a fost și un om înzestrat de la Dumnezeu cu niște calități pe care, dacă nu le ai, nu le poți învăța din cărți. A fost o personalitate puternică, un om care a determinat ceva în jurul lui, un om care i-a mișcat pe oameni, care a intervenit cu hotărâre în viața oamenilor. A fost un om de care își aduc aminte cu plăcere cei care l-au cunoscut – unii mai mult, alții mai puțin.

Eu, de exemplu, v-am spus și despre Părintele Serafim fiindcă am fost mai mult atașat de Părintele Serafim, deși Părintele Arsenie rămâne pentru mine ceea ce a fost, adică nu îi diminuez calitățile; dar mie altfel de oameni mi-au plăcut mai mult sau îmi plac mai mult: oamenii care sunt cu mai multă participare la viața altora, cu mai multă căldură. Părintele era așa, hotărât; avea vorbă hotărâtă, nu se gândea el prea mult la ce gândește cel cărui i se adresa. Și chiar dacă nu i-ar fi plăcut, el tot îi spunea.

– **Vă mulțumim pentru această conferință!**

– Doamne-ajută la toată lumea și să-nmulțiți rugăciunea!

## IUBIREA CREȘTINĂ

3 noiembrie 2003

– Până vin bilețelele cu întrebările publicului, vă prezentăm trei cărți recent apărute ale Părintelui Teofil: „Amintiri despre duhovnicii pe care i-am cunoscut”<sup>44</sup>, „Cine sunt eu, ce spun eu despre mine”<sup>45</sup> – o interesantă biografie despre Părintele Teofil, scrisă de Înaltpreasfințitul Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului – și ediția a doua a cărții „Lumini de gând”<sup>46</sup>.

– Aș vrea să fac o rectificare. S-a spus că această carte, „Cine sunt eu, ce spun eu despre mine”, e scrisă de mitropolitul nostru de la Sibiu. Să știți că nu-i așa! Așa pare, dacă citești ce-i scris pe copertă, unde, după numele mitropolitului, e trecut titlul: „Cine sunt eu, ce spun eu despre mine”, ca și când mitropolitul ar spune cine-i el și ce spune el despre el. Dar, după aceea, se spune mai departe: „interviu cu Arhimandritul Teofil Părăian”. Adevărul este că această carte este a mea. Mitropolitul n-a făcut altceva decât mi-a pus întrebări, la care am răspuns eu și prin care s-a alcătuit cartea aceasta. Deci cartea e a mea, nu-i a mitropolitului. Sau, mai bine zis, e și a mitropolitului, e și a mea; dar de fapt e a mea, pentru că esențialul este ceea ce răspund eu la întrebări. E o carte autobiografică, o carte scrisă la 74 de ani de viață, o carte vie, în care îmi prezint eu calea vieții mele, din clipa în care am intrat în viața conștientă și până la vremea de acum; cum m-am raportat la oameni, la cei din jurul meu, cum am făcut școală, unde am făcut școală, cum m-am așezat la mănăstire, ce am realizat în cadrul mănăstirii, ce am primit... tot ce am crezut eu că este esențial; și, bineînțeles, răspunzând în special la întrebări. Așa s-a realizat cartea aceasta, „Cine sunt eu, ce spun eu despre mine”. Cine vrea să știe cine sunt eu, din carte, să citească această carte.

– Dumneavoastră ați iubit întotdeauna? N-ați urât niciodată? Și, dacă da, cum a fost?

– Dragă, când am urât a fost rău, când am iubit a fost bine. N-am venit sfânt în lumea aceasta. Eu l-am întrebat pe un părinte de la Sfântul Munte: cum sunt părinții de la Sfântul Munte? Și mi-a răspuns așa: „Dragă, să nu-ți închipui că la Sfântul Munte sunt oameni veniți din cer pe pământ”.

<sup>44</sup> *Amintiri despre duhovnicii pe care i-am cunoscut*, Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2003.

<sup>45</sup> *Cine sunt eu, ce spun eu despre mine*, Sibiu, 2003.

<sup>46</sup> *Lumini de gând*, ediția a II-a, Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2003.

Nici eu n-am venit din cer pe pământ. M-am pomenit pe pământ, cu gândul la cer. De fapt, e ceea ce fiecare trebuie să aibă în vedere. Fiecare om trebuie să aibă în vedere lucrul acesta: să ajungă de pe pământ în cer. M-am pomenit cu tarele ereditare – să zicem așa, spirituale – cu care m-am putut pomeni eu din părinții mei. Nu pot spune ca Sfânta Tereza de Lisieux, că am avut părinți sfinți. Am avut părinți oameni cumsecade, nu pot să le bag nicio vină; și nu le bag, de fapt, nicio vină, și dacă aş putea să le bag vină. M-am pomenit în lumea aceasta cum se pomenesc toți oamenii: și cu bune, și cu rele; și a trebuit să lupt pentru îmbunătățirea sufletului meu, mai întâi ca să estompez pornirile rele care au ținut cumva de existența mea. Mi-aduc aminte – așa, fără să mai știu amănunte – că în anumite împrejurări, de exemplu, bunica mea, mama lui tata, cu care stăteam noi, zicea către mine: „Hoheriule și mișelule!” Mă defăima, mă batjocorea. Nici nu știam ce-i hoheriul și nici ce-i mișelul. Dar vedeam din tonul ei că ceva nu-i în regulă. După aceea, m-am interesat eu, cu vremea, și-am aflat că *hoheriul* înseamnă *hingher*, adică acela care adună câinii și le ia pielea. Vă puteți închipui din ce hoher m-am făcut călugăr! Și altele de felul acesta... Aveam un vecin acolo, lângă noi – îi zicea mamei *nănașă*. Și zicea: „Nănașă, ăsta nu-i botezat bine... trebuie să-l duci la popa, să-i mai citească ceva, că nu i le-a zis toate”. Așa că să nu vă gândiți că am fost un sfânt venit în lumea asta și se bucurau toți de mine. Unii s-au bucurat, alții s-au întristat...

Am avut dar de la Dumnezeu că l-am întâlnit pe Părintele Arsenie Boca, în 1942, când aveam treisprezece ani și jumătate, și mi-a pus în vedere un mijloc de îmbunătățire sufletească, și anume rugăciunea de toată vremea, rugăciunea cu care se mântuiesc călugării: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Având acest vehicul, acest mijloc de cercetare și de înaintare, am început să-mi fac rânduială în suflet. Și mi-am făcut rânduială în suflet și-I mulțumesc lui Dumnezeu că din *hoher* m-am făcut călugăr.

**– Din ceea ce ai spus, înseamnă că eu nu am iubire sau nu una curată. Cum poți să-l iubești pe cel pe care nu-l suporti?**

– Dragă, mai întâi de toate, trebuie să-l suporti și să ajungi să-l suporti; să te rogi lui Dumnezeu să te ajute să-l suporti. De ce? Pentru că iubirea este o datorie, nu este un lucru lăsat la măsura omului, în sensul că dacă vrei, iubești, iar dacă nu vrei, nu iubești. Nu, ci ești dator cu iubire. Dacă zice Domnul Hristos: „Să iubești pe aproapele tău” (Matei 19, 19); dacă zice Domnul Hristos: „Poruncă nouă vă dau vouă, să vă iubiți unii pe alții (Ioan 13, 34)”; dacă zice Domnul Hristos: „Aceasta vă poruncesc, să vă iubiți unii pe alții” (Ioan 15, 17), înseamnă că e o datorie. Chiar dacă nu vrei



să iubești, trebuie să ajungi să iubești. Bineînțeles, cu ajutorul lui Dumnezeu, adică mai întâi de toate reproșându-ți tu însuși că nu iubești și rugându-te lui Dumnezeu să-ți dea și iubirea pe care n-o ai.

**– Ce ne puteți spune despre iubirea casnică?**

– Iubirea casnică e iubirea cea mai la îndemână, cumva. A zis Domnul Hristos către un om care dorea să meargă după El: „Du-te în casa ta, la casnicii tăi, și spune-le cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu” (Luca 8, 39). Deci prima verificare este verificarea din familie. Așa că dacă în familie nu se realizează iubirea, nu se realizează nicăieri o iubire creștină, ci se realizează o iubire spontană, la măsurile de pățimaș sau de nepățimaș, dar mai ales de pățimaș.

**– Credeți că-i putem iubi la fel de mult ca o mamă și pe copiii care nu ne aparțin?**

– Poate că da, pentru că iubirea de mamă este un potențial în viața femeii, în special. Și atunci, cineva care nu are copii proprii, poate să iubească și alți copii. Deși există totuși o nuanță... și nuanța o să v-o spun punându-vă în atenție poezia următoare:

***Mamă vitregă***

de George Coșbuc

*Ce-am zis eu: „Mi-e drag copilul,  
Drag de parc-ar fi al meu!”  
Ah, am zis, dar mai-nainte  
De-a fi mamă însămi eu.*

*Pân-a nu avea pe brațe  
Îngerelul care-l am  
Da, atuncea  
Zi și noapte-l dezmiardam.*

*Începu să-mi zică mamă  
Și muream de dragul lui,  
De mi-ai da tot bunul lumii  
Niciodată n-am să-i spui*

*Că-i orfan, și niciodată  
N-o să știe că-i străin,  
Că e moartă mă-sa, biată,  
Și că eu de milă-l țin.*

*Da, am zis, dar mai-nainte!  
Astăzi, când sunt mamă eu,  
Îl iubesc pe-al meu, drăguțul,  
Mult mai tare, că-i al meu.*

*Eu acum știu ce-i iubirea,  
Și credeam c-o știu de-atunci!  
Doamne, ce de fericire  
Poți Tu-n suflet să ne-arunci.*

*Vai de ea, sărmana-i mamă,  
Milă mi-e de ea acu,  
Că așa de scurtă vreme  
Parte de copil avu!*

*Nu! Mi-e drag și-acum ca ochii,  
Tot de-al meu eu mi-l socot.  
Să se facă numai mare,  
C-am să-i spun de mă-sa tot!*

*Ei, sărmanei mame moarte,  
I-ar fi cerul prea pustiu  
Dacă i-aș fura iubirea  
Bietului ei singur fiu.*

*Când o va chema pe nume,  
Voi gândi la jalea ei,  
Și-o să-mi fie drag ca ochii  
Fiul alteia femei!*

Sunt niște nuanțe pe care nu le putem noi trece, dar în orice caz, putem năzui la mai mult și la mai bine.

– Ce atitudine trebuie să ai față de o persoană iubită creștinește de tine, dar care este pe drumul rătăcirii și care nu-și dorește sau nu poate să se îndrepte? Știu că trebuie să te rogi mult pentru persoana respectivă, dar ce este mai bine: s-o părăsești sau să te nevoiești lângă ea până se îndreaptă?

– Depinde de situație. Sunt situații în care nu poți să rămâi aproape, pentru că nu-i reciprocitate, și sunt situații în care poți; depinde de situație. Important este să-i dorești binele și să te implici la bine, pe cât poți.

**– Cum poate să știe o fată că iubește un băiat (în vederea căsătoriei), în Dumnezeu, nu mânată de patimi? Cum putem face diferența între iubirea adevărată și cea pătimășă?**

– Dragă, iubirea adevărată este o iubire care ține seamă de Dumnezeu. Iubirea adevărată este o iubire care se revarsă dezinteresat. Adică, dacă tu ești angajat în iubire interesat, atunci nu-i o iubire adevărată. Dacă îl iubești pe el pentru că te iubești pe tine, nu-i corect. Iubirea adevărată este aceea care nu face deosebire între bun și rău, între vrednic și nevrednic, între prieten și dușman; este o realitate care nu poate fi desființată. Iubirea și respectul sunt două coordonate ale prieteniei, iar prietenia este ceva din realitatea raiului aici, pe pământ. Cine are iubire și respect, acela nu încetează niciodată nici din iubire, nici din respect. Și la mine au venit unii care mi-au spus: „Părinte, am avut o prietenă și n-o mai am... am pierdut o prietenie”. De ce ai pierdut-o? Pentru că n-ai avut-o. O prietenie adevărată nu se pierde, o prietenie adevărată e o realitate care nu se desființează. O prietenie adevărată este o chestiune fără sfârșit și cu revărsare, fără să calculeze când dă, pentru că iubirea oferă, calitatea iubirii este să ofere. Nu te poți opri niciodată, dacă iubești, din a oferi. Iar iubirea primește și se gândește la ceea ce primește, ca și mai mult să ofere. Asta-i iubirea cea adevărată.

**– Ce trebuie să facem ca să crească dragostea noastră pentru Dumnezeu?**

– Să împlinim poruncile lui Dumnezeu, pentru că Domnul Hristos a spus: „Cel ce Mă iubește păzește poruncile Mele” (Ioan 14, 21). Orice lucru bun pe care-l faci te apropie și de Dumnezeu, și de oameni.

**– O persoană care, din iubire față de Dumnezeu, a promis că, pentru păcatele grele și de moarte, nu va mai mânca niciodată carne – decât dacă va fi în spital, în boală grea –, totuși, dacă se află la o adunare, la masă, și se pune mâncare cu carne, e păcat dacă refuză să mănânce?**

– Nu-i păcat, de ce să fie? Spune: „Nu mănânc carne, sunt vegetarian; dați-mi ceva ce mănâncă vegetarianii”.

**– Cum putem iubi un ucigaș în serie sau pe cineva care omoară și jefuiește?**

– Dragă, nu-l iubești pentru ce face, ci-l iubești pentru ce trebuie să facă. Bineînțeles, sunt chestiuni de limită, chestiuni care nu se pot reglementa; nu se poate da o rețetă pentru asta. Bineînțeles că n-o să te simți bine în preajma unui om care face rele, în preajma unui tâlhar, de pildă, pentru că nu știi niciodată ce-i vine. Dar trebuie să ai o deschidere de suflet, în înțelesul de a-i fi binevoitor,

de a-l ajuta, de a-l primi în suflet; asta înseamnă, de fapt, iubirea. Iubirea nu cere niște lucruri pe care nu le poți face, ci niște lucruri pe care le-ai putea face, dar poate nu le poți face din pricină că n-ai ajuns la măsura aceea. Însă iubirea este o chestiune cu elasticitate: de la puțin ajungi la mult, dacă ai măcar puținul acela și dacă-ți reproșezi că nu poți face cât ar trebui să faci.

**– Ce sfat ne dați să urmărim atunci când ne apucă furia? Pentru că sunt momente când ne dăm seama că suntem jos de tot, dar nu ne putem ridica.**

– Dragă, furia trebuie prevenită, nu trebuie așteptată. Adică noi trebuie să ajungem să nu mai putem face răul. În Pateric se spune despre un cuvios că, „din multa bunătate, nu mai știa ce-i răutatea”, adică nu mai putea să fie rău.

La noi la mănăstire era un părinte (despre care am scris în cartea *Amintiri despre duhovnicii pe care i-am cunoscut*), Părintele Serafim Popescu, care zicea uneori, când făcea cineva un lucru rău: „Păi, dac-aș face și eu ca el?” Și-i ziceam: părinte, sfinția voastră nu puteți face ca el, că nu sunteți la măsurile acelea de a face.

Deci, dacă te îmbunătățești sufletește, cu vremea nu-ți mai vine să mai faci rău. Dar pentru asta trebuie să te pregătești, nu merge așa, că gata, vreau să nu mă mai mâni. Și numa-ți vine o împrejurare în care te dezlanțui cu mânie. Ce înseamnă asta? Înseamnă că încă n-ai ajuns la măsura aceea ca să nu mai poți să te mai mâni. În orice caz, trebuie să-ți reproșezi faptul că te-ai mâniat, când știi că nu trebuie să te mâni, pentru că dragostea nu se mânie.

**– Este adevărat că Sfânta Mănăstire Sâmbăta este un loc de rugăciune ecumenică? Ce ne puteți spune despre ecumenism?**

– Dragă, nu știu dacă-i un loc de rugăciune ecumenic. Este o mănăstire unde pot veni și oameni care au altă credință. S-a ținut un dialog, de exemplu, acum, de curând, între ortodocși și reformați. Bineînțeles, toate acestea fără rezultate... doar cu rezultatul că s-a ținut un dialog. Până la urmă, tot ei rămân... protestanții sunt protestanți, ortodocșii sunt ortodocși. Iar ecumenismul n-a realizat până acum aproape nimic; doar atâta, că a ajuns la situația ca să se apropie oamenii până la măsura aceea: „Hai să dăm mână cu mână”. Atâta tot, mai departe nu s-a ajuns și n-o să se ajungă. De ce n-o să se ajungă? Pentru că sunt împotriviri. Adică omul a ajuns să se separe cu puterile lui, dar nu se mai poate apropia cu puterile lui. Numai Dumnezeu mai poate să-i apropie pe oameni, iar asta va fi atunci când va fi o turmă și un păstor, poate la sfârșitul lumii. Până atunci, vor fi discrepanțele care sunt, până atunci or să fie antagonismele care sunt, până atunci o să poată fi o apropiere, dar nu o apropiere esențială, ci doar o apropiere socială.



**– Cum poate cineva să se roage pentru un ateu, pentru îndreptarea sa și pentru ca acesta să devină credincios și să-L iubească pe Dumnezeu?**

– Dragă, nu există o metodă de rugăciune... cum te rogi pentru orice, te rogi și pentru asta: „Doamne, pune în inima aceluia (pe care-l ai în vedere) credință, iubire, ajută-l să treacă de la răutate la bunătate, ajută-l să înțeleagă ce ar trebui să înțeleagă”. În felul acesta.

**– Ce ne puteți spune despre carduri și buletinele acestea de identitate? Primirea lor înseamnă o lepădare?**

– Nu înseamnă nicio lepădare, înseamnă că-ți faci o datorie, pentru că statul nu-ți cere nimic, nicio abdicare de la credința pe care-o ai, ci îți oferă niște lucruri care îl interesează pe el în raport cu cei care fac parte din statul respectiv.

S-au găsit niște oameni care au lansat niște idei de felul acesta, că nu trebuie să le primești, că-i o lepădare de credință... Nu-i nicio lepădare de credință! Așa cum primești banii pe care ți-i dă statul și-i folosești, tot așa poți să primești și cardul respectiv, așa cum l-au primit cei din America sau cei din altă parte și nu și-au făcut nicio problemă. Numai noi ne facem probleme, pentru c-au venit unii cu sugestia aceasta, că n-ar trebui să primești, că ți le dau sataniștii, sau Satana, sau... Nu-i adevărat! Ți le dau oamenii care organizează statul. Am citit undeva o afirmație, că dacă citești cuvântul „card” de la dreapta la stânga, citești „drac”. N-are nicio valoare treaba asta, însă oamenii își fac fel și fel de socoteli... Mă rog, cine nu vrea să-l primească, să nu-l primească, dar atunci să nu-și închipuie că poate avea avantajele pe care i le dă statul, care-i dă și cardul.

**– Am observat că într-o relație există o perioadă de început, în care poți să comunici și să te comunici cu adevărat. În timp, se schimbă ceva, devii mult mai exigent, atât cu tine, cât și cu celălalt, simți că nu mai poți continua; ai vrea să simți că vibrezi din nou, dar nu se mai poate. Ce s-a întâmplat, ce se poate face?**

– Dragă, s-a întâmplat c-au intervenit niște lucruri pe care nu le-ai așteptat, ți s-au descoperit niște stări pe care nu le-ai dorit. Dar dacă îl iubești pe om, să știi că-l iubești cu defecte cu tot, iar dacă nu-l iubești, nu-l iubești nici cu calitățile pe care le are.

**– Ce ne puteți spune despre iubirea față de cei care-L urăsc pe Dumnezeu? Dar față de cei de altă religie, de sectanți?**

– Dragă, noi trebuie să-i iubim pe toți oamenii. Domnul Hristos n-a făcut nicio deosebire: când a zis „aproapele”, a zis „omul de lângă tine”. Nu

a spus ce stare sufletească trebuie să aibă ca să-l iubești sau să-l urăști sau să-l respingi. Ne-a dat iubirea ca normă de viață. Dacă, de exemplu, ai un sector în familia ta... e tatăl tău, e mama ta. Îl excluzi, pentru că e sector? Nu mai e mama ta, pentru că e sectoră? Nu mai e tatăl tău, nu mai e fratele tău? E ce a fost totdeauna, cu nuanța pe care o are și pe care nu i-o accepți... nu-l aprobi, dar îl înțelegi.

**— Femeia în pantaloni este blestemată? Femeia cu capul descoperit este nerușinată? Putem fi creștini fără să ne asemănăm cu Hristos?**

— Dragă, ca să ne asemănăm cu Hristos, trebuie să fim creștini. Acuma, există totuși o elasticitate...

Sfântul Apostol Pavel spune că femeia să aibă acoperământ pe cap (cf. I Corinteni 11, 5-10), mai ales dacă e căsătorită. În satul meu, de exemplu, — odinioară, că acuma nu mai e așa, fiindcă satul ăla pe care îl știu eu din copilăria mea e dărâmat —, fetele mergeau cu capul descoperit până la căsătorie, iar de la căsătorie își puneau batic pe cap, pe care îl purtau oriunde, nu numai în biserică — cum zic eu către oameni, către femei, că cel puțin la biserică trebuie să ai capul acoperit. Pentru că așa vrea Sfântul Apostol Pavel și așa e bine.

Ceea ce ar putea să dea o nuanță în gândirea felului cum trebuie să fie îmbrăcată o femeie, ar fi portul popular și portul călugărițelor. Ați văzut vreo călugăriță în pantaloni? Nu? De ce? Pentru că știe că-i mai bine să-și poarte portul ei. Ați văzut un port popular femeiesc în care să fie pantaloni? Nu! De ce? Pentru că în tradiția românească a fost totdeauna cu fustă, cu cătrînță și cu șorț. Deci un port care să nu pună în evidență formele. Când apare un port care pune în evidență formele, înseamnă că nu e portul pe care trebuie să-l poarte femeia.

**— Cum rămâne cu conflictul dintre iubire și dreptate?**

— E un conflict nerezolvat și nerezolvabil. Noi nu putem spune că cineva care iubește nu mai trebuie să fie drept, ci trebuie să fie drept. Sau că Dumnezeu, dacă e și drept, nu este și iubitor. Este iubitor și este drept; și folosește — știe Dumnezeu cum — dreptatea acolo unde trebuie folosită dreptatea (pentru că nu poate face nedreptate), și iubirea acolo unde e necesară iubirea, fără să încalce dreptatea. În orice caz, iubirea e mai multă decât dreptatea.

**— Greșești dacă rămâi prieten cu cineva la care ai ținut, dar care acum este cu altcineva?**

— Dragă, depinde ce prieten ești. Dacă a fost o prietenie cu implicații de căsătorie, n-ai mai putea fi prieten. Dacă e o prietenie curată, așa cum aș

putea avea și eu o astfel de prietenie, atunci poți să-l iubești și dacă nu mai e cu tine în relațiile care au fost atunci când nu a luat o altă direcție.

**– Se spune că frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii. Ce înseamnă să-ți fie frică de Dumnezeu, dacă El este iubire?**

– Dragă, să-ți fie frică de Dumnezeu – frica de care vorbește psalmistul că rămâne în veacul veacului (Ps. 18, 10) – nu înseamnă să te simți în sfera terorii, ci înseamnă să-L ai pe Dumnezeu în vedere cu sfiala cuvenită, cu gândul că Dumnezeu este Stăpânul vieții noastre și că trebuie să ducem o viață în așa fel ca să ne poată binecuvânta Dumnezeu, adică să nu fim în nepăsare.

**– Cum îi poți determina pe oameni să fie mai iubitori de semeni?**

– Nu-i poți determina, poți doar să le dai niște argumente sau niște directive, atâta tot.

**– Credeți că iubirea poate fi uneori o povară?**

– Nu cred că iubirea poate să fie o povară. Iubirea este – așa cum e și credința – despovărătoare, nu împovărătoare.

**– Am înțeles că iubirea și dragostea sunt același lucru. Din informația luată de la o măicuță, dragostea este un sentiment mai înalt, cu încălzire, iar iubirea este un sentiment de bună înțelegere, deci o deosebire de grad. Care este realitatea?**

– Realitatea este că iubirea și dragostea sunt același lucru. Nu există o dragoste care arată ceva mai mult decât iubirea, dar sunt doi termeni care și-au făcut loc în vorbirea obișnuită. Când iubești pe cineva, îl și îndrăgești; când îl îndrăgești, îl și iubești. Nu există o dragoste mai presus de iubire. Doar ca termen. Există și o dragoste nefirească, există o dragoste cu implicări sexuale, de pildă. Aceea nu este dragostea pe care o avem noi în vedere în chestiunea aceasta, a iubirii. Fiecare întrebuințează termenul cum crede el. De obicei, nu se zice „te îndrăgesc”, ci se zice „te iubesc”; sau „mi-e drag de tine”, de pildă.

**– Când te desparți pentru un timp de duhovnicul tău și suferi și plângi după sfatul său, este vorba de o iubire duhovnicească?**

– Poate că da.

**– Ați spus că iubirea adevărată nu pierie niciodată și că porunca este să-i iubești pe toți oamenii. Dar dacă unii dintre ei ajung în iad, la chinurile veșnice, cei care au ajuns în rai continuă să-i iubească?**

– Nu știu care-i situația celor din rai. Știu care-i situația celor de pe pământ. Adică noi nu știm unde a ajuns cineva, la drept vorbind; poate să ajungă în rai, poate să ajungă în iad... Față de noi, morții sunt în aceeași relație care era și când trăiau.

Eu, de exemplu, dacă mi-a murit un prieten, nu înseamnă că nu-l mai iubesc sau că nu mai țin relația cu el. Relația e exact aceea care a fost când eram împreună. Deci sunt prieten și cu morții, nu-s numai cu viii. Am spus odată asta, când a venit sora mea la mănăstire și n-am avut vreme de ea, fiindcă trebuia să rămân la un parastas. Și le-am spus: duceți-vă la mine, intrați în chilie (le-am dat cheia) și stați acolo (era cam frig pe-afară), că eu nu pot veni acum, fiindcă-s prieten și cu morții, și cu viii. Adică eram prieten și cu morții pentru care se făcea parastas, și cu viii, deci cu urmașii lor.

Și cred aceasta, că fiecare dintre cei care au trecut din lumea aceasta și-a păstrat locul în sufletul nostru exact cum l-a avut în viață. Părinții mei, de exemplu, sunt părinții mei și mă raportează la ei, așa morți cum sunt, ca la niște vii, nu ca la niște morți. Simt aceeași iubire față de ei, același respect față de ei. Tot așa și cu prietenii și cu toți oamenii care au trecut din viața aceasta și care au avut o relație cu mine – pentru că, la drept vorbind, n-avem relație cu toți oamenii cu care venim în legătură. Dar pe cei cu care am fost într-o relație, îi păstrăm în relația pe care am avut-o.

**– Dragostea pură între un bărbat și o femeie în zilele de astăzi s-a apropiat de apogeu. Asta datorită faptului că este lucrarea unei organizații secrete, satanice, din America.**

– Dragă, eu nu știu care-i situația, oamenii sunt tot oameni, și acum și altă dată, și lucrurile rămân în aceeași relație. Apogeul, Dumnezeu îl știe. Noi suntem chemați, de fapt, la desăvârșire. Nu știm unde-i desăvârșirea în dragoste, ca să zicem: uite, până aici, de aici încolo nu se mai poate, s-a ajuns la apogeu. Dacă Domnul Hristos a spus: „Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârșit este” (Matei 5, 48), înseamnă că noi n-avem niciodată un punct de oprire, ci avem totdeauna o cale deschisă spre mai mult. Dumnezeu știe unde putem ajunge... Fiecare dintre noi știm unde am ajuns și căutăm să împlinim cele pe care ni le oferă o dragoste curată.

**– Cum să iubesc, cum pot ajunge să iubesc? Cum mă pot deschide lui Dumnezeu, ca să lucreze în mine? De multe ori îmi pare că multe teorii mai degrabă îmi întunecă imaginea despre Dumnezeu, nu mă îndrumă spre Dumnezeul cel adevărat.**

– Dragă, nu trebuie să te iei după teorii, trebuie să te iei după Scriptură, după învățătura Bisericii și să știi că Dumnezeu ne este favorabil – asta e lucrul cel mai de căpetenie –, dar că nu binecuvintează orice fel de



viață am duce. Știți că în Vechiul Testament, de exemplu în Deuteronom, sunt blesteme și sunt binecuvântări. Binecuvântări pentru cei ce împlinesc voia lui Dumnezeu și blesteme pentru cei ce calcă poruncile lui Dumnezeu. Așa că, dacă vrei să înaintezi în cele bune, înaintezi totodată și în iubire. Ceea ce faci te face... și mergem înainte cu puținul pe care-l facem, iar Dumnezeu adaugă, la ceea ce facem noi, binecuvântarea Lui.

– **Ce părere aveți despre farduri și rujuri?**

– Am păreri rele!

– **Când începi să iubești cu adevărat, te lupți cu patimile. Ce patimă împiedică cel mai mult iubirea și cât este de important să recunoști aceasta?**

– Dacă-i vorba de ceea ce se opune iubirii, ar fi ura. Ura împiedică iubirea, dar nu numai ura. Și gândul de răzbunare, și mânia, și răutatea în general, și trândăvia, și mândria – când te crezi mai bun ca alții. Toate acestea sunt, de fapt, împotrivoare iubirii. De aceea a zis Domnul Hristos că „din înmulțirea fărâdelegii, iubirea multora se va răci” (Matei 24, 12).

– **Cum pot uita pe cineva pe care l-am iubit și care mi-a făcut rău?**

– Dragă, de uitat nu-l poți uita, în sensul că noi nu avem o metodă de uitare. Se zice că trebuie să uiți răul, dar nu avem o metodă de uitare. Când eram eu student la Teologie, un profesor, Dumnezeu să-l odihnească, s-a certat cu un student. Dar după aceea, studentul s-a gândit el că totuși nu era cazul să zică ce-a zis și s-a dus la profesor – era de prin părțile Aradului profesorul – și-i zice: „Părinte, vă rog să mă iertați!” Și profesorul zice: „Te iert... Te iert, dar nu te uit!” Ce voia să spună părintele cu asta? Că de fapt uitarea nu este o chestiune asupra căreia avem putere. Noi știm ce trebuie să facă cineva ca să învețe, dar nu știm ce trebuie să facă cineva ca să uite. Doar, eventual, când îți vine în minte un lucru, să cauți să-l ocolești, să nu-l menții în minte. Dar ca să-l uiți total, nu există posibilitatea aceasta, prin a-ți impune uitarea. Și atunci, a uita răul înseamnă a nu-l pune în evidență, a nu-l pune în atenție, ci a-l lăsa deoparte. Zici: „Măi, mi-a făcut rău atunci, dar lasă, că totuși el poate fi și bun...” sau găsești tu niște argumente care ar fi astupătoare de rău. Dar ca să uiți, așa încât să zici: „Uite, el nu mi-a făcut niciodată un rău!”, nu se poate. Doar așa, dacă-ți ia Dumnezeu din minte... dar tu personal n-ai cum să uiți.

– **Ce ne puteți spune despre cărțile scoase de Constantin Dogaru din Tecuci?**

– Nimic, fiindcă nu le cunosc.

**– Cum să ne luptăm cu gândurile când ne rugăm, când dorim să facem un bine, când dorim să-I slujim lui Dumnezeu?**

– Dragă, cu gândurile ne luptăm tot prin gânduri.

L-a întrebat cineva pe un părinte de care-i scris în Pateric: „Ce pot face ca să nu-mi vină gânduri rele în minte?” Și părintele i-a spus: „Întinde brațele și pieptul și oprește vântul” – căci bătea vântul. Și fratele a zis: „Nu pot să opresc vântul”. Și atunci părintele i-a zis: „Așa cum nu poți opri vântul să nu bată, tot așa nu poți opri nici gândul cel rău să nu vină; dar altceva poți să faci: cu un gând bun, să înlături gândul cel rău”.

Noi nu putem să ajungem să nu gândim nimic sau să gândim numai ceea ce zicem în rugăciune, mai ales când citim o pravilă de rugăciune, când nu-i rugăciunea noastră, izvorâtă din noi, ci este o rugăciune împrăștiată. N-avem cum! Și atunci, când ne vine un gând care nu se potrivește cu rugăciunea, îl înlăturăm și insistăm pentru gândul pe care îl spunem la rugăciune.

Sau metoda aceasta, cu „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, iarăși este ajutătoare de risipirea gândurilor.

În Filocalie, la Sfântul Marcu Ascetul, e scris: „Așa cum focul nu rămâne în apă, tot așa nici gândul cel rău, în inima iubitoare de osteneală”. Deci o inimă preocupată de ceva esențial și principal se menține în sfera gândului principal și, prin aceasta, înlătură gândul cel rău, care nu are putere, chiar dacă totuși apare.

**– Pot să sper că voi mai fi vreodată soție de preot, știind că am fost foarte păcătoasă?**

– Să nu speri!

**– Ce șanse are să se mântuiască un om care nu se spovedește?**

– Nu știu dacă are vreo șansă. Dumnezeu poate să-l ierte pe om și fără ca el să se spovedească, la drept vorbind. Nu înseamnă că trebuie neapărat să se spovedească cineva, că numai așa îl iartă Dumnezeu. Dacă se poate spovedi, are șansa de a fi iertat și de omul lui Dumnezeu, și de Dumnezeu. Nu poți să zici că Dumnezeu nu-l iartă pe omul pe care vrea El să-l ierte. Adică, dacă Dumnezeu vrea să-l ierte pe un om, nu îl îndrumă să se ducă să se spovedească, ci-i dă posibilitatea să fie iertat și prin spovedanie. Dar nu putem să zicem că gata, cei care nu se spovedesc nu se mântuiesc. Pentru că sunt oameni care nici nu știu de spovedanie, sunt oameni care n-au credința noastră, cu spovedanie. Și atunci, putem noi hotărî că Dumnezeu nu-i primește? La întrebarea aceasta: „Cine se mântuiește?”, numai Dumnezeu poate răspunde, nu răspundem noi, pentru că

Dumnezeu mântuiește. „Ceea ce e cu neputință la oameni, este cu putință la Dumnezeu” (Luca 18, 27).

Dar e bine să ne folosim de toate darurile Bisericii și de toate mijloacele pe care le avem la îndemână.

– **Cum trebuie să se poarte doi tineri între care există o iubire firească, spontană?**

– Să-și înobileze iubirea!

– **Vorbiți-ne despre iubirea din familie, dintre soț și soție.**

– Iubirea din familie dintre soț și soție este iubirea obișnuită dintre oameni, nu există o iubire specială în familie și o iubire în afară de familie. Iubirea este o realitate care se manifestă și în familie, și în afară, dar mai ales în familie, pentru că dacă nu iubești în familie, cum o să iubești în afară de familie?

– **Dacă fratele tău cel din casa ta poartă în suflet o rană și proaste obiceiuri care se întorc împotriva ta – căci el simte nevoia să-l facă și pe altul să simtă durerea lui, și atunci propria lui amărăciune, propria lui nefericire o canalizează către tine, vrea să te facă să suferi –, ce ai de făcut atunci? Care-i calea practică de a rezolva această problemă?**

– Calea practică este să ajungi imun față de influențele din afară. Să ajungi așa cum le spun eu unora, care zic că cineva îi batjocorește: „Fă-te că nu-i cunoști limba”.

– **Ce facem atunci când iubim pe cineva care la rândul său a iubit pe altcineva?**

– Dragă, iubirea șterge toate. Dacă-l iubești, îl iubești cu defecte cu tot, iar dacă nu-l iubești, v-am spus, nici cu calități nu-l iubești. În orice caz, iubirea nu e scormonitoare.

– **Dacă omul – prin Adam și Eva – nu rupea dialogul cu Dumnezeu, mai avea loc înmulțirea oamenilor?**

– Da, pentru că înmulțirea oamenilor nu e de pe urma păcatului. Dumnezeu i-a dat omului porunca: „Creșteți și vă înmulțiți” înainte de a păcătui Adam.

Nu știu ce vă interesează pe voi niște lucruri din acestea, care sunt rezolvate deja...

– **Cum putem să ne învingem eul nostru sceptic și egoist, atunci când admirația pentru cineva duce uneori la invidie?**

— Invidia e păcat de moarte, așa că niciodată nu trebuie să ducă ceva la invidie. Când ești invidios, să știi că nu ești cu Dumnezeu.

**— Ce părere aveți despre noua ordine mondială, globalizare, integrare europeană? Este cazul să ne îngrijorăm?**

— Dragă, lucrurile or să meargă și fără noi, și cu îngrijorarea, și fără îngrijorarea noastră. Adică lucrurile le rezolvă niște oameni care nu au concepția noastră, iar noi nu avem ce face decât ceea ce au făcut creștinii în toate veacurile: să se mențină creștini, în condițiile care vor fi.

**— De ce omul, în general, nu înțelege ce este dragostea? Oare neputința are implicarea majoră?**

— Dragă, nu știu dacă nu înțelege omul ce este dragostea. Poate, de multe ori, din înmulțirea răutăților, nu e capabil de dragoste... sau, mai ales, de o dragoste creștină, de o iubire înnobilită.

Acesta-i necazul cel mai mare, că toate ale omului sunt la măsurile omului. Dacă vrei să fii la măsuri mai mari, trebuie să te depășești pe tine; să te depășești și să te dăruiești.

Iubirea este rezultatul nepătimirii, așa că cel dintâi lucru la care trebuie să te gândești nu este cum să ajungi la iubire, ci cum să ajungi la nepătimire.



## PODOABE DE GÂND

22 iunie 2004

– Cum putem lupta împotriva gândurilor necurate, rele, aducătoare de mânie, mândrie și de alte patimi? Cum putem face ca ele să devină gânduri împodobitoare?

– Dragă, să știți că omul n-are putere să înlătorească gândurile altfel decât prin alte gânduri: un gând rău se înlătură printr-un gând bun.

În Pateric se spune că cineva l-a întrebat pe Cuviosul Pimen cum se răsplătește răul cu rău. Și cuviosul a răspuns așa: „Răul cu rău se răsplătește mai întâi în gând, apoi în privire, după aceea în cuvânt și la urmă în faptă. Dar dacă înlături gândul cel rău, la celelalte nu mai ajungi”.

Altcineva l-a întrebat pe același părinte: „Ce să fac, fiindcă-mi vin tot felul de gânduri rele?” Și cuviosul a zis: „Așa cum nu poți opri vântul să nu bată, tot așa nu poți opri gândul rău să nu vină, dar altceva poți să faci: cu un gând bun, să înlături gândul cel rău”.

Știți că și Domnul Hristos S-a împotrivit cu gânduri din Scriptură gândurilor ispititoare ale diavolului, după cum citim în istorisirea despre ispitirea Domnului Hristos (Matei 4, 1-11). A zis:

„Scrie: Nu numai cu pâine va trăi omul, ci și cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu”;

„Scrie: să nu-L ispitești pe Domnul Dumnezeuul tău”.

„Scrie: Domnului Dumnezeului tău să I te închini și numai Lui singur să-I slujești!”

Deci cu gânduri bune înlături gândurile cele rele.

Dar, pentru că nu totdeauna ai iscusința să înlături gândurile cele rele cu gânduri bune, pentru că n-ai totdeauna la îndemână gânduri cu care să te împotrivești, este un gând de căpetenie care poate fi statornicit în așa fel încât cel care are un gând rău să facă gândul rău secundar, pentru că gândul principal este rugăciunea de toată vremea, rugăciunea cu care se mântuiesc călugării: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”. Această rugăciune scurtă se repetă mereu în minte.

La slujba de călugărie, candidatul la călugărie primește un șnur cu noduri; când i se dă acest șnur, se spune în fața obștei celor care sunt de față: „Fratele nostru primește sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu, spre rugăciunea din tot ceasul către Hristos”. Și fiți atenți acum ce urmează: „Că ești dator (se zice către candidatul la călugărie) în toată vremea a avea în minte,

în inimă, în cuget și în gura ta numele Domnului Iisus și a zice: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

Dacă se statornicește rugăciunea aceasta în minte, dacă se repetă mereu-mereu în minte, atunci ea devine gândul principal, în fața căruia toate celelalte gânduri sunt secundare și n-au putere.

În Filocalie, la Sfântul Marcu Ascetul, se spune: „Așa cum focul nu rămâne în apă, tot așa nici gândul cel rău, în inima iubitoare de osteneală”. Deci într-o minte angajată pentru Dumnezeu, nu mai are putere gândul cel rău, n-au putere obsesiile; nu mai sunt obsesii, sunt doar frânturi de gând, gânduri pe care le surprinzi și le astupi dintr-odată cu rugăciunea. Asta este metoda cea mai bună de înlăturare a gândurilor rele, a gândurilor care știm că nu sunt conforme cu voia lui Dumnezeu. Aici e cheia: să înlături gândurile rele de la prima lor apariție sau de când le surprinzi.

De aceea, e bine să ne angajăm la această rugăciune, însă nu cu exclusivitate, fiindcă așa ceva nu putem, și mai ales nu putem noi, cei care avem o viață socială și răspunderi sociale; cei care au familii, cei care au ceva de făcut în lumea aceasta nu pot. Cineva îmi spunea de „Pelerinul rus” (poate ați citit, unii dintre voi, cartea cu acest titlu<sup>47</sup>); păi pelerinul rus n-a avut nicio obligație socială, umbla de aici dincolo, din mănăstire în mănăstire, cu Filocalia în traistă; citea, se ruga... n-avea altceva de făcut. Or noi, care avem ceva de făcut: avem cursuri de ascultat, avem de pregătit lucrări de seminar, laboratoare și altele, noi nu putem face ce-a făcut pelerinul rus, și atunci facem ce putem face noi. Și anume, să fim cu luare-aminte la gânduri și, cât putem, să zicem: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, intens și des; și atunci, avem inima pregătită în așa fel încât gândurile cele rele n-au putere în noi. Altă metodă nu există.

Se întâmplă însă ca, angajându-te la această rugăciune, la început să și se răscolească gândurile pe care le porți în tine. Aș vrea să știți că se spune că, din cât are omul în sine, numai 10% sunt în conștient, iar celelalte sunt în subconștient și în inconștient, și de-acolo vin în conștient.

Când zici: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, parcă se răscolesc toate gândurile și vin în conștient. Și ai furtuni de gând, asupriri de gând: vin fel de fel de gânduri urâte, spurcăciuni. Și mai ales voi, care vă uitați la televizor la toate spurcăciunile, vă băgați gunoaie în suflet și cu ele vă întâlniți când vreți să vă rugați; iar la rugăciune, în loc să fie mintea limpede, e mintea întinată și rugăciunea vi-i spurcată cu spurcăciunile pe care vi le băgați în minte.

<sup>47</sup> *Pelerinul rus – mărturisirile sincere către duhovnicul său ale unui pelerin rus, cu privire la rugăciunea lui Iisus*, traducere din lb. rusă de Arhim. Paulin Lecca, Editura Sophia, București, 2002 (ediția a II-a).

La mine a fost odată un cetățean, ca să-l spovedesc, care zicea că are în stomac un drac care se mișcă și se răscolește acolo. Și la spovedit îmi spune: „Părinte, am văzut un spectacol cu femei goale”. Când am auzit, i-am zis: mă, să știi că n-ai un drac, ai mulți draci! Dar nu în stomac, ci în cap!

De ce vă spun lucrul ăsta? Pentru că, de multe ori, noi suntem vinovați de gândurile cele rele care vin. Dacă te uiți la televizor la filme sexi și la filme porno și la toate spurcăciunile câte se dau acolo, fără îndoială că pe cele din televizor le muți în mintea ta; și-atunci, n-ai gânduri împodobitoare, ci ai gânduri întinătoare. Așa că fiți cu luare-aminte și, dacă vreți să vă ușurați lupta, nu vă mai băgați spurcăciuni în minte, iar pe ălea pe care le aveți deja, scoateți-le cu rugăciune și cu osteneală de împotrivire față de gândurile cele rele.

**– Cum poate un om, trăind în lumea aceasta plină de ambiții, să ajungă la starea de smerenie? Ar trebui oare ca singura lui ambiție să fie aceea de a ajunge la starea de smerenie?**

– Dragă, smerenia este un „dar fără de nume” – spune Sfântul Ioan Scărarul; smerenia este virtutea care nu se arată, smerenia este cea care ne înalță – Domnul Hristos a spus: „Cel ce se smerește se va înălța” (Luca 14, 11). Smerenia trebuie căutată, însă asta nu înseamnă să nu fii ambițios, ci să fii ambițios, dar nu trebuie să te angajezi într-o luptă cu cineva.

La Sibiu se dau, azi și mâine, niște examene de concurs pentru un post de preot la Brașov. Și-mi spunea unul dintre concurenți că-i pare rău că este nevoit să concureze cu niște prieteni ai lui. N-avem ce face, asta-i situația! Ambiția este să iei examenul, să realizezi ceva; și este binevenită ambiția, în sensul acesta. Poți să fii foarte smerit, chiar ambițios fiind; adică vrând să realizezi un lucru deosebit, pentru că te interesează lucrul acela și pentru că, de fapt, e o valoare. Iar valoarea aceasta trebuie urmărită, or asta nu înseamnă că nu ești smerit; că, dacă ești smerit, nu mai dai concurs, să zicem: „Lasă, să ia altul concursul!...”. Nu-i așa! Omul smerit e acela care-și ține locul, omul smerit e acela care-și face datoria, acolo unde este. Dacă vrea să renunțe la concurs, poate să renunțe la concurs și nu mai e ambițios, dar poate totuși să nu fie smerit, în sensul că, în loc să se smerească de faptul că a făcut lucrul ăsta, se mândrește că a putut face lucrul ăsta.

E o vorbă, o glumă, că bețivii care se lasă de băutură trec prin fața cârciumii și zic: „A, păi am putut să trec prin fața cârciumii și să nu intru! Hai să intru acum, să mă cinstesc fiindcă am putut să trec de cârciumă fără să intru!” Sunt niște lucruri care se întâmplă între oameni, iar dacă se întâmplă, noi trebuie să fim formați în așa fel încât să nu se întâmple cu noi.

**– Soțul meu s-a sinucis acum un an, iar acest gând nu-mi dă pace. Ce pot să fac pentru el eu, care sunt o păcătoasă? Va fi iertat vreodată?**



– Dragă, noi nu știm, numai Dumnezeu poate să spună. Noi credem că cineva care s-a lepădat de Dumnezeu rămâne lepădat. Cum zice Domnul Hristos: „Pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine înaintea oamenilor, și Eu îl voi mărturisi înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Matei 10, 32-33). Asta o știm, asta o credem; altceva nu știm, altceva nu putem spune. Putem spune doar atât, că mila lui Dumnezeu e mare, că pe cât e de mare Dumnezeu, pe cât e de nemărginit Dumnezeu, pe cât e de mare mărirea lui Dumnezeu, tot așa e de mare și mila lui Dumnezeu. Și-atunci, ne putem întemeia pe mila lui Dumnezeu, dar nu putem să susținem că există iertare sau... Asta o știe numai Dumnezeu.

**– Ce trebuie să facă un călugăr pe care îl macină gândul de a renunța la călugărie, de a crede că o viață de familie este mai potrivită pentru el? Care este cea mai potrivită vârstă pentru a intra în monahism?**

– Cea mai potrivită e vârsta când ești conștient de ceea ce faci. La noi la mănăstire a venit, cândva, Episcopul Nicolae Popovici și a ținut o cuvântare în biserică, din care îmi amintesc doar atât: „Mulți din cei ce se fac călugări nu știu ce fac, când se fac călugări”. Și e o realitate.

Omul trebuie să fie conștient, pentru că viața călugărească nu-i o viață ușoară, pentru că-i mai presus de fire; și trebuie să fii un om excepțional ca să faci lucruri de excepție.

Nu se poate vorbi despre o vârstă... Vârsta potrivită pentru a merge la mănăstire este vârsta de căsătorie; când ești potrivit pentru căsătorie, poți să zici că ești potrivit și pentru călugărie, numai că nu-i același lucru.

Dacă ești cu adevărat călugăr, trebuie să înlături gândurile care îți fac – cum se zice la rânduiala călugăriei – „urâtă viața cea îmbunătățită (viața după Dumnezeu, viața călugărească) și îți aduc în minte viața lumească” (*Molitfelnic*, Rânduielele tunderii în monahism).

Fără îndoială că sunt oameni care nu pot face ceea ce ar trebui să facă și care și-au luat un jug pe care nu-l pot duce, iar în cazul acesta se ivesc piedici, se ivesc greutăți, pe care le-ai putea învinge, cu darul lui Dumnezeu, dar nu știu cât e cineva de hotărât pentru Dumnezeu ca să poată învinge lucrurile care îl depărtează de rânduiala lui Dumnezeu.

Oricum, trebuie verificare și din partea celor care sunt puși să verifice în mănăstire, și din partea celor care se angajează la viața aceasta.

Un călugăr catolic, un stareț de mănăstire, care a fost pe aici, prin România – l-am întâlnit și în Franța și l-am întâlnit și în România –, mi-a spus așa, când am fost în Franța: „Eu am fost cinci ani îndrumător de novici; mi-au venit optsprezece novici, optsprezece candidați la călugărie, și numai cinci au rămas. Ceilalți s-au retras, pentru că și-au dat seama că nu sunt de



călugărie”. Și eu i-am spus: „La noi e altfel: vin optsprezece și rămân nouăsprezece”. Asta e realitatea: suntem prea puțin cu grijă la viața oamenilor și de multe ori se urmărește interesul mănăstirii în detrimentul oamenilor care se angajează la mănăstire. Să știți că eu, timp de cincizeci și unu de ani, de când sunt la mănăstire și de când sunt călugăr, n-am îndemnat pe absolut nimeni să se călugărească. Însă nu pentru că mă gândesc că nu se poate trăi viață călugărească, dar asta este o treabă pe care trebuie să și-o știe fiecare dintre cei care se fac călugări. Nu noi hotărâm chestiunea altuia, ci el însuși.

Vine câte cineva la mine și zice: „Părinte, ce ziceți dumneavoastră, să mă căsătoresc sau să mă călugăresc?”

Sunt duhovnici din Moldova care strică familiile oamenilor: îi îndeamnă pe unul sau pe altul dintre soți să-și lase familia și să se călugărească. Și se întâmplă așa ceva și nu-i bine.

Eu, când sunt întrebat: „Să mă călugăresc sau să mă căsătoresc?”, zic: asta mi-o spui tu mie, nu ți-o spun eu ție. Adică tu trebuie să știi ce ai de făcut. Până când nu știi ce ai de făcut, să nu faci nimic; și numai atunci când nu te mai poate opri nimeni din calea călugăriei, atunci să te hotărăști pentru călugărie.

Dar să știți că sunt unii care au un entuziasm pentru călugărie. Am cunoscut oameni, de exemplu câte un student (la o facultate oarecare), care prin anul 2-3 de studenție să înceapă a zice că se duce la mănăstire, că-l cheamă Dumnezeu, că-l cheamă Domnul Hristos, că-l cheamă Maica Domnului... Și a ajuns la mănăstire. (Dacă venea la mine, i-aș fi zis: deocamdată termină-ți școala, și-apoi vedem noi cin’ te cheamă.) Și s-a dus la mănăstire, și a ajuns călugăr, și a ajuns preot... și după aceea a lăsat călugăria și s-a căsătorit. Că nu l-a mai chemat nimeni! Nu merge așa! Nu ne jucăm cu lucrurile lui Dumnezeu!

**– Poți să te rogi pentru altă persoană zicând rugăciunea „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”?**

– Dacă zici „miluiește-mă pe mine”, nu zici „miluiește-l pe el”, nu? Nu te poți ruga cu rugăciunea asta, poți să te rogi cu alte rugăciuni și ceri ajutorul lui Dumnezeu pentru cineva, dar nu zicând tu rugăciunea aceasta.

**– Ce trebuie să fac ca să reușesc în viață? Cât timp trebuie să mă rog, ca să fiu mai aproape de Dumnezeu?**

– Dragă, nu se poate stabili cât timp trebuie să se roage cineva. De ce? Pentru că oamenii au viața lor foarte diferită, cu obligații foarte diferite. Mă gândesc la părinții mei... Părinții mei au fost oameni foarte muncitori; sfinți n-au fost, dar oameni cumsecade au fost. Sfânta Tereza de Lisieux scrie: „Să știți că eu am avut părinți sfinți!” Eu nu pot zice lucrul ăsta, și nici părinții mei n-au pretenția să zic eu c-au fost sfinți.

A venit cineva din Moldova la mine și mi-a zis: „Părinte, eu citesc în fiecare zi patru acatiste”. Se vede că n-avea altceva de făcut... sau cine știe cum își rânduia lucrurile, de putea citi patru acatiste zilnic. I-am zis: dragă, să știi că acatistele părinților mei am fost eu și frații mei. Asta e realitatea: părinții mei n-au avut vreme de acatiste. Eu nici n-am știut de acatist decât în vremea când am fost la Teologie; până la Teologie, până la nouăsprezece ani, eu n-am știut că există acatiste. Atunci am ajuns să știu și să le aud și să prețuiesc acatistele... Nu sunt foarte entuziasmat de acatiste, dar e un mijloc de a te apropia de Dumnezeu. Nu cred că trebuie să citească cineva mai mult de un acatist pe zi; dacă citește mai mult, poate să citească mai mult, dar ar putea face și altceva, tot lucruri bune.

Sau sunt unii care citesc Psaltirea. Mi-a spus cineva: „Părinte, eu citesc Psaltirea în patru ore”; zic: faci exerciții de citire... De ce? Fiindcă asta nu-i așa, ca și când ai zice: „Hocus-pocus-preparatus”, ci-i vorba de a te identifica cu ce citești. Bineînțeles că în biserică nu se poate citi decât cursiv, dar când meditezi tu, când citești tu, poți să te oprești la un cuvânt anume. De exemplu: „Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut” (Psalmul 103, 25); și trăiești cu gândul acesta și-l zici de o sută de ori sau de câte ori vrei, fără să numeri, dar îl zici, îl zici fiindcă simți că de-acolo nu mai poți trece mai departe. Asta-i, de fapt, o rugăciune adevărată; cealaltă este o recitare de cuvinte duhovnicești.

**– Putem avea siguranța mântuirii? Ce rol au icoanele în viața credincioșilor? Mai sunt mijlocitori la Tatăl? Vă rog să exemplificați.**

– Asta cred că e o întrebare pusă de un sectar. Dumnezeu să-i ajute! Și răspundem: cred că poți avea siguranța mântuirii. Dacă faci ce trebuie, cred că poți avea siguranța mântuirii. Eu, de exemplu, am siguranța mântuirii. E îngrozitor pentru unii, care tot spun: „Vai de mine! Da' oare mă iartă Dumnezeu?” Nu se poate să nu te ierte Dumnezeu, nu se poate să nu te primească Dumnezeu, dacă faci voia Lui; nu se poate să te respingă Dumnezeu, fiind El Tatăl tău. Poți să ai siguranța mântuirii, în înțelesul că faci voia lui Dumnezeu, iar Dumnezeu n-are pe nimeni de respins. Părintele Arsenie Boca zicea: „Iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos e mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu”. E un cuvânt extraordinar! Iubirea nu se dezmințe, iubirea nu se retrage, ci iubirea se revarsă, e ca un izvor care curge mereu și nu-l poți opri să curgă, iar dacă-l astupi, curge pe altă parte și tot curge. Așa este iubirea lui Dumnezeu față de oameni. Noi putem conta pe iubirea lui Dumnezeu, dar nu trebuie să te gândești la asta, că singurul lucru pe care-l face Dumnezeu este să-l ierte pe om. Dumnezeu îi iartă pe oamenii care-s vrednici de iertare; trebuie să împlinești condițiile iertării, iar Dumnezeu te iartă. Zicea Părintele Serafim: „Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut”. Deci nu-Și propune să piardă pe cineva.

Așa că eu personal – iată, spun aici ce-mi spun mie în gândul meu și-n simțirea mea – cred că mă mântuiesc, cred că mă primește Dumnezeu. Nu se poate să mă respingă Dumnezeu! De ce să mă respingă? Așa, numai că-I place lui Dumnezeu să respingă pe cineva? Nu se poate! Am trăit o viață hotărâtă pentru Dumnezeu și-am trăit-o cu gândul mântuirii și cu gândul desăvârșirii și nu se poate să mă respingă Dumnezeu. Nu pentru că mă cheamă Teofil nu mă respinge, ci nu mă respinge pentru că El e Dumnezeu și, fiind Dumnezeu, nu poate să respingă pe cineva.

Domnul Hristos a spus: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi!” (Matei 11, 28); Domnul Hristos a spus: „Ierusalime, Ierusalime, care-i ucizi pe prooroci și cu pietre îi omori pe cei trimiși la tine, de câte ori vrut să-i adun pe fiii tăi așa cum își adună găina puii săi sub aripi” (Matei 23, 37). E ceva extraordinar! Noi trebuie să contăm pe lucrurile astea, nu trebuie să ne întrebăm dac-o fi sau n-o fi așa. Dacă crezi în Domnul Hristos, nu se poate să nu te gândești că El e bun și iertător și binevoitor; că doar însuși Domnul Hristos a spus: „Dacă voi, răi fiind, știți să le dați fiilor voștri cele bune, cu atât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri” (Luca 11, 13). Sau Sfântul Apostol Pavel zice: „Dacă Dumnezeu L-a dat pe Însuși Fiul Său pentru noi, oare nu ne va da toate împreună cu El?” (Romani 8, 32).

În ceea ce privește icoanele, noi avem un cult al icoanelor – nu există Ortodoxie fără icoane –, icoana fiind un fel de priză la lumea cealaltă. Noi cinstim icoanele și sărutăm icoanele pentru că credem că sunt obiecte sfințite care fac legătura cu Dumnezeu.

Cei care nu au cultul icoanelor zic că icoana e un fel de idol, că doar scrie în psalmi: „Ochi au, și nu văd; urechi au, și nu aud (Psalmul 134, 16-17)”, și tot așa e și icoana, zic ei, ca idolul: are ochi, și nu vede; are gură, și nu vorbește; are urechi, și n-aude; are mâini, și nu lucrează. Dar să știți că e deosebire mare între icoană și idol, și anume: idolul este în locul lui Dumnezeu, este un alt dumnezeu, afară de Dumnezeu, iar icoana este un obiect care te pune în legătură cu Dumnezeu. Deci idolul îl exclude pe Dumnezeu, te depărtează de Dumnezeu, iar icoana te apropie de Dumnezeu. Nici n-ai nevoie să vadă sau s-audă icoana, că doar vede cel pe care-l închipuie icoana.

În ceea ce privește mijlocitorii la Tatăl: mijlocitor la Tatăl e Domnul Hristos, iar mijlocitor la Domnul Hristos e Maica Domnului, de pildă.

De unde știm că Maica Domnului e mijlocitoare pentru noi? Din faptul că, la Cana Galileii, Maica Domnului a mijlocit pentru cei care nu mai aveau vin, iar Domnul Hristos a împlinit dorința Maicii Domnului să aibă vin și a făcut din apă vin; n-a făcut din vin apă. Le-a dat vin, să aibă cât le trebuie. Ce înseamnă asta? Înseamnă că Maica Domnului e mijlocitoare pentru noi. Sfântul Apostol Pavel îi ruga pe credincioși să mijlocească pentru el, să se roage lui Dumnezeu pentru el, ca să răspândească Evanghelia.



Dacă acest lucru se întâmplă în lumea aceasta, nu se poate întâmpla și după lumea aceasta? Sfinții sunt realități, sfinții nu mor; și de fapt niciun om nu moare: orice om care vine în lumea aceasta nu moare, niciodată nu mai moare, după suflet; și învie și după trup. Și atunci, ceea ce ai făcut în lumea aceasta, slujindu-l lui Dumnezeu, faci și dincolo de lumea aceasta; dacă i-ai cuprins pe oameni în rugăciunile tale în lumea aceasta, te rogi pentru ei și dincolo de lumea aceasta. Aceștia sunt mijlocitorii la Tatăl.

Domnul Hristos e mijlocitor ca Mântuitor, în înțelesul că numai El S-a jertfit pentru noi, nu mai trebuie să ne mai jertfim și noi. Dar Mântuitorul nostru Iisus Hristos cere și de la noi o viață care să ne ducă la mântuire.

Mijlocitori îi avem și pe cei care se roagă pentru noi în viața aceasta: oamenii lui Dumnezeu (care sunt preoții), părinții noștri, copiii noștri. Se pot ruga pentru noi în lumea aceasta și tot așa e și după lumea aceasta. Eu, de exemplu, zic că sunt prieten și cu viii, și cu morții. Nu-mi pot închipui ca cineva care a murit să mă fi exclus din sufletul lui când a murit; dac-am fost prieteni, trebuie să mă țină: „Te port în mine”. Și eu la fel: dac-a murit un prieten al meu sau părinții mei... eu niciodată nu mă gândesc la părinții mei ca la niște morți, ci totdeauna mă gândesc la părinții mei, care au murit, ca la niște vii, cu care am exact aceeași relație pe care am avut-o în viață. Atunci când erau în viață, mă duceam, îi căutam... acum nu-i mai caut, dar sufletește ei au în mine exact locul pe care l-au avut când erau în viață, nu s-a întâmplat nicio depărtare.

**– Am duhovnic, dar de câte ori îl întâlnesc, este foarte ocupat, obosit, supărat; nu îndrăznesc să-i spun ce am pe suflet și plec. Sufletul mi s-a împietrit mai rău de când am duhovnic. Ce pot să fac?**

– Dragă, dacă ai un duhovnic care nu se ocupă de tine, să știi că n-ai niciun duhovnic. Un duhovnic trebuie să aibă vreme, poate nu cât vrei tu, dar în orice caz, trebuie să aibă vreme pentru tine. Altfel, nu-i duhovnic, e un improvizat pe care îl socotești duhovnic, dar în realitate nu-i duhovnic. Și-atunci, trebuie să-ți cauți un duhovnic care are și pentru tine ceva vreme.

**– Ce trebuie să fac, cum trebuie să fiu pregătit spiritual înainte de nașterea primului copil?**

– Dragă, copiii vin și dacă te pregătești, și dacă nu te pregătești. Important este, dacă ai credință în Dumnezeu și dacă poți, să nu-l deranjezi pe copil în pânțe prin acte sexuale. Adică în momentul în care a rămas o femeie însărcinată, să nu mai aibă legături sexuale cu bărbatul ei; asta trebuie să înțeleagă și bărbatul. Pentru că altfel, îi imprimă copilului impulsuri sexuale și va fi un curvar în viață. Așa că de multe ori părinții, cu curviile lor din familie – pentru că există și așa ceva, adică nu mă gândesc numai la relațiile



extraconjugale, ci chiar la relațiile conjugale care se fac așa, numai pentru plăcerea unuia sau altuia dintre parteneri –, le imprimă în existența copilului și nu-i de mirare, după aceea, că începe să aibă devreme preocupări de sexualitate.

Și-apoi, rugăciunea: te rogi ca Dumnezeu să-i dea tot ce trebuie să aibă un om de care-I place lui Dumnezeu.

Apoi, să ai o viață trăită în așa fel încât să poți fi sub binecuvântarea lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu binecuvintează orice fel de viață, nu-l binecuvintează pe orice fel de om, ci-i binecuvintează pe cei care-L binecuvintează pe El.

**– Cum putem ajuta pe cineva să-L cunoască pe Dumnezeu, dacă el nu se simte atras de Biserică?**

– Nu poți! Nu poți să-l ajuți, pentru că nu noi îi chemăm pe oameni la Dumnezeu, ci Dumnezeu îi poate chema la El. Cu Biserica țin legătura aceia care știu de Dumnezeu, care-L caută pe Dumnezeu în biserică.

Părintele Arsenie avea o vorbă: „Ajutați-mă să vă pot ajuta!” Nu poți să ajuți pe cineva, dacă nu vrea el să fie ajutat. Nu poți să-l determini să facă niște lucruri, care de fapt sunt și greu de făcut. Să știți că nu-i comod să fii creștin: „Cel ce vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie” (Matei 16, 24).

Ceea ce putem face noi e să le dorim binele, să ne rugăm lui Dumnezeu să le dea gândul cel bun – fiindcă de la gând pornesc toate – și să așteptăm mila lui Dumnezeu.

**– Dorința de a raporta fiecare clipă a vieții la Dumnezeu poate să devină o religiozitate bolnăvicioasă?**

– Nu, nu devine o religiozitate bolnăvicioasă. E un dar de la Dumnezeu să poți ca toate lucrurile tale să I le oferi lui Dumnezeu: să-I oferi lui Dumnezeu viața ta, să-I oferi lui Dumnezeu pe copiii tăi, să-I oferi lui Dumnezeu pe părinții tăi, să-I oferi lui Dumnezeu lucrurile bune pe care le faci...

Acuma, nu trebuie să faci caz de asta și nu trebuie să te lauzi cu așa ceva, ci în conștiința ta să zici: Doamne, lucrul acesta îl fac spre slava numelui Tău.

**– Părinte, ați amintit la început de frumoasa comparație în care se spune că mintea noastră este ca o moară. Dacă nu punem noi grâu, pune diavolul neghină. Vorbiți-ne puțin despre ispitele pe care diavolul le sălășluiește în sufletele noastre.**

– Dragă, mai întâi de toate, să știți că nu toate relele vin din ispitele diavolului. Domnul Hristos spune că „din prisosința inimii grăiește gura” (Matei 12, 34) și că „din inima omului purced gândurile cele rele” (Matei 15, 19). Dacă suntem oameni pătimiși, nu mai are dracul nicio treabă cu noi, că facem

noi ce vrea el. Sunt și ispite de la diavol, care sunt așa, mai asupritoare, dar după ce te câștigă, nu mai are treabă cu tine, că faci tu singur.

Realitatea este că noi nu prea suntem cu grijă pentru viața noastră lăuntrică și de aceea, pentru că nu ocolim pricinile răului, ajungem la relele pe care diavolul le iscodește. De exemplu, filmele sexi și porno, să zicem: ăstea sunt lucrăturile diavolului, iar dacă accepți niște lucruri de felul acesta, gata! După asta, nu mai are nicio treabă cu tine, pentru că tu faci lucrurile lui, acceptând lucrurile pe care le face el. Ești ca acela de care v-am zis că a văzut spectacolele care i-au adus draci în cap.

**– Părinte, vorbești-ne puțin despre falsa smerenie.**

– Dragă, falsa smerenie este atunci când pe de o parte ai vrea să fii smerit, iar pe de altă parte ai vrea să se știe că ești smerit. Sau faci niște lucruri care știi tu sigur că sunt apreciate de alții... te prezinți ca păcătos, ca cel mai mare păcătos...

M-am dus odată la Mănăstirea Țigănești și acolo fiecare dintre cele pe care le-am întâlnit, maici și surori, toate se prezentau ca păătoase: Melania-păătoasa, Sofronia-păătoasa... Zic: măi, aici e mănăstirea păătoaselor! M-am dus la părintele duhovnic de acolo și i-am zis: părinte, aici e mănăstirea păătoaselor: toate maicile pe care le-am întâlnit au zis că-s păătoase. Să știi că eu sunt om cumsecade! Și am ajuns la concluzia că asta este o falsă smerenie... de fapt, poate nu-i o falsă smerenie, ci este o modă!

În *Convorbiri duhovnicești*<sup>48</sup>, Părintele Ioanichie Bălan a înscenat o întâlnire cu mine, care nu-i reală; adică el s-a întâlnit cu mine, dar nu s-a întâlnit cum zice el c-a fost. Scrie acolo c-a venit și a bătut la mine la ușă și s-a întâlnit cu mine, mi-a spus cine e, iar eu am zis: „Ce treabă aveți cu mine, păcătosul?” Să știți că n-am zis așa! N-am zis așa pentru că nu zic așa! Și de ce nu zic? Pentru că nu interesează pe nimeni dacă sunt sau nu sunt păcătos, asta-i o treabă a mea și o raportare a mea la Dumnezeu. Și deci bineînțeles că n-am zis: ce-aveți cu mine? sunt Teofil-păcătosul. Ar fi înțeles că e mănăstirea păcătoșilor acolo...

Să vedeți ce mi s-a întâmplat odată: vine unul la mine și-mi spune că e cel mai mare păcătos. Vorbesc cu el, și-apoi îi zic: măi frate, mi-ai spus că ești cel mai mare păcătos... Să știi că eu am niște scrisori de trimis la poștă, și mi-e frică să ți le dau, pentru că dacă ești păcătos, ce știu eu ce faci? Mi le pui, nu mi le pui... Dacă ai fi om cumsecade, ți le-aș da. Și zice el către mine: „Dați-mi-le, părinte, că vi le pun!” Zic: păi, ești păcătos ori nu ești păcătos? Că dacă ești păcătos, mi-e frică să ți le dau, iar dacă nu ești păcătos, ți le dau cu încredere.

Vedeți? sunt niște lucruri care nu trebuie să se întâmple între oameni; și asta e falsa smerenie.

<sup>48</sup> Protosinghel Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești*, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, Roman, vol. I – 1984, vol. al II-lea – 1990.

– **Părinte, vreau să vă mulțumesc: pe mine m-ați împodobit în chip minunat!**

– Îmi pare bine că n-am venit degeaba!

– **Cum putem să ne gândim la Dumnezeu și să avem gânduri frumoase, atunci când avem o depresie și când vedem numai răul din realitatea ce ne înconjoară? Dar atunci când avem accese de furie?**

– „Mânia nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu”, e scris în Scriptură (Iacov 1, 20). Sfântul Isaac Sirul spune așa: „Caută doctor înainte de boală și roagă-te înainte de ispită”. Totdeauna trebuie să fii cumva pregătit pentru ceea ce urmează – „roagă-te înainte de ispită”. Dacă ispita te găsește în legătură cu Dumnezeu, n-are putere asupra ta; altfel...

Să știți că noi trebuie să-L avem pe Dumnezeu în prim-planul vieții noastre: întâi e Dumnezeu și-apoi e omul. Domnul Hristos a zis: „Cel ce iubește pe tată sau pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine. Cel ce iubește pe fiu sau pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine. Cel ce nu-și ia crucea ca să-Mi urmeze Mie nu este vrednic de Mine” (Matei 10, 37-38). Deci întâi e Dumnezeu și-apoi e omul; dacă întâi e omul și-apoi e Dumnezeu, nu-i bine. Și de multe ori se întâmplă să fie întâi omul și apoi Dumnezeu sau să fie, cumva, amestecare. La mine, de exemplu, au venit oameni care mi-au spus: „Părinte, eu m-am ferit de cutare păcat nu pentru că m-am gândit la Dumnezeu, ci pentru că m-am gândit la dumneavoastră: că trebuie să vin și să vă spun, și mi-e rușine. Și așa am ocolit păcatul, că poate dacă mă gândeam numai la Dumnezeu, mă gândeam că Dumnezeu mă și iartă”.

Deci noi trebuie să avem o statornicie în bine, până la așa măsură încât să nu ajungem să facem lucruri pe care Dumnezeu nu le binecuvintează sau pe care Dumnezeu le exclude.

– **Cât de liber este omul? Vorbiți-ne despre liberul arbitru.**

– Cât e de liber? Păi, Dumnezeu știe cât e de liber omul. Dacă e nepătimitor, e mai liber, dar dacă e cu patimi, e mai îngrădit cu libertatea: „Cel ce săvârșește păcatul este rob păcatului” – a zis Domnul Hristos (Ioan 8, 34). Așa că noi trebuie să ținem la libertate în înțelesul acesta, de a fi curați cu inima, și atunci suntem liberi, avem libertatea fiilor lui Dumnezeu.

– **E adevărat: Părintele Arsenie Boca făcea minuni!**

– Da, mă rog...

– **Spuneți-ne câte ceva despre minunile Părintelui Arsenie.**

– Ar trebui să-mi spună ăla care-a zis c-a făcut minuni... Dragă, eu sunt martorul unei minuni. Poate ați citit cartea *Părintele Arsenie, mare îndrumător de suflete din secolul XX*, scrisă de un tânăr din Cluj, Ioan Gânscă, la



care am și eu o colaborare, cu mărturii despre Părintele Arsenie; acolo, am relatat această minune.

În apropiere de mănăstirea noastră este un izvor, pe care oamenii îl numesc „Fântânița Părintelui Arsenie”; acolo, la Fântânița Părintelui Arsenie, s-a petrecut o minune, care e mărturisită de oameni care sunt oameni de nădejde, nu-s niște exaltați. Și anume, o fată din Cisnădie, care a stat mai mulți ani pe pat și în cărucior, a fost dusă cu căruciorul la Fântânița Părintelui Arsenie. O cheamă Maria Silaghi și a fost funcționară înainte de a se îmbolnăvi. A dus-o cu căruciorul un tânăr, care acum este călugăr; a fost preot de mir necăsătorit și a devenit călugăr. El atunci era student la Teologie și a dus-o cu căruciorul acolo, după ce fusese la noi la mănăstire, i se făcuse Maslu, se spovedise, se împărtășise... Ajungând acolo, a luat-o de pe cărucior și a pus-o pe o bancă; i-a adus apă, să se spele, să bea... Și, când să plece, fata a zis: „Ce-ar fi să merg eu pe picioarele mele?” – după ce nu mai mersese pe picioarele ei de câțiva ani. S-a ridicat în picioare, a pornit și a zis că merge până la cărucior – căruciorul nu-l putuseră aduce până acolo, foarte aproape. Când a ajuns la cărucior, nu s-a mai așezat în cărucior, ci a zis să mai meargă încă. Și a mers așa vreo doi kilometri, până la mănăstire; și de atunci nu s-a mai așezat în cărucior. E o minune! O minune pe care o punem în legătură cu Părintele Arsenie. Să știți că-i singura pe care o știu.

Adică mai știu una: un cetățean avea o eczemă purulentă și s-a dus la mănăstire, la Izvorul Tămăduirii – când e un fel de hram –, și părintele i-a stropit-o cu apă sfințită; și el mărturisea că atunci când l-a stropit cu apă sfințită, dintr-odată a simțit că-i sănătos; și de-atunci n-a mai avut eczema. Iată, a doua minune în legătură cu Părintele Arsenie. Eu altele nu mai știu.

**– Am tendința să mă compar mereu cu alții și mi se pare că toți sunt mai binecuvântați decât mine. Nu știu dacă e invidie și nu știu cum să scap de ea.**

– Nu-i invidie, că poți să constăți lucrul acesta... Cum zice la Filocalie: poți să te gândești la apă și cu sete, și fără sete. Nu-nseamnă că dacă cineva are mai multe daruri decât tine, trebuie neapărat să-l invidiezi. Nu-i adevărat! Poți să te bucuri de binele lui. Părintele Serafim de la noi de la mănăstire zicea către mine: „Copile, eu mă bucur de succesele tale cum mă bucur de succesele mele”. No, spuneți: asta-i invidie? Nu-i nicio invidie!

Așa trebuie să fim cu toții: să ne bucurăm de binele altuia mai mult decât de binele nostru. Parcă-l aud și-acuma: „Copile, eu mă bucur de succesele tale cum mă bucur de succesele mele”. Așa trebuie s-ajungem toți.

**– Vă mulțumim și să ne fiți sănătos!**

– Să dea Dumnezeu, că și eu vreau!



## CUM PUTEM SĂ DEVENIM BUNI

26 ianuarie 2005

– Persoanele care au responsabilități în diferite segmente ale societății luptă, pe de o parte, să aibă bunătate în suflet, adică să ierte totul, dar în același timp sunt persoane cu autoritate, care trebuie să facă dreptate, să sancționeze, să pedepsească. Cum credeți că poate un creștin care are și responsabilități în societate să împace aceste două lucruri, care aparent sunt contradictorii: să manifeste o bunătate desăvârșită, și în același timp să-și manifeste autoritatea cu care este investit?

– A fi bun nu înseamnă a întrelăsa niște îndatoriri. Dacă te-a pus Dumnezeu să fii conducător, trebuie să fii conducător și să știi că prin faptul de a fi conducător îți lucrezi și binele tău vremelnic, și pe cel veșnic. Bineînțeles că sunt situații și situații... în orice caz, să te gândești totdeauna că de tine depinde binele care, poate, se face în continuare. Să fii în așa fel încât omul să înțeleagă că și el, dacă ar fi în locul tău, tot așa ar face.

Dar lucrul acesta să nu-l faci cu pripeală, adică așa, dintr-o dată, cum îți vine, ci să te gândești, să amâni anumite lucruri pe care nu le poți rezolva în clipa aceea, să-l tratezi pe omul de lângă tine ca pe trimisul lui Dumnezeu, ca pe omul cel mai însemnat, să cauți să-l ajuți, nu să cocoloșești niște lucruri pentru că i-ar conveni celui care a făcut răul să fie trecut cu vederea. Dacă tolerăm anumite păcate, tolerăm și urmările păcatelor, or aceasta este spre dauna nu numai a noastră – poate mai puțin a noastră –, dar în orice caz spre dauna celor care depind de omul acela pe care nu l-ai oprit din calea răului. Asta-i rostul! De altfel, Sfântul Apostol Pavel chiar spune că dregătorii sunt puși pentru binele altora, dregătorii sunt puși ca să nu existe anarhie. Fiecare să-și înțeleagă rostul și să se creadă lucrător spre bine, ca trimis al lui Dumnezeu, deci să nu-L excludă pe Dumnezeu din socotelile pe care și le face el. Iar dacă nu știe ce are de făcut, să încerce să se verifice cu o conștiință străină și superioară conștiinței proprii.

– Afirmația Mântuitorului, la spălarea picioarelor ucenicilor de la Cina de Taină: „Cel ce a făcut baie n-are nevoie să-i fie spălate decât picioarele” se referă la botez și la spovedanie?

– Nu. Domnul Hristos n-a vorbit simbolic atunci, ci Domnul Hristos a vorbit atunci având în vedere concret ceea ce se întâmplă cu omul în latura fizică.

Sfântul Apostol Petru, care n-a vrut să-L lase pe Domnul Hristos să-i spele picioarele, când a aflat de la Domnul Hristos că numai în condiția în care se lasă să-i spele Domnul Hristos picioarele poate avea parte cu Domnul Hristos, atunci el, așa, dintr-o râvnă, a zis: Doamne, dar dacă-i vorba de așa ceva, păi atunci nu numai picioarele, ci și mâinile și capul. Iar Domnul Hristos a zis: „Cel care a făcut baie n-are nevoie să-i fie spălate decât picioarele” (Ioan 13, 10). Domnul Hristos vrea să spună în general despre situația fizică a omului. Așa încât chestiunea aceasta simbolică este o chestiune posibilă, dar sigur Domnul Hristos n-a avut în vedere spovedania sau altceva.

**– Este posibil ca întreaga societate să fie creștină cu adevărat? Nu a vorbit Mântuitorul totdeauna în termeni de opoziție între credincioși cei puțini și lume?**

– Ba da, așa a vorbit Domnul Hristos și așa va fi toată istoria omenirii: și cu buni, și cu răi, și cu creștini, și cu credincioși, și cu credincioși mai puțin credincioși, și cu necredincioși... Așa va fi tot timpul. Ceea ce ne interesează pe noi este să avem partea credincioșilor.

**– Într-una dintre pildele despre împărăția cerurilor, din Sfânta Evanghelie de la Marcu, în capitolul al 4-lea, Mântuitorul spune că sămânța, deci cuvântul lui Dumnezeu, răsare și crește cum nu știe omul, și că pământul, adică sufletul omului, rodește de la sine. Înseamnă că tot ce trebuie să facă omul este să-și împrădiereze cuvintele Evangheliei și acestea vor lucra singure? Iar în continuare, afirmația că „atunci când rodul se coace, îndată trimite secera”, înseamnă că omul moare când este la maturitate duhovnicească?**

– Cred că sunt niște lucruri pe care Domnul Hristos le-a avut în vedere pe altă latură. Și anume, când Domnul Hristos a spus că sămânța se aruncă în pământ, și omul doarme și se scoală și trece vreme, și omul nu mai face nimic din partea lui ca să crească sămânța, iar sămânța crește cumva de la sine și aduce întâi iarbă, după aceea spic și după aceea sămânță deplină, rod deplin, a vrut să spună de puterea cuvântului, puterea pe care-o are cuvântul Său în inima omului și-n viața omenească. Că nu-i numai lucrarea omului, ci e și lucrarea Domnului.

De altfel, să știți că mie tare mult îmi place să spun – și spun adeseori – că pâinea este rod al muncii omului și al binecuvântării Domnului, în sensul că lucrează și Dumnezeu, lucrează și omul. De la Dumnezeu avem sămânța, Dumnezeu face să încolțească, să crească, iar omul ajută ca cele care se înmulțesc, care cresc, să fie apoi aduse în situația de a putea fi pâine pe masă.

Cred că așa ceva e și în chestiunea aceasta, din Sfânta Evanghelie de la Marcu. De altfel, e singura pildă din Sfânta Evanghelie, prezentată numai

de Sfântul Evanghelist Marcu. E o pildă care ne dă încredere în lucrarea lui Dumnezeu mai presus de posibilitățile omului. Deci omul seamănă, și Dumnezeu face să crească.

– În Noul Testament au fost niște situații când, pentru credința unui om, s-a mântuit toată casa sa, de exemplu Zaheu. Chiar se afirmă: „Crede în Domnul Iisus și te vei mântui tu și casa ta” (Fapte 16, 31). Noi vedem că, de multe ori, deși cineva dobândește credință, ceilalți din casa sa rămân necredincioși. Care este explicația?

– Nu înseamnă că de fiecare dată cel care se mântuiește îi mântuiește și pe ceilalți. Însă există posibilitatea de a-i atrage și pe ceilalți la cele bune, la mântuire, la înaintare la bunătate. Dar nu totdeauna se întâmplă așa. Să știți că greșesc toți aceia care își fac speranțe, de pildă când e vorba de căsătorie: o credincioasă se căsătorește cu un necredincios, cu gândul că o să-l câștige pentru credință. Or nu se întâmplă totdeauna așa. Așa că cel mai bine e să pornească credincioșii cu credincioșii.

– La biserică vin mai mult oameni care au o neputință în a se descurca pe plan social? Dacă da, are legătură cu faptul că Dumnezeu le-a ales pe cele proaste ca să rușineze cele bune?

– La biserică merg oamenii care au trebuință de biserică. Între ei, sunt și mulți oameni cu neputințe, sunt oameni care au biruit neputințele, sunt oameni care simt ceva din darul lui Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel, când spune că „Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe ale lumii ca să dea de rușine pe cele tari” (I Corinteni 1, 27), îi are în vedere pe credincioșii din Biserica Creștină de la început, care și ei și-au ales pe Domnul Hristos ca să li se completeze insuficiențele proprii.

Noi mergem la biserică pentru că e o datorie să mergi la biserică și nu ne gândim atâta la ce-nseamnă asta pentru alții, ci ne gândim ce-nseamnă asta pentru noi.

– Părintele Porfirie din Grecia spunea că bătrânețea este o vreme foarte bună pentru a veni oamenii la Dumnezeu. Dumneavoastră spuneți că la bătrânețe omul nu mai devine, că este deja realizat prin viața pe care a dus-o. Este o contradicție?

– Nu știu, eu asta o spun pentru că asta o constat. Bătrânețea e rezumatul vieții; la bătrânețe, nu mai ai nădejde să-l mai schimbi pe om, pentru că el a devenit ceea ce este. Părintele Porfirie are dreptate în sensul acesta, că la bătrânețe te gândești mai mult la cele ce urmează, te gândești mai mult la veșnicie. Însă, în general, bătrânețea e rezumatul vieții. Ai ajuns la bătrânețe,



ai ajuns la definitivare. Nu mai poți aștepta mare lucru de la un bătrân. Chiar și eu personal: am niște concepții, am niște concluzii pe care nu mi le poate dărâma cineva, pentru că ele de fapt nu sunt numai idei, ci sunt structuri, m-am format prin ele. Și n-ai cum să birui o structură printr-o idee.

**– Ați afirmat în cărțile Sfinției Voastre că rugăciunea de toată vremea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” este un mijloc prin care putem scormoni în adâncurile sufletului nostru, prin care se aduc la iveală negativele din străfunduri și se pot rezolva. Aceasta este singura modalitate de a ne rezolva negativele? Și, dacă da, de ce este numai aceasta? Cu alte metode nu se poate ajunge la același rezultat, de exemplu prin împărtășirea cu Sfintele Taine?**

– Dragă, împărtășirea cu Sfintele Taine este o practică de la care așteptăm întărire sufletească, însă omul în fața Domnului Hristos este cel care este și în fața lumii acesteia. Deci eu susțin – am susținut în cărți și susțin în continuare – că lucrarea de îmbunătățire sufletească cea mai de căpetenie este rugăciunea aceasta de toată vremea, prin care se nimicesc gândurile cele rele și se stă împotriva gândurilor care ar urma. Sfântul Marcu Ascetul, în Filocalie, spune: „În inima iubitoare de osteneală, gândul cel rău nu are putere, cum nu are putere focul în apă”. Deci, dacă ai o inimă pregătită pentru Dumnezeu, se risipesc vrăjmașii cei de gând, prin lucrarea Mântuitorului.

Bineînțeles că eu nu consider că asta este singura modalitate. Și împărtășirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului, și spovedania, și participarea la slujbele Bisericii, toate acestea sunt importante, dar cel mai mult poți să te observi pe tine însuși când zici rugăciunea aceasta.

De pildă, eu am învățat-o de la Părintele Arsenie Boca, în 1942, și am început să zic, cât am putut. Cel dintâi lucru pe care l-am observat de pe urma strădaniei acesteia de a-mi curăți sufletul a fost că m-am întâlnit cu mizeria din mine. Iar mizeria asta din mine o aveam din străfunduri de existență, de la părinții mei, întrucât copiii sunt oglinda părinților. Mi-aduc aminte că odată mi-a spus o femeie: „Părinte, eu am inimă bună ca tata și gură rea ca mama”. Era o sinteză. Omul este o sinteză, iar fiind o sinteză – de răutate și de bunătate, de pozitive și de negative –, când zici: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”, se decantează, cumva, lucrurile și-ți dai seama mai bine de niște realități pe care n-ai avea cum să le cunoști în alte împrejurări.

Rugăciunea aceasta ajută foarte mult, dar să știți că eu nu mă gândesc numai la rugăciunea în sine, „Doamne Iisuse...”. Unii caută să îndumnezeiască, cumva, rugăciunea aceasta. Să știți că nu-i așa! E o metodă, e o metodă de angajare. Adică noi nu trebuie numai să cerem ceva de la Domnul



Hristos: miluiește-mă pe mine, păcătosul. Da, și asta, este important. Dar trebuie să-I aducem și mărire lui Dumnezeu, cum zicem la Liturghie:

„Pe Tine Te laudăm, pe Tine bine Te cuvântăm, Ție Îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție”.

Putem să folosim și alte rugăciuni, de exemplu:

„Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, mărire Ție!”;

„Mărire Ție, Doamne, mărire Ție!”;

„Mărire Ție, Celui ce ne-ai arătat nouă lumina!”;

„Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale!”;

„Cât de minunate sunt lucrurile tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut!”

Putem să zicem și rugăciuni de felul acesta, însă metoda clasică, să zicem așa, este rugăciunea aceasta: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

**– Cât de mare este sălașul Duhului Sfânt și cum Se sălășluiește El în om?**

– Duhul Sfânt Se sălășluiește în om la limitele omului. Sălașul Duhului Sfânt e ca Duhul Sfânt. Duhul Sfânt este fără margini, infinit, nelimitat. Atunci înseamnă că din Duhul Sfânt atât intră în om, cât poate cuprinde omul. Sfântul Evanghelist Ioan spune: „Dumnezeu nu dă Duhul cu măsură” (Ioan 3, 34). Deci cât poate cuprinde omul, atât are din Duhul Sfânt, în ceea ce privește, să zicem, lărgimea, însă în ceea ce privește esența, are tot. Adică nu lucrează Duhul Sfânt într-un om într-un fel, și într-un om în alt fel, ci lucrează în toți la fel, dar fiecare se raportează la Duhul Sfânt după capacitatea lui.

**– Oamenii sunt răi de la natură? Oare nu sunt ei buni în esență? Răutatea care vine pe parcursul vieții nu este oare o consecință a suferințelor? Părerea mea este că nu există oameni răi sau buni – termeni absoluți, care nu pot exista cu adevărat în realitate –, ci oameni care suferă mai mult sau mai puțin.**

– Să știi că nu-i așa! Adică oamenii vin în lumea aceasta și cu bune, și cu rele; ei sunt, cum am zis, oglinda părinților.

Eu m-am cercetat pe mine însumi, după ce am aflat că sunt oglinda părinților, și am căutat să văd care dintre părinții mei e preponderent în viața mea. Și-am ajuns la concluzia, pe care-am spus-o de-atâtea ori, că sunt o ediție masculină a mamei mele. Asta este. Sigur, am adus și de la mama, și de la tata. De la tata am adus mai ales rezistența – rezistența la boală, la necazuri –, pentru că tata a fost un om sănătos. Și eu sunt sănătos acum, dar

numai pe loc drept; la urcuș, îmi dau seama că inima nu-i destul de întărită. De altfel, mi s-a și spus că am inimă slabă... dar într-un fel îmi pare bine, fiindcă înseamnă că n-o să mă chinui la sfârșitul vieții, că o inimă slabă cedează. Dar oricum, sunt cum sunt și-I dăm slavă lui Dumnezeu.

Însă în copilărie, doar ați văzut, c-aveți copii... copiii voștri sau nepoții voștri – unii dintre ei – cât sunt de răi, din copilărie! Au o predispoziție spre răutate, au o nervozitate – zicem noi acum, mai nou –, o răutate pe care n-o poți explica. Și cum se explică totuși? Păi, se explică: seamănă cu cineva, seamănă cu tată-său, seamănă cu mamă-sa, seamănă cu bunicul, cu bunica... cu cineva seamănă răutatea asta.

Și eu am venit tot așa: am fost rău, să știți! Când eram copil, eram foarte rău, iar Părintele Arsenie m-a și întrebat dacă nu mi-a venit în gând vreodată să omor un om. Nu mi-a venit în gând să omor un om, dar eram rău totuși. Aveam un vecin acasă, care zicea către mama: „Nănașă, ăsta nu-i botezat bine... Să-l duci la popa, să-i mai cetească ceva, că nu i le-o zis toatel!” Așa am fost, am venit cu asta. Și n-am putut să-mi dau seama de lucrurile acestea decât din anumite împrejurări de confruntare; însă, în realitate, când m-am ocupat de mine însumi, mi-am dat seama prin rugăciunea aceasta. Fiindcă se iveau tot felul de gânduri rele, de gânduri pe care nu le-aș fi dorit, și care totuși existau. Trebuie să pornești de la punctul în care te găsești și, cu ajutorul lui Dumnezeu, lucrurile se limpezesc, fiindcă nu ești numai tu la lucrare, ci e și Dumnezeu la lucru. Numai că pentru asta trebuie să fii preocupat, să ai în vedere că lucrurile nu se realizează de la sine: gata, te pomenești bun.

**– Ce pot face eu, ca mamă, pentru fiul meu, pentru ca acesta să meargă la biserică? Mai ales că starea sănătății sale este foarte precară, dar nu vrea să știe de Biserică. Este în pericol să i se taie piciorul, dar el nu știe decât să bea și să fumeze, uitând de Dumnezeu.**

– Apăi, dragă, omul crește în ce pornește... Așa a pornit de la început, așa merge... și nu poți să-i demonstrezi. Acestea nu sunt lucruri pe care i le poți demonstra. Doar atâta, poți să-l pui în seama lui Dumnezeu și poate chiar faptul acesta, că i se taie piciorul, este un mijloc de mântuire, o situație care să-l poată duce la mântuire. E-adevărat că suferința pe unii îi apropie de Dumnezeu, iar pe alții îi depărtează de Dumnezeu.

În orice caz, el nu știe câte bucurii poate avea omul din credință și de aceea ocolește avantajele credinței.

**– Cum să fii bun cu cel de lângă tine – de exemplu soțul sau soția – care se declară ateu și greșește?**

– Dragă, dacă-l iubești, îl iubești cu defecte cu tot, iar dacă-l urăști, îl urăști cu calități cu tot. Așa că poți să fii bun, înțelegând neputința omenească. Părintele Arsenie Boca i-a spus unui prieten al meu, care acum e preot în Sibiu, iar atunci era student la Teologie: „Uite, o să ajungi preot; să fii înțelegător față de neputința omenească”. Nici oamenii care au neputințe n-ar vrea să le aibă. Și-atunci, trebuie să fim și noi înțelegători față de neputința omenească.

Dacă știm că nu vorbesc aceeași limbă cu noi, nu vorbim nici noi despre lucruri pe care nu le pot înțelege și pe care le-ar refuza. De exemplu, Domnul Hristos spune: „Nu aruncați mărgăritarele înaintea porcilor și nu dați cele sfinte câinilor” (Matei 7, 6).

– **Astăzi sunt mai puțini sfinți și mai puține minuni decât în trecut?**

– Nu se știe, pentru că noi nu-i știm pe toți sfinții, fiindcă sfinții nu se pun în evidență. Sunt sfinți și acum, cum au fost și-n trecut și cum au fost de când e Biserica. Sunt sfinți, numai că nu-i cunoaștem noi, nu-i știm noi, nu ni i-a descoperit Dumnezeu nouă. Dar sunt.

– **Cum poți depăși pornirea spre a face rău, deși dorința și gândul tău este să faci bine? De multe ori, faci răul pe care nu-l voiești, știind rațional că este rău.**

– Da, într-adevăr, pentru că răutatea este o structură, iar dorința e mai puțin decât o structură. Ceea ce putem noi face este să fim preocupați de a ne depăși pe noi înșine și în felul acesta să se realizeze bunătatea pe care o dorim; dar poate că nici n-o dorim cât trebuie, dacă mai avem încă răutate pe care o împlinim. Pentru că omul devine ceea ce face. Dacă ești rău și îți lași răutatea să se declanșeze, cu vremea ajungi la mai multă răutate. Zicea cineva că dacă faci altfel decât crezi, cu vremea ajungi să crezi cum faci. Ți se dă credința după necredința faptelor tale.

– **Cum trebuie să ne alegem nașii de cununie? Dintre prieteni, dintre rude, dintre vecini? Cum trebuie ei să ne fie: apropiați și de aceeași vârstă? sau să impună prin maturitate și distincție?**

– Dragă, pot să fie și de aceeași vârstă, să fie și apropiați, numai să fie oameni care știu de Dumnezeu. Țsta e lucrul de căpetenie, pentru că altfel nu pot sta drept mărturie despre înaintarea spirituală a finilor lor. Poate că-i mai bine să fie mai apropiați ca vârstă, fiindcă atunci îi ai mai multă vreme. Dacă sunt la vârstă mai înaintată, cu vremea nu mai ai nași.

– **Cum explicați unitatea dintre suflet, cuget și minte (psihic)?**

– Dragă, cugetul și mintea sunt niște calități ale sufletului, niște facultăți ale sufletului. Deci sufletul este suportul minții, care face parte din suflet; iar cugetul este, de fapt, am putea zice, mai mult conștiința morală.

– De peste un an de zile am parte de încercări pe care nu mi le pot explica. Aud voci care nu sunt conforme cu gândurile mele, asociate cu dureri și contracții musculare în diferite părți ale corpului, fapt care m-a determinat să apelez la ajutorul medicilor; însă aceștia au constatat că sunt sănătos din punct de vedere medical. În același timp, am apelat și la preotul bisericii, m-am spovedit periodic la preotul parohiei, am făcut sfeștanie casei, am participat la Masluri. Cu toate acestea, simptomele s-au accentuat. Ce mă puteți sfătui în legătură cu cele relatate?

– Dragă, alte mijloace nu cunosc... trebuie să insiști pentru ceea ce poți avea în cadrul pe care l-ai folosit deja.

– Am întâlnit un caz când un copil cu handicap de trup s-a îndreptat pe loc după ce s-a împărtășit. Sunteți de părere că Sfânta Împărtășanie te poate vindeca de orice, fiind vrednic?

– Da, însă nu știm dacă în toate cazurile se întâmplă asta.

– Acum se obișnuiește ca la nuntă să fie invitați cât mai mulți oameni, unii aproape necunoscuți mirilor, pentru a se câștiga bani. Nu ar trebui să fie invitați doar cei foarte apropiați mirilor, în prezența căroră aceștia să se simtă bine?

– Ba ar fi bine, numai că oamenii mai urmăresc și s-adune bani la nuntă; și-atunci, nu și-ar putea realiza gândul de a aduna bani pentru o viață decentă, pentru a-și procura anumite lucruri. Sigur că ar putea să fie... mai demult nu era atâta lume la nuntă. Dealtfel, să știți că la nuntă ești un singuratic, de multe ori, pentru că nu te poți manifesta în mulțimea aceea din care, cum ziceați, poate nici nu-i cunoști pe toți.

– Ce putem face ca să nu-l urâm pe cel care ne face răul și să nu ținem minte răul?

– Domnul Hristos ne îndeamnă la iubire. Ura este ceva care nu trebuie să existe în suflet, așa că cel dintâi gând pe care trebuie să-l ai este să scoți ura din suflet; să te silești, să te rogi lui Dumnezeu, să fii nemulțumit de faptul că ai în sufletul tău și ură.

– Ce folos are sufletul nostru, dacă facem bunătatea de frica iadului? Ce folos, dacă facem binele pentru a fi răsplătiți cu bine de Dumnezeu?



– Dragă, în orice caz, când înlături răul, chiar și de frica iadului, e un câștig, iar când faci binele, chiar și pentru răsplată, tot e un câștig. Important este să faci bine și să te ferești de rău. Cum zice psalmistul: „Veniți, fiilor, ascultați-mă pe mine, frica Domnului vă voi învăța./ De vrea omul să trăiască și să vadă zile bune, să-și oprească limba de la rău și buzele sale de la minciună./ Să se ferească de rău și să facă binele, să caute pacea și să o urmeze” (Psalmul 33, 11-13). Asta-i partea omului.

– **Dacă ești bun cu persoanele rele, nu există cumva riscul de a încuraja răul?**

– Nu, nu există, pentru că tu nu-ncurajezi răul, ci vrei să-l câștigi pe om pentru bine.

– **Taina Sfântului Maslu are puterea de a răscoli în negativele din străfundul sufletului și de a le aduce la suprafață pentru a fi rezolvate? Cât de des trebuie să ia parte la această taină un creștin care nu are o boală anume?**

– Nu se pune problema. De câte ori poate să ia parte, poate participa. Să nu se gândească: „Acum ajunge, am cam fost...”, ci să se folosească de darul lui Dumnezeu și de la Maslu, și de la alte slujbe ale Bisericii. Fără îndoială că Maslul are și putere iertătoare de păcate. De fapt, cu iertarea păcatelor se rezolvă cumva lucrurile și prin spovedanie, dar important este să urmărești binele din toate punctele de vedere.

– **Ca mireni, putem duce această luptă duhovnicească cu gândurile, putem păzi trezia cu succes? sau este nevoie de o viață de retragere în mănăstire?**

– Nu-i nevoie de nicio viață de retragere, acolo unde te găsești, acolo te mântuiești. Sfântul Petru Damaschin zice: „De va lăsa omul voile și cugetele sale și va face voia și cugetul lui Dumnezeu, pentru acela, în toată lumea aceasta nu se va găsi nici loc, nici lucru care să-i împiedice mântuirea”. Sfântul Ioan Gură de Aur, între predicile de pocăință, are una în care se spune așa: „Adam, în rai fiind, a căzut, iar Iov s-a mântuit pe o grămadă de gunoi. Lot s-a mântuit în Sodoma, iar Saul nu s-a mântuit în palat împărătesc”. Deci mântuirea depinde de strădania omului de a fi cu Dumnezeu.

– **Cum S-a născut Dumnezeu? Nu mă refer la Domnul Iisus, ci la Dumnezeu Făcătorul cerului și al pământului.**

– Dragă, este o taină, adică dacă noi am ști lucrul acesta, înseamnă că Dumnezeu e mai prejos de noi. Noi nu putem să știm decât lucrurile mai

prejos de noi, iar lucrurile mai presus de noi le cunoaștem dacă ni se descoperă de către Dumnezeu. Dacă Dumnezeu nu ne-a descoperit aceasta, noi nu putem să știm. Știm un singur lucru: că așa cum sunt atâtea lucruri care preced existența noastră, cum e soarele, cum e luna, cum sunt stelele... tot așa e și Dumnezeu, pe Care Îl știm că există, dar nu ne putem gândi la niște începuturi ale Lui.

– Mântuitorul a spus cuvântul: „Cine ține la sufletul lui îl va pierde, iar cine-și pierde sufletul lui pentru Mine îl va găsi” (Matei 10, 39); iar potrivit relatării Sfântului Evanghelist Ioan, Domnul Hristos a spus: „Cel ce își urăște sufletul în lumea aceasta îl va păstra pentru viața veșnică” (Ioan 12, 25). Ce înseamnă să-ți urăști sufletul și ce înseamnă să-l pierzi pentru Domnul Hristos?

– Dragă, lucrurile trebuie înțelese în contextul existenței creștine de atunci. Adică erau oameni care căutau să-și cruțe viața pământească, fără să se mai gândească la viața veșnică. Deci aceia își pierdeau sufletul, în înțelesul că nu se mai gândeau la mântuire. Și erau oameni care nu-și iubeau sufletul sau viața pământească și primeau martiriul și prin aceasta ajungeau la mântuire.

– Eu, o femeie păcătoasă, pot avea parte de marea fericire de a vă avea duhovnic? Dacă da, cum să procedez?

– Dragă, eu sunt departe... nu-i îndemn pe oameni să vină până la mine, pentru lucruri pe care le pot rezolva foarte bine aici, la parohiile din care fac parte. Preoția e peste tot, iar dacă ești sincer, Dumnezeu îi descoperă părintelui duhovnicesc ce trebuie să-i spună celui care se spovedește. Altfel, căutăm noi duhovnici cât îi căutăm, dar... Cel mai bine e să ne mulțumim cu cei pe care îi avem.

– Ce părere aveți de avertismentele lansate în ultima vreme de unele publicații, conform cărora folosirea cardurilor și mai ales acceptarea și utilizarea viitorului buletin de identitate electronic, bazat pe un sistem de numerotare ce conține numărul 666, înseamnă automat lepădarea de Hristos, asocierea cu antihrist și implicit moartea veșnică, chiar dacă vom continua să mergem la slujbe, să ne rugăm și să ne închinăm?

În acest caz, ar trebui să nu le acceptăm, așa cum au recomandat călugării din Sfântul Munte Athos creștinilor, în 1987, când țara lor a intrat în Uniunea Europeană, sau să le primim și să mergem mai departe?

Dar în cazul când acestea vor fi înlocuite cu implanturi pe mână sau pe frunte, sub pretextul să se vor ține mai bine sub control infractorii și terorismul? Sunt acestea pecețile lui antihrist?

— Dragă, nu știu, nu cred că sunt pecetea lui antihrist decât acelea care te fac să te lepezi de Dumnezeu. Dacă nu te lepezi de Dumnezeu, nu înseamnă că poți avea o pecete a lui antihrist. Ceea ce știm noi este că 666 nu este compus din de trei ori cifra arabă șase, deși în *Comentariul Sfântului Andrei al Cezareei* se pare că el avea în vedere trei cifre 6 puse una lângă alta, care se citeau șase sute șazeci și șase. Or nu-i așa! De ce nu-i așa? Pentru că evreii nu scriu numerele cu cifre, ci cu litere, și mai ales pe vremea aceea nu scriau numerele cu cifre arabe, ci le scriau cu litere. Și așa se putea ajunge la un nume, în loc de număr. Și unii spun că este vorba de mânia fără judecată, de desfrânare... Sunt niște comentarii. În realitate, nu cred că are nicio valoare treaba asta, cu 666.

În ce privește cardurile, acestea sunt niște lucruri de care se folosesc oamenii, în special în Occident, în țările unde poți să scoți bani din bancă. Și eu am citit undeva, într-o revistă — nu o revistă de prestigiu —, că dacă citești de la dreapta spre stânga cuvântul *card*, citești *drac*. Însă adevărul este că nu citește nimeni de la dreapta spre stânga, ci citește de la stânga la dreapta, deci *card*, nu *drac*. Sunt niște speculații ale oamenilor... Dragă, dacă trăiești într-o societate unde sunt carduri, nu poți să trăiești fără carduri. Dacă te duci la bancă să scoți banii fără card, nu-ți dau ăia banii, că nu așa e metoda.

— **Cât de importante sunt cărțile în viața unui om? Mai putem remedia faptul că nu am citit cărțile potrivite la vârstele potrivite?**

— Păi, nu... Lucrurile le luăm de unde sunt, degeaba ne mai gândim... Zice Coșbuc:

*De ce, când soarele-a apus,  
Să plângi privind spre cer în sus?  
Mai bine ochii-n jos să-i pleci,  
Să vezi pământul pe-unde treci.*

Iei lucrurile de unde ești!

— **Dacă ar fi să păstrați doar trei cărți, în afară de Biblie, Filocalie și Pateric, pe care le-ați alege?**

— Păi, nu știu, poate că mi-aș alege vreo carte scrisă de mine!

— **Ce înseamnă „să fie mijloacele voastre încinse și făcliile voastre aprinse (Luca 12, 35)?**

— Să fii cu grijă, să fii luător-aminte la ceea ce se întâmplă cu tine și în jurul tău.

— **Sfântul Apostol Petru zice: „Dacă dreptul abia se mântuiește, ce va fi cu cel necredincios și păcătos?” (I Petru 14, 19). Cum comentați?**

– Da, adică fără îndoială că cel păcătos și necredincios va fi la rău, dacă și dreptul se mântuiește cu greu. Acuma, Dumnezeu știe cu cât greu sau cu cât ușor se poate mântui cineva, dar dacă te-ai așezat pe o viață corectă, lucrurile merg de la sine și nu știu dacă se mai poate zice că se mântuiește greu dreptul.

– **Cine este aproapele meu?**

– Oricine, orice om cu care vii în legătură, cu care ai o relație oarecare.

– **În capitolul al 13-lea din Evanghelia de la Matei, cel cu șapte pilde despre împărăția cerurilor, în pilda cu neghina semănată printre grâu, la întrebarea de ce nu sunt eliminate relele („neghina”) dintre oameni, se dă explicația: „Ca nu cumva, plivind neghina, să smulgeți o dată cu ea și grâul” (Mt. 13, 29). Ce înseamnă aceasta?**

– Păi, ce spune Domnul Hristos. Și anume, că binele și răul merg împreună în lumea aceasta și că la sfârșitul lumii se va face distincția clară între bine și rău.

– **Ce părere aveți despre folosirea fardurilor?**

– Fără îndoială că este păcat, nici nu mai trebuie să stăm de vorbă, pentru că e o cârpăceală care se opune rânduiei lui Dumnezeu, Care ți-a dat chipul pe care trebuie să-l porți, nu pe care-l cârpăcești tu.

– **Dacă un călugăr cu votul monahal depus pleacă din mănăstire, are mântuire în lume? De ce unii preoți și duhovnici îi încurajează pe cei care pleacă din mănăstire, spunându-le că se pot mântui și în lume, și nu le amintesc de înfricoșata judecată și de votul și jurământul depus? Sinodul poate dezlega acest vot?**

– Dragă, să știți că mulți oameni – spunea Episcopul Nicolae Popovici, odată, când a fost la noi la mănăstire – mulți dintre călugări nu știu ce fac când se fac călugări. Deci în cazurile acestea, cred eu că, neexistând seriozitatea cuvenită, Dumnezeu nu se uită la neputința omului, la mintea omului. Dacă duce o viață, să zicem așa nu împotriva făgăduințelor, ci din neputința de a împlini făgăduințele... eu cred că la Dumnezeu sunt alte judecăți decât la oameni.

– **Ce părere aveți de zicala: „Tot răul e spre bine”?**

– Păi, asta-i o zicală așa, ca să mai fie o zicală! Nu știu dacă tot răul e spre bine. Adică, de multe ori, din răul care ți se întâmplă poate să iasă și ceva bine, poate rândui Dumnezeu lucrurile în așa fel... De exemplu, te îmbolnăvești și ajungi să te întâlnești cu Dumnezeu din suferința pe care o ai. Și-atunci e răul spre bine.



**– Sfinții au avut conștiința că sunt sfinți?**

– Se zice că un sfânt care are conștiința că-i sfânt, de fapt nu-i sfânt. Acuma, fără îndoială că sfinții au avut conștiința că-I slujesc lui Dumnezeu. Poate n-au putut să zică: „Sunt sfânt!”... deși... cum zicem noi la slujbă?: „Să luăm aminte, sfintele sfinților!” Dar încrederea aceasta, că ești sfânt, nu știu dacă e chiar așa de sigură. Important este să știi cam unde te găsești, că asta înseamnă smerenia.

M-am dus odată la o mănăstire, pe lângă București, și acolo, când mă-ntâlneam cu câte o maică sau cu câte o soră și o-ntrebam cum o cheamă, îmi spunea: „Sora cutare păcătoasa”, alta: „Maica cutare păcătoasa”. Zic: dom’le, aici e mănăstirea păcătoaselor! Iar când m-am dus la duhovnicul de acolo – un părinte, Dumnezeu să-l odihnească –, i-am spus: „Părinte, aici e mănăstirea păcătoaselor! Să știi că eu sunt om cumsecade!” Și eu chiar cred că-s om cumsecade. N-aș putea zice că sunt sfânt, dar om cumsecade, oricum sunt! Și asta cred că o poate simți oricine care își face datoria, după posibilitățile lui. Dumnezeu nu contabilizează, dar e vorba de o așezare sufletească de ansamblu. Adică ești un om de treabă, un om care-ți faci datoria, un om care poți să ai conștiința că ți-ai făcut datoria; și asta nu e păcat.

**– Nu ar fi bine ca și în bisericile ortodoxe să se introducă bănci sau scaune multe, pe care să se poată așeza credincioșii, ca și în bisericile catolice? Așa, numai cu stranele de pe margine și cu cele câteva scaune care sunt prin biserici în prezent, credincioșii obosesc și nu mai sunt atenți la slujbe.**

– Da, e cam puțin, fără îndoială, însă noi credem că în fața lui Dumnezeu cel mai bine este să stai într-o poziție de om care Îl preamărești pe Dumnezeu, în picioare sau în genunchi. Însă – la bătrânețe, în special, și la neputințe – e bine să ai și scaun și să faci rugăciuni și de pe scaun. Acuma, noi moștenim o tradiție. Știu eu dacă se va putea introduce, cu vremea, și altceva? Eu, de exemplu, n-aș fi împotriva.

**– În cazul în care cântarea este bine organizată la o biserică, cu o strană bună, mai este bine să îngâne și credincioșii răspunsurile și cântările? Mai ales la bisericile de prin cartiere, sunt oameni – femei în special – care se duc la strană și țipă care-mai-de-care. Cei care cântă la strană nu ar trebui să facă niște repetiții pentru asta, să aibă un conducător, un organizator, un dirijor? Se poate duce să cânte așa, chiar oricine?**

– Dragă, recomandarea, în general, este să cânte toată lumea în biserică. Acuma, nu sunt toți cu talent la muzică. Eu însă mi-aduc aminte din copilăria mea că mergeam la o biserică greco-catolică dintr-un sat în care

era numai biserică greco-catolică; un sat mare, de aproape o mie de familii. Oamenii mergeau la biserică și mergeau la sărbători și cânta toată lumea, pentru că erau niște melodii ușoare, pe care le puteau învăța ușor toți și le puteau cânta ușor. Aveam impresia că mă ridică cineva pe sus când cântau toți așa! Iar cum eram eu mic, poate că era și posibilitatea să mă ridic cu cântarea. Foarte frumos! Ei, dacă s-ar putea ajunge ca toată lumea să cânte frumos – dar frumos, așa, odihnitor și încurajator spre bucurie –, ar fi foarte bine. Ei aveau însă niște melodii foarte ușoare, pe melodia glasului al 4-lea, cum se cântă în Ardeal, de exemplu: „Sfânt, sfânt, sfânt e Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de mărirea lui. Osana întru cei de sus lui Dumnezeu! Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus!” Toată lumea cânta. Gândiți-vă, s-auzi așa, vreo mie de oameni cântând din toate puterile lor! Era extraordinar de frumos!

Dacă s-ar putea realiza lucrul acesta, ar fi foarte bine, însă trebuie să fie și o muzică ușor de interpretat și să nu se gândească cineva că neapărat trebuie să facă la fel ca grecii sau că trebuie să cânte, știu eu, niște melodii greu de executat. Și-apoi, să le placă și oamenilor... De exemplu, la mine în sat au venit, în timpul războiului, niște basarabeni – era un preot și un diacon – și cântau pe psaltică, iar oamenilor nu le plăcea deloc cum cântau. Și, la un moment dat, s-a făcut un parastas pentru un tânăr care-a murit în război, pe front; și oamenii le-au atras atenția, preotului și diaconului, să facă bine și să nu cânte ei la parastas, că-s necăjiți oamenii destul și fără asta!

**– Sunt hotărât să mă călugăresc, dacă aș avea o altă naționalitate, străină, adică un loc de refugiu. Credeți că am vreo șansă?**

– Cum adică un loc de refugiu? Păi, mănăstirea, de fapt, nu-i loc de refugiu... mănăstirea e loc de trăire activă în slujba lui Dumnezeu.

Mă rog, dacă ești, știu eu, de altă naționalitate, nu se pune problema, pentru că, de exemplu, în Belgia este o mănăstire, Mănăstirea Chevetogne, unde sunt călugări de vreo zece naționalități. Și fac slujbă în limba slavonă, ca să fie toți angajați; așa încât întâi trebuie să înveți slavonă, și-apoi să-I slujești lui Dumnezeu. Așa-i acolo... în altă parte, poate-n limba franceză sau în limba engleză. Dar aici, la noi, înveți românește, că numai în românește se slujește, și-i fain.

**– Explicați-ne afirmația din Pateric, de la Avva Alonie: „De va voi omul, de dimineța până seara va ajunge la măsură dumnezeiască”.**

– O știu și eu, dar vă spun că n-am încredere în ea... pentru că aș vrea și eu, dac-aș ști că de-azi dimineța începând și până-n seara asta, pot să fiu desăvârșit.

E o afirmație care poate să aibă putere pentru cel care-a făcut-o; în orice caz, vrea să spună că omul poate înainta foarte mult în viața duhovnicească, dacă e cu deplină seriozitate.

– **Care este cel mai bun lucru pe care îl putem face pentru a-i ajuta pe morții noștri?**

– Nu putem face altceva decât să ne rugăm pentru ei, slujbele pentru morți, pomenirile la Sfânta Liturghie și milosteniile pe care le putem face.

– **În Ceaslov sunt mai multe rugăciuni pentru masa de prânz, dar am observat că acum nu se mai spune, chiar și în mănăstiri, decât *Tatăl nostru*. Cum trebuie să facem?**

– Păi, facem cum se face! Adică acolo unde se poate organiza să se citească și Psalmul 144 și unde se pot citi și cele din Ceaslov, e foarte bine. Dacă nu, ne mulțumim cu rugăciunea care se face și continuăm noi cu gânduri de mulțumire și de recunoștință față de Dumnezeu în privința hranei.

Eu de-acasă am învățat și ziceam *Tatăl nostru* la masă. Știu că totdeauna zicea careva dintre părinți, în special mama, când era mâncarea pusă pe masă: „No, haideți la *Tatăl nost'*, să ne putem apuca să mâncăm”. Adică nu se punea problema că ai voie să mănânci și dacă nu zici *Tatăl nostru*.

– **Cât de mult contează felul serviciului în viața duhovnicească a unui om?**

– Dragă, contează! Și mai ales contează ce faci, pentru ce faci; să lucrezi spre slava lui Dumnezeu, adică să nu fie o lucrare din asta, care aduce doar bani, ci să fie și o lucrare în care Dumnezeu are partea lui. Să lucrezi ceva spre folosul oamenilor!

– **Vă rugăm să ne recitați o poezie!**

**Mama**

de Vasile Militaru

A venit aseară mama, din sătucu-i de departe,

Să mai vadă pe fecioru-i, astăzi „domn cu multă carte”!

A bătut sfios la ușă, grabnic i-am ieșit în prag;

Ni s-a umezit privirea de iubire și de drag;

Sărutându-i mâna dreaptă, ea m-a strâns la piept, duioasă,

Și-ntrebând-o câte toate, am intrat apoi în casă.

Înăuntrul casei mele, – câtă brumă-am adunat,

Dă prilej bieteii bătrâne să se creadă-ntr-un palat:

Nu-ndrăznește nici să intre, cu opincile-n picioare,

Și cu multă grijă calcă doar pe-alături de covoare.

Eu o-ndemn să nu ia seama și să calce drept, în lege,

Că doar e la fii-su-n casă, nu e-n casa vreunui rege,

Și de-abia o fac să șadă pe-un divan cu scoarță nouă...

– „Mi-era dor de tine, maică... Ți-am adus vreo zece ouă,

Nițel unt, iar coala-n traistă niște nuci, vreo două sute...”

Și, cu ochii plini de lacrimi, prinde iar să mă sărute:

– „Poate mor, că sunt bătrână, și-a prins dorul să mă-ndrume

Să mai văd o dată, maică, ce mi-e azi mai drag pe lume!

Caierul mi-i pe sfârșite... mâine poate-și curmă firul

Și-ntr-o patru blăni de scânduri să mă cheme cimitirul...

Jale mi-e de voi, mămucă, dar visez, chiar și deșteaptă,

Cum, pe-o margine de groapă, bietul taică-tu m-așteaptă...

Tu, odorul mamei, în urmă să te-aduni cu frații-acasă

Și să-mparți agoniseala de pe urma lui rămasă:

Lui Codin să-i dai pământul de la moară și cu via;

Vaca și-un pogon de luncă, maică, să le ia Maria;

Lui Mitruș să-i dai zăvoiul de răchiți dintre pâraie;

Carul, boii și cu plugul să le dai lui Nicolae,

Iară tu, ca mai cu stare decât frații ziși pe nume,

Să iei casa-n care ție ți-a fost dat să vii pe lume...

Când și când, în miezul verii sau de Paști, să vadă satul

Cum îmi vine, ca-n toți anii, la căsuța mea băiatul

Și-având tihnă și odihnă, la venire sau plecare,

S-aprinzi și la groapa maichii câte-un pai de lumânare!...”

A tăcut apoi bătrâna și-a plâns mult, cu lacrimi grele,

Ce curgându-i lin în poală, se-ntâlneau cu ale mele.



## CUVINTE DIN SFÂNTA EVANGHELIE PREA PUȚIN LUATE ÎN SEAMĂ

27 ianuarie 2005

– **Cum trebuie înțelese cuvintele: „Crede și nu cerceta”?**

– Dragă, nu știi cui aparțin cuvintele acestea; le-am auzit și eu, de multe ori, și am auzit și împotrivitori la cuvintele acestea: „Crede și nu cerceta”. Însă eu consider că cine-a zis cuvintele acestea a știut ce spune. Știți de ce? Pentru că adevărurile de credință nu pot fi cercetate cu mintea noastră. Mintea noastră nu poate înțelege lucrurile mai presus de ea; or credința noastră nu este o credință logică, ci este o credință supra-logică. Cum poți să înțelegi, de exemplu, taina Sfintei Treimi? Oricât ai cerceta, nu se poate! Cum poți să înțelegi Învierea din morți a Domnului Hristos, „cea mai presus de lume Înviere a lui Hristos Dumnezeu”? Cum poți să înțelegi Înălțarea la cer a Domnului Hristos, în perspectiva gândirii obișnuite? Cum poți să înțelegi Întruparea Fiului lui Dumnezeu? Oricât ai cerceta, nu se poate! Cum poți să înțelegi unirea între cele două firi, firea omenească și firea dumnezeiască a Domnului Hristos? Cum poți să înțelegi taina Sfintei Euharistii, taina Sfintei Cuminecături, că pâinea și vinul, puse înainte și pentru care ne rugăm, se prefac în Trupul și Sângele Domnului Hristos? Cum poți să cercetezi, cum poți să înțelegi Pogorârea Duhului Sfânt, cum poți să înțelegi lucrarea Duhului Sfânt în lume?

Toate lucrurile acestea sunt mai presus de minte, și-atunci înseamnă că mintea n-are ce face în fața acestor adevăruri decât ceea ce se spune la slujba de la sărbătoarea Nașterii Domnului Hristos, când zicem: „De Dumnezeu Născătoare Fecioară, care L-ai născut pe Mântuitorul, șters-ai blestemul cel dintâi al Evei; că maică ai fost bunăvoinței Tatălui, purtând în brațe pe Dumnezeu-Cuvântul întrupat”. Și fiți atenți ce urmează acum: „Taina nu suferă ispitire, ci numai cu credință toți să o slăvim, strigând cu tine și zicând: negrăite Doamne, mărire Ție!”<sup>49</sup>.

Credința noastră este o credință a tainelor, iar tainele nu pot fi elucidate prin mintea noastră; și-atunci înseamnă că trebuie să credem și să nu cercetăm ceea ce nu se poate cerceta.

<sup>49</sup> *Mineiul pe decembrie*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, p. 394 (ziua a douăzeci și cincea, la Utrenie, stihira a treia de la Laude).

Însă sunt și lucruri care se pot cerceta. De exemplu, sunt unii care zic că icoana e idol. Păi, aici se poate face o cercetare: este sau nu este? Cei care susțin că icoana este idol zic că așa cum idolul nu vede, nici icoana nu vede; așa cum idolul nu vorbește, nici icoana nu vorbește; așa cum idolul nu aude, nici icoana nu aude. Și zic că sunt la fel icoana și idolul. Nu-i adevărat! Aici se poate cerceta. Ce e idolul? Idolul este o închipuire a omului, pusă în locul lui Dumnezeu. De aceea cei vechi socoteau închinarea la idoli unul dintre cele mai mari păcate, pentru că însemna depărtarea de Dumnezeu, idolul fiind în locul lui Dumnezeu. Or icoana nu-i așa! E-adevărat că icoana nu vede, n-aude, dar noi nici nu vrem să audă și să vadă icoana, pentru că noi nu luăm icoana ca un lucru de sine stătător, ci o înțelegem ca o realitate care ne pune în legătură cu o altă realitate. E ca un fel de priză la curent, care ne pune în legătură cu curentul. Tot așa ne pune icoana în legătură cu sfântul care e pictat pe icoană și asta înseamnă că icoana ne apropie de Dumnezeu, nu ne depărtează de Dumnezeu. Așa ceva poate fi cercetat. Lucruri de felul acesta să le cercetăm, iar celelalte, care-s mai presus de minte și de cuvânt, să le lăsăm în seama lui Dumnezeu, iar noi să facem ceea ce spune alcătuirea pe care am pomenit-o: „Taina nu suferă ispitire – deci nu suferă cercetare, nu poate fi elucidată –, numai cu tine împreună (vorbit cu Maica Domnului) strigăm: negrăite Doamne – Care nu poți fi cuprins prin cuvânt, nu poți fi cuprins în cuvânt –, mărire Ție!”

**– La unii autori ortodocși am găsit părerea că în urma păcatelor foarte mari, harul lui Dumnezeu îl părăsește pe om. La alți autori am găsit că harul nu îl părăsește, ci doar că omul nu mai poate simți harul și efectele lui. Care este adevărul?**

– Dragă, adevărul Dumnezeu îl știe. Însă în momentul în care ai păcătuit, chiar dacă harul nu se depărtează, dar dacă nu-l simți, pentru tine e ca și când s-ar fi depărtat. Pe noi ne interesează să fim oameni de treabă, ca să lucreze harul Duhului Sfânt în noi.

**– Până unde trebuie să meargă bunătatea unui profesor de religie în relațiile cu elevii de la clasă?**

– Mai întâi de toate, un profesor de religie trebuie să știe că-i profesor de religie și să-și facă datoria. În ce sens? Să-i învețe pe elevi religie după programa analitică pe care o are de la autoritatea bisericească sau de la autoritatea de învățământ.

În ceea ce privește învățătura, să-și facă lecțiile, să și le pregătească, să le predea, să ceară ca lecțiile să fie învățate și să socotească religia ca materia cea mai importantă, pentru că, de fapt, este cea mai importantă. Dacă nu

înveți la fizică, la chimie, poate că nu-ți trebuie niciodată fizica sau chimia în viață, dar religia oricum îți trebuie în viață. Religia este ceva ce îl însoțește pe om în toate zilele vieții lui, până la moarte și la moarte și-apoi bineînțeles că și-n veșnicie. Așa că un profesor de religie trebuie să fie foarte serios.

Când eram eu elev de liceu și aveam religie – am învățat și eu religie la liceu, și la gimnaziu, și la școala primară –, religia era prima în catalog: întâi era religia, apoi româna, latina și ce mai studiam noi. Și-apoi urmau fizica, chimia, matematica și celelalte.

Așa că un profesor de religie trebuie să fie serios ca orice alt profesor... și să nu-și închipuie elevii că trebuie să aibă note mari la religie, că „doar e religie”. E religie, dar trebuie să învețe la religie tot așa cum învață la matematică, cum învață la istorie... Să nu-și închipuie un profesor de religie că o să-i câștige pe elevi dacă-i trece cu vederea.

**– Ați spus că Sfântul Apostol Pavel a reglementat acordarea ajutoarelor chiar și în privința văduvelor și a pus condiția să aibă credință și fapte bune. Iar azi Biserica dă ajutoare și unor țigani care n-au nicio legătură cu credința. Este bine?**

– Dragă, într-un fel este bine, pentru că pe om trebuie să-l ajuți în situația în care este el, însă în realitate Biserica trebuie să se intereseze întâi de membrii ei și apoi, dacă-i rămâne ceva și poate să dea și altora, nu-i niciun bai, poate că chiar îi câștigă cu asta. Cel puțin grupările religioase ne-ortodoxe îi câștigă de multe ori pe oamenii inferiori, prin ajutoare materiale.

**– Dacă după moartea mea nu are cine să-mi mai facă pomenile, în viața aceasta, cât trăiesc, ce pot să fac? Cele patruzeci de Sfinte Liturghii date în această viață și slobozite sunt primite ca pomeni?**

– Dragă, Dumnezeu știe, nu sunt niște reguli precise în privința aceasta. Dacă trăiești o viață care să te ajute în timpul vieții, te ajută și după moarte. Nu există o pregătire anume pentru moarte și pentru veșnicie, alta decât să-ți împlinești datoriile de creștin. Să știi că în ce privește pomenile, lucrurile stau așa: oamenii fac pomeni în amintirea celor morți și fac pomeni și din motive sociale. Or, dacă ai zice către cineva să nu mai facă pomeni, face nu din motive religioase, ci din motive sociale. Și-atunci, nu trebuie să ne gândim la asta, că dacă n-are cine să facă pomenile pentru noi, gata, suntem la rău fiindcă nu s-au făcut pomenile pentru noi. Nu-i așa! Dacă are cine să le facă și le face, e bine, iar dacă n-are cine le face, nu-i niciun bai.

**– În foarte multe cărți găsim termenii *suflet*, *spirit*, *duh*. Ne puteți lămurii ortodox acești termeni?**

– Da. „Suflet” în limba latină se spune „anima”. De aici vine și cuvântul „animal”. Și-atunci, se pune întrebarea: dacă „anima” este suflet, animalul are sau n-are suflet? Păi, dacă cuvântul animal vine de la „anima”, înseamnă că animalul are suflet, numai că nu-i suflet uman.

La Sinodul al II-lea ecumenic<sup>50</sup> s-a discutat chestiunea apolinarismului, care spunea că omul este împărțit în trup, suflet și duh și că în persoana Mântuitorului locul duhului l-a luat Dumnezeuirea. Or Biserica nu învață așa. Și-atunci, s-a spus la Sinod că animalele n-au suflet – deși s-ar fi putut spune că au doar suflet animalic – și că omul are suflet, înțelegându-se prin suflet ceea ce are omul superior față de animal.

În ceea ce privește duhul, unii socotesc că duhul este rațiunea. Noi credem că sufletul și duhul e același lucru, doar că există și un Duh Sfânt, care se adaugă la sufletul integral uman, și-atunci poți să înțelegi prin duh partea care se adaugă prin harul lui Dumnezeu, prin Duhul lui Dumnezeu.

Dacă ne gândim că animalul are suflet („anima”) – deși nu are personalitate, ca să poți să vorbești despre un suflet cum ar fi sufletul omenesc – și dacă spui că omul are suflet, trebuie să înțelegi neapărat ceea ce are omul deosebit de animal, pe care unii pot să-l numească foarte bine și „duh”; în realitate, e același lucru. În privința noțiunilor religioase, a noțiunilor spirituale, nu există precizia care există în lucrurile fizice, materiale.

**– Un om care a făcut un păcat mare, și îl regretă și se căiește, poate fi iertat de Dumnezeu?**

– Bineînțeles! Nu spunem noi la rugăciunea *Tatăl nostru*: „Și ne iartă nouă păcatele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri”? Acestea nu-s lucruri spuse în vânt; noi credem că Dumnezeu iartă orice păcat dacă sunt condițiile iertării. Care sunt condițiile iertării? Părăsirea păcatului, recunoașterea stării tale de păcătos, rugăciunea către Dumnezeu pentru iertarea păcatelor și Pocăința – Pocăința ca Taină, Sfânta Spovedanie.

**– Se spune în dogmatica ortodoxă că Hristos a preluat slăbiciunile firii omenesti, dar nu a luat patimile reproșabile și păcătoase, ci pe cele ireproșabile și curate. Care sunt patimile ireproșabile și curate?**

– Păi, de exemplu, simțământul de foame, de sete... sunt tot un fel de pătimiri ale omului, pe care Domnul Hristos le-a luat pentru că țin de ființa omenească și nu sunt vinovate.

**– Dacă te forțezi să manifesti iubire față de alții, nu poate fi cu pericol, nu poți apărea ca ciudat în ochii celorlalți?**

<sup>50</sup> Ținut la Constantinopol, în anul 381.



– Depinde cum te manifesti. Eu, de exemplu, m-am dus odată la Mănăstirea Cernica și era acolo un părinte, Nicodim Bujor. Și îl întreb pe un părinte de la strană cine slujește. Și-mi răspunde așa: „A, Nicodim fățarnicul!” Și eu n-am avut prezența de spirit să-l întreb: dar pe dumneata cum te cheamă? După aceea, când s-a terminat slujba, a venit Părintele „Nicodim-fățarnicul” la mine și m-a luat în brațe și a-nceput: „Mă Teofilee, bine-ai venit!!” și nu știu ce... O manifestare nefirească, în general. Bineînțeles că cineva care-a văzut lucrul acesta putea să zică: „Ăsta-i fățarnic, că numai fățarnicii fac treburile de-astea”. Deși nu-i așa; el și-a manifestat iubirea lui, așa i-a „țâpat” dinlăuntru, n-a putut să se abțină și a venit și a făcut un lucru pe care altul nu l-ar fi făcut; iar cel care nu l-ar fi făcut ar fi putut zice: „Ăsta-i fățarnic, și eu nu-s fățarnic”. Or în realitate nu-i așa.

Iubirea și-o manifestă fiecare după posibilitățile sale, după felul său de a fi. Unii oameni sunt ponderați, iar alții au o capacitate de revărsare; dar, chiar dacă nu toți au această capacitate, nu-nseamnă că cei care-o au o au dintr-o fățarnicie. Totuși, e bine să fie omul ponderat, să fie reținut, să fie așa cum se cere în general, cu o bună-cuviință.

**– Care este semnificația afirmației Mântuitorului: „De ce Mă numești bun? Nimeni nu este bun, decât unul Dumnezeu” (Luca 18, 19). Doar și Mântuitorul este Dumnezeu și deci este bun.**

– Bine, Domnul Hristos a vrut să spună că omul nu trebuie să se încreadă în bunătatea lui personală. De fapt, să știți că și în Evanghelie există afirmația că cineva este bun. De exemplu, în Sfânta Evanghelie de la Luca e scris că Iosif din Arimateea era „bun și drept” (Luca 23, 50), iar în Faptele Sfinților Apostoli, tot Sfântul Evanghelist Luca scrie despre Varnava că era „om bun, plin de Duhul Sfânt și de credință” (Fapte 11, 24). Așa că lucrurile nu stau chiar așa de bătute-n cuie, ci există o elasticitate în privința asta. Există și oameni buni; nu la măsurile lui Dumnezeu, ci la măsurile omului. Domnul Hristos a spus: „Dacă voi, răi fiind, știți să dați fiilor voștri cele bune, cu atât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri” (Luca 11, 13). Deci în raport cu Dumnezeu, omul apare totdeauna ca unul cu insuficiențe, iar în raport cu ceilalți oameni poate apărea cu realizări.

**– Care este diferența dintre o minune adevărată și una falsă? Cum ne putem da seama de adevăr?**

– Dragă, Dumnezeu știe cum ne putem da seama de adevăr. În orice caz, știm că minunile sunt realități și pot să fie realități în foarte multe cazuri, iar noi le explicăm poate altfel. Dumnezeu știe care minune e

adevărată. Depinde și de receptivitatea oamenilor. Sunt unele lucruri care sunt într-adevăr lucruri pe care nu le poți determina și care totuși se întâmplă între oameni. De exemplu, mergi pe-un drum și te-ntâlnești cu un om de care ai nevoie sau cu un om care te ajută... sau cineva se face sănătos printr-o rugăciune care i se face... e o minune.

**– Dacă cineva este într-o poziție subalternă la serviciu sau chiar la mănăstire și i se cere de către mai-marele lui să spună o minciună, ce trebuie să facă?**

– Să n-o spună, dacă poate să n-o spună, dacă are puterea de a se împotrivi.

**– Ce se întâmplă cu sufletul omului după moarte? Ce trebuie să facă cei rămași, pentru mântuirea sufletului celui decedat?**

– Dragă, noi nu prea știm ce se întâmplă după moarte, decât ceea ce ni s-a descoperit sau ceea ce e în tradiția Bisericii. Știm că sufletul merge la judecată – la judecata particulară –, știm că apoi cunoaște fericirea și nefericirea prin care trece și că după patruzeci de zile i se hotărăște locul. De fapt, locul în care rămâne și-l pregătește omul singur. Biserica se roagă pentru păcătoși și noi credem că, până la Judecata de Apoi, și păcătoșii din iad pot ajunge în rai. La Judecata de Apoi – la ultima judecată – se definitivează starea fiecărui om. Iar credincioșii fac pomeniri, după posibilitățile pe care le au, la trei zile (deci la înmormântare), la nouă zile, la patruzeci de zile, la șase luni, la un an...

**– Cât îți poți da seama că iubești pe cineva – creștinește vorbind – pentru ceea ce este, și nu din egoism, adică pentru că acea persoană înfruntă necazurile pe care tu ar trebui să le înfrunți și astfel îți este mai ușor?**

– E cam confuză întrebarea, după cum o înțeleg eu... adică nu-mi dau seama ce-nseamnă asta...

Dragă, să iubești înseamnă ceea ce simți atunci când cineva îți este apropiat: un șuvoi de bucurie, din prezența omului. Iar celelalte vin după capacitatea pe care o are oricine. Iubești pe acela cu care te potrivești, există o simpatie... Ce-nseamnă a simpatiza? A suferi împreună. Noi zicem că ți-e simpatie cineva atunci când îți place de felul lui de a fi, de felul lui de a se comporta. Asta este o simpatie care intră și-n iubire. Cine are iubirea știe cum este. Iubirea nu exclude, iubirea se revarsă, e ca un fel de izvor care n-are întrerupere, ci merge întruna. Și chiar dacă îl astupi, până la urmă își

face loc prin altă parte și tot merge. Așa-i și cu iubirea. Iubirea e o realitate nezăgăzuită, dar mărginită după capacitatea celui care iubește.

– **Ce interpretare dați episodului luptei lui Iacov cu îngerul (Facerea 32, 24-32)?**

– Nu cred că e altceva acolo decât strădania omului de a se depăși.

– **De ce Avraam, care avea o credință puternică în Dumnezeu, ca să nu-și riște viața, o pune pe Sarra să spună că este sora sa și astfel să fie luată ca femeie de faraon și Abimelec (cf. Facerea 20, 2)?**

– Dragă, sunt niște lucruri pe care noi degeaba vrem să le interpretăm acum, după atâtea mii de ani. În realitate, asta a fost, așa a gândit el, la vremea lui.

– **Există ceva la alte Biserici care v-ar plăcea să fie și la Biserica Ortodoxă?**

– Da, disciplina. La Biserica Ortodoxă nu-i destulă disciplină; prea mult se vorbește în biserică.

Eu am fost undeva în Moldova și am auzit tot timpul o foială, tot timpul vorbă. Era într-o zi de vineri, era în 29 august și am promis că rămân până duminică. Ei, dacă n-aș fi promis că rămân până duminică, eu, după slujba aceea, plecam de-acolo. Le-am spus oamenilor și le-am spus și preoților că-mi pare rău că n-au reușit sau n-au vrut să le spună oamenilor să stea în biserică așa cum se stă în biserică, cum se stă în fața lui Dumnezeu, fără vorbă.

Am fost odată la o biserică, la o mănăstire romano-catolică din Timișul de Sus, aproape de Brașov, împreună cu un părinte de la noi. Am intrat în biserică; acolo era o maică sau o soră, care ne-a vorbit foarte încet, aproape în șoaptă. Și după aceea am intrat în sacristie (în diaconicon) și acolo era o călugăriță moartă; și ne-a prezentat-o și a vorbit clar, cu voce obișnuită, cu vocea cu care vorbim în general. Deci în biserică avea disciplina aceasta, să vorbească foarte încet, deși n-ar fi deranjat pe nimeni dacă ar fi vorbit cu vocea ei clară, fiindcă biserica era goală. Pentru mine a fost un exemplu treaba asta și-am zis: uite, așa ar trebui să facem și noi. Să avem conștiința că e Dumnezeu de față, iar unde e Dumnezeu de față nu te poți manifesta oricum.

Asta ne lipsește. Asta aș dori să învățăm de la celelalte Biserici.

Am putea învăța... De exemplu, de la catolici, frecvența la biserică și frecvența la împărtășire. De la protestanți și de la neoprotestanți, insistența

pentru cuvântul lui Dumnezeu. Ai noștri – trebuie să recunoaștem – sunt foarte goi de cunoștință de Dumnezeu. Nu știu, nu citesc din Scriptură, n-au informație... Or sectarii, în general, au foarte multă informație; pentru că ei n-au slujbe, și-n loc de slujbe, informează. Noi avem slujbe și presupunem multe lucruri cunoscute, însă în realitate sunt necunoscute. Iar noi avem comori de gândire mult mai mari și mult mai adânci decât au ei, numai că nu le știm folosi cum trebuie și mai ales nu au circulație.

Așa că așa vrea să învățăm de la sectari să fim cu mai multă cunoștință de Scriptură, iar de la catolici așa vrea să învățăm să fim mai doritori de Sfânta Împărtășanie.

**– Ajutorul dat unui om să fie condiționat de credința lui?!  
Domnul Iisus stă la masă cu vameșii și cu păcătoșii!**

– Da... Păi, fiecare se poate gândi la ce vrea el să se gândească. Mai întâi de toate, trebuie să te gândești la Dumnezeu. Când faci ceva, faci pentru Dumnezeu, nu faci pentru omul acela, despărțit de Dumnezeu.

**– Ne puteți spune cum arată o zi obișnuită din viața sfinției voastre, care vă este programul zilnic?**

– Da, sigur. În general, mă scol pe la ora trei dimineața. Până la slujbă, deci până la ora șase, îmi fac pravila de dimineață; apoi merg la biserică. După slujbă, scriu ceva, învăț ceva, studiez ceva, stau la îndemâna oamenilor care au treabă cu mine – dacă sunt din aceia. La unu, e masa de amiază. După-amiază, dacă pot, mă culc vreun ceas-două. La cinci avem iarăși slujbă; slujba de seară ține, cu o jumătate de oră întrerupere, cam patru ore. Și după aceea e seară și-i culcarea.

**– Ce ne puteți spune despre icoanele care plâng?**

– Nu vă pot spune nimic. Nu știu care-i situația, nu știu cum plâng, nu știu dacă nu e și ceva amestecare de falsitate în toate treburile astea... N-am ce să vă spun. Singurul lucru pe care pot să vi-l spun este că sunt și multe lucruri care nu sunt tocmai clare.

Era la Alba-Iulia, în 1965, într-o biserică, o icoană despre care se zicea că deschide și închide ochii. Niște lucruri fără nicio valoare, în fond... Iar un ceferist din părțile noastre, de pe la mănăstire, s-a dus – că și-așa nu plătea trenul – să vadă icoana aceea care închide și deschide ochii. Și acolo, lângă el, în fața icoanei, era un om care zicea: „Uite cum deschide ochii! Uite cum închide ochii!” Dar el – om în toată firea și un țăran adevărat – i-a zis: „Măi omule, unde vezi că deschide ochii și unde vezi că-nchide ochii?! Că eu nu



văd nimic!” Deci înseamnă că sunt iluzii optice, sunt niște lucruri care probabil că pot fi explicate.

Pe mine nu mă interesează o icoană care plânge sau o icoană care nu plânge... Icoana-i icoană!

**– Cum trebuie să procedeze un fiu cu o mamă văduvă, bolnavă, când soția nu este de acord și nu-l ajută în această situație?**

– Păi, să facă ce poate el să facă, totuși s-o ajute. Și să-și convingă soția; soția trebuie să fie pe locul doi și să facă ea ce trebuie, nu el ce nu trebuie.

**– Mântuitorul a spus: „Oricui îți cere, dă-i” (Luca 6, 30). Cum să procedăm cu cerșetorii de profesie?**

– Dragă, dacă poți să fii pregătit și să le dai ceva, le dai; dacă nu, înseamnă că nu poți împlini cuvântul Domnului.

**– Sunt terapiile complementare (bioenergia, reflexoterapia, acupunctura) contrare credinței ortodoxe?**

– Nu, nu sunt. Poți să te folosești de ele așa cum te folosești de ape termale; tot așa te poți folosi și de energii ale oamenilor care au astfel de energii – dacă într-adevăr le au, pentru că s-ar putea să fie și unii șarlatani, să pretindă că au, și să n-aibă. Eu m-am dus la unul odată, și cineva l-a întrebat: „Nu l-ați putea face și pe Părintele Teofil să vadă?” Și el atunci, la strâmtoare fiind, a zis: „Apăi, părintele-i cam bătrân”. Deci dac-aș fi avut norocul să mă duc la tinerețe, aș fi avut șansa să văd! Nu te poți lua după treburi de-astea... După aia, tot el zicea să ținem mâinile într-o poziție anume și punea mâinile peste mâna mea, de exemplu, și zicea: „Simțiți ceva?” Și eu, cam ca butucul, n-am prea simțit multe. Dar, în sfârșit, am simțit parcă ceva căldură, totuși. Însă când m-am dus acasă și am vorbit cu unul, zice: „Părinte, puneți mâinile una peste alta și să vedeți că simțiți căldură”. Așa că nu e asta o dovadă de energie și de transfer de energie.

Dragă, numai oamenii foarte sensibili și oamenii fără consistență sufletească se uită după nimicuri de felul acesta. E-adevărat că cineva care-i bolnav se duce în toate părțile, că doar-doar o să se facă sănătos. Însă Dumnezeu știe când se poate, dacă se poate și cât se poate face sănătos.

**– Cum comentați următoarele cuvinte din Evanghelia după Matei: „Și cei aleși vor fi înșelați”.**

– A, probabil în legătură cu a doua venire a Domnului Hristos... Nu-mi dau seama de textul ăsta.

– **Ați cunoscut personal vreun sfânt?**

– Dragă, eu am cunoscut oameni de treabă, dar sfinți nu știu dacă am cunoscut, fiindcă e foarte greu să știi dacă cineva e sfânt cu adevărat. La noi la mănăstire a fost un părinte pe care eu l-am prețuit foarte mult, Părintele Serafim Popescu; și am zis către el: părinte, noi vă ținem pe sfinția voastră ca pe-un sfânt. Și părintele zice către mine: „Mă, te bat!”

– Da, da, părinte, ca pe-un sfânt vă ținem!

– Mă, vrei să te bat?

– Dar ce sunteți?

– Un amărât de păcătos!...

– Bine, dar ce păcate faceți?

Și n-a putut să-mi spună niciun păcat pe care-l făcea, pentru că de fapt el nu făcea păcate. Eu am convingerea asta, că nu făcea păcate. De ce am această convingere? Pentru că știu ce-i păcatul. Ce-i păcatul? Păcatul este călcarea voii lui Dumnezeu cu deplină voință și știință. Or părintele acesta nu călca voia lui Dumnezeu cu deplină voință și știință. Că avea totuși vreo insuficiență, că avea totuși vreo întrelăsare, că avea totuși vreo nedesăvârșire... mă rog, poate să fi avut, nu zic nu. Dar păcate sunt sigur că n-a făcut, cel puțin de la o vreme a vieții lui. Ei, asta este un fel de sfânt, nu? Dar eu nu susțin că Părintele Serafim a fost sfânt; dar spun c-a fost un om de care s-au bucurat oamenii, spun c-a fost un om cald la suflet, c-a fost un om învăluitor, c-a avut inimă de părinte, c-a avut inimă de frate, c-a avut inimă de prieten, că a răspândit liniște în jurul lui. Lucruri de felul ăsta pot să le susțin, dar să zic: Părintele Serafim a fost un sfânt... Chiar dac-am zis: părinte, noi vă socotim pe sfinția voastră ca pe-un sfânt, nu pot să spun aici sau în altă parte: să știți că eu am cunoscut un sfânt: Sfântul Serafim Popescu de la Sâmbăta!

– **Ce poate face un student în anul IV la Teologie care simte că-și pierde credința? Este oare normal ca în urma a patru ani de studii teologice să simți că, din cauza neînțelegerii multor lucruri, îți pierzi credința?**

– Da, e normal! Să știți că și eu am scăzut în credință în Facultatea de Teologie. Știți de ce e normal? Pentru că nu înveți numai lucruri care te duc către credință, ci înveți și lucruri care te duc la necredință. Și anume, eu nu m-aș fi gândit niciodată în viața mea, dacă nu făceam Teologie, că Evanghelia de la Ioan poate că totuși n-a scris-o Ioan; că epistolele pastorale nu-s scrise de Sfântul Apostol Pavel. Păi, ăstea m-au încurcat, pe mine m-au încurcat! Și mi-a trebuit energie, mi-a trebuit strădanie, mi-a trebuit

rugăciune ca să mă echilibrez. Deci aş putea zice că am ieșit din Teologie cu mai puțină credință decât când am intrat în Teologie.

**– Am o soră căsătorită cu un turc și e necununată. Se poate mântui?**

– Dragă, Dumnezeu știe cum se va putea mântui, fiindcă noi știm situații din începuturile creștinismului, observate de Sfântul Apostol Pavel, în care se spune că femeia creștină poate să rămână cu un bărbat necreștin sau un bărbat creștin cu o femeie necreștină, dacă partea păgână vrea să rămână cu partea creștină (cf. I Corinteni 7, 12-13).

Eu cred că n-ar trebui să se facă astfel de căsătorii.

Apoi, în ceea ce privește mântuirea, mântuirea o dă Dumnezeu și numai Dumnezeu ne poate spune dacă se mântuiește sau nu se mântuiește. În orice caz, pentru noi e cu semnul întrebării.

**– Când ai un șef care este foarte des nervos și vorbește tot timpul cu superioritate, cum poți face față acestei situații, mai ales că te mâhnești foarte des din această cauză?**

– Dar nu trebuie să te mâhnești. Să te-nveți cu el și să-l lași să facă ce vrea.

**– Credeți în minunea de la Maglavit?**

– Nu prea cred, dar să știți că eu am fost la Maglavit. În 1935 se făcea multă vâlvă în legătură cu Maglavitul. Și părinții mei, fiind eu nevăzător din copilărie, s-au gândit că dacă m-aș duce acolo, aş putea să-mi primesc vederea acolo, la Maglavit. Și m-am dus cu tata. Ne-am dus acolo, l-am auzit pe Petrache vorbind; eu, copil fiind, nu l-am prea prețuit, pentru că vorbea cam gângăvit și parcă nu mi se părea ceva în rânduială în toată treaba asta. Am auzit că s-ar fi făcut minuni, dar n-am întâlnit niciun om care să spună că l-a rezolvat Maglavitul; nici pe mine nu m-a rezolvat. Așa că Dumnezeu știe.

Acuma, nu mai are nicio importanță dacă au fost sau n-au fost vedeniile adevărate, dacă s-au făcut sau nu s-au făcut minuni; pentru că n-a fost nimeni să se ocupe de treaba aceasta, cum s-au ocupat catolicii, de exemplu, la Lourdes sau la Fatima și au făcut atâta vâlvă și au făcut atâtea biserici și mănăstiri pe-acolo. Deci n-a fost cineva să se ocupe de treaba asta, să scoată niște concluzii și Biserica să-și spună cuvântul. De fapt, Biserica nu și-a spus cuvântul în legătură cu Maglavitul, așa cum nu și-a spus Biserica Catolică cuvântul în legătură cu Medjugorie.

La Medjugorie, iată, de douăzeci și ceva de ani merg oamenii, și Papa încă n-a spus dacă vedeniile de acolo sunt adevărate. Nu știu, n-a avut curajul

să spună sau s-a gândit la niște consecințe... Pentru că s-ar putea întâmpla să fie niște consecințe, în sensul că se zice că, la Medjugorie, Maica Domnului le-a spus unor vizionari că 8 septembrie nu-i ziua nașterii ei, ci ziua Nașterii Maicii Domnului e 5 august. Gândiți-vă ce-ar însemna pentru Biserica Catolică, de pildă, – fiindcă pe noi nu ne-ar interesa treaba asta – să mute sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului din 8 septembrie în 5 august! Sunt niște lucruri care nu-s elucidate, nu pot fi elucidate în felul acesta.

Și la Maglavit a fost același lucru; Biserica n-a zis: „Uite, duceți-vă, oameni, la Maglavit, că acolo este un om pe care l-a ales Dumnezeu și care spune niște lucruri extraordinare!” Pentru că de fapt n-au fost extraordinare lucrurile pe care le spunea Petrache.

Am fost și eu acolo, m-am atins de el, a pus mâna pe mine... Mi-aduc aminte de toate treburile astea. Stăteam împreună cu oamenii la buturugi; erau niște tulpini de copaci tăiați și zicea că a acolo a fost Moșul – că așa-L numea pe Dumnezeu, „Moșul”, fiindcă L-a văzut ca pe un moș. Și oamenii stăteau pe burtă lângă buturugă, cu capul pe buturugă, și așteptau mila lui Dumnezeu și minunile de la Maglavit. Și mă puneă și pe mine tata – Dumnezeu să-l odihnească –, și nu-mi plăcea să stau, pentru că erau oameni bolnavi, erau oameni nespălați și era un miros neplăcut acolo, lângă buturugă, unde mă puneă tata să stau. Și nu stăteam, ci mă ridicam; și tata mă-ndesa cu capul acolo: „Stai, mă!” Iar când mă sculau de-acolo și nu mai aveau ce face cu mine, zicea: „Mă, de ce n-ai mai stat, mă, de ce n-ai mai stat?” Păi, n-am mai stat că n-am mai putut! Și eram copil de numai șase ani... Așa a fost.

Așa că ce să spun eu acuma, după șaptezeci de ani, aproape, de la minunile de la Maglavit, dac-au fost sau n-au fost. Păi, să ne spună cineva care-a fost acolo, de față, și care... Să știți că oamenii sunt foarte diferiți, până la urmă. Fiecare vede lucrurile cam după sensibilitățile lui. Eu, de fapt, am fost totdeauna un om mai rațional, un om nedeschis pentru lucrurile astea.

**– Sfântul Apostol Pavel a spus că însăși firea ne învață că necinste este pentru un bărbat să-și lase părul lung (I Corinteni 11, 14). Și totuși, de ce Biserica a statornicit purtarea părului lung de către călugări?**

– Nu știu de ce, poate pentru că părul crește.

Zice că la noi la mănăstire a fost, cândva, un părinte, care, înainte de-a fi călugăr, și-a lăsat barbă. Nu era la mănăstire, ci și-a lăsat numai barbă așa, că mergea pe la mănăstire; l-a știut pe Părintele Arsenie... și s-a gândit el să-și lase barbă. Și l-a-ntrebat cineva pe el: „Mă Vasile, de ce ți-ai lăsat barbă?” Și el a zis: „Spune-i soției tale să-și lase barbă!” Bineînțeles că-i spunea



degeaba, că tot nu putea să-și lase. Deci mi-am lăsat barbă fiindcă mi-a crescut barbă, cam asta ar fi concluzia.

Dragă, Sfântul Apostol Pavel a avut în vedere niște situații din vremea aceea, așa se considera atunci și așa s-a continuat. După aceea, s-a găsit tradiția aceasta și noi purtăm, și mai scurt, și mai lung, fiecare după starea lui. Acuma, vedeți voi ce păr am eu acuma: nu prea-i reprezentativ.

**– Un preot ar trebui să lucreze ceva din care să câștige și să se întrețină, ca Sfântul Apostol Pavel, sau trebuie să trăiască, el și familia lui, din contribuția credincioșilor? Dacă primește o sumă de bani pentru un serviciu religios și și-o însușește fără să taie chitanță, este păcat?**

– Dragă, în ceea ce privește problema ca preotul să trăiască din contribuția credincioșilor, câteodată nu se poate. Eu am avut un prieten – Dumnezeu să-l odihnească –, cu care sunt prieten și acum, după moartea lui (pentru că fiecare sigur ne ținem poziția pe care-am avut-o), Părintele Ștefan Slevoacă. Eu nu știu dac-ați citit cartea mea *Veniți de luați bucurie*; în postfață, am scris cum m-am întâlnit cu Părintele Slevoacă și ce consecințe a avut această întâlnire. Părintele Slevoacă a avut o fată care și-a pierdut vederea la unsprezece ani. Gândiți-vă ce tragedie poate fi pentru o familie ca, la un moment dat, un copil să-și piardă vederea. Și a rânduit Dumnezeu – să știți ca asta-i o minune! – să mă duc, să mă întâlnesc cu Părintele Slevoacă la Mănăstirea Vladimirești și să legăm o prietenie pe veșnicie. De altfel, să știți că toate prietenii mele sunt pe veșnicie; am mai pierdut și prietenii, dar nu din cauza mea, adică eu am rămas cu angajarea mea în prietenie. Deci întâlnirea cu Părintele Slevoacă a fost, zic eu, o minune, pentru că ne-a condus Cineva mai presus de noi: pe mine, de la Mănăstirea Sâmbăta, iar pe părintele, din Bucovina, de la Câmpulung Moldovenesc, la Vladimirești. Acolo ne-am întâlnit și am legat o prietenie cu Părintele Slevoacă și i-am fost de folos și fiicei Părintelui Slevoacă, care apoi a ajuns profesoară de română la o școală specială de la Buzău. Iar Părintele Slevoacă s-a dus în America și a stat acolo șapte ani. Și n-a putut trăi din ceea ce-i oferea parohia; era o comunitate foarte mică și a trebuit să lucreze într-o fabrică de medicamente. Lucra noaptea în fabrica de medicamente, iar în zilele de duminică și de sărbători slujea pentru parohia respectivă.

Ei, în cazul acesta, sigur că trebuie să mai facă preotul ceva, pentru că altfel nu poate trăi. Și ar putea să lucreze la pământ, ar putea să aibă stupi, ar putea să facă niște lucruri care sunt compatibile cu viața preoțească. Bineînțeles că nu poate să deschidă un bar sau o crăsmă sau așa ceva, ci lucruri care merg cu preoția.

Iar în ceea ce privește chitanțele și treburi din acestea, asta depinde de cum îți dă omul: sunt oameni care îți dau bani și nu le trebuie chitanță, și sunt alții cărora le-ar trebui chitanță și dacă nu-ți dau bani.

**– Bogatul căruia i-a rodit țarina din belșug (Luca 12, 16-21) se gândea cum să-și depoziteze bogăția și a fost osândit de Dumnezeu. Și noi greșim dacă depunem bani la bănci sau la CEC?**

– Dragă, bogatul căruia i-a rodit țarina putea să se mulțumească și cu mai puțin și să se mai gândească și la alții. Depinde câți bani ai, pentru că dacă ai bani și de dat, și de ținut... Pentru că totuși noi trebuie să ne gândim că e bine să ai o acoperire, o situație, pentru că vine o vreme de suferință, vine o vreme în care trebuie să mergi la spital, trebuie să dai la doctor... Nu poți să trăiești chiar numai cu banii câți îți trebuie astăzi, iar mâine... îți poartă Dumnezeu de grijă. Îți poartă Dumnezeu de grijă în sensul că poate nu ajungi la situații din astea, însă vedeți că și albinele adună miere și o depozitează ca să poată trăi. Și noi putem... Eu n-am bani la bancă și nici la CEC și nici în altă parte, pot să zic orice. N-am agoniseli de felul acesta, dar nu mă gândesc că dacă aș avea, aș greși. Cândva am avut niște bani la CEC și mi-am cumpărat cu ei un magnetofon. Păi, dacă nu-i adunam, nu știu dacă mai puteam cumpăra magnetofonul. Sunt situații și situații, nu trebuie să fim exclusiviști.

**– În afară de banii pe care îi cere preotul pentru serviciile religioase, câți bani trebuie să dea un credincios la biserică? Să ținem o socoteală și să calculăm 10% din veniturile noastre? Sau cum să ne orientăm în această privință?**

– Dragă, nu se pune problema. Sau, dacă-ți pui problema, atunci înseamnă că poate că ești un zgârcit, că n-ai vrea să-i dai nici cât îi dai. Există niște rânduieli făcute la parohii. Fiecare parohie ar putea să aibă un stil al ei de a-l susține pe preot. În orice caz, preotul are dreptul la faptul de a fi întreținut și susținut de parohie. Dai cât ți se cere; nu faci gălăgie, că „ce, atâta?” Dacă vrei să dai, dai... și dai cât ți se cere, dai cât dau și alții, n-o să te lași mai prejos, că „eu nu dau, de ce să dau atâta?” Dacă ții la preot, dai cât trebuie, iar dacă nu ții la preot, îți pare rău și de ce-ai dat.

**– Ce putere are crucea pe care o face un preot pe capul unui credincios?**

– Măi fraților, nu știu, vă interesează lucrul acesta?! Și cine-ar putea să-l spună? Păi, e o modalitate de binecuvântare. „Ce putere are?”... Nu știu, urmăriți voi! Uite, vă fac eu cruce pe cap și urmăriți ce putere are și dacă are vreo putere.

– **Mi se spune de către părintele duhovnic și de către alți părinți că trebuie să aleg între căsătorie și călugărie. Eu nu simt chemarea față de aceste două căi. Este greșit faptul că nu mă-ndrept spre niciuna și că am ales calea pocăinței, calea alături de Hristos, pe care eu o consider calea de mijloc?**

– Dragă, în general trebuie să ai totuși o situație. Acuma, mai rămâne și câte-un necăsătorit, și dacă n-are credință în Dumnezeu. În orice caz, nu poate să-ți spună cineva: alege asta sau alege cealaltă. La mine mai vine câte unul și zice: „Părinte, ce ziceți dumneavoastră, să mă fac călugăr sau să mă căsătoresc?” Zic: mă, asta mi-o spui tu mie, nu ți-o spun eu ție. Tu trebuie să știi ce trebuie să faci.

– **Medicii ginecologi pot fi împărtășiți?**

– Dacă nu fac avorturi, pot; dacă fac, nu.

– **Vă rugăm să ne explicați parabola iconomului înțelept, din Evanghelia de la Luca (16, 1-13).**

– Care iconom înțelept, ăla care și-a aranjat lucrurile în așa fel încât să fie susținut de cei pe care i-a ajutat sau pe care i-a scutit de anumite datorii? Nu e un exemplu decât în sensul că omul acela și-a pregătit o situație mai bună pentru el. Și Domnul Hristos trage o concluzie, la care nu ne prea gândim noi, și anume că, așa cum iconomul nedrept a folosit mijloacele acelea ca să aibă o îndreptățire sau să aibă un ajutor în viitor, tot așa și cei care au agonisit averi pe nedrept, să le folosească spre binele altora. Asta este concluzia.

– **Credeți că un om care propovăduiește, de exemplu un profesor de religie, trebuie să țină seama neapărat de faptul că ascultătorii nu au credință sau poate exprima liber bucuriile și experiențele pe care le are el din viață?**

– Dragă, mai întâi de toate, el trebuie să-și facă datoria ca profesor, predând ceea ce i se cere, pentru ceea ce-l plătește statul. Și-apoi, asta nu-i o chestiune pe care ți-o reglementează cineva din afară: „Mă, să nu cumva să spui asta sau să...” Dacă nu mai poți ține în tine, trebuie să spui, trebuie să te reverse cumva. De exemplu, când eram eu elev de liceu, a venit odată un profesor și a zis: „Să știți că am un sentiment deosebit: sunt tată!” Ce treabă a avut el să ne spună, de ce ne-a spus? Că nu s-a putut ține să nu spună!

– **Vizavi de Apocalipsa lui Ioan, în ce stadiu ne găsim acum? Semnele și minunile pe care le aflăm unde ne situează în Apocalipsă?**

– Dragă, nu știu. Să știți că eu de Apocalipsă nu m-am ocupat niciodată. De ce? Pentru că Biserica Ortodoxă o ține, cumva, cu rezervă. Cum? E cuprinsă Apocalipsa în Noul Testament, dar nu se citește niciodată la cultul bisericesc, nici nu se fac aprecieri în legătură cu Apocalipsa. Și-atunci, dacă Biserica o ține cu rezervă, de ce să fac eu pe deșteptul, că știu în ce vreme ne găsim și...

De altfel, Apocalipsa nu este o carte a viitorului, ci este o carte a contemporaneității autorului Apocalipsei. Deci Apocalipsa a fost scrisă pentru oamenii din vremea în care a trăit autorul Apocalipsei și n-a fost scrisă ca să se știe ce va fi în istoria Bisericii, ci ca să fie oamenii întăriți în situația de prigoană creștină. Deci nu trebuie să ne gândim neapărat că știm că acum-i trâmbița cutare, că acum... Și-așa, nu putem avea nicio certitudine în ceea ce privește afirmația pe care-am face-o.

– **Care considerați că este adevăratul post?**

– Citiți în Cartea Proorocului Isaia, capitolul 58, și aflați care este adevăratul post.



## CUM SĂ NE FACEM VIAȚA CÂT MAI FRUMOASĂ

29 noiembrie 2005

**– Vă rog să ne spuneți cine sunteți, de fapt, dumneavoastră: de unde veniți, de unde vă trageți, de unde atâta înțelepciune, de unde atâta har duhovnicesc? Care au fost mentorii dumneavoastră și cine v-a învățat toate acestea? Care este localitatea unde v-ați născut, unde ați învățat, ce greutăți ați avut în viață?**

– Dragă, dacă vă spun toate astea, țin toată jumătatea de ceas pe care o mai avem la dispoziție! Mai întâi de toate, vă recomand o carte: *Cine sunt eu, ce spun eu despre mine*, în care sunt cuprinse întrebări și răspunsuri; întrebările le-a pus Mitropolitul nostru Antonie când am împlinit eu cincizeci de ani de viațuire la mănăstire. El a avut atunci inițiativa să facem o carte, căreia i-am dat titlul *Cine sunt eu, ce spun eu despre mine*; în această carte am scris despre mine cine sunt.

Sunt Arhimandritul Teofil Părăian, din Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus. Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus este o mănăstire voievodală, zidită de Constantin Brâncoveanu, restaurată de Mitropolitul Nicolae Bălan și lărgită de Mitropolitul Antonie.

M-am născut în anul 1929, în 3 martie, în satul Topârcea, părinții mei fiind Ioan și Elisabeta; mai am încă trei frați – suntem patru frați, toți trăim încă; eu sunt cel mai mare. Sunt nevăzător din copilărie: în viața conștientă am intrat fără vedere; am făcut o școală specială la Cluj, cinci ani; am întrerupt doi ani din cauza evenimentelor de atunci, am reluat la Timișoara, tot la o clasă specială, și apoi am urmat gimnaziul și liceul la un liceu teoretic din Timișoara. Am terminat în 1948, mi-am luat bacalaureatul, am urmat Teologia între 1948 și 1952, iar din 1953, de la 1 aprilie, sunt viețuitor la Mănăstirea Brâncoveanu. Mai și glumesc eu câteodată, că am venit la mănăstire o dată cu păcălelile... dar să știți că n-am păcălit pe nimeni și nici pe mine nu m-am păcălit. În 1960 am fost hirotonit diacon de Mitropolitul Nicolae Bălan, în 1983 am fost hirotonit preot de Mitropolitul Antonie, iar în 1988 am primit gradul de arhimandrit.

Am lucrat în măsura posibilităților mele... am mai scris articole la *Telegraful român*, până în 1990, când am început să umblu prin țară: am fost în mai mult de optzeci de orașe din țară, iar în unele orașe (de exemplu,

în Timișoara, în Făgăraș) am ținut mai mult de șaizeci de conferințe. Din toate câte s-au putut aduna și s-au putut rânduie să fie cărți, s-au realizat cele 23 de cărți – iată, aici, în Craiova, 21 de conferințe au fost cuprinse în cartea *Din ospățul credinței* și sperăm să mai scoatem o carte, *Trepte de gând*, tot cu cuvântări ținute în Craiova și în eparhia Arhiepiscopia Craiovei. Nădăjduim la Dumnezeu... Și am avut oameni care m-au îndrumat... Și să știți că eu am fost foarte receptiv: când am auzit ceva și a fost frumos, am învățat. De exemplu, Mitropolitul Nicolae Bălan zicea că „cea mai frumoasă podoabă a unui tânăr este mintea trează și inima curată”; ei, n-am găsit-o scrisă undeva, dar când am auzit-o, gata, am și luat-o în atenție și în minte. După aceea, cum v-am spus de acea urare: „Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă”, dintr-odată, când am auzit-o întâi, mi-a plăcut și am zis: gata, asta e a mea, e și a mea. Și așa mi-am adunat în suflet unele și altele, bune, frumoase, care au fost spre bucuria mea și care au putut fi și spre bucuria altora.

**– Soțul meu a murit la 82 de ani, după ce a trăit nepregătit și am fost necununați. Vreau să-mi spuneți dacă primește ceva, fiindcă îi dau în fiecare duminică prescure și pomelnic, însă l-am visat foarte rău.**

- Dragă, nu te lua după visuri, că visurile să știi că nu sunt realități, ci sunt ficțiuni, adică închipuiri ale omului. Bineînțeles că sunt și visuri care se bazează pe situații grele din lumea aceasta... de exemplu, eu, când eram copil, se întâmpla să cad în pivniță. Aveam o pivniță care se deschidea ca o ladă, iar camera unde locuiam noi era dicolo de pivniță și ai mei îmi spuneau câteodată: „Mă, ai grijă că-i deschisă chivnița!” Dar eu țineam minte până-mi spuneau, și după aceea uitam și cădeam în pivniță; și cădeam nu din partea în care se cobora pe trepte, ci din partea cealaltă. Nu era foarte sus – cam un metru jumate – și, cum eram eu copil și nu eram greu... mă loveam eu cât mă loveam, dar nu era o catastrofă. Însă faptul ăsta intra în componența existenței mele, iar noaptea visam că am căzut în pivniță și strigam: mamă, am căz't în chimniță! Și săraca mama se trezea și zicea: „Ba nu, că ești în pat”. Și-așa-mi părea de bine că-s în pat!!

Dragă, pentru soț faci ce poți... Dumnezeu nu se poate să nu primească rugăciunea și dragostea, așa că fă ce poți în continuare, cu gândul că îl poți ajuta, cu ajutorul lui Dumnezeu. Noi nu credem că Dumnezeu are pe cineva de exclus, pe cineva de pierdut... numai că avem și gândul acesta, că sunt unii oameni care fac lucruri pe care n-ar fi trebuit să le facă, dar... zice în Scriptură, în cartea Proorocului Isaia: „Nu sunt gândurile Mele cum sunt gândurile voastre, nici căile Mele cum sunt căile voastre” (Isaia 55, 8). Iar dacă cugetăm cele ale lui Dumnezeu, nu mai cugetăm cele ale omului.

**– Cum putem cunoaște sigur voia lui Dumnezeu într-o situație cu mai multe alternative de ales?**

– Dacă nu putem singuri, ne orientăm după cei care au o conștiință superioară nouă, după conștiința duhovnicului... și, dacă suntem sinceri, ne arată Dumnezeu ce să alegem.

**– Cum să te bucuri de cei din jurul tău cu care conviețuiești, care îți răstălmăcesc sinceritatea și neagă acest lucru? Să te faci că nu observi la infinit?**

– Păi, da... chiar la infinit nu poți, că nu ești tu de infinit, până la urmă... dar, în orice caz, să înțelegi neputința omenească. Eu am fost odată, în 1965, la Părintele Arsenie Boca, la București, unde lucra atunci. Părintele Arsenie a fost la noi la mănăstire vreme de nouă ani, iar în 1942 l-am întâlnit prima dată și nu l-am mai întâlnit vreme de 23 de ani. Iar când am fost la București, am fost cu un candidat la preoție, care era atunci student la Teologie; și părintele i-a spus lui, probabil și ca să știu eu: „Uite, o să ajungi preot... să fii înțelegător față de neputința omenească!” Dragă, câteodată n-avem ce face altceva decât să nu băgăm în seamă necazurile care vin asupra noastră, să ne obișnuim cu ele și să nu așteptăm de la om mai mult decât poate el.

**– Mama mea este grav bolnavă. Ce mă sfătuiți să fac pentru ea?**

– Dragă, n-ai ce face... decât să te rogi și să se roage și alții ca să-i ușureze Dumnezeu suferința și s-o primească între cei drepti.

**– Greșesc când afirm că exemplul Sfântului Constantin Brâncoveanu nu există nici chiar în Biblie?**

– Păi, dar nu poate exista în Biblie, pentru că el a trăit după ce s-a încheiat canonul Bibliei.

**– De ce Sfântul Apostol Pavel nu a fost chemat o dată cu ceilalți apostoli, ci mai târziu?**

– Nu știu cine... numai Sfântul Apostol Pavel poate răspunde la asta.

**– Este posibil ca un preot creștin ortodox să fie și mason sau francmason?**

– Nu știu dacă e posibil, n-am de unde să știu... eu n-am cunoscut până acum niciun francmason care să fie preot.

**– Este păcat dacă încercăm să măsurăm câmpul energetic cu ansa?**

– Îl măsu-rați degeaba, că nu... e mai mult o părere treaba asta, cu câmpul energetic și cu...

– **Cineva a murit spânzurat și copiii săi ar vrea să știe dacă primește toate pomelnicele făcute la soroc.**

– În general, nu se fac slujbe pentru cei care își fac singuri moartea. Acuma, oamenii încearcă totuși să-i ajute... și bine fac că încearcă, pentru că nu poți să-l scoți din sufletul tău pe un om care a fost împreună cu tine, pe care l-ai iubit în viață... Știți cum zic eu? Dacă iubești pe cineva, îl iubești cu defecte cu tot, iar dacă îl urăști, îl urăști cu calități cu tot. Așa că faceți ce puteți și nădăjduiți la mila lui Dumnezeu.

– **Vă mulțumim!**

– **Vă doresc sărbători fericite și toate cele de folos!**



## PREDICA DE PE MUNTE ȘI VIAȚA OMENEASCĂ

20 martie 2006

– Ce înseamnă „să prisosească dreptatea noastră mai mult decât cea a cărturarilor și a fariseilor” (cf. Matei 5, 20)? Am auzit pe unii spunând că de aceea noi ar trebui să ținem trei zile de post pe săptămână, adică și luna, pe lângă miercuri și vineri, fiindcă evreii țineau două zile de pe săptămână, iar noi trebuie să-i depășim.

– Da, e și asta ceva, însă nu-i absolut necesar aceasta. Ce înseamnă să prisosească dreptatea noastră față de a fariseilor este asta, ce am spus: dacă fariseii erau superficiali, noi să fim adânci; dacă fariseii căutau să fie cunoscuți ca oameni ai lui Dumnezeu, fără să fie ei de fapt, noi trebuie să fim oameni ai lui Dumnezeu... iar unii spun și asta, cu trei zile de post pe săptămână... Noi la mănăstire ținem trei zile, dar biserica noastră ne învață două zile de post să ținem: miercurea și vinerea; postul de luna e facultativ, adică fiecare poate să-l țină sau poate să nu-l țină; și nu-i vinovat cineva care nu-l ține, pentru că nu i se cere. De unde știm noi că nu i se cere? Știm din faptul că, la rânduielile de spovedanie pe care le avem în cartea de slujbă numită *Molitfelnic*, se spune că cineva care este amânat mai multă vreme ca să se împărtășească, dacă postește și luna, atunci i se mai scade un an; deci nu e obligatoriu postul de luna. Dacă vrea cineva să-l țină, Dumnezeu să-i ajute să-l țină! Noi la mănăstire ținem și luna.

– Cum poți să fii drept, milostiv, curat cu inima, într-o societate care promovează alte valori?

– Păi, foarte bine: nu recunoști valorile care se împotrivesc dreptății și curăției inimii.

– Am văzut la televizor imagini cu oameni care străpung obiecte din metal cu obiecte moi, de exemplu trec un pai printr-o monedă. Cum se explică acest lucru?

– Nu știu, cred că e mai mult imaginar... dacă te-ai duce acolo, să vezi după aceea moneda, n-ai vedea-o găurită.

– Greșim atunci când luăm măsuri cu subalternii noștri, făcându-i pe aceștia să sufere?

– Dacă anume îi faci să sufere, greșești, dar dacă suferă pentru fărădelegile lor, nu greșești. Cum zice psalmistul? „Înaintea ochilor mei nu voi suferi nicio faptă netrebnică” (Ps. 100, 4). Dacă ești conducător, atunci trebuie să ai și calitatea aceasta, de a-i disciplina pe oameni; și asta nu-i foarte ușor nici din partea conducătorului, și nu-i foarte comod nici pentru cei care sunt conduși și prin mijloacele acestea. Însă vinovatul nu-i cel care-i disciplinează, ci vinovatul e cel care nu se disciplinează.

– **Dacă ne dorim ceva fierbinte, este bine să ne rugăm împreună cu cineva, după cuvântul Mântuitorului din Sfânta Evanghelie de la Matei: „Dacă doi se vor învoi pe pământ în privința unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Dumnezeu Tatăl, Cel din ceruri” (Matei 18, 19)?**

– Da, e bine să ne rugăm și împreună cu alții, însă noi nu știm judecățile lui Dumnezeu în legătură cu ceea ce cerem. Deci noi nu știm ce vrea Dumnezeu cu noi sau ce vrea Dumnezeu în cazul pe care îl avem în vedere, dar rugăciunea în orice caz e de folos.

– **Ce este bine să luăm în considerație: ce face sau ce spune cel de lângă noi?**

– Și ce face, și ce spune. Dacă spune altceva decât face, înseamnă că e duplicitar și atunci e cu scădere, iar dacă cuvântul și fapta se unesc, înseamnă că e bine. De exemplu, Sfântul Isidor Pelusiotul are în Pateric cuvântul: „Mai de folos este viața fără de cuvânt decât cuvântul fără de viață; căci cuvântul și strigând supără, iar fapta odihnește chiar tăcând omul. Dar dacă acestea două, cuvântul și fapta, se vor uni, se realizează o adevărată icoană a filosofiei”.

– **În religiile păgâne nu a existat nicio lucrare a lui Dumnezeu? Dumnezeu a lăsat în rătăcire atâtea generații de oameni și nu le-a dat nicio revelație, nicio minune?**

– Dragă, Dumnezeu le-a purtat de grijă totdeauna oamenilor... noi nu știm cum a lucrat Dumnezeu, dar nu se poate ca Dumnezeu să-i fi părăsit, pentru că Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut, numai că noi nu cunoaștem felul în care a lucrat Dumnezeu. Revelația adevărată a dat-o Dumnezeu, în timpul Vechiului Testament, proorocilor și dreptilor din Vechiul Testament, iar în Noul Testament, apostolilor prin Domnul Hristos.

– **La o conferință s-a pus întrebarea dacă există viață și pe alte planete și conferențiarul de atunci nu a răspuns cu da sau nu, dar a dat un citat din Evanghelia de la Matei: „Și va trimite pe îngerii Săi, cu sunet mare**

**– Cum poate un om cu o fire păcătoasă să alunge gândurile rele și păcătoase?**

– Prin gânduri bune. Deci, când îți vine în minte un gând rău, îl înlocuiești cu un gând bun. Știți că bețivii zic: „Hai să mai bem o dată, căci cui pe cui se scoate”. Nu știu dacă e așa... dar să știți că din punct de vedere al gândurilor, nu poți înlătura un gând rău altfel decât cu un gând bun. În Pateric se spune că la Avva Pimen s-a dus cineva și l-a întrebat ce poate să facă, fiindcă îi vin tot felul de gânduri rele. Avva Pimen i-a zis: „Oprește vântul!”, iar el a zis: „Nu pot să opresc vântul”. Și Avva Pimen i-a zis: „Așa cum nu poți opri vântul să nu bată, nu poți opri nici gândul rău să nu vină, dar poți să faci altceva: cu un gând bun, să înlături gândul cel rău”. În felul acesta, ai rezolvat chestiunea. Numai că lucrul ăsta nu e foarte simplu, ci trebuie o angajare, o hotărâre, o silință. Mai ales cu rugăciunea de toată vremea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” se poate înlătura gândul cel rău. În Filocalie, la Sfântul Marcu Ascetul, e scris: „Așa cum focul nu rămâne în apă, tot așa nici gândul cel rău, în inima iubitoare de osteneală”. Deci, dacă inima e iubitoare de osteneală, atunci totdeauna e preocupată de ceva, iar gândurile care vin din afară – și mai ales gândurile rele – sunt mistuite de osteneala inimii.

**– Pot coexista harul și păcatul? Sfântul Pavel spune că „unde s-a înmulțit păcatul, acolo a prisosit harul” (Romani 5, 20).**

– De fapt, nu e vorba de păcatul pe care îl are un om oarecare, ci e vorba de păcatul – să zicem așa – al comunității... e vorba de neîngrijirea de o viață bună. De aceea zice Sfântul Apostol Pavel că „unde a prisosit păcatul – adică la oamenii care au făcut păcat – a prisosit harul”, în sensul că a venit harul Domnului nostru Iisus Hristos, din creștinism, și a nimicit păcatele făcute în vremea neștiinței.

**– Ce părere aveți despre Georgeta Florea, care afirmă că-și scrie cărțile prin dictare de la „îngerul de credință și lumină”? Este bine că are o emisiune la un post de televiziune și tălmăcește visele?**

– Dragă, poate să aibă oriunde, voi urmăriți emisiunile care vă folosesc, nu care nu vă folosesc. Eu n-am auzit până acum de această Georgeta și nici nu mă interesează.

**– Să facem milostenie cu cerșetorii din fața bisericii? Unii Părinți spun că prin aceasta încurajăm cerșitul sau facem risipă, deoarece banii pe care-i dăm lor ar putea ajunge la alții, care au cu adevărat nevoie de ei. Cuvioșia voastră ce credeți?**

– Dragă, e foarte greu să știi ce ai de făcut. Dar dacă e și unul care are trebuință?... Sfântul Ioan Gură de Aur zice că mai bine să dai de 99 de ori celui nevrednic decât să nu dai o dată celui vrednic. Ce milostenie facem cu oamenii aceștia? Sunt niște sume foarte mici... Ai mei de-acasă ziceau că la cerșetori – se gândeau la cei care veneau din casă în casă, iar ei le dădeau făină, de exemplu – să le dai puțin, ca și ei să se ostenească și să caute făină pe la mai mulți, că și noi ne ostenim ca să avem făina pe care le-o dăm... se gândeau plugarii la munca pe care o desfășoară ei. Adevărul este că nu le dai sume mari, iar unuia îi dai, altuia nu-i dai, că nu le poți da la toți... Dacă îți spune conștiința ta să le dai, le dai, dacă-ți spune altfel... Dragă, ăstea sunt lucruri care nu se pot rezolva așa, dintr-o dată. Tot în Scriptură, undeva, parcă la Isus Sirah, spune că „să asude banul în mâna ta până când îl dai”. Așa că lucrurile nu sunt foarte clare...

**– Ce înseamnă „mințind pentru Mine”, din *fericirea celor care suferă prigoane* (Matei 5, 11)?**

– E vorba de situația în care cineva are în vedere relația cu Domnul Hristos și se spune despre el ceva rău – cum s-a spus despre creștini că sunt băutori de sânge... e o minciună, iar minciuna aceasta este din cauză că ești creștin. Deci să mintă cineva că ești rău, și tu să fii bun, de pildă.

**– Ce să fac, dacă am avut o relație foarte rece cu mama mea și nici acum, când este bolnavă de cancer, nu pot să mă apropiu de ea? S-a înrăit și mai mult și nu simt decât ura ei. Cum să fac s-o iubesc?**

– Dragă, e foarte greu să realizezi un lucru dintr-odată. Dacă ai crescut în ură, nu poți să înlături dintr-odată ura și să aduci iubire. În orice caz, împlinirea datoriei e o chestiune esențială, adică ai datoria să o ajuți și, cu ură sau fără ură, trebuie să o ajuți; trebuie să calci pe tine, trebuie să tragi de tine ca să poți face ceea ce altul în mod firesc ar face fără împotrivire sufletească.

**– Ce putem face pentru a îndepărta coșmarurile care ne sunt aduse de duhurile rele în somn?**

– Nu putem decât să ducem o viață care să ne recomande înaintea lui Dumnezeu... și să ne păzească îngerul păzitor de influențele care aduc nemulțumire.

**– Dacă o persoană căsătorită se îndrăgostește de o altă persoană, este păcat? Cât de mare?**

– E păcat foarte mare! Domnule, trebuie să-ți ții rosturile pe care le ai și pentru care te-a binecuvântat Dumnezeu!



**– Ce să faci când vrei s-o iei pe calea credinței, dar cei din casă nu te înțeleg sau te izolează?**

– Păi, nu-i nimic, stai și izolat, dacă te izolează! Tu îți împlinești gândurile, îți împlinești datoria... ei nu se roagă, tu te rogi, ei nu postesc, tu postești, ei nu se duc la biserică, tu te duci la biserică, deci faci ce poți face în condițiile tale.

**– Am gătit mâncare de post și pentru cei doi copii, de 25 și 22 de ani, dar au refuzat și atunci am gătit de dulce. Păcătuiesc, ca mamă, în fața lui Dumnezeu, făcând acest lucru?**

– Nu. N-ai cum să-i silești pe oameni... de ce să-i silești să facă ce n-ar vrea să facă? Postul, în Biserica Ortodoxă, e obligatoriu, dar cei care nu postesc, aceia de fapt nu sunt de credința noastră, n-au credința creștină drept-măritoare, care e cu post.

**– Ce să fac ca să mă pot ruga în fiecare seară, căci tot timpul mă lupt cu această problemă?**

– Dragă, rugăciunea de seara este împuținată și de osteneala de peste zi. Și mama mea – Dumnezeu s-o odihnească – era foarte muncită; muncea foarte mult, că așa era la noi la țară, și – nu numai seara, dar și ziua – când lua o carte în mână, îi venea somnul. Cum se așeza să citească, îi venea somnul și zicea: „Bată-l, somn, că nu pot lua o carte în mână! Cum iau o carte în mână, cum îmi vine somnul!” Iar rugăciunea de seară n-o făcea din carte – că n-avea ea vreme de citit din cărți... A venit odată cineva din Moldova la noi la mănăstire – o femeie – și a zis că ea citește patru acatiste în fiecare zi; și eu am zis: acatistele părinților mei am fost eu și frații mei. Adică ne-au crescut pe noi și astea au fost acatistele lor... Ce vreau să spun? Că totuși rugăciune făceau – rugăciune de seară –, dar în formulele pe care le știau ei, pe care le aveau ei. Deci ceva rugăciune făceau, dar nu rugăciune multă, pentru că nu puteau să facă rugăciune multă. Și-atunci... Nici nu ne cere... eu, de exemplu, să știți că nu-i angajez pe oameni la rugăciuni peste ceea ce cred eu că pot să facă. Vin la mine unii care au canoane să citească rugăciuni seara, noaptea... să se scoale noaptea... Treaba lor, dar să știți că cine se scoală noaptea ar vrea apoi să doarmă ziua.

**– Ce înseamnă să te predai voii lui Dumnezeu?**

– Să primești toate câte-ți vin în față – necazurile – ca din mână lui Dumnezeu.

**– Ce rol are duhovnicul în viața creștinului? Ce rol are ascultarea de duhovnic și cum trebuie să fie făcută ea?**

— Dragă, toate lucrurile omului sunt la măsurile omului, nu poți să faci ce-i mai presus de tine. Dacă ești în stare, faci ascultare mai multă, dacă nu, faci ascultare mai puțină. În orice caz, intenția trebuie să fie să-l asculți în toate. Bineînțeles, trebuie să-ți mărturisești neputința pe care eventual o ai. Duhovnicul are o conștiință superioară conștiinței tale personale, numai să știți că și cu duhovnicii e ca și cu doctorii: fiecare vede lucrurile altfel.

— **Ne puteți explica teologic termenii „vedenie” și „viziune”?**

— E același lucru.

— **Este păcat că am botezat copiii dintr-o căsătorie mixtă, ortodoxă cu musulman?**

— Nu, doar i-ai botezat ortodox... de ce să fie păcat?

— **După Sfinții Părinți, ce este „rugăciunea de sine mișcătoare”?**

— Dragă, eu nu știu ce-i rugăciunea de sine mișcătoare... rugăciunea care te mișcă să realizezi mai mult în fața lui Dumnezeu.

— **Ce poate face omul laic pentru ca rugăciunea inimii să fie una reală?**

— Păi, nu poate face nimic decât ceea ce fac toți oamenii care se roagă. Cu cât te rogi mai mult, cu atât sperii să te poți ruga mai bine; chiar se și zice: „Roagă-te cum poți, ca să ajungi să te rogi cum trebuie”. N-ai ce face, asta e o chestiune care nu se realizează de azi pe mâine sau într-o clipă, ci se realizează în timp mai îndelungat – Dumnezeu știe cât la fiecare –, poate că o viață întreagă vrei să ajungi la rugăciune deplină, și ajungi totuși la rugăciune știrbită. Dumnezeu îți primește ceea ce faci și te miluiește cu mila Lui, pentru că Dumnezeu e Tatăl nostru... și-atunci, noi facem ce putem, din partea noastră, iar Dumnezeu vine cu binecuvântarea Lui. Când anume, cum anume, nu știm.

— **Considerați că ajunarea sau postul de mai multe zile pentru o persoană îi poate aduce acesteia vindecări sufletești și trupești?**

— Nu știu, unii zic că da. Eu nu știu, n-am avut situații în care să mă pun la încercare... Noi ne rugăm cum putem, facem ce putem, în condițiile noastre, și Dumnezeu știe ce se poate întâmpla cu noi.

— **S-a spus că trebuie să ai un singur duhovnic. Dacă însă ai un duhovnic în localitatea în care stai, dar te spovedești o dată sau de două ori pe an și la un alt duhovnic, la o mănăstire, este greșit?**

— Nu, nu-i greșit. Numai atunci nu-i bine când duhovnicii au răspunsuri, soluții diferite. Eu le spun celor care se spovedesc la mine și pe

care i-am îndrumat o vreme: te poți duce să te spovedești la oricine, numai să ai grijă să nu găsești unul mai aspru decât mine. Fiindcă să știi că eu, așa cum sunt, nu pun sarcini grele pe oameni, pentru că știu cam care e situația fiecăruia care vine la mine... și după așezarea lui. Dar numai atunci e o greșală când te ferești de un duhovnic și crezi că te poate ajuta altul mai bine. Dar altfel, dacă vrei să te împărtășești și te duci undeva și este un preot care spovedește, te duci la el și te spovedești și te împărtășești, nu te mai gândești. La mine vin câte unii și zic: „Părinte, eu nu vreau să mă spovedesc, fiindcă n-am primit binecuvântare de la duhovnicul meu”. D-apăi, dacă nu vrei, nu te spovedi!

**– Sunt oameni care nu vor să îndeplinească poruncile lui Dumnezeu decât oarecum forțați, la insistențele noastre. Le este de folos? Și ne este de folos și nouă, care uneori poate prea insistăm în acest lucru?**

– Dragă, dacă faci binele, binele e binevenit oricum ar fi... că-l faci din convingere, că-l faci din constrângere, asta nu contează... e mai bine să-l faci din convingere, că te poți bucura de binele pe care-l faci; dacă-l faci din constrângere, te chinuiești să-l faci, dar nu poți să zici că era mai bine să nu-l faci.

**– Credeți că în răsplătirea răului cu rău poți trece direct la privire, fără a mai trece prin faza gândului rău?**

– Nu se poate. Tot treci prin gândul rău, măcar de-o clipă.

**– Cum să ne curățim de mânie?**

– Prin blândețe. Mai întâi de toate, îți dai silința să nu mai fii mânios; te jenezi că ai fost mânios, te jenezi că ești mânios, ai o jenă că ești nervos – că acum așa zic oamenii, că nu-s mânioși, sunt „nervoși”; în realitate, mânia și nervozitatea e același lucru. Și așa, dacă ai grijă azi să înlături mânia, mâine la fel, cu vremea ajungi să nu te mai mânie. Și eu, când eram copil și eram tânăr, eram mânios, eram nervos. Și ziceau unii și alții: „Mă, ce ești așa nervos?” Și după aceea am citit o carte – care mi-a plăcut foarte mult, prin idee – intitulată „Taina mulțumirii sau Domnișoara Poliana”; din cartea aceasta am învățat că omul trebuie să fie mulțumit în toate împrejurările de viață, să găsească partea bună, partea de mulțumire. Și am căutat să nu mai fiu nervos, iar acum, dacă mai sunt câteodată, sunt așa, de-o clipă, nu mă ține.

**– Credeți că citirea operelor lui Platon, Aristotel și a filosofilor greci poate fi folositoare?**

– Poate fi folositoare, dar noi avem învățături mai folositoare, nu trebuie... Acuma, fiecare se poate interesa de ceva... n-am nimic împotriva

să citești și pe Platon, și pe ceilalți. Și-atunci, înseamnă că ai fi mai deștept decât mine, că eu nu le-am citit.

– Când se poate spune că am păcătuit mai grav: când am fost ispitită pentru cel de lângă mine sau când m-am lăsat ispitită de cel de lângă mine?

– Păi, și-ntr-un caz, și-ntr-altul.

– În Sfânta Scriptură, la Facere, în zilele Creației, de ce nu se enunță nimic despre spațiu și, mai departe, despre galaxie?

– Pentru că nu se scrie totul în Biblie. Biblia nu cuprinde tot ce-am vrea noi să cuprindă; nici dac-am face-o noi n-ar cuprinde tot ce am vrea noi să cuprindă.

– În faptul de a fi creator, inclusiv în ceea ce privește aspectele creștine ale vieții, nu e cumva ascuns un duh al mândriei? Faptul de a crea te expune mai mult mândriei decât alte domenii ale vieții, nu credeți? Ce se poate face pentru a preîntâmpina păcatul trufiei?

– Foarte simplu: faci binele și îi dai slavă lui Dumnezeu, pentru că binele pe care-l faci e și de la Dumnezeu, nu-i numai de la tine; și-atunci, binele pe care-l faci trebuie să te ducă la smerenie, nu la mândrie. Iar dacă te duce la mândria, trebuie să surpi mândria... să te gândești că nu e cazul să te mândrești cu lucruri care nu sunt numai ale tale, ci sunt și de la Dumnezeu (și mai ales de la Dumnezeu).

– În ce măsură oamenii din celelalte religii și culte se pot mântui sau vor cunoaște împărăția lui Dumnezeu?

– Dragă, noi nu știm, astea sunt lucruri la care ar putea răspunde doar Dumnezeu. Noi știm doar atât, că credința noastră e mai presus de oricare alta și ne ținem de ea.

– Un rătăcit întors la credință se mai poate dezlega și ierta de acest păcat?

– Dragă, Dumnezeu poate orice, nu există o graniță când e vorba de iertarea lui Dumnezeu. Dacă nu rămâi în răul pe care l-ai făcut, sigur că e posibilă iertarea.

– Ce atitudine ar trebui să avem față de așa-zișii „creștini” care umblă din ușă în ușă?

– Păi, o atitudine hotărâtă: când vine să te învețe ceva, zici: „Hai să te învăț și eu ceva! Zi după mine: «Cuvine-se cu adevărat să te fericim pe tine,



Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită...»”. Iar dacă zici așa, el îți spune: „Dar știți, noi avem... – Ai altă credință? Du-te pe-aici încolo!”

– **Ce putem face în privința răului care vine din gândul ascuns care este imprimat ca idee psiho-fiziologică și care depășește nivelul conștiinței?**

– Dragă, ce nu putem noi, face Dumnezeu. Ne rugăm lui Dumnezeu să se risipească vrăjmașii Lui.

– **Cât de mare este virtutea dragostei în credință, față de rugăciune, post și slujbele Bisericii?**

– Dragă, toate sunt importante, adică nu înseamnă că, dacă faci rugăciune, n-ai iubire, dacă faci post, n-ai iubire. Toate trebuie urmărite la importanța pe care o au. Adică un om care crede în Dumnezeu nu are lucruri pe care le socotește importante, și altele care nu sunt importante; toate sunt importante. Bineînțeles că iubirea e mai presus de altceva, pentru că ne-a spus Domnul Hristos așa. A zis: „După aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea iubire unii către alții” (Ioan 13, 35). E în prim-plan iubirea și credința. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Galateni, zice că „în Iisus Hristos, nici tăierea împrejur nu folosește la nimic, nici netăierea împrejur, ci credința lucrătoare în iubire” (Galateni 5, 6). Deci credința și iubirea. Întrebarea pe care a pus-o Domnul Hristos unui om căruia îi dăduse vedere a fost: „Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?” (Ioan 9, 35). Iar Sfântului Apostol Petru de trei ori i-a pus întrebarea – după ce Domnul Hristos a înviat din morți: „Mă iubești tu pe Mine?” (Ioan, cap. 21). Deci credința și iubirea sunt în prim-plan.

– **O persoană care este pusă să aleagă între părinți și prieten ce să facă? Părinții nu sunt de acord cu prietenul pe care-l am.**

– Păi, poate că au dreptate să nu fie de acord, poate că n-au dreptate... noi nu putem să realizăm niște lucruri cu exclusivitate. În general, e bine să fie și părinții de acord, dar nu totdeauna se poate lucrul acesta, și-atunci faci ce poți, aștepti momentul să-i convingi, aștepti situații care pot să-l descopere pe acela ca om bun, pentru că să știți că eu am cunoscut atâtea și-atâtea cazuri de oameni care au avut o prietenie îndelungată, și până la urmă au ajuns să se certe. Păi, înseamnă că și prietenia aceea, o fi fost ea îndelungată, dar n-a fost cum trebuie să fie.

– **E mai bine să faci ascultare de duhovnic decât să-ți asculți inima, deși simți că ar fi mai potrivit să faci ce-ți spune inima?**

Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită...»”. Iar dacă zici așa, el îți spune: „Dar știți, noi avem... – Ai altă credință? Du-te pe-aici încolo!”

**– Ce putem face în privința răului care vine din gândul ascuns care este imprimat ca idee psiho-fiziologică și care depășește nivelul conștiinței?**

– Dragă, ce nu putem noi, face Dumnezeu. Ne rugăm lui Dumnezeu să se risipească vrăjmașii Lui.

**– Cât de mare este virtutea dragostei în credință, față de rugăciune, post și slujbele Bisericii?**

– Dragă, toate sunt importante, adică nu înseamnă că, dacă faci rugăciune, n-ai iubire, dacă faci post, n-ai iubire. Toate trebuie urmărite la importanța pe care o au. Adică un om care crede în Dumnezeu nu are lucruri pe care le socotește importante, și altele care nu sunt importante; toate sunt importante. Bineînțeles că iubirea e mai presus de altceva, pentru că ne-a spus Domnul Hristos așa. A zis: „După aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea iubire unii către alții” (Ioan 13, 35). E în prim-plan iubirea și credința. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Galateni, zice că „în Iisus Hristos, nici tăierea împrejur nu folosește la nimic, nici netăierea împrejur, ci credința lucrătoare în iubire” (Galateni 5, 6). Deci credința și iubirea. Întrebarea pe care a pus-o Domnul Hristos unui om căruia îi dăduse vedere a fost: „Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?” (Ioan 9, 35). Iar Sfântului Apostol Petru de trei ori i-a pus întrebarea – după ce Domnul Hristos a înviat din morți: „Mă iubești tu pe Mine?” (Ioan, cap. 21). Deci credința și iubirea sunt în prim-plan.

**– O persoană care este pusă să aleagă între părinți și prieten ce să facă? Părinții nu sunt de acord cu prietenul pe care-l am.**

– Păi, poate că au dreptate să nu fie de acord, poate că n-au dreptate... noi nu putem să realizăm niște lucruri cu exclusivitate. În general, e bine să fie și părinții de acord, dar nu totdeauna se poate lucrul acesta, și-atunci faci ce poți, aștepti momentul să-i convingi, aștepti situații care pot să-l descopere pe acela ca om bun, pentru că să știți că eu am cunoscut atâtea și-atâtea cazuri de oameni care au avut o prietenie îndelungată, și până la urmă au ajuns să se certe. Păi, înseamnă că și prietenia aceea, o fi fost ea îndelungată, dar n-a fost cum trebuie să fie.

**– E mai bine să faci ascultare de duhovnic decât să-ți ascuți inima, deși simți că ar fi mai potrivit să faci ce-ți spune inima?**

— Sfântul Marcu Ascetul zice, în Filocalie, „să nu ascuți de inima ta câtă vreme n-au fost înlăturate din ea patimile”. Așa că inima ta te poate înșela, de multe ori, iar duhovnicul se presupune că are o conștiință superioară conștiinței tale și e mai bine să ascuți de duhovnic decât de inima ta. Numai că pot fi și situații care nu-s destul de limpezi. De exemplu, Părintele Arsenie îi îndruma pe unii oameni în legătură și cu căsătoria; și unul se duce și-i spune că ar vrea să se căsătorească cu o fată anume, iar părintele i-a zis să n-o ia; după o vreme, a venit cu alta: „Părinte, m-aș căsători cu fata asta. — Ia-o!” Însă s-au căsătorit, și lucrurile n-au mers foarte bine. Și-apoi se tot gândea el ce bine era dacă se căsătorea cu cea dintâi, pe care a zis părintele s-o lase. Nu-i foarte simplu... să știți că ăstea nu-s niște lucruri care merg așa, cum ar merge la calculator, ci sunt niște lucruri care merg în condițiile pe care le ai. Eu, de exemplu, dacă m-aș fi căsătorit, nu-ntrebam pe niciun duhovnic; dacă mi-era dragă fata, mă căsătoream și Doamne-ajută! Apoi vedeam eu ce pățesc... sau dacă pățesc ceva.

**— Este indicat să luăm pauze în post, atunci când simțim că nu mai putem răbda?**

— Acuma, depinde, sunt situații și situații... sunt oameni care au diferite insuficiențe, de exemplu n-au calciu, trebuie să ia granule pentru calciu, iar în această situație, bineînțeles că e mai bine să mănânce de dulce decât să piardă calciu, pentru că e o situație specială, nu e o situație generală; cei care nu pierdem calciu putem să nu mâncăm ouă și lapte... mâncăm noi după aceea. Dar cei care au situații deosebite nu trebuie să se chinuie, să se dizolve trupește, ca să crească sufletește. Postul e o disciplină, nu e o lucrare care să-l împruțineze pe om. Acuma, când ești gras, bineînțeles că poți să postești mai bine decât unul slab... zicea cineva că e bine să fii gras, că dacă te îmbolnăvești, slăbești, dar dacă ești slab, mori.

**— Dacă sunt în vârstă și mi s-a dat canon de cincisprezece ani, poate să mi-l reducă altcineva? Sau ce să fac? Dacă mor și n-jung să-l fac?**

— Te duci la mitropolitul să ți-l scadă.

**— Trăind în mănăstire, te poți situa pe o treaptă mai înaltă care duce către mântuire? Mântuirea este mai rapidă?**

— Dragă, când m-am dus eu prima dată la mănăstire și l-am întâlnit pe Părintele Arsenie, a zis părintele că nu toți cei din lume se prăpădesc, nici toți cei din mănăstire se mântuiesc. Nu-nseamnă că dacă te-ai dus la mănăstire, te-ai asigurat. Te-ai asigurat dacă împlinești ce trebuie să împlinești, dar dacă nu, nu te-ai asigurat.

**– Ce sfat îi dați unei persoane care are duhovnic, dar care nu poate să-i spună acestuia anumite păcate, pentru că-i este rușine. Se poate spovedi de aceste păcate la un alt preot, care nu o cunoaște, și apoi să se întoarcă la duhovnicul pe care-l are?**

– Se poate. Se poate, pentru că important este să te descarci odată sufletește și eventual să primești și dezlegare – depinde ce hotărăște cel căruia te duci și-i spui. Eu sunt bucuros când vine cineva și-mi spune: „Să știți, părinte, că până acum n-am putut să spun niciodată păcatul ăsta, și acum am venit la dumneavoastră”. Îi zic: mulțumește-I lui Dumnezeu că ai putut totuși să-l spui undeva.

Dar să știți că totuși o relație adevărată cu un duhovnic este aceea în care poți să spui tot ce ai pe suflet.

**– Ce înseamnă „a certa cu duhul blândeții”?**

– Înseamnă să nu cerți cu răutate. Câteodată, omul, când ceartă, ceartă din mânia lui, adică se satisface pe el însuși certând pe cineva; asta înseamnă să cerți cu mânie. Iar cu blândețe înseamnă să cerți părintește, ca un părinte care-i vrei binele.

**– În monahism pot ajunge și acele persoane care, asemenea Mariei Magdalena, au căzut în păcat, dar își recunosc greșeala și se căiesc amarnic?**

– Sigur, în monahism pot ajunge toți oamenii care-și vor binele, nu e nicio opreliște.

**– Ce părere aveți despre tinerii care trăiesc necununati?**

– Măi, eu nici nu știu de ce puneți voi întrebări de felul acesta. Ce păreri pot avea?! decât că nu-i bine. Eu, când vine la mine cineva așa, nici nu stau de vorbă cu el, îi spun dintr-odată: până nu te căsătorești sau până nu te desparti, n-am ce vorbi cu tine!

**– Cât de mare este păcatul dacă lipsim intenționat de la Sfânta Liturghie, preferând somnul?**

– Păi, nu știu dac-ați văzut picturi cu raiul și cu iadul... la noi la mănăstire este o pictură cu iadul, în care e și situația aceasta: oameni care dorm în timpul Liturghiei, duminica. Dacă preferi somnul, somnul îl ai, însă darul lui Dumnezeu nu-l poți avea.

Să știți că și somnul are valoarea lui. Părintele Arsenie a dat un îndreptar de viață – pe care poate l-ați citit unii în cărțile mele, că am scris despre asta: „Oxigen, glicogen, somn, să-ți păstrezi hormonii și să ai concepție de viață creștină”. Deci și somn. De ce? Pentru că somnul are valoarea lui,



are putere de a-l reface pe om, deci somnul e important. Noi seara ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea somn, iar dimineața Îi mulțumim lui Dumnezeu pentru somnul pe care ni l-a dat. Așa că nu-i rău somnul, dar e rău să dormi când nu trebuie să dormi. Te duci la slujbă, la Liturghie, și după aceea tragi un somn până seara și și de seara până dimineața, nu-i o problemă.

– **Este păcat dacă te rogi sau citești Paraclisul Maicii Domnului în pat, învelit în păpumă?**

– Păi, dacă nu poți altfel, nu-i păcat, dar dacă poți altfel, e păcat.

– **Când privești sau vorbești cu un om și în acel moment îți vine un gând rău, înseamnă că păcătuiești? Gândul îl ai.**

– Dragă, apariția unui gând nu înseamnă păcat; păcat e atunci când stăruie gândul, când te preocupă, când nu te poți desprinde de el, când faci niște legături. Păcatul nu-i așa: gata, mi-a venit în gând un lucru de-o clipă și gata, am păcătuیت cu gândul.

– **Este normal ca o fată de nouăsprezece ani să se îmbrace în negru, ca o călugăriță, și să mănânce de două ori pe zi și atunci foarte puțin?**

– Dragă, mănâncă atât cât vrea să mănânce... dacă n-are mai mult, poate mânca și puțin. Dar să se îmbrace în negru așa, numai ca s-o vadă oamenii că-i altfel decât altele, nu-i bine. Tot ce-i băcător la ochi nu-i bine.

– **Ce trebuie să facă o fată căreia îi place de un anumit băiat? Ce trebuie să facă pentru ca bărbatul să observe acest lucru?**

– Păi, ce știi eu ce poate face?! Știi eu?... să-i spună! Odată au venit la mine doi – nu știu, parcă de la televiziune –, iar fata, când a venit la mine la chilie, zice: „Așa mult îmi place de băiatul ăsta!” Și eu am întrebat-o: dar tu i-ai spus? Zice: „Nu”. No, zic, cheamă-l aicea! L-a chemat și i-am zis: dragă, să știi că fata asta ține la tine, te iubește, și nu-ndrăznește să-ți spună. No, acuma, ia aminte!

– **Ce pot să fac pentru a-mi planifica mai bine timpul, ca să nu mai întârzii?**

– Păi, nu știu ce poți să faci; eu nu știu ce te-mpiedică să fii punctual. Dragă, când eram eu la liceu, la Timișoara, era o regulă: la ora opt trebuia să fim la școală; dacă treceau cinci minute după ora opt, se închidea poarta pe care intram și nu se mai putea intra decât la pauză, la nouă fără zece; și era o regulă, că prima oră nu se putea motiva. Și atunci, preferai să nu mergi toată ziua la școală – fiindcă-ți puteai motiva toate orele – decât să lipsești la prima oră, pe care n-o puteai motiva. De ce? Ca să te-nvețe să fii punctual. În societatea modernă punctualitatea este o chestiune esențială și trebuie să

faci în așa fel încât să nu întârzii. Mie nu mi-a plăcut niciodată de oamenii care trăiesc la limită: se duc la tren, și, dacă mai întârzie o jumătate de minut, pleacă trenul. Trebuie să iei toate lucrurile din vreme și să le faci în așa fel încât să le poți face cu liniște. Nu știu cum poți să te disciplinezi în privința asta, dar mai întâi de toate trebuie să fii hotărât pentru așa ceva: știi că trebuie să fii undeva la ora cutare, ești la ora cutare. Așa cum merg trenurile, cum merg emisiunile la radio și la televiziune: toate sunt rânduite în așa fel încât la ora respectivă să se întâmple ceea ce trebuie să se întâmple.

**– Ce sfat le dați unor tineri foarte îndrăgostiți, care nu au aceeași religie: unul este ortodox, celălalt catolic. Cât de departe poate să meargă relația lor? Se pot căsători, dacă unul se convertește la religia celuilalt?**

– Da, sigur, de ce să nu se poată căsători? Dar să știți că oamenii, în general, trăiesc puțin prin religie. Noi ne bucurăm de cei care au aceeași credință... De ce? Pentru că, dacă n-ai aceeași credință, n-ai nici același fel de a viețui. Dacă unul e ortodox, și altul e catolic, unul ține Paștile la o dată, iar celălalt la altă dată, deci sunt niște nepotriviri. Dacă totuși ajung să aibă aceeași credință, este cel mai bine.

**– Ateii, dacă nu au o credință, în cine cred totuși?**

– Nu cred în nimic.

**– Cum să ne împotrivim obligării de a semna buletinele electronice care se vor introduce, cât timp nu știm ce semnăm? Ce face Biserica pentru a ne feri de această agresiune satanistă ce ni se pregătește?**

– Dragă, eu nu știu de ce sunteți preocupați de niște lucruri care nici nu știm când o să se-ntâmplesau sau dacă o să se-ntâmplesau. Ce-i dacă am un buletin electronic și dacă mă urmărește cineva? Poate să mă urmărească, să vadă că-s om treabă!

**– Ce părere aveți despre fenomenul Maglavit? Oare Dumnezeu S-a arătat acolo?**

– Dragă, eu am fost la Maglavit... în 1935 m-au dus părinții la Maglavit. Eu am scris o carte, *Cine sunt eu, ce spun eu despre mine*, în care am scris și despre asta, cum am fost la Maglavit.

Nu știu, pentru că n-a știut nimeni, în fond... unii erau de părere că da, unii că nu, dar ceea ce vă pot spune eu este că s-a făcut mare reclamă în legătură cu Maglavitul atunci, pe vremea aceea. Erau publicații tipărite, ziare, *Cartea ciobanului*... auzeam... eram copil de șase ani și auzeam prin gară în Craiova: „Cartea ciobanului! Fotografia cu ciobanul de la Maglavit! Luați «Cartea ciobanului!»” Și luau oamenii și citeau, unii ziceau una, alții ziceau alta. Eu mi-aduc aminte cum m-am dus cu tata, copil fiind, și cum am

ajuns acolo și cum am dormit noaptea pe-afară – că era în septembrie și nu era frig... ne-am adus câte-o pătură de-acasă. Și-apoi mă punea tata, Dumnezeu să-l odihnească, la niște tulpini de copaci tăiați, unde se spunea că s-a arătat „Moșul” (zicea că „Moșul” e Dumnezeu). Și oamenii se duceau acolo să primească dar de la Dumnezeu pentru însănătoșire, în special. Și mă punea tata acolo și stăteam pe burtă și cu capul pe buturugă. Dar nu-mi plăcea deloc, că era lume – mai spălați, mai nespălați – și nu-mi plăcea mirosul și mă sculam. Și venea tata și mă-ndesa să mai stau; și mai stăteam câteva minute, mă ridicam iară și venea tata: „Mă, de ce nu stai, mă, acolo?” Tata credea că dacă stau acolo, îmi vine vederea... și nu mi-a venit, și dac-am stat, și dacă n-am stat. Și-atunci, nu știu ce să spun.

Sunt chestiuni care sunt de domeniul trecutului și nici nu mai are importanță dac-a fost real sau dacă n-a fost real.

**– Unii oameni spun că postul este făcut de preoți, nu de Dumnezeu. Atunci este sau nu obligatoriu postul?**

– Dragă, postul e obligatoriu. Preoții au organizat postul, dar nu poți să zici că preoții au făcut postul. Păi, doar Domnul Hristos El însuși a postit, Sfinții Apostoli au postit... postul nu l-a inventat nici creștinismul, postul a fost și în Vechiul Testament... de când e existența umană, după Biblie, a existat, cumva, și postul. Așa că, dacă vrea cineva să nu postească, să nu motiveze lucrul ăsta; poate să nu postească, are vină de pe urma faptului că nu postește, dar să nu motiveze că nu postește fiindcă postul l-au făcut preoții. Da, preoții au hotărât ca să se postească miercurea și vinerea, să fie un post de patruzeci de zile înaintea Crăciunului și de aproape cincizeci de zile înaintea Paștilor și așa mai departe. Acestea le-a rânduit Biserica. Dar postul în sine nu l-au rânduit preoții, nu l-a rânduit Biserica. Vrei să postești, postește, pentru că-i mai bine să postești decât să nu postești; vrei să nu postești, nu mai motiva că postul l-au făcut preoții și nu știu ce.

**– De ce un preot poate săvârși Sfânta Liturghie, iar un înger nu.**

– Pentru că Dumnezeu a rânduit ca un preot să slujească Sfânta Liturghie, iar pe un înger nu l-a delegat cu asta.

**– Cum poți să devii un om răbdător?**

– Silindu-te pentru răbdare.

**– Cum îi poți determina pe cei din jur să se întoarcă mai mult la credință?**

– Poate prin faptele bune pe care le faci, prin atitudinile corecte pe care le ai, prin ascendentul moral, în general, față de cei care n-au credință.

## **CE ȘTIM ȘI CE CREDEM DESPRE DUMNEZEU**

11 decembrie 2006

– În Faptele Sfinților Apostoli, în capitolul al 16-lea, în versetul 6 se vorbește despre Duhul Sfânt, iar în versetul 7, despre „Duhul lui Iisus”. Este același lucru?

– Da, același lucru.

– În Ecclesiast se spune: „Nu fi drept peste măsură și nu te arăta prea înțelept! Pentru ce vrei să te nimicești?” (Ecc. 7, 16). Cum să înțelegem acest lucru?

– Dragă, toate cele peste măsură nu-s bune. Faci ceea ce poți face în condițiile tale și nu trebuie să insiști pentru niște lucruri care depășesc puterile pe care le ai; deci să ne silim să ducem o viață echilibrată.

– Poți să dobândești în dar rugăciunea inimii, fiind încă necurățat de patimi?

– Dragă, rugăciunea inimii, de fapt, nu este un dar de la Dumnezeu, ci este în mare parte o silință a omului, așa că noi trebuie să ne facem partea noastră și atunci vine și darul lui Dumnezeu. Știți cum e cu credința? Cum e cu cultura, cum e cu agricultura: trebuie să lucreze și omul și lucrează și Domnul.

– De ce nu a lăsat Iisus nimic scris?

– Nu știm de ce, dar au scris alții despre ceea ce a vorbit Domnul Hristos și e foarte bine, pentru că altfel noi n-am fi avut siguranța propovăduirii Domnului Hristos. Dar, având Evanghelia, Îl avem chiar pe Domnul Hristos între noi, în mijlocul nostru. Domnul Hristos ne vorbește El însuși prin ceea ce Sfinții Evangheliști au cuprins din propovăduirea Lui. Nu știu cum ar fi fost dacă n-ar fi rămas cele din Evanghelie, Evanghelia fiind Hristos în mijlocul nostru.

– Ce se înțelege prin dialogarea cu Dumnezeu?

– Înseamnă a te ruga și a fi deschis spre ceea ce îți comunică Dumnezeu.

– Ce sunt puterile extrasenzoriale?

– Puterile care nu pot fi cuprinse în simțuri sau nu pot fi cunoscute prin simțuri.



– Chiar se mântuiesc toți călugării care spun permanent rugăciunea „Doamne Iisuse...”? Nu este cam prea lesne?

– Dragă, nu e o singură metodă de a-I sluji lui Dumnezeu. Dacă asta ar fi singura metodă, n-ar mai exista Evanghelia, or Domnul Hristos ne-a spus să ne rugăm și să avem încredere în lucrarea rugăciunii, dar Domnul Hristos ne-a spus și alte multe lucruri care țin de viața îmbunătățită. Iar chestiunea aceasta, a rugăciunii foarte îndesită, nu știu dacă e chiar așa de simplu de realizat, pentru că sunt atâtea lucruri de făcut și nu se poate realiza o permanentă angajare în rugăciune, chiar dacă Sfântul Apostol Pavel zice „neîncetat să vă rugați”. Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că rugăciunea neîncetată este, de fapt, „a avea mintea totdeauna lipită de Dumnezeu, a te încrede în El și a atârna de El în orice ai face sau ți s-ar întâmpla”. Deci nu-i vorba de o angajare printr-o metodă de îmbunătățire, ci e vorba de o stare sufletească în care te simți lipit de Dumnezeu.

– Dumnezeu-Tatăl are un chip anume? Știm că a zis: „Să facem om după chipul și asemănarea Noastră”, în Facere (1, 26).

– Da, dar e vorba nu de un chip fizic, ci e vorba de un chip spiritual. Noi nu știm decât în măsura în care Dumnezeu ni Se descoperă. Biserica, de fapt, Îl prezintă și pe Dumnezeu-Tatăl într-un chip oarecare, într-un chip de bătrân, „Cel vechi de zile”, însă, în realitate, acestea sunt niște plăsmuiri ale gândirii omenești, nu sunt niște lucruri care se cer gândite așa cum ni le prezintă Biserica imaginar.

– Ați vorbit de faptul că și păgânii pot avea cunoștințe despre Dumnezeu, dar, pentru că nu cred, ele nu au valoare. Cum vedeți credința popoarelor păgâne și dacă acestea pot ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu prin lucrarea poruncilor, chiar dacă nu Îl cunosc pe Hristos.

– Dragă, noi nu știm ce va face Dumnezeu cu oamenii care nu intră în legătură cu Dumnezeu prin credință, însă eu vreau să spun că păgânii pot avea cunoștințe despre Dumnezeu, dar nu cunoștințe din acestea, care transformă sufletul, ci cunoștințe informative; cum înveți, de exemplu, istoria, poți să înveți și teologia, fără să ai o aderență la ceea ce auzi, la ceea ce citești, la ceea ce primești în suflet. Asta este cunoștința pe care o pot avea păgânii, care de fapt nu aderă la cunoștința pe care o au, așa cum nu aderăm noi, de exemplu, la cunoștințele pe care le avem despre mahomedani, de pildă, sau despre budism.

– Ce ar trebui să știe doi tineri credincioși care urmează să se căsătorească?

– Să știe despre căsătorie că este o taină a vieții, este un mijloc de îmbunătățire sufletească, este o cale de a-I sluji lui Dumnezeu prin aducerea

în lume a copiilor care să fie, la rândul lor, slujitori ai lui Dumnezeu. Trebuie să știe că binele lor depinde de ei înșiși, că fiecare trebuie să se silească să-l facă pe celălalt fericit, să știe că Dumnezeu i-a binecuvântat pentru căsătorie și să țină seama de legătura care s-a realizat prin Dumnezeu.

– **Este păcat dacă-i pedepsești pe cei care le fac rău unor oameni la care ții?**

– Dacă ai calitatea să-i pedepsești și altă metodă nu există, atunci se poate.

– **Care este semnificația luptei dintre îngerul nevăzut – considerat a fi fost chiar Dumnezeu – și viitorul rege Israel, luptă relatată în Scriptură (Facerea 32, 24-32).**

– Dragă, eu cred că e vorba numai de o angajare în a înainta cu orice preț în viața duhovnicească.

– **În ultima vreme se recomandă în mass-media evitarea alimentelor preparate la cald, evitarea pâinii etc. Credeți că trebuie să acordăm importanță acestor îndrumări?**

– Nu.

– **Biblia și învățăturile Sfinților Părinți conțin îndrumări în acest sens?**

– Nu, nu. Bine, acum, și în viața religioasă se găsesc oameni care au niște idei, care însă sunt ale lor. De exemplu, Părintele Ghelasie de la Frăsinei – Dumnezeu să-l odihnească – vorbea de o pâine harică, o pâine coaptă la soare ca să nu-și piardă calitățile... dar lucrurile astea n-au nicio valoare din punct de vedere spiritual.

– **Carnea de porc, care era considerată în Vechiul Testament necurată, se poate consuma de către un credincios creștin?**

– Fără nicio problemă, pentru că Sfântul Apostol Pavel spune: „Mâncați tot ce se vinde în măcelării” (I Corinteni 10, 25), iar cuvântul acesta îl adresează unor creștini care consumau carne de porc – e vorba de corinteni, de creștini din Corint, Corintul fiind în Grecia, iar în Grecia nu se punea problema aceasta, să nu mănânci carne de porc; asta era o prescripție a iudeilor. Așa că nu se pune problema. Dacă cineva crede că nu-i cazul să consume carne de porc, nu-l obligă nimeni să mănânce; însă noi ne-am obișnuit cu gândul acesta, că nu există nimic care să fie condamnat de Dumnezeu în ceea ce privește hrana. Mănânci hrana pe care o mănâncă și alții și nu sunt probleme.

– **Minciuna este un păcat, iar crima la fel – un păcat. Vor merge mincinosul și criminalul împreună în același iad? Cum este, de fapt, raiul și iadul?**

– Dragă, păcătoșii vor merge în iad, iar cei buni vor merge în rai. Cât privește gravitatea păcatului, asta o știe Dumnezeu, dar noi știm, din Psalmul 5, de exemplu, cuvântul: „Pierde-vei pe toți cei ce spun minciuna” (Ps. 5, 6). Adică minciuna nu e dorită și nu ajută la ceva anume; minciuna trebuie înlăturată, pentru că Dumnezeu e Dumnezeu adevărului, nu e Dumnezeul minciunii.

– **Simțim când Se pogoară Duhul Sfânt peste noi?**

– Da, simți în inimă prezența Duhului Sfânt prin lucrarea pe care o face. De exemplu, „roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea poftelor” – numește Sfântul Apostol Pavel aceste roade ale Duhului sau această roadă a Duhului cu înfățișări diferite (Galateni 5, 22-23). Sau: „Roda Duhului este în orice bunătate, dreptate și adevăr” (Efeseni 5, 9). Deci prezența Duhului Sfânt se vede din roadele Duhului din viața oamenilor.

– **Cineva poate să-l ajute pe un om care a căzut în patimi? În ce fel?**

– Păi, nu știu dacă-l poate ajuta. Omeneste, greu ajuti pe cineva pe care trebuie să-l ajute Dumnezeu... poți să te rogi pentru el, poți să-i dai niște directive, poți să încerci să-l determini pentru o viață superioară... și atâta tot.

– **Cum se împacă liberul nostru arbitru cu voia lui Dumnezeu? Cum știm că facem voia lui Dumnezeu când dorim un anumit lucru?**

– Păi, foarte simplu, pentru că noi știm ce vrea Dumnezeu de la om, iar liberul arbitru de fapt nu înseamnă să ai un anumit punct de vedere și să neglijezi niște principii, ci liberul arbitru este în scopul de a face binele și de a evita răul. Adică nu te obligă nimeni să fii bun, nu te obligă nimeni să fii rău, ci tu alegi să fii bun sau să fii rău.

– **Cum putem ajunge de la cunoștința de Dumnezeu la credința în Dumnezeu? Cum Îl putem cunoaște pe Dumnezeu?**

– Păi, am spus, dacă avem inimă curată, avem condiția cunoașterii lui Dumnezeu; dacă avem inimă întinată, n-avem posibilitatea să Se reflecte în noi Dumnezeu.

– **În Biserica noastră există foarte mulți pietiști. Avem mai mulți credincioși sau pietiști? Oare pietismul religios nu este un păcat?**

– Dragă, nu știu dacă avem mai mulți pietiști... în orice caz, credința religioasă e foarte diferită de la om la om, oamenii o trăiesc foarte diferit. Așa că e greu de spus cine are o situație cu vinovăție. În realitate, fiecare om își trăiește credința la capacitatea lui. Sunt oameni care prin structură sunt mai sensibili, iar aceia trăiesc într-un fel de pietism; alții sunt mai raționali, iar aceia trăiesc o credință mai rațională. În realitate, fiecare om trăiește

credința la măsurile pe care le are. Eu, de exemplu, sunt o fire mai rațională, mai puțin sentimentală; Părintele Serafim de la noi zicea: „Mă, la tine nu s-a făcut acordul între minte și inimă”... apăi, n-am ce face, dacă asta mi-e structura, dacă așa m-a lăsat Dumnezeu.

**– Se iartă păcatele mărturisite, dacă nu respecti canonul primit la spovedanie?**

– Dragă, nu se poate pune problema aceasta, pentru că păcatele se iartă în condițiile iertării păcatelor, iar canonul, de fapt, nu e ca să ispășești păcatele, ci canonul este ca să te ajute să scapi de alte păcate asemănătoare. Faci ce poți... Eu, de exemplu, mă gândesc la oamenii care ar trebui să aibă o atitudine din aceasta, de împlinire a unui canon, însă în general știu că oamenii nu că nu sunt puși, ci că nu pot să realizeze ceea ce ar dori ei să realizeze... și de-aceea nu prea dau canoane. Chiar zice câte unul: „Părinte, dați-mi un canon!"; zic: mă, tu nici ălea pe care le-ai avut până acum nu le-ai făcut! Ce să-ți mai dau canon?! Fă ălea pe care nu le-ai făcut până acum!

**– Ce deosebire este între noi și Iisus, din punctul Lui de vedere, dacă El ne învață să ne rugăm lui Dumnezeu spunând *Tatăl nostru*?**

– Păi, ne rugăm cu *Tatăl nostru*. Și Mântuitorul Îl numește pe Dumnezeu-Tatăl „Tată”, și noi ne rugăm tot cu cuvintele pe care ni le-a lăsat Domnul Hristos ca rugăciune în care invocarea este: „Tatăl nostru”.

**– Ascultând rugăciunile oamenilor de mii de ani, Dumnezeu ni S-a arătat nouă și în chip, în chipul Domnului Iisus Hristos.**

– Da, Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om.

– Putem înțelege noi această taină cu adevărat?

– N-o putem înțelege, dar o putem crede.

**– În rugăciunea *Tatăl nostru* se zice: „Și nu ne duce pe noi în ispită”. Ispita are același sens cu încercarea?**

– Da. Chiar s-a și încercat... și mai ales greco-catolicii au încercat să folosească: „Și nu ne duce pe noi în încercare”, dar se vede că n-a prea mers.

**– Ce trebuie să facă un elev seminarist pentru a trece peste toate cele rele și pentru a deveni un bun preot?**

– Păi, ce trebuie să facă orice creștin. Întâi trebuie să fii om de omenie, după aceea creștin bun, după aceea seminarist și după aceea preot.

**– Dacă cineva este bolnav și nu poate ține postul, poate să se spovedească și să se împărtășească?**

– Da.



**– De ce am multe obstacole în viața de zi cu zi, dacă sunt convinsă – din anumite fapte concrete petrecute – că Dumnezeu mă ocrotește și îmi dă putere și răbdare?**

– Dragă, viața trebuie primită cum vine, nu judecăm noi împrejurările, ci noi trebuie să ne raportăm corect la cele ce vin. De ce avem piedici, nu știm, dar știm ce să facem ca să trecem peste piedici. Să avem mai multă încredere în ajutorul lui Dumnezeu, să căutăm ajutorul lui Dumnezeu, să nu ne nemulțumim dacă apar în fața noastră niște lucruri pe care nu le-am dori.

**– Un tânăr necurățit de toate patimile vieții poate practica rugăciunea inimii? Are nevoie de inițierea unui părinte înduhovnicit? Care este calea ideală de a practica rugăciunea inimii cu folos?**

– Dragă, mai întâi de toate, rugăciunea o faci la măsurile tale; cum ești tu, așa ți-e și rugăciunea. Așa că, dacă te angajezi la rugăciunea cu care se mântuiesc călugării (sau rugăciunea de toată vremea), te angajezi cu capacitatea ta, iar dacă ai încă patimi, rugăciunea te ajută să scapi de patimi; dacă ai ajuns la virtuți, rugăciunea te ajută să crești în virtuți; dacă ai ajuns la limpezime de suflet, rugăciunea te ajută să ai și mai multă limpezime. Deci rugăciunea o face fiecare la măsurile lui.

**– Cum trebuie procedat cu un om care ți-a înșelat încrederea, și-a călcat cuvântul și te-a păgubit cu o mare sumă de bani? Trebuie să-l iertăm sau să-l determinăm, cumva, să-și recunoască greșeala?**

– Păi, dacă-l putem determina... important ar fi să-și facă datoria și să-ți dea banii. Dacă nu ți-i dă, n-ai ce face: dacă-l urăști și dacă nu-l ierți, nu împlinești voia lui Dumnezeu. Noi dorim ca toți oamenii să-și facă datoria... și trebuie să fim cu grijă, mai ales când e vorba de a împrumuta bani, pentru că sunt unii oameni care nu-s capabili de bine și, dacă ai găsit unul din asta, care nu-și împlinește datoria, în general ești păgubit, dar n-ai ce să faci ca să-i schimbi structura sufletească. Cel mai bine este să n-ai încredere în oameni din ăștia. La mine, de exemplu, a venit odată o femeie și mi-a spus că are un necaz: că i s-a stricat mașina și că-i trebuie patru sute de mii. Era și un părinte de față... eu i-am dat patru sute de mii – nu era o sumă extraordinară – și ea mi-a zis că mi-i aduce înapoi. Și mi i-a adus, într-adevăr, însă, când mi i-a adus, mi-a zis: „Părinte, eu v-am adus banii, poftiți banii, dar să știți că mi-ar mai trebui și-acuma niște bani”. Și-apăi am strigat o dată la ea, de cred că nu mai uită! Nu se poate, domnule! Ea mi-a adus banii ca să îi dau alți bani, mai mulți?! Și după aceea să nu-i mai dea! Nu se poate! Și după aceea mi-a spus și părintele acela, care-a fost cu mine atunci când i-am dat banii, că de fapt femeia aia e cunoscută și c-a mai fost și de-altă dată. Zic: măi, păi tu de ce nu mi-ai spus? Că nu-i dădeam nici ăia patru sute. Dar oamenii... și mai ales când e vorba de sume mari, nu-i bine,

nu vă hazardați, lăsați-i în pace; sunt bănci, sunt mijloace de a-și procura banii așa cum și-i procură un om cinstit. Și-apoi, bani împrumut nu dai decât la oameni siguri, la cineva eventual din familie, dar nu merge așa, că vine unul: „Dați-mi niște bani, că am un necaz”... păi, îți dau câțiva lei acum, și...

– **Vă rugăm să ne dați o definiție a vieții duhovnicești.**

– Nu există. O definiție a vieții nu există și nu există nici o definiție a vieții duhovnicești. Viața duhovnicească este o viață care e tot mai puțin materială sau materializată. Dar nu se poate da o definiție așa încât să zici: gata, cu asta am rezolvat, că am dat o definiție clară.

– **Cum să înțelegem ascultarea de duhovnic, în cazul în care suntem mireni? Este aceeași cu ascultarea călugărilor?**

– Da. Nu există o ascultare a călugărilor și altă ascultare a mirenilor; există ascultare și atâta tot, nu se face deosebire între călugăr și mirean. Numai că un călugăr trebuie să fie mai atent și să fie cu mai multă grijă, dar altfel nu e deosebire.

– **Ce interes a avut Dumnezeu când a făcut lumea?**

– Hm... întrebați-L pe Dumnezeu... Cine poate să spună ce interes a avut Dumnezeu?! Noi credem totuși că Dumnezeu nu l-a făcut pe om dintr-o necesitate a lui Dumnezeu, ci l-a făcut pe om pentru fericirea omului.

– **Dacă un om face fapte bune, dar nu crede, se poate mântui?**

– Nu, nu se poate mântui prin fapte fără credință, nici prin credință fără fapte.

– **Sunt persoane care văd aura; acești oameni au calități duhovnicești deosebite sau nu?**

– Nu știu.

– **Cuvântul lui Dumnezeu spune, în Apocalipsă, că „afară sunt din împărăție minciinoșii” (Ap. 22, 15). Credeți că acest cuvânt este exagerat?**

– Nu, nu este exagerat, pentru că minciuna n-are nicio legătură cu adevărul. „Pierde-vei pe toți cei ce spun minciuna” – zicem noi în Psalmul 5, așa că nu e nicio exagerare. Dacă vrei să scapi de osânda celor care mint, nu mai minți.

– **Ce înseamnă că un creștin „a căzut”, deși încă este credincios?**

– Înseamnă că a făcut păcate pe care nu trebuia să le facă el, care e credincios.

– **Ridicarea în acest caz în treptele duhovnicești este mai anevoioasă?**

– Cred că da.

– **Sfidarea celor din jur este un păcat?**

– Da, sigur. Un om credincios trebuie să fie și un om politicos.

– **Este corectă asocierea între Nașterea Domnului Iisus Hristos și venirea lui Moș Crăciun?**

– A, nicio legătură. Asta, cu Moș Crăciun, e o treabă laică.

– **La o mănăstire am primit canon de la un preot-călugăr cincisprezece ani. Sunt în vârstă și bolnavă. Ce trebuie să fac?**

– Să-l rogi pe părintele acela să-ți scurteze canonul.

– **Dacă nu putem participa la slujbele bisericești, ne putem mântui?**

– Da, dacă nu poți participa: dacă ești bolnav în pat... cum să nu te mântuiești? Dar dacă nu vrei să participi, atunci nu te mântuiești.

– **Ce înseamnă când spunem „Dumnezeu să ne miluiască”? Ce trebuie să așteptăm?**

– Mila lui Dumnezeu, adică toate lucrurile bune pe care le dă Dumnezeu, pentru că-i milostiv. Cuvântul ăsta e un cuvânt foarte cuprinzător: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă”, adică dă-mi tot ceea ce-mi trebuie: și spiritual, și material, și din toate punctele de vedere.

– **Dacă am căzut într-o patimă, ce trebuie să facem pentru a scăpa de această patimă?**

– Trebuie să te lupți și să te rogi lui Dumnezeu să te ajute să scapi de patimă; să fii iertat și să scapi de patimă ca deprindere, să nu fii stăpânit de patimă.

– **Suntem doi tineri care vrem să întemeiem o familie. Este permisă folosirea metodei calendarului?**

– Dragă, ăstea sunt chestiuni greu de elucidat. În orice caz, cred că totuși, pentru că Dumnezeu a lăsat această perioadă de nefertilitate, se poate folosi; că asta n-a creat-o omul.

– **Ce trebuie să fac ca să nu ajung să-mi judec unii colegi de facultate, ci să-i privesc cu ochi buni, după ce am aflat că practică unele relații trupesti total necreștinești cu prietenele și chiar cu soțiile lor?**

– Dragă, să nu te intereseze lucruri care nu te privesc.

– **Cum trebuie să ne pregătim pentru a întâmpina cum se cuvine sărbătoarea Nașterii Domnului, care se apropie?**

– Să facem ce ne învață Biserica: să postim, să ne rugăm, să căutăm să ducem o viață cât mai după voia lui Dumnezeu.

## OMUL ÎMPĂRĂȚIEI LUI DUMNEZEU

12 decembrie 2006

– În Teologia dogmatică sunt prezentate mai multe teorii privind transmiterea sufletului de la părinți la copii. Dumneavoastră spre care înclinați?

– Spre creaționism. Sunt trei teorii, de fapt: traducianismul, creaționismul și preexistențialismul. Preexistențialismul susține că Dumnezeu a creat toate sufletele de la începutul existenței umane și trimite în lume, prin părinți, sufletul pentru fiecare ființă care se naște; traducianismul susține că Dumnezeu creează sufletele din sufletele părinților, iar creaționismul – că Dumnezeu creează sufletele când e necesar să vină cineva în lumea aceasta. Acuma, acestea sunt păreri ale oamenilor, sunt lucruri pe care noi nu le putem dovedi, nu le putem urmări... doar atâta, că oamenii își dau o părere. Noi știm că la slujbele noastre se spune: „Cela ce cu mâna dintru neființă m-ai zidit și cu chipul Tău cel dumnezeiesc m-ai cinstit, dar pentru călcarea poruncii iarăși m-ai întors în pământ, din care am fost luat, la cel după asemănare mă ridică, cu frumusețea cea dintâi iarăși împodobindu-mă”; sau: „Chipul mării Tale celei negrăite sunt, măcar că port rănile păcatelor; miluiește zidirea Ta, Stăpâne, și o curățește cu îndurarea Ta și moștenirea cea dorită dăruiește-mi, făcându-mă pe mine iarăși cetățean raiului”. Deci credința noastră este că Dumnezeu ne-a creat. Cum? Dumnezeu știe.

– Domnul Hristos a spus: „Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel” (Matei 15, 29), iar din pilda cu cei chemați la nuntă care n-au vrut să vină (Matei 22, 1-14) înțelegem că păgânii au fost chemați la creștinism datorită refuzului evreilor de a-L primi pe Domnul Hristos. Ce s-ar fi întâmplat cu păgânii dacă evreii L-ar fi primit pe Domnul Hristos? Ar mai fi avut acces la creștinism?

– Nu știm. Noi știm ce ni se spune, nu știm ce s-ar fi putut întâmpla. Ceea ce știm noi este că Domnul Hristos le-a spus ucenicilor, în episodul cu femeia canaaneancă: „Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel”. În primă trimitere, au fost avuți în vedere evreii, iar după aceea și ceilalți, cu vremea, pentru că Domnul Hristos, în Evanghelia de la Matei, are cuvintele: „Mi s-a dat toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile (...) învățându-le să păzească toate câte



v-am poruncit vouă; și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor” (Matei 28, 19-20). Deci avem cuvinte spuse de Domnul Hristos cu diferite ocazii și în sensul că a fost trimis către oile cele pierdute ale casei lui Israel, dar și că a fost trimis către toți; numai că aceste cuvinte Domnul Hristos le-a spus în diferite împrejurări.

**– Diferența mare de vârstă poate fi un obstacol în calea prieteniei între oameni?**

– Acuma, depinde ce înțelegi prin prietenie, că să știți că-i cam bai cu prietenia, în sensul că de multe ori, prietenie înseamnă, pentru mulți, partener de viață, când e vorba de prietenia între un băiat și o fată. Însă, când e vorba de o prietenie reală, deci nu o prietenie cu amestecare de anticipare a căsătoriei, atunci nu există nicio opreliște, poți să fii prieten, copil fiind, cu un bătrân... Prietenia desființează vârstele, prietenia e un dar al lui Dumnezeu care se poate realiza... Dar, dacă prin prietenie se înțelege, cum am zis, mai mult o stare din aceasta, de partener de viață, în cazul acesta s-a degradat prietenia și, de fapt, e altceva decât ceea ce se gândește. Mie mi s-a întâmplat, de pildă, că odată a venit la mine o fată pe care o cheama Monica, iar eu am zis: și eu am o prietenă pe care o cheamă Monica. Și ea zice: „Nu se poate! – De ce nu se poate? – Pentru că dumneavoastră sunteți călugăr și n-aveți voie să aveți prietene”. N-a avut dreptate... în felul cum am eu prietene, poate să aibă orice călugăr prietene.

**– Omul în împărăția lui Dumnezeu semnifică, de fapt, comuniunea celor trei părți ale sufletului: rațională, cuvântătoare și cugetătoare, într-o unitate ființială?**

– Dragă, în momentul în care sufletul e format așa, în împărăția lui Dumnezeu te angajezi cu toată ființa ta, nu excluzi nimic... decât relele le excluzi, dar altfel, calitățile pe care ți le-a dat Dumnezeu le folosești în toate ale tale.

**– Ce semnificație are numărul 40 în Scriptură? Are o legătură cu formarea omului împărăției lui Dumnezeu?**

– Nu, cred că n-are nicio legătură.

**– Dacă cineva ia hotărârea să se căsătorească sau să se călugărească din cauza îngrijorării că nu va avea cine să-l îngrijească la bătrânețe, este un lucru rău?**

– Păi, călugăria și căsătoria ar trebui făcute pe alte baze, ar trebui să găsești alte motive pentru angajarea în căsătorie sau în călugărie. Dacă te

gândești la niște lucruri din ăstea, exterioare, și călugăria sau căsătoria tot exterior o trăiești.

– **Ce părere aveți despre operațiile estetice? De exemplu, cineva are nasul strâmb și prin operație și-l corectează, scăpând în felul acesta de complexe de inferioritate. Este rău?**

– Nu. Dacă se poate interveni, e foarte bine; cum ai spus: scapi de complexul de inferioritate.

– **Dacă un cuplu are probleme de viață intimă și se adresează duhovnicului, credeți că acesta știe să rezolve astfel de probleme? E mai bine să se adreseze unui specialist?**

– E bine să te adresezi la cine te poți adresa. Acuma, un duhovnic nu se poate ocupa de chestiuni care nu pot fi schimbate... sunt lucruri care rămân așa... și sunt foarte multe cazuri din ăstea, în care oamenii nu se potrivesc și în care oamenii, fiind epuizați, nu se pot completa. Mai ales bărbații ajung la o neputință care o deranjează pe femeie; și-atunci, duhovnicul ce poate să spună? Eventual: „Lasă, rabdă!”, dar nu știi dacă-i chiar așa de simplu. Nu te poți băga în chestiuni care sunt mai presus de posibilitățile tale.

– **Ce se înțelege prin „virtute”?**

– Prin „virtute” se înțelege deprinderea în bine, fapta bună mereu repetată, care ajunge la o deprindere statornică în bine. Adică bunătate, iubire, nădejde, credință, răbdare... sau cele pe care le pomenește Sfântul Apostol Pavel în Epistola I către Corinteni, în capitolul 13: „Dragostea rabdă îndelung, dragostea este plină de bunătate, dragostea nu știe de pizmă (deci de invidie), nu se laudă, nu se trufește, dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie (deci are blândețe), nu pune la socoteală răul (nu-i pomenitoare de rău), nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Dragostea niciodată nu cade”. Deci toate acestea sunt virtuți, adică deprinderi în bine întemeiate pe darul lui Dumnezeu și pe strădania omului.

– **Credeți că ar fi benefic ca oameni trăitori ai creștinismului să formeze o grupare politică curată și să încerce să impună în societate principii sănătoase?**

– Da, măi frate, ar fi foarte bine, dar nu știu unde-i găsești pe ăia! Mie mi-a spus un senator – era fiu de preot greco-catolic și o vreme a fost

senator; și a venit pe la noi pe la mănăstire, eu am ajuns în legătură cu el (nu mai știu prin ce împrejurare) și el a zis așa: „Părinte, să știți că dintre 142 de senatori, unul singur a fost în care am avut încredere. – Cine? – Eu!”. Adică a avut încredere numai în el... înseamnă că stăm rău.

**– Dacă la nunta unor tineri creștini, unii dintre invitați fumează, este bine să fie opriți?**

– Păi, măi frate, nu te poți băga în viața omului. Dacă fumează, fumează pentru el... dacă-l poți opri, îl oprești, dar dacă nu... poate că ai probleme mai multe oprindu-l decât lăsându-l. Nu cred eu că-i bine să te angajezi în treburi care nu țin de tine. Dar, dacă de exemplu fumează undeva unde-i oprit fumatul, poți să-i spui că acolo nu e voie să fumeze.

**– Ce părere aveți despre cărțile din colecția „Părinți și scriitori bisericești”? Ce categorie de credincioși trebuie să citească astfel de cărți?**

– Toți credincioșii care pot înțelege. Dar să știți că-i foarte greu, pentru că scrierile Sfinților Părinți sunt scrieri la care oamenii nu au aderență decât prin faptul că ei știu că-s scrierile Sfinților Părinți; dar nu le înțeleg... cei mai mulți nu le înțeleg. Așa că e bine să le avem, e bine să le aibă în vedere cei care le pot înțelege, însă nu sunt pentru toți. Cum e Filocalia: Filocalia nu-i „Filocalia pentru toți”; „Filocalia pentru toți” sunt slujbele Bisericii noastre, dacă poate omul să asimileze slujbele Bisericii; dar, în orice caz, e mai ușor să înțelegi slujbele Bisericii decât să înțelegi scrierile filocalice.

**– Ce ați făcut în timpul Revoluției din 1989? Ați urmărit desfășurarea evenimentelor? V-au tulburat în vreun fel?**

– Să știți că n-am prea urmărit desfășurarea evenimentelor. Acuma, eram bătrân deja... și ziceam că tinerii au făcut revoluția, iar bătrânii s-au uitat la televizor.

**– Cum trebuie să facă un băiat curte unei fete?**

– Dragă, știi ce pot eu să-i spun unui băiat care vrea să facă curte? Că, dacă faci curte, nu faci carte. E un cuvânt al Părintelui Arsenie. Eu am fost întrebat nu cum să faci curte, că nu știu ce i-aș fi putut spune, fiindcă eu n-am făcut curte... ci întrebarea era așa: „Cum poate cineva să-și manifeste iubirea față de persoana iubită?” Întrebarea asta mi s-a pus la Iași, iar eu am spus o poezie, intitulată „Te port în mine”, scrisă de Zorica Lațcu; e extraordinară! N-am găsit nicăieri în altă parte această idee, că a-l iubi pe

cineva înseamnă, de fapt, a-l purta în tine, a-l aduce în ființa ta. Și am dat răspunsul prin poezia „Te port în mine”. Studenților le-a plăcut, iar la scurtă vreme mă pomenesc cu un bilet în care zicea așa: „Părinte, ne-ai spus o poezie de dragoste”. Puteți să vă închipuiți: un călugăr spune o poezie de dragoste! Însă eu n-am socotit-o poezie de dragoste, ci am socotit că-i faină și am spus-o. Și ce dacă o spune un călugăr?! Și zice în continuare pe bilet: „Vă rog să ne mai spuneți vreo două!” N-am mai știut, dar mi-am prins mintea cu studenții și m-am dus acasă și am învățat două poezii de dragoste! Și, când m-am dus din nou la Iași, le-am spus: v-am rămas dator de rândul trecut cu două poezii de dragoste. Acuma vă spun trei: cea de rândul trecut și încă două pe care le-am învățat. Era vorba de *Somnoroase păsărele*, scrisă de Eminescu, care-i extraordinar de frumoasă, și o altă poezie de Zorica Lațcu, intitulată *Epitalam*, „epitalam” însemnând „cântec de nuntă”. După ce le-am spus-o, m-au aplaudat și ei, cum m-ați aplaudat și voi, și mi-a părut tare bine că n-am învățat-o degeaba!

**– În pilda cu cei chemați la nuntă care au refuzat chemarea (Luca 14, 12-24) se vorbește și despre un bărbat care respinge împărăția cerurilor din pricină că și-a luat femeie. Cine ajunge în această situație și cum poate fi ea evitată?**

– Dragă, la situația aceasta ajung cei care, pentru lucruri pământești, se leapădă de cele cerești.

**– Cum să creștem copiii și să-i învățăm cele bune, când peste tot s-a întins vulgaritatea și nerușinarea, manelele și țigănia? Nu cumva copiii educați corect vor crește într-un astfel de mediu ca niște stingheri, complexați și neadaptați? Ce să facem, căci pare că suntem în minoritate.**

– Dragă, dacă copiii ajung la niște convingeri, nu-i mai interesează ce zic unii și alții. Chiar dacă rămân niște izolați, se complac în izolarea lor, nu-și mai fac probleme că ce bine era dacă era altfel. Important este să ținem la niște principii. Vedeti că sunt și oameni care-s preocupați de viața creștină. Uitați-vă, de exemplu, – în măsura în care-i cunoașteți – ce preocupări au neoprotestanții, de pildă, care își educă copiii cu credință, cu dorința de fi slujitori lui Dumnezeu, pentru că sunt convinși de ceea ce fac, nu sunt niște improvizați la locurile lor, ci sunt niște oameni care, în credința pe care o au, sunt convinși de principiile creștine. Să învățăm și de la oameni de la care am zice noi că n-avem ce învăța! Avem ce învăța și de la oameni care sunt hotărâți pentru Dumnezeu, nu în sensul să avem învățătura lor, ci să avem strădaniile lor de mai bine.



**– Dacă suntem robi ai tehnologiei, mai intrăm în împărăția lui Dumnezeu?**

– Dacă suntem robi, nu-i bine, căci robia nu ne apropie de Dumnezeu, dar dacă folosim tehnologie, nu-i niciun bai. Uite, și eu folosesc un casetofon, pe care nu mi l-a dat Dumnezeu, ci mi l-au dat oamenii.

**– Ne putem ruga ca unui sfânt unei persoane trecute la Domnul, despre care știm că a avut viață sfântă, chiar dacă nu a fost canonizat de Biserică?**

– Da, sigur că da. Numai că asta e o chestiune a ta personală, nu-i o chestiune pe care o generalizezi. Adică, domnule, dacă eu cred că Părintele Serafim, să zicem, e sfânt, pot să mă rog Părintelui Serafim; dar, de fapt, eu nu mă rog... nu mă rugam nici când trăia... însă știam și afirmam și afirm și acum că a fost un om sfânt.

**– Vă rugăm să ne explicați cuvintele „moștean” și „a mâneca”.**

– „Moștean” înseamnă „moștenitor”, iar „a mâneca” înseamnă „a porni”.

**– Este rău dacă între soț și soție este diferență mare de vârstă?**

– Păi, nu prea e bine, că asta se răzbună, în general, între oameni. Dragă, firesc este ca oamenii să fie de vârste apropiate, că în acest fel au și mintea apropiată și e mai bine decât să fie o diferență mare. Eu am cunoscut o femeie din Poiana Mărului, care era fiica unui părinte de la noi. Părintele Nichita, de la noi, a avut familie (și deci a avut și greutățile familiei); și s-a întâmplat că m-am dus cu Părintele Serafim la ei acasă, fiindcă Părintele Nichita a fost, într-o vreme, cam necăjit și a plecat de la mănăstire și nu mai venea, iar noi am fost să-l convingem să vină; până la urmă a venit, nu o dată cu noi, dar a venit totuși. Și acolo am întâlnit-o pe fiica părintelui, care era căsătorită cu un om cu douăzeci de ani mai mare decât ea. Și – fiind eu tânăr atunci, mă mai interesau așa, niște lucruri pe care poate că astăzi le-aș mai trece cu vederea – am zis: dragă, dar cum de te-ai căsătorit cu bătrânul? Și ea zice: „Părinte, din bunătatea părinților! Pentru că omul ăsta a avut o soție care i-a murit și a rămas văduv; și, ca să apuce averea, care era lângă casa părinților, au insistat să mă căsătoresc eu cu el și m-am căsătorit”. Dar zice: „Părinte, să știți că măritată e numai o țâr’ mai bine ca spânzurată”. Acuma, lucrul ăsta, în anumite cazuri, așa este; și mai ales e în cazul acesta, al diferenței de vârstă. Fiindcă nu-i firesc să ai niște apropieri de unul care e cu douăzeci de ani mai mare decât tine. Lucrurile trebuie gândite firesc și trebuie simțite firesc... adică tinerii caută tineri, nu caută bătrâni; bătrânii mai caută și tineri, dar tinerii nu caută bătrâni.

**– Dacă Sfântul Ioan Damaschin sau Roman Melodul sau alte zeci de muzicieni au lăsat un fel de muzică, azi de ce se cântă la slujbe muzică corală? Oare îngerii ce fel de muzică or cânta: bizantină sau corală?**

– Dragă, îngerii cântă muzica îngerilor, nu cântă muzica oamenilor. Noi nu știm... n-am fost în cer. Eu am găsit odată undeva scris despre un om care a fost în cer... bine, și Sfântul Apostol Pavel spune despre un om care a fost în cer (II Corinteni 12, 2). Dar am găsit într-o carte scris despre un om care zicea el că a fost în cer; și cum a fost în cer, de fapt? Fiind într-o călătorie, s-a dus undeva departe – el era din țările nordice – și probabil a ajuns prin Rusia și rușii cântă frumos; și a ajuns la o slujbă și se vede că așa mult i-a plăcut, încât a zis că numai în cer poate să fie așa ceva; deci el avea convingerea c-a ajuns în cer. Dar altfel, noi nu știm cum e în cer, ce cântă îngerii. Nu se poate pune problema aceasta. Însă altceva se poate, și anume, să se creeze o bucurie pe pământ asemănătoare cu bucuria din cer.

Acuma, ce putem noi face? Oamenii sunt obișnuiți cu muzica pe care o cântă ei. Eu sunt din părțile Sibiului, din satul Topârcea (probabil ați auzit de poetul George Topârceanu, care însă nu era din satul meu, ci tatăl lui era din Ocna Sibiului și mama lui din Săliște, dar avea numele Topârceanu tocmai pentru că nu era din Topârcea). În satul meu au venit, în timpul războiului, în 1944, niște refugiați din Basarabia – un părinte diacon și cu ginerele lui, preot – care slujeau la noi și cântau muzică psaltică; și oamenilor nu le plăcea deloc cum cântau ei muzică psaltică, ci le plăcea cum cântăm noi, pe cunșană. Și nu se puteau încadra: ascultau muzica aceea, dar ei nu se puteau încadra, pentru că era altceva decât știau ei și nici nu le plăcea. Și s-a făcut un parastas pentru un tânăr care a murit pe front, iar oamenii i-au rugat frumos pe părinții aceia din Basarabia să facă bine să nu cânte la parastas, că-s necăjiți ei destul și fără asta.

Acuma, nu te poți lua după păreri... că asta e frumos... e frumos ce-ți place, nu-i frumos ce zice unul că-i frumos. Muzica psaltică se și execută mai greu, iar muzica ardelinească pe care o cântam noi era mai ușor de cântat și mai ușor se încadrau oamenii la muzica aceea. Să știți că greco-catolicii au folosit totdeauna o muzică foarte ușor de executat, în general pe glas IV: antifon glas IV. Și toată lumea cânta în biserică. Eu mergeam într-un sat de lângă Cluj – pentru că eram elev de școală primară la Cluj și, având noi niște rude lângă Cluj, mă luau în vacanțele mici, în special, (de Paști, de Crăciun) și mergeam cu ei la biserică; erau acolo numai greco-catolici și cântau toți. De la Doxologie începând, cânta toată lumea din biserică. Eu aveam impresia că mă ridică cineva pe sus, cum eram eu copil. Asta contează foarte mult: să nu fie o muzică complicată, fiindcă, dacă e

complicată, nu poate fi executată; dar dacă e cât mai simplificată, oamenii se pot încadra, se pot îniepta<sup>51</sup> prin cântările care se execută.

– **Dacă un tânăr nu găsește o persoană de care să se îndrăgostească, până la urmă trebuie totuși să se căsătorească cu cineva care-i place mai puțin, numai să nu rămână necăsătorit?**

– Dragă, căsătoria nu-i obligatorie; dacă nu te poți căsători cu cine-ți place, n-are rost să te căsătorești numai așa, ca să fii într-o căsătorie improvizată.

– **Poate un credincios care nu are voce și ureche muzicală să ajungă un bun preot?**

– Poate, dar să știți că-i totuși cu insuficiență. În general, e bine ca un preot să poată cânta și să cânte la înmormântări, la sfeștanie, la Maslu, la slujbele care se fac... să poată să intervină. E foarte fain așa, când auzi pe unul cântând frumos; dacă nu, n-auzi nimic și fac ceilalți slujba, că nu poți fi cântăreț fără să cânți, dar preot poți să fii și fără să cânți.

– **Au existat uriași pe pământ?**

– Se spune undeva în Biblie c-au existat uriași... nu știu.

Aveam la noi la mănăstire un om care era cam redus și odată am lucrat ceva cu el – am ajutat să transportăm ceva, parcă niște fructe sau cartofi – și aveam un coș mare; și zic eu către el: Bade Ioane, ăsta-i coș de uriaș! Și ce-mi vine mie în cap să zic?: dar, Bade Ioane, oare au fost uriași pe pământ? Și el zice: „Da, părinte! Dacă nu, cine-a făcut bisericile săsești?”

– **Ce înseamnă „om desăvârșit”?**

– Om perfect. Acuma, depinde în ce vezi perfecțiunea; perfecțiunea creștină se realizează în special prin iubire și prin smerenie. Sfântul Isaac Sirul răspunde la întrebarea „ce este desăvârșirea?” spunând: „Desăvârșirea este un adânc de smerenie”. Domnul Hristos zice: „Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârșit este” (Matei 5, 48) în legătură cu iubirea. Sfântul Apostol Pavel, și el, în legătură cu iubirea spune: „Peste toate, îmbrăcați-vă cu iubirea, care este legătura desăvârșirii” (Coloseni 3, 14). Deci două lucruri trebuie urmărite în special, la desăvârșire: iubirea și smerenia. Bineînțeles că, dacă-i vorba de desăvârșire, desăvârșirea trebuie să fie în toate privințele, adică nu trebuie să urmărești desăvârșirea numai pentru anumite virtuți, ci orice virtute să fie dusă la ultima posibilitate. Deci țineți minte: desăvârșire înseamnă perfecțiune.

<sup>51</sup> A îniepta (reg.) = a lansa.

– În cartea *Hristoitia*, Sfântul Nicodim Aghioritul subliniază importanța purtării la gât de către creștini a sfintei cruci. Credeți că dacă le facem cadou cruciulițe celor apropiați ai noștri care nu țin legătura cu Biserica, acest lucru îi va ajuta să conștientizeze că sunt creștini?

– Nu cred că are vreo legătură treaba asta... Dacă omul prețuiește crucea, o prețuiește și o caută, dar dacă i-o dai așa... Eu le-am mai spus și la ai noștri, că ei mai merg pe la doctori și-apoi le dau icoane... și eu le zic: dragă, dar dacă pe omul ăla nu-l interesează icoana pe care i-o dai tu? Trebuie să știi mai întâi: îl interesează ori nu-l interesează? Adică de ce să-i dai un lucru pe care el nu-l prețuiește?

– Trebuie să urmărim gândurile și să le mărturisim la spovedanie, ca mireni?

– Da.

– Cât de des trebuie să ne spovedim?

– Nu este o regulă... cel puțin în cele patru posturi pe an eu zic că trebuie să te spovedești. La mine vin oameni care se spovedesc o dată pe an, în Postul Paștilor. Mai și zic eu, câteodată: dar dacă într-un an n-ar fi Postul Paștilor, în anul ăla te-ai mai spovedi? Să știi că-n anul ăla nu te-ai spovedi, c-ai aștepta Postul Paștilor, iar dacă nu vine, ce să te mai spovedești? Deci eu le spun la toți să se spovedească în toate posturile. Iar în anul următor vine omul la mine și-i zic: când te-ai spovedit ultima dată? Zice: „În Postul Paștilor, anul trecut. – La cine te-ai spovedit? – La dumneavoastră. – Păi mă, nu ți-am spus să te spovedești în toate posturile?!” Pentru că eu sunt sigur, nu se poate întâmpla să vină la mine cineva care se spovedește în Postul Paștilor, și să nu-i spun să se spovedească în toate posturile. Zice: „Ba da, părinte, mi-ai spus... dar acuma, ce să fac?” Păi, nu mai faci nimica, dar te rog eu totuși ceva să faci, și anume, dacă și la anul viitor va fi tot așa, te rog frumos cel puțin să nu mai vii la mine... că după aceea am aflat că nu numai la mine se întâmplă așa ceva, se întâmplă și la alții.

Dragă, ne cam jucăm noi cu lucrurile lui Dumnezeu... și mereu le spun: nu vă jucați cu lucrurile lui Dumnezeu!

– Sfântul Isaac Sirul spune că o singură rugăciune adusă lui Dumnezeu de unul singur e mai bună decât o mie de Liturghii săvârșite printre oameni. Cum comentați?

– Nu comentez nimic, că nu știu cum să comentez.



**– Cum să-mi ajut părinții să fie mai aproape de Hristos? Cred cu tărie că Dumnezeu Și-ar întoarce mai mult fața către noi.**

– Dragă, părinții sunt părinți și nu prea poți să-i ajuți de pe poziția de fiu decât făcând ce trebuie să faci și să învețe din exemplul tău să fie și ei cu mai multă grijă.

Mie mi s-a întâmplat o treabă care mi-a plăcut foarte mult că mi s-a întâmplat, deși m-a cam rușinat treaba asta... În părțile noastre, la Agnita, este un doctor care mereu, venind pe la mine, mi se adresa cu cuvintele „dom’ părinte Teofil”. Și eu am zis: măi frate, nu mai zi „dom’ părinte Teofil”, zi „Părinte Teofil”, că ajunge; doar nu-i zici nici lui taică-tău „domnule tată”. Și el nu, că mă respectă, că nu știu ce... și „dom’ Părinte Teofil” așa, „dom’ Părinte Teofil” iară... Și odată, eram cu copilul lui, care avea vreo nouă-zece ani, și-i zic: ia să-i spui tu lui taică-tău să nu mai îmi zică „dom’ părinte Teofil”, să zică „Părinte Teofil”. Și ce-mi răspunde copilul? „Asta aș putea s-o fac dacă eu aș fi tatăl lui.” Extraordinar de frumos! și bineînțeles că m-a pus la punct... n-am mai zis eu nimic, dar am ținut minte treaba asta și-o să țin minte, cred, și după ce-oi trece din lumea asta. Foarte fain: „Asta aș putea s-o fac dacă eu aș fi tatăl lui”.

**– Ce se știe despre viața lui Iisus între 5 și 32 de ani?**

– Din copilărie, de la întoarcerea din Egipt și până la doisprezece ani nu se știe nimic; se știe episodul de la doisprezece ani și nu se mai știe nimic până la vârsta de treizeci de ani, când S-a botezat. A avut o viață retrasă și S-a lansat cu propovăduirea abia atunci când a împlinit vârsta socotită de evrei vârsta la care poți să-i înveți pe alții: la treizeci de ani. Nu se știe nimic.

**– Unui creștin ortodox îi este îngăduit să se roage Sfântului Antonie de Padova?**

– Păi, dacă vrea să se roage, nu-l poate opri nimeni.

**– Care sunt cele mai importante trei calități pe care trebuie să le aibă un viețuitor într-o mănăstire?**

– Dragă, nu știu care sunt trei... trei, treisprezece, treizeci... nu știu. Mai întâi de toate, să fie mulțumit cu viața pe care și-a ales-o, să fie împlinit cu ceea ce are în mănăstire. Mie-mi place să spun – eu am inventat formula asta – că mănăstirea este tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului, locul împlinirilor, cerul cel de pe pământ și locul fericirii. D-apăi, dacă așa e mănăstirea, așa trebuie să fie și călugărul: să se simtă aproape de Dumnezeu, aproape de rai, să se simtă în casa lui Dumnezeu, să se simtă la poarta

cerului – care e smerenia –, să se împlinească prin ceea ce face și să nu aștepte ceva ce nu poate avea în mănăstire, să aibă conștiința că e undeva între cer și pământ, mai aproape de cer decât de pământ, și să simtă că are în mănăstire condițiile fericirii.

**– Ce părere aveți despre intenția de scoatere a icoanelor din clasele de studiu la școli?**

– Am păreri foarte rele! Adică atâtea nuduri sunt în țara asta și nu se sesizează nimeni, dar de icoane se sesizează... pentru că n-au credință în Dumnezeu.

**– Cunoașteți tehnica dublei argumentații a sofștilor greci, arta retorică de a argumenta pro și contra pe o singură teză. Dacă orice se poate în același timp aproba și nega, unde este esența, adevărul?**

– Esența, adevărul este undeva unde nu se contrazic lucrurile, unde e siguranță. Dacă ajungi la siguranța adevărului, nu mai argumentezi, pentru că nu toate adevărurile sunt, de fapt, cu posibilitate de a fi demonstrate. De exemplu, uite, acum ne apropiem de sărbătoarea Nașterii Domnului Hristos, când noi sărbătorim niște lucruri ce nu pot fi argumentate. Cine poate argumenta Nașterea mai presus de fire a Mântuitorului nostru Iisus Hristos? Nimeni nu poate! Poți să crezi în ea, iar dacă nu crezi, nimeni nu te convinge. Și la fel e și cu alte multe, câte sunt, adevăruri de credință.

**– În Epistola către Galateni, în capitolul 5, Sfântul Apostol Pavel menționează unele lucruri pe care, făcându-le cineva, nu moștenește împărăția lui Dumnezeu, iar printre ele, și chefurile (Galateni 5, 21). Deci rezultă că pentru un creștin e mai bine să nu meargă la niciun fel de petreceri?**

– Da. Poate să nu meargă și-i bine să nu meargă, pentru că n-are ce căuta acolo unde nu e prezent Dumnezeu.

**– Ce înseamnă „hula împotriva Duhului Sfânt”?**

– Hula împotriva Duhului Sfânt poate însemna mai multe lucruri, care nu se iartă, și anume: împotrivirea față de adevărul evident, prea marea încredere în bunătatea lui Dumnezeu, neîncrederea în bunătatea lui Dumnezeu... Lucruri de felul acesta, care de fapt te mențin într-un fel de închistare și nu te lasă să ai libertatea de a te apropia de Dumnezeu. E vorba mai mult de stări decât de cuvinte sau expresii care ar însemna hula împotriva Duhului Sfânt. Și-apoi, toate înjurăturile ar putea fi socotite hule împotriva Duhului Sfânt.

– Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Romani și în Epistola către Galateni, spune: „Țineți zile și luni și timpuri și ani? Mă tem de voi să nu mă fi ostenit la voi în zadar” (Galateni 4, 10-11) și „Unul deosebește o zi de alta, iar altul judecă toate zilele la fel. Fiecare să fie deplin încredințat în mintea lui. Cel ce ține ziua, o ține pentru Domnul, și cel ce nu ține ziua, nu o ține pentru Domnul” (Romani 14, 5-6). Rezultă de aici că nu este obligatoriu să ținem sărbătorile și putem considera toate zilele la fel?

– Nu. Sfântul Apostol Pavel are în vedere ceea ce credeau oamenii de atunci, deci sărbătorile păgâne, cu care oamenii erau obișnuiți. Să știți că nu s-au desprins oamenii chiar așa ușor de toate tradițiile lor și de toate deprinderile lor. Și-atunci, Sfântul Apostol Pavel le atrage atenția că lucrurile trebuie gândite altfel, că trebuie să te desprinzi de acestea.

– Ce trebuie să fac pentru a simți și a mă bucura de prezența Mântuitorului Iisus Hristos în sufletul și în viața mea?

– Să-ți cureți inima: „Fericiți sunt cei curați cu inima, că aceia Îl vor vedea pe Dumnezeu” (Matei 5, 8).

– Cum să-l iubim pe aproapele nostru, dacă el ne respinge?

– Dragă, lucrurile acestea nu știu cum se pot realiza așa încât să poți zice: eu am ajuns la măsurile acestea! Omul crește în ce pornește... dacă-l iubești pe omul de lângă tine, pe fratele tău, pe prietenul tău, pe părinții tăi, cu asta se începe și după aceea se adaugă tot mai mult, dar nu știu cine-i omul ăla – aș vrea să-l știu și eu – care poate spune: „Eu iubesc pe aproapele meu ca pe mine însumi”.

– Care a fost cea mai mare ispită pe care ați avut-o în viață?

– Păi, nu știu... cred că lucrurile s-au amestecat așa, unele cu altele... În orice caz, am învățat și la Teologie multe lucruri care au putut fi pentru mine o ispită.

– Cum ajungem să dobândim smerenia?

– În primul rând prin înlăturarea mândriei și apoi rugându-ne lui Dumnezeu să ne dea smerenia, pentru că smerenia este un har fără de nume, smerenia este ceva mai presus de fire – smerenia ca smerită cugetare, adică să ne supunem cu mintea. Părintele Arsenie zicea că noi avem mintea care discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuție. Smerenia înseamnă și să nu te împotrivești adevărului evident; Sfântul Apostol Petru, de exemplu, s-a împotrivit Domnului Hristos, când Domnul Hristos a vrut să-i

spele picioarele, și atunci Domnul Hristos a zis: „Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu Mine” (Ioan 13, 8). Așa că smerenia este absolut necesară pentru a-I sluji lui Dumnezeu.

**– Putem ajunge să avem siguranța că vom intra în împărăția lui Dumnezeu?**

– Da! Eu o am! Și știți de ce o am? În Pateric, de exemplu, se spune c-a zis Cuviosul Pimen: „Eu o să fiu aruncat acolo unde e Satana!” Și-apoi zic unii că eu de ce nu zic așa. Pentru că nu cred așa, de-aia nu zic. Avva Pimen a zis ce-a vrut el, iar eu zic ce cred eu. Eu cred că mă duc în rai! De ce cred lucrul acesta? Pentru că cred în bunătatea lui Dumnezeu, pentru că cred că Dumnezeu e Tatăl nostru, pentru că cred că nu se poate să mă părăsească Dumnezeu, dacă I-am slujit o viață întreagă, pentru că cred că Dumnezeu este iubire și nu poate să-l respingă pe cel care vrea să fie cu El. Cred lucrul ăsta! Pentru mine, ăstea sunt chestiuni de o evidență indiscutabilă. Și-atunci, de ce să zic că mă duc în iad, că acolo e locul meu? Nu, domnule, nu mă duc în iad! Iadul îl creează omul care-i de iad; eu nu simt că creez iadul sau că mi-am creat iadul, ci simt că sunt aproape de Dumnezeu și mă bucur de toate darurile lui Dumnezeu, mă bucur de Maica Domnului, mă bucur de sfinții lui Dumnezeu, mă bucur de slujbele lui Dumnezeu, mă bucur de tainele sfinte... de toate astea mă bucur. Și-atunci, s-ar putea să zică Dumnezeu: „No, acumă gata, până aici ți-a fost”?! Nu se poate. Nu se poate!

**– Cum poate un suflet căldicel să ajungă să-L iubească pe Dumnezeu cu înflăcărare?**

– Dragă, dacă te angajezi în cele bune, crești și în căldura iubirii.

**– Un om se poate mântui și fără Botez, cum erau cei din Vechiul Testament?**

– Dragă, acumă, Dumnezeu face ce știe El și ce vrea El. Noi știm că ni se cere să ne manifestăm credința și prin Botez, și-atunci credem că dacă suntem botezați e mai sigur decât dacă n-am fi botezați. Așa că e greu de spus, teoretizând, cumva. Noi credem în Dumnezeu care poate face ce vrea El, nu ce gândim noi că ar trebui să facă.

**– Cum putem să facem deosebirea între gândurile care ne vin de la Dumnezeu și cele care vin de la cel-rău?**

– Foarte simplu: gândurile care vin de la Dumnezeu duc spre bine, iar gândurile care vin de la cel-rău duc spre rău.



– **Ce semnificație are rugăciunea Mântuitorului Iisus Hristos către Dumnezeu-Tatăl: „Părinte, de voiești să treacă paharul acesta de la Mine, dar nu voia Mea, ci voia Ta să fie” (Luca 22, 42)?**

– Prin asta ne învață și pe noi cum să ne raportăm la Dumnezeu.

– **Bioenergia și tratamentele cu bioenergie vin de la Dumnezeu? Dar despre astrologie, ce părere aveți?**

– Dragă, am părerea că omul poate avea niște calități pe care i le-a dat Dumnezeu, pentru el sau pentru alții, și nu cred că un lucru bun poate să vină de la cel-rău. Numai că mă gândesc că nu toți bioenergeticienii sunt sinceri. S-ar putea întâmpla să crezi că te folosește, și să nu te folosească cu nimic.

– **Cine trebuie să le dea copiilor primele noțiuni despre sexualitate, părinții? Dacă da, când și cum să facă acest lucru niște părinți creștini?**

– E foarte greu de spus, însă trebuie ceva să se știe. Dacă oamenii care sunt în afară de părinți vorbesc cu copiii și-i învață lucruri rele, de ce nu i-ar învăța și părinții lucruri bune?

– **Cum să ne rugăm lui Dumnezeu atunci când avem necazuri sau când întâmpinăm greutăți?**

– Păi, cum să te rogi?! Te rogi cum se roagă omul ca să scape de necazuri. Părintele Arsenie zicea că omul se roagă de Dumnezeu să-l scape de necazuri, și Dumnezeu se roagă de om să se ferească de păcate. Te rogi cum poți... Măi fraților, nu vă-nchipuiți că există niște metode și că dacă numai rugăciunea aceea o faci, atunci se realizează binele pe care-l urmărești! Fiecare se roagă cum știe, cum crede, cum poate; rugăciunea e la măsura omului. Mă-ntreabă și pe mine unii: „Părinte, ce rugăciune să fac?” Și am constatat că sunt niște părinți, niște duhovnici care le spun și unele lucruri fără importanță. De exemplu, zice: „Să citești Paraclisul al doilea!” Păi, de ce al doilea, de ce nu primul?! Nu se știe ce-i cu toate treburile ăstea... Citește, domnule, Paraclisul Maicii Domnului, dar de ce al doilea și nu primul? Nu cred că sunt niște lucruri prin care se soluționează ceva.

– **Vă mulțumim!**

## **CRĂCIUNUL ÎN GÂNDIREA ȘI ÎN PRACTICA ORTODOXĂ**

13 decembrie 2006

**– Am întâlnit termenul „liturghia cosmică”. Ne puteți explica ce înseamnă?**

– Este o idee a Sfântului Maxim Mărturisitorul, că toată făptura aduce slujbă lui Dumnezeu, că toată făptura e încadrată în preamărirea lui Dumnezeu, și asta înseamnă „liturghia cosmică”, adică liturghia pe care o aduce lumea, după Liturghia care se face prin mijlocirea preoției.

**– Cum trebuie ales un duhovnic bun pentru o viitoare familie creștină?**

– Dragă, știu eu cum să-l alegem?... facem cumva să ne dăm seama ce înseamnă duhovnicul pentru noi personal. Orice duhovnic e bun și orice duhovnic e mai presus de mintea omului obișnuit; adică, dacă eu mă încred în mintea mea, e mai puțin decât dacă mă încred în îndrumarea duhovnicului. Acuma, știți cum e cu duhovnicii? Cam cum e cu doctorii: fiecare are părerea lui. Dumnezeu să ni-l descopere pe cel care se potrivește cel mai bine cu noi, cu rosturile noastre.

**– Divorțul este acceptat de Biserica Ortodoxă?**

– Da, e acceptat fiindcă n-avem ce face. Cel mai bine ar fi să-și țină oamenii angajamentele pe care le au de la început, însă, în realitate, foarte multe legături între oameni, în ceea ce privește căsătoria, nu se întemeiază pe principiile creștine; oamenii sunt foarte diferiți, nu se potrivesc unul cu altul, își dau seama numai după aceea... și atunci, se ajunge și la divorț și se ajunge și la recăsătoriri. Biserica binecuvintează și recăsătorirea, dar așa, cu oarecare rețineră.

**– Care ar fi câteva argumente împotriva teoriei reîncarnării?**

– Dragă, concepția reîncarnării vede mântuirea omului prin evoluție, deci este un fel de evoluționism spiritual. Adepții reîncarnării consideră că omul, ca să înainteze în viața spirituală, trebuie să facă niște experiențe și de

aceea ei susțin că omul, în fiecare viață în care vine, câștigă niște experiențe și aceste experiențe îl duc la mântuire. Numai că această teorie a reîncarnării îl exclude, cumva, pe Domnul Hristos ca Mântuitor. Noi credem că Mântuirea ne-o dă Domnul Hristos: „Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu” – a spus Domnul Hristos (Luca 18, 27); „Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut” (Luca 19, 10). Deci mântuirea vine prin Hristos; „nu este alt nume în care ne mântuim, afară de numele lui Iisus Hristos” – citim în Faptele Sfinților Apostoli (4, 12), într-o predică ținută de Sfântul Apostol Petru. Deci, dacă-L excluzi pe Domnul Hristos și crezi că mântuirea se realizează prin puterile omului, datorită unor experiențe pe care le faci, înseamnă că tu, de fapt, ești pe altă cale decât pe calea pe care o știm noi ca fiind adevărată. Domnul Hristos a spus: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6). Așa că noi nu putem să înlocuim învățătura Mântuitorului cu părerile noastre.

**– Este bine să repeți în gând ceea ce liturghisește preotul la slujba Sfintei Liturghii?**

– Păi, mai bine să fii atent decât să repeți în gând... și nici nu se potrivește, de exemplu, să zici: „Pace tuturor” sau „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți”, că doar nu ești preot, ca să repeți în gând cuvinte de felul acesta. N-are rost să repeți în gând asta, ci să te gândești la binecuvântarea pe care o primești.

**– La sfințirea unei biserici, credincioșii primesc târnoseală. Explicați-ne cum trebuie s-o folosim.**

– Nu se folosește. Eu nu știu de unde vine practica aceasta, să ai târnoseală. Târnoseala are rostul ei, dar nu rostul de a fi împărțită credincioșilor. Nici nu știu ce-ai putea să faci cu ea. Este un lucru pe care eu nu l-am folosit niciodată... nici n-am ajuns să am așa ceva și nici nu mi-am dorit să am, pentru că toate lucrurile acestea au rostul lor la locul lor, nu au rostul să fie împărțite oamenilor. Să ai târnoseală e ca un fel de superstiție, ca și când, dacă ai avea așa ceva, ai fi salvat, ai fi mântuit. Nu-i adevărat! Ea are rostul ei... nici nu știu cum de ajung oamenii să aibă așa ceva.

**– Doi frați au probleme de sănătate și vor să-și rezolve aceste probleme și să se căsătorească și să-și întemeieze familii. Ce ar putea face pentru aceasta?**

– Biserica nu are alte mijloace decât slujba Sfântului Maslu. Iar în ceea ce privește căsătoria... e foarte bine pusă problema, pentru că întâi e sănătatea și apoi e căsătoria.

**– Cum poate un cadru didactic (care nu predă religie) să-i convingă pe elevi să-L cunoască pe Dumnezeu într-o lume ca a noastră?**

– Dragă, noi comunicăm convingerile noastre... dacă elevii, copiii sunt deschiși și primesc, e foarte bine, dacă nu, n-ai cum să-i convingi. Părintele Arsenie zicea: „Ajutați-mă să vă pot ajuta”.

**– Dacă suntem medici și ne moare un pacient pentru care am luptat cu toate puterile, dar totuși am uitat sau am greșit un tratament, suntem vinovați? Ce să facem ca să ne ierte Domnul?**

– Dragă, Domnul iartă păcatele, nu iartă – să zicem așa – niște devieri; pentru că ceea ce faci poate fi rău dacă urmărești răul cu deplină voință și știință, dar dacă urmărești binele, și nu-ți iese binele pe care-l urmărești, atunci n-ai de ce să-ți faci probleme.

**– Există vreo deosebire între termenii „slavă” și „mărire”?**

– Eu cred că nu, deși se zice că sunt doi termeni grecești, traduși în românește unul prin „slavă” – „doxa”, și unul prin „mărire” – „megali”. Pe mine nu mă interesează... eu sunt ardelean, iar ardelenii nici nu prea știu ei ce-i aceea „slavă”; în Ardeal nu se zice „slavă”... acum, mai nou, se mai zice, pentru că se citește din Liturghier – ediții cu „slavă”. Patriarhul Iustinian însă a editat în vremea lui un Molitfelnic în care e exclus cuvântul „slavă” și peste tot este cuvântul „mărire”. Sunt alții care susțin că totuși „slavă” e mai corect decât „mărire”. Eu personal nu zic decât „mărire”; zic și „slavă” – că nu mi-e frică să folosesc cuvântul –, dar numai atunci când sunt în situația de a zice „slavă”; de exemplu, dacă preotul zice: „Slavă Ție, Hristoase, Dumnezeul nostru, nădejdea noastră, slavă Ție”, și eu zic: „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”. Dar, dacă preotul zice: „Mărire Ție, Hristoase...”, și eu zic: „Mărire...” Eu folosesc curent „mărire” – de exemplu: „Că sfânt ești, Dumnezeul nostru, și Ție *mărire* înălțăm” –, nu zic „slavă” niciodată, nici la rugăciunile mele personale, pentru că m-am pomenit în lumea aceasta cu cuvântul „mărire”. Dar nu vă zic: măi fraților, să știți că așa trebuie să ziceți de acum încolo; sau să zică cineva: „Părintele Teofil zice «mărire», hai să zicem și noi tot «mărire»”. Nu! Fiecare să-și rânduiască lucrurile cum crede el sau cum i se potrivește lui, fiindcă, în realitate, nu contează că zici „mărire” sau că zici „slavă”; numai să nu folosești lucrurile ostentativ: „Las’ că îi



învăţ eu pe ei cum trebuie să zică!” Nu în sensul acesta, ci în sensul că tu îţi mergi calea... Dacă mă duc undeva, nu-s omul acela care cumva ostentativ să spun „slavă”... Ăsta e normalul meu, e firescul meu... așa cum zic, la *Tatăl nostru*, „Pâinea noastră cea de toate zilele”, fiindcă așa m-am pomenit, și nu zic niciodată „Pâinea noastră cea spre ființă”, deși unii zic că-i mai bine așa... domnule, nu știu, e mai bine, nu-i mai bine, eu m-am pomenit așa. Și nu numai eu zic așa, ci așa zic și nemții: „Unser tägliches Brot”, așa zic și francezii: „Notre pain quotidienne”, așa ziceau și latinii: „Panem nostrum cotidianum” ș.a.m.d. Adică nu trebuie să ne cramponăm de o idee, că numai așa, iar dacă nu-i așa, te duci în iad.

**– Cum putem dobândi anumite daruri de la Dumnezeu?**

– Dumnezeu ne dă darurile care știe El că ne sunt necesare pentru binele nostru. În ceea ce ne privește, e bine să ne trăim o viață în așa fel încât Dumnezeu să fie prezent în existența noastră și să-L rugăm pe Dumnezeu pentru ceea ce credem noi că ne-ar fi de folos. Bineînțeles că de la Dumnezeu cerem iertarea, răbdarea, bunătatea, iubirea... Însă Dumnezeu poate să ne dea și daruri speciale, dacă vrea El să ne dea, dacă e în planul Lui să ne dea.

**– Cum trebuie să fie o viitoare preoteasă?**

– Dragă, când e vorba de un călugăr, de exemplu, eu zic așa: un călugăr bun trebuie să fie întâi om bun, după aceea trebuie să fie creștin bun și numai după aceea trebuie să fie călugăr bun. Am vorbit odată cu cineva care mi-a spus că unchiul lui – Simion Combei îl chema – a fost starețul Mănăstirii Frăsinei; și i-am spus că știu că acest părinte i-a spus părintelui care e acum stareț la Frăsinei, când s-a făcut călugăr: „No, acum călugăr te-ai făcut... să vedem când vei fi om de treabă”.

Așa e și cu chestiunea aceasta: o preoteasă trebuie să fie un exemplu, dar nu poate să fie un exemplu pentru alții dacă nu e o bună creștină, o bună soție de preot, o soție care își cinstește soțul nu numai ca soț – cum trebuie să-și cinstească orice soție soțul –, ci îl cinstește ca preot; știe că e un dar de la Dumnezeu să fii soție de preot și atunci îl cinstește pe soț ca preotul-soț, nu ca un soț oarecare.

**– De câte ori încalcăm o poruncă a lui Dumnezeu, de atâtea ori ne lepădăm de El?**

– Păi, dragă, când faci un păcat, este și un fel de lepădare de Dumnezeu, fără îndoială; nu ții seamă de Dumnezeu, nu te interesează Dumnezeu. De pildă, dacă nu mergi la biserică, poți să zici că te-ai lepădat

de Dumnezeu... deși oamenii, în general, n-au conștiința asta; cei mai mulți oameni care nu merg la biserică, atunci când ajung la mine și le spun că trebuie să meargă, zic: „Bine, dar eu mă rog acasă, eu țin seamă de Dumnezeu, eu mă raportează la Dumnezeu”. Bineînțeles că eu totdeauna le spun: dacă nu mergi la biserică, nu ții seamă de Dumnezeu; ție ți se pare că ții, dar în realitate nu ții seamă de Dumnezeu. Așa că ai putea zice că orice păcat pe care-l face omul – care e, de fapt, o călcare a legii lui Dumnezeu cu deplină voință și știință – e și un fel de lepădare de Dumnezeu: „Nu știu de Dumnezeu, nu mă interesează Dumnezeu! Ce-i acolo, la biserică, ca să mă duc la biserică? Lasă că se poate și fără asta!” Atunci sigur că-i o lepădare de Dumnezeu.

**– Aș vrea să-mi schimb duhovnicul, dar nu știu cum să-i spun. Credeți că acesta îl poate afecta, ca om?**

– Nu știu... dar dacă vrei să-i spui, de ce să nu știi cum? Păi, cum ne spui nouă că vrei să-l schimbi, îi spui și lui că vrei să-l schimbi.

**– Un creștin ortodox poate să țină animale (câini sau pisici) în casă, în apartament?**

– Dragă, depinde cum le ține și de ce le ține. Eu, de exemplu, cunosc un preot la Târgu-Mureș – un preot necăsătorit –, care are o cățelușă, din aceea, mică; o ține prin casă, îi dă de mâncare... Și i-am zis: mă, nu mai ține cățelușa asta! Las-o la alții, tu vezi-ți de lucru, că-i o treabă de om inferior, cumva, să ții câinele prin casă... câinele stă pe-afară. Și el, în loc să renunțe la cățelușă, mai bine-a renunțat la mine!

**– Credeți că privitul – sau, mai bine zis, dependența de televizor – ne poate afecta sau ne poate periclita mântuirea?**

– Da. Dacă depinzi de ceva, dacă nu te poți elibera de ceva, înseamnă că nu ești pe calea mântuirii. Să știți că și eu folosesc lucruri din acestea, pe care le dă tehnica, și am aparat de radio, dar n-am vreme de el; rar ajung să ascult un buletin de știri, că nu am vreme de treburi de-astea... poate că fac altceva, de care-mi fac vreme, dar de asta...

Dacă ești dependent de ceva, nu e bine, deși ai putea avea folos, dac-ai ști să folosești ceea ce ai la îndemână. Eu nu zic că televizorul e rău... m-a întrebat cineva odată, tot pe la conferințe, dacă e bun televizorul; și am zis: dacă nu-i stricat, e bun. Bineînțeles că i-am explicat cum e, de fapt: orice lucru, în mâinile omului, poate fi și bun, și rău. Dacă știi cum să-l folosești, dacă nu te uiți la lucruri necuviincioase, e bun; dacă nu știi cum să-l

folosești și te uiți la lucruri necuviincioase și îți bagi în suflet gunoaie, atunci nu-i bun.

**– Ce ne poți spune despre personajul numit „Moș Crăciun”?**

– Dragă, Moș Crăciun e un mijloc de a-i stimula pe copii, de a le da copiilor gândul că Moș Crăciun le aduce ceva... Moș Crăciun nu există, nu e o persoană, ci e o creație a oamenilor, în vederea bucuriei copiilor: „Ce ți-a adus Moș Crăciun?”; „Ce ne-aduce Moș Crăciun? – Tot ce e frumos și bun”. Uite, mie nu-mi mai aduce nimic Moș Crăciun... de ce nu-mi aduce și mie, dacă-i o persoană reală? Mă gândesc c-aș fi vrednic să-mi aducă ceva, dar nu-mi aduce nimic.

**– Am un băiat care nu se mai desparte de calculator. Ce pot face pentru el?**

– Nu știu ce-ai mai putea face... dacă i s-a băgat în sânge calculatorul, nu știu cum îl mai poți despărți de calculator. Poate că cel mai bine era să nu-i procuri calculator.

**– Ce pot să fac pentru a simți iubirea în sufletul și în inima mea?**

– Dragă, iubirea crește în suflet cu darul lui Dumnezeu și făcând faptele iubirii. Numai Dumnezeu îți poate da simțirea iubirii. Pe mine mă mai întreabă câteodată unii: „Părinte, dar cum pot ști eu dacă iubesc?” Păi, nu știu cum poți ști... cred că nu trebuie să știi, trebuie să simți. „Pe la poarta cui mi-e drag, treabă n-am, și tot îmi fac” – înseamnă că știi ce-i aia iubire. „Pe la care mi-e urât, am treabă, și nu mă duc” – știi ce înseamnă ură.

**– Vă rugăm să ne povestiți cum sărbătoreți dumneavoastră Crăciunul în copilărie.**

– Dragă, să știi că nu prea mi-aduc aminte de lucruri foarte importante din copilărie, dar mi-aduc aminte c-am făcut o treabă odată, de mă mir și eu c-am făcut-o; și s-au mirat și alții... parcă nici nu-ți vine să crezi! Era în noaptea de Crăciun, la Florești, lângă Cluj; acolo, oamenii nu dormeau în noaptea de Crăciun: se duceau pe la unsprezece seara la biserică – nu știu ce slujbă se făcea; am fost și eu – și după aceea veneau acasă și așteptau colindători. Și am zis că nu dorm nici eu în noaptea aceea; și m-am așezat lângă o sobă – era o sobă de bucătărie, care stătea pe picioare, dar nu era destul de bine așezată. Soba avea un fier împrejurul ei și m-am apucat de fierul acela; între timp, mi-a venit somnul și atunci am tras soba, nu pe mine – că dacă o trăgeam pe mine, nu mă mai vedeai acum –, ci am tras-o

cumva în față și a căzut și s-a sprijinit pe o ladă (au căzut și oalele de pe sobă). Nu știu cum s-a putut întâmpla... și-apoi numai am auzit: „Ioai! Ioai, Ioane!! Ioai, c-ai îmburdat<sup>52</sup> cuptoriul!!!” Atunci m-am trezit și să vedeți după aia ce repede m-am culcat! N-am mai stat treaz cu oamenii ăia!

**– Ce părere aveți de simbolismul din Biserică?**

– Dragă, simbolismul are rostul lui, nu poți să zici că trebuie să excluzi simbolismul. Fiecare om se încadrează în cunoștințele pe care le are și prin mijloacele acestea simbolice. De exemplu, o lumânare este și un simbol pentru Lumina cea adevărată, pentru Domnul Hristos. Simbolurile au și ele rosturile lor, numai că trebuie și o educație anume ca să le înțelegi. Oamenii, când pun o lumânare, de obicei nu se gândesc decât că își împlinesc o datorie, or, în realitate, fac și un lucru care contribuie la atmosfera care se creează printr-o lumânare.

**– Dacă este scris că „dreptul de-abia se mântuiește” (I Petru 14, 19), ce putem face noi, cei care viețuim în mijlocul atâtor ispite și răutăți? Cum ne vom putea mântui?**

– Dacă dreptul abia se mântuiește, să ne facem drepi, ca să ne mântuim.

**– Doi tineri care au un copil nu se mai înțeleg între ei. Mai este voia lui Dumnezeu să fie împreună doar de dragul copilului?**

– Dragă, noi nu știm voia lui Dumnezeu... știm că voia lui Dumnezeu ne cheamă la unitate, nu la neînțelegere. Eu am o vorbă: sunt două lucruri importante în viață: înțelegerea și sănătatea; sănătatea ne-o dă Dumnezeu, iar înțelegerea ne-o facem singuri. Ca să fim cum trebuie, e necesar, mai întâi de toate, să ajungem nu la înțelegere, ci la capacitatea de a ne înțelege.

De exemplu, în Pateric se spune că erau într-o pustie doi inși care se înțelegeau foarte bine unul cu altul; și, într-o zi, unuia îi vine gândul să se certe cu celălalt, cum se ceartă oamenii din lume. Și i-a zis: „Hai să ne certăm și noi, cum se ceartă oamenii din lume” – deci era o ceartă regizată, or, în general, cearta nu e regizată, ci spontană. Celălalt i-a zis că nu știe cum să se certe; și atunci primul i-a zis: „Hai că te învăț eu: punem între noi o cărămidă, unul zice: «Cărămida asta e a mea», celălalt zice: «Ba nu e a ta, că e a mea», și din asta se face începutul”. Și-apoi pun ei cărămida și primul zice: „Cărămida asta e a mea”; și celălalt a zis: „Dacă-i a ta, ia-o și du-te cu ea!” Și așa s-a terminat cearta.

<sup>52</sup> A îmburda (reg.) = a doborî, a dărâma, a răsturna.



Tot așa, se înțelegeau unii foarte bine, iar diavolul a vrut să-i despartă și i s-a arătat unuia ca un porumbel și altuia ca o cioară. Și zice unul: „Uite un porumbel! – Ba nu-i porumbel, că e cioară! – Ba e porumbel! – Ba e cioară!” și tot așa, până s-au apucat la bătaie; iar după ce s-au bătut, s-au gândit că n-a fost nici cioară, nici porumbel, ci a fost urătorul binelui, care nu-i bucuros de pacea dintre oameni.

Așa că lucrurile trebuie întâi gândite, nu trebuie să treci imediat la harță.

– **Vă mulțumim!**

– **Relația dintre duhovnic și fiu duhovnicesc este o relație de inițiere. Cum trebuie să fie relația între cel care inițiază și cel care se inițiază? Constantin Noica spunea că școala este un loc în care învață și profesorul, și elevul.**

– Da, ca să-l înveți pe altul, trebuie să înveți tu însuși, și înveți și învățându-l pe altul. Ți se descoperă aspecte pe care nu le-ai avut în vedere atunci când te-ai apucat să înveți pe cineva. Apar idei noi, care pot fi și pentru tine o inițiere în lucruri pe care nu le-ai avut în vedere înainte, și care de fapt sunt lucruri foarte importante. Acuma, lucrurile acestea nu se petrec în mod organizat; când e vorba de inițiere, de cele mai multe ori lucrurile merg așa, de la sine, spontan. Se fac și lucruri organizate, dar lucrurile organizate nu sunt, în general, lucruri de inițiere, ci sunt lucruri de informare.

– **Cum se poate explica faptul că aproape toate popoarele au legende lor naționale cu privire la prietenie?**

– Înseamnă că prietenia este un lucru general, adică nu ține de o anumită constituție spirituală, nu ține de o anumită țară, de o anumită națiune, ci ține de umanitate în general, de ființa umană.

– **Credeți că între profesor și elevii săi poate fi o relație de prietenie?**

– Da, e bine să fie, dar fiecare trebuie să-și știe măsurile.

Profesorul să știe că-i profesor și să n-ajungă să se coboare la elev decât ca să-l ridice. De obicei, când stai de vorbă cu un copil mic, ori te faci mic lângă el, ori îl ridici pe el în brațe și-l faci mare. Cam așa trebuie să avem în vedere și relațiile între profesor și elev. Ești profesor și rămâi profesor.

Elevul este elev și trebuie să aibă conștiința de elev. Nu trebuie să se niveleze lucrurile din cauză că sunt oamenii foarte apropiați.

Sfântul Apostol Pavel are, în Epistola I către Timotei, un cuvânt care cred eu că e dătător de orientare în privința aceasta. Zice că aceia care, robi fiind, au stăpâni credincioși, să-i respecte și să-i slujească pe stăpânii lor și să nu considere că de-acuma ei sunt frați cu stăpânii lor și că ar putea să nu-i asculte. Ci – zice Sfântul Apostol Pavel – tocmai de-aia trebuie să-i slujească, pentru că slujirea lor o primesc oameni credincioși, oameni care fac parte dintre cei care Îi slujesc lui Hristos (cf. I Timotei 6, 2). Tot așa e și cu elevii. Așa cum în familie trebuie să știe copiii că-s copii și părinții că-s părinți, tot așa și la școală. Există posibilitate de apropiere, dar nu există posibilitate de confundare.

– **Când îți dai seama că prietenul o ia pe o cale greșită, iar tu nu poți să-l ajuți, se mai poate păstra prietenia? Ce poți face atunci pentru el?**

**de trâmbiță, și vor aduna pe cei aleși ai Lui din cele patru vânturi, de la marginile cerurilor până la celelalte margini” (Matei 24, 31). Poate fi adus acest verset ca argument al probabilității vieții extraterestre?**

– Nu poate fi adus, pentru că noi credem că există îngeri pe care îi trimite Dumnezeu, dar nu știm unde anume... noi zicem că în cer. Acuma, dacă „cer” înseamnă și planetele, atunci i-a trimis de pe planetă, dar dacă cerul e mai presus de planete, și planetele sunt altceva decât cerul, atunci nu-i trimite de pe o planetă. Așa că nu se poate hotărî... nu noi putem hotărî dacă există viață pe alte planete. Doar dac-ar veni cineva de acolo să ne informeze sau ni s-ar da o descoperire de la Dumnezeu. Nu știm. Din această cauză acela care a răspuns n-a putut zice: da sau nu; nici eu nu zic nici da, nici nu, dar cred mai mult că nu.

**– Dacă ați fost de acord cu aspectele pozitive ale bioenergiei ce poate ameliora unele afecțiuni, atunci putem apela în egală măsură la exercițiile yoga care vizează același lucru, adică îmbunătățirea unor boli sau a sănătății?**

– Dragă, poți să folosești exerciții yoga, dar nu pentru că sunt exerciții yoga, ci pentru că te ajută, poate, exercițiile respective.

**– Care este adevărata libertate interioară pe care omul și-o poate dori? Cum o poate dobândi?**

– Libertatea interioară este nepătimirea, adică lipsa de patimi, când ajungi să nu mai fii asuprit de răutăți. Domnul Hristos a spus: „Cel ce săvârșește păcatul este rob păcatului” (Ioan 8, 34). Deci dacă nu mai săvârșești păcatul ai ajuns la libertatea interioară, iar dacă săvârșești păcatul, ești rob păcatului.

**– Într-o mănăstire din județul Vâlcea am auzit cum unul dintre părinți certa pe cineva: „Ți-am spus să faci cutare lucru, și nu m-ai ascultat! Am să te pun să faci metanii și am să fac și eu cu tine!”**

– Mă rog, treaba lui, dac-a făcut așa... Bine c-a zis că face și el. Trebuia să facă de-odată, ca să fie sigur că face.

**– Putem considera orice lipsă de înfrânare ca fiind desfrâu? Dacă nu reușesc să postesc sau să nu mă cert cu cel care mă supără, sau să nu mint, înseamnă că am căzut în păcatul desfrânării? Există o gradăție a păcatului?**

– Păi, există o gradăție a păcatului și după starea omului. Însă nu trebuie să considerăm toate insuficiențele ca fiind desfrâu. Desfrâul e în legătură cu păcatul respectiv, însă nu faptul că te-ai mâniat de-o clipă... Asta

depinde totuși de înaintarea omului: dacă omul e mai înaintat, atunci păcatul lui e mai mare, dar pentru unul care e mai la început, același păcat poate fi considerat mai mic.

– **Există momente când rugăciunea inimii nu trebuie spusă?**

– Nu cred că există. Dacă o ai, ea merge de la sine, dac-ai ajuns la rugăciunea inimii. Rugăciunea inimii curge cum circulă sângele... și atunci merge de la sine și n-ai cum s-o oprești; cum nu oprești circulația sângelui sau respirația, tot așa nu oprești nici rugăciunea.

– **Ați spus că este bine să fii în relații bune cu toți oamenii atunci când aduci jertfă la Sfântul Altar. Ce faci însă în cazul în care cel cu care ești certat nu vrea să se împace cu tine sau continuă mereu să-ți facă rău?**

– Nu faci nimic. Dacă ai încercat împăcarea, și n-o poți realiza... Sfântul Apostol Pavel zice: „Pe cât e în puterea voastră, fiți în pace cu toți oamenii” (Romani 12, 18). Pe cât e în puterea voastră! Nu poți face tu ceea ce trebuie să facă altul. Tu poți doar să cauți împăcarea. Dacă nu ți se răspunde cum aștepti, atunci tu ești îndreptățit să-ți duci darul la altar.

– **Sunt o mamă foarte îngrijorată: fiica mea a fost căsătorită și s-a despărțit de soț datorită unor persoane care nu i-au vrut deloc binele, ba mai mult, i-au făcut și farmece. Cum să procedeze fiica mea pentru a-și forma din nou o familie și a avea un curs bun al vieții?**

– Dragă, în ceea ce privește farmecele, chestiunea e foarte relativă, adică nu se știe, de fapt, când sunt farmece și când nu sunt farmece. Oamenii, de obicei, când nu se înțeleg între ei sau când au ceva piedici, gata, zic că le-a făcut cineva farmece, că sunt niște influențe rele, că a intervenit cineva... Nu-i așa! Sfântul Apostol Pavel spune clar: „Fiți înțelepți față de bine și nevinovați față de rău, iar Dumnezeu va zdrobi repede pe Satana sub picioarele voastre” (Romani 16, 19-20). Deci chiar „repede” va zdrobi pe Satana sub picioarele voastre. Deci, dacă suntem oameni corecți, farmecele nu se leagă. La mine vin destui oameni care spun că li s-au făcut farmece; și eu zic: mă, farmecele sunt păcatele voastre!

Ce poate să facă este să ducă o viață corectă și va fi ce va vrea Dumnezeu.

– **Sfântul Apostol Pavel spune că sunt unii dintre noi care se botează pentru morți (I Corinteni 15, 29). Ce înseamnă aceasta?**

– Probabil era o practică din vremea Sfântului Apostol Pavel. În vremea noastră însă nu există această practică și nu trebuie să existe această practică.